BIBLIOTECA
Centrală a „Astrei"
SIBIU
C. M.
77

V.57.

BIBLIOTECA
ASTRA
SIBIU

Tractatus Theologicus 2dus.

De Peccatis.

Explicatâ ad initium anni prioris scholastici essentiâ, et necessitate
Gratiæ Divinæ, et meritorum, quæ ducunt ad vitam æternam, incipiendum de demeritis, seu peccatis ab eadem abducentibus, et quidem
pauca sic aspirante Gratia Divina breviter in tanta rerum vastitate
attingemus, ut paucitas verborum nihil præjudicet amplitudini materiarum
aut requisitæ claritati. Disputatio prima.

De Peccato actuali secundum aliquas ejus divisiones. 1.

Peccatum in genere definitur actio, vel omissio voluntaria contra legem Divinam. Dicitur actio sub qua comprehenditur dictum, factum, concupitum, id est desiderium faciendi, vel dicendi: et ideo definitur peccatum ab
August. lib 22. contra Faustum cap 27. factum, vel dictum, vel concupitum contra
legem æternam. Ex quo sequitur peccata alia esse oris, alia operis, alia cordis.
Dicitur 2do. vel omissio cum enim lex non tantum aliqua prohibeat, sed etiam præcipiat,
possumus peccare omittendo id, quod præcipitur. dicitur 3. voluntaria quia ut docet
August. lib. de vera Relig. cap 14. usque adeo peccatum voluntarium est malum,
ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium. Et ideo non peccavit
Jacob accedens ad Lyam, eo quod invincibiliter crederet esse uxorem suam, ut
dixi fusius in libello nostro de Conscientia num 8. et 9. Dicitur 4to, Contra legem,
in quo consistit formale peccati: est enim peccatum terminus concretus
dicens pro materiali ipsam actionem, vel omissionem. Ita Hemo hic pag 233.
Ex dicta definitione videtur orta altera illa definitio peccati sat communis apud
theologos, quod sit aversio a Deo bono incommutabili, et conversio ad creaturam
bonum commutabile. Item quod sit: libera transgressio legis D. sicut et illa Tolet:
quod sit voluntarius recessus a regula Divina: sed hæ definitiones non
videntur placere iis, qui admittunt peccatum mere philosophicum, de quo
mox videbimus sect. seq. ajuntque eas solum convenire peccato Theologico proprie tali; et ideo ipsi definiunt peccatum in communi, quod
sit actus liber disconveniens rationi, quâ tali, sed hæc definitio quia
supponit Regulam primam moralitatis, id est honestatis et inhonestatis, esse naturam rationalem &c: quam et nos in suo sensu admisimus in Tract de actibus humanis
num 77. et seq.: quâ talem, displicet iis, qui primam, et universalem moralitatis regulam statuunt esse legem æternam Dei, seu voluntatem Dei aliquid
præcipientem, vel prohibentem, vel suadentem, vel permittentem. Peccatum ~~ei~~
in genere melius definiri potest: quod sit exercitium libertatis, contra regulam
dirigentem ad honeste operandum.

num. 77

Quæ definitiones tradi possunt ab utraque parte, et applicari sunt regulæ sive moralitatis tam ab admittentibus, quam à negantibus et possibile peccatum merè philosophicum, de quo sit

Sectio tertia.

An Possibile sit peccatum merè philosophicum?

2. Prænot. Per peccatum merè philosophicum intelligitur exercitium libertatis contra dictamen naturæ rationis, quâ talis, præscindendo an etiam sit contra legem Dei. De hoc orti sunt magni motus ratione cujusdam thesis ab uno Patre è Societate Jesu defensæ, quæ sic habebat: Peccatum philosophicum, seu ~~mortale~~ morale est actus humanus disconveniens naturæ rationali, seu rectæ rationi; theologicum verò et mortale est transgressio libera divinæ legis: Philosophicum quantumvis grave, in illo, qui Deum ignorat, vel de Deo non cogitat actu est grave peccatum, sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque æterna pœna dignum. Hanc propositionem damnavit 24. Aug. 1690. Alex. VIII. velut scandalosam, temerariam, piarum aurium offensivam, et erroneam, de qua etiam sub excommunicatione Papæ reservata ipso facto incurrenda, prohibet tractare, nisi forsan impugnando, ut itaque ex fundamento natura peccati philosophici intelligi possit.

3. Prænot. 2. Quamvis secludamus omnem notitiam Dei, tamen adhuc posset homo moraliter, bene vel male agere, si nempe pro libertate sui arbitrij eligeret operari juxta, vel contra prima principia rectæ rationis nobis indita à natura, qualia sunt: bonum est faciendum, malum fugiendum: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris: colendi sunt benefactores etc. Hæc enim nobis sunt evidentissima, quamvis supponatur ignorantia, vel incogitantia invincibilis de Deo. Ratio est quia operans juxta, vel contra illa principia merebitur laudem, vel vituperium: quia dicitur agere juxta vel contra dignitatem naturæ suæ rationalis. Ubi videtur favere damnatio facta ab Alex. VIII. hujus propos. ff. Revera peccat, qui odio habet peccatum merè ob ejus turpitudinem, et disconvenientiam cum natura sine ullo ad Deum offensum respectu. Si enim actus ille non sit peccatum, cum sit moralis, erit bonus, et è contra actus præcisè disconveniens naturæ rationali, erit similiter malus.

4. Nec dicas disconvenientiam actus cum natura rationali fore tantum malum physicum, quale etiam est disconvenientia magni calcei cum parvo pede. Nam contra est quia, quia malum physicum potest à natura rationali, imò et à Deo directè intendi; non autem id, quod est disconveniens naturæ rationali quâ tali: sic enim nec à natura rationali, si operetur secundum dignitatem suam, nec à Deo intendi potest mendacium, injustitia, etc. ergo disconvenientia cum natura rationali quâ tali non est malum purè physicum.

Contra est 2.

Contra est 2do, si Convenientia illa foret malum tantum physicum, ergo inter-
fectio Patris non est in eo casu magis disconveniens naturae rationali, et rectae
rationi, quam interfectio bovis, quod nemo dixerit. ×Propos. 3. 5.

× Peccatum factum ex ignorantia Dei vincibili, id est, tali, quam operans
posset, et omnibus consideratis hic, et nunc deberet tollere, habet malitiam
formalem: quia hoc ignorantia non excusat, sed effectus ex ea sequens sufficienter
est voluntarius, et imputabilis rationali causae: hinc S. Pl. non excusarunt anti-
quos Ethnicos, et multo minus jam per se loquendo excusari possunt: quia sufficienter
Deum, saltem confuse cognoscunt, imprimis ab ~~ex~~trinseco ex naturae totius
ordine, ex Religione progenitorum, aris, focis, sacrificiis, sermonibus Paren-
tum, imo ex rebus omnibus clamantibus non a se, sed ab alio se esse;
deinde etiam veluti ab intra, ex innata omnibus idea, Numinis alicujus, vel
saltem supremi principis gubernantis omnia etc. quibus habitis sufficienter cognos-
cunt se teneri saltem inquirere Deum; et hoc obligatio illis praecognita
v. g. sub hac conditione, si Deus est, ille qui mihi immittit cogitationes, ille vult,
ut inquiram in se. 6.

Propos. 3. An aliquando detur vel dari possit ignorantia, aut incogitantia
invincibilis Dei, nihil attinet hic dicere, sunt qui affirment saltem ad breve
tempus, sunt qui negent nobiscum in tract. de Deo. Unde hoc quaeritur apud
nos solum dicitur ab hyp. impossibili, in qua daretur ignorantia, aut in
cogitantia invincibilis Dei, vel Deus non existeret, et ~~tn Deus~~ creaturae
rationales, sed etiam humana Respubl. existeret: His praenotatis. 7.

Dico 1. In dicta Hyp. impossibili si in aliquo daretur ignorantia invincibilis, aut
incogitantia de Deo, et talis homo aliquid ageret contra dictamen rectae rationis, hunc
ejus actum non habiturum malitiam formalem Theologicam; attamen habi-
turum malitiam aliquam moralem, in quantum est disconveniens naturae
rationali; et hoc malitia potest vocari philosophica, cum sit contra rectam rationem,
et in concreto considerata, seu actus disconveniens ~~sed~~ naturae rationali communi-
ter dicitur, peccatum philosophicum. prout a S. Thom. 1. 2. q. 71. art. 6. ad
5. significatur his verbis: Dicendum, quod a Theologis consideratur peccatum,
praecipue prout quod est offensa Dei; a Philosopho autem morali, secundum quod con-
trariatur rationi.

Pro quoad 1 p. videlicet quod ejusmodi actus non habeat malitiam formalem Theolo-
gicam. quia si lex invincibiliter ignoretur, non peccatur contra legem, uti certum est,
ergo similiter si Deus ~~finit~~ invincibiliter ignoretur non peccatur contra Deum.
Secundo, sine cognitione Dei non potest esse inobedientia contra Deum, nec con-
temptus Dei, quae praedicata includuntur in omni peccato formali contra Deum.

Pb

R. Adversarij: virtualiter, et interpretative agi contra Deum: qa agitur contra Rectam rationem regulatam a Lege aeterna, qud e. Deus. Contra est, si omnino ignoretur Deus, nulla e. cognitio illius regulationis aeternae; aut connexionis, quam recta ratio habeat cum illa lege aeterna, ergo non e. neque tum virtualis aversio ~~a lege~~ flis a lege aeterna, nec interpretativa, et ratio e. qa operans posset sic ee comparatus, ut nollet hoc facere, si nosset legem aeternam id prohibentem. Deinde qui nollet potionem hc ee quidem utilem ad sanitatem, sed quam invincibiliter putaret non ee utilem, non posset dici virtlr, aut interpretative nolle sanitatem, ergo similiter hic.

Pbr 3o Authoritate SS. PP. imo S. Thom. 1.2 q. 71. art 6. ad 5. Dicendum est, quod hic lege poterat quidem peccatum cognosci, 2dum qd habet rationem inhonesti, id e. qua rationi existens, non a 2dum rationem qd importat offensam Dei; 2do Cardin. Aguirre Tom 1. tr. 1. disp 5. Impossibile e. peccatum grave, seu lethale qd non sit offensa Dei, neque a ee offensa Dei invincibiliter ignorati: quis enim offendere dicatur, quem prorsus ignorat? Tertio, Sterner de peccat. disp 5. q. 1. Admisso casu talis ignorantiae (: qui rarus, aut brevis, aut nullus est:) admitti posset abfuturam a peccato ejusmodi stricte offensam flem Dei; idem tenent S. Bonavent. Alens. Maximus. Ex quibus clare patet nullum actum in se habiturum malitiam flem theologicam, nisi sit commissus contra legem aeternam, seu ipsum Deum.

Secunda pars conclus. probata manet imo ex numero 3. Secundo pbr. scilt quod actus contra dictamen rationis habeat malitiam moralem in quantum hc. Nam mendacium v. g. independr. ab omni lege divina, natura sua e. malum: quia in Rep. humana maxime necessaria e. mutua confidentia, et amor hominum inter se, id qd ex terminis notum e. hoc impediri per mendacium nemo non videt; nam efficit, ut nullus alteri fidat: et quia homo merito dolet se ee deceptum, facile in alterius odium prorumpit, ergo optime dr ex se dignum ut a Deo prohibeatur. juramentum item falsum ideo ee malum, qa facit Deum mendacij approbatorem, per qd illi maxima injuria irrogatur; hoc autem lumine nat. notum est ee moraliter malum. Item hoc in ijs actibus reperiri et etiam e. lumine naturae notum, fornicari item ideo nat. sua malum ee, qa cedit in detrimentum prolis. furari qa turbat remp. politicam, quod maxime petit ut cuilibet jus suum retineatur: et si currendo per alios mores ex se, et intrinsece malas: in eis enim semper invenitur aliqd, qd prudens ratio, explicatis terminis, vel saltem post aliquas consequentias dicit ee malum, ac contrarium naturae rationali, unde desumendam ee malitiam talis objecti disformis in Tract. de actibus humanis. sicut e contrario ratio bonitatis desumenda e. ex conformitate eorum objectorum cum eadem natura rationali.

Tertia

Tertia pars em conclus. patet, q. talis malitia moralis dicatur peccatum philosophicum: q. ad denominationem peccati satis est, quod sit actus disconveniens cum aliqua regula objectiva morum, qualis est em vera ratio, s. recta ratio, quae hoc modo etiam dici pt Lex, non quidem imperans, s. indicans, quid agendum, s. omittendum sit. 8.

obj 1mo si peccatum philosophicum non sit formalis offensa Dei, ergo qui vellet solum peccatum philosophicum, et non offensam formalem Dei, non peccaret flr contra Deum, consequitur, qui sic esset comparatus, ut vellet occidere Patrem, si hoc non esset a Deo prohibitum, non peccaret flr contra Deum. R. 1mo si supponas conscientiam invincibiliter putantem ita separari posse malitias, transeat totum. R. 2 nego seq. q. Deus prohibuit em ejusmodi desideria conditionata, tum q. affectus ad peccatum, aut saltem periculum consentiendi in malitiam Deo oppositam non aberit, tum maxime q. talis conditio apposita non removet malitiam objectivam, quod satis scitur non posse non esse contra Deum 9.

obj 2. Ponamus, quod aliquis invincibiliter putet Deum non existere, et nihilominus habeat hunc actum: volo occidere Patrem, quod quidem scio esse disconveniens naturae rationali, certus tamen sum non esse contra ullum Deum: q. certus sum nullum dari; si tamen daretur aliquis Deus, adhuc occiderem Patrem, quamvis ille hoc prohiberet: talis homo em peccaret flr contra Deum, ergo cum ignorantia invincibili Dei pt peccari contra Deum. D. A. C. ergo cum ignorantia invincibili et sine cogitatione aliqua Dei, pt peccari contra Deum flr, nego, cum ignorantia invincibili, cum aliqua tamen cognitione Dei pt peccari flr contra Deum sibi, per se, et ratione actus absoluti, nego, per accidens, et ratione actus conditionati, C. C. quamvis enim Deus invincibiliter putetur non existere, tamen quisque scit, quod per illam opinionem suam non tollatur Deus, qui si praeter opinionem suam existat, talem actum conditionatum prohibuit, ac necessario illi displicere debet talis comparatio animi, ergo cum Deus semper existat necessario, non obstante illa opinione ipsius, semper peccat contra Deum: nihil tale est in illo, qui omnino invincibiliter nil scit, nec cogitat de Deo, neque habet ejusmodi comparationem animi.

Nec dicas: Non pt dici velle flr agere contra illum, quem invincibiliter putat n. esse, s. invincibiliter putat non esse, ergo. Nam distinguo: Non pt dici velle flr ~~per~~ per actum absolutum agere contra illum, quem invincibiliter putat non esse, C. ~~p~~ actum conditionatum, nego. 10.

obj 3. S. Paulus 1. Corinth. cap. 6. ait Adulteros, fornicarios &c. Regnum Dei non ~~possidere~~ possessuros nulla facta mentione Dei notitiae, prout em loquuntur PP. ergo hoc mala moralia sunt flr peccata mortalia Theologica, et offensa Dei digna aeterna poena, licet fiant cum invincibili Dei, ejusque Legis ignorantia.

2do Ex nostra sententia seq., quod multa gravissima scelera excusentur

à

ā ratione peccati mortlis, et offensæ Dei, eo, qd illa perpetrantes nihil cogitent de Deo, ejusqƷ lege. ut hoc dici n. pt gr.

5to, si quis sponte se projiciat in foveam, virtlr vult omnia damna quæ ibi patitur, et hoc sunt illi flr imputabilia; go em qui libere ponit actum moraliter malum, virtualiter vult omnia prædicata in eo reperta ut peccati Theologici, aversionis à Deo, offensæ Dei et hoc illi evadent flr imputabilia.

℞ ad 3. CA. n. C. nam qd S. Paulus, et SS. simplr dicant adulteros &c. æternum damnandos nulla facta expressa mentione notitiæ Dei ejusqƷ legis ex eo est: qa supponunt in ijs, qui tales actus ponunt notitiam sufficientem Dei adee.

Ad 4. negatur eg nostra sententia sequi de facto plurima gravissima scelera excusari à ratione flis peccati mortlis, et offensæ Dei: qa excusantur solum talia scelera ponentes inculpablr ignorantes Deum, ejusqƷ legem, quæ ignorantia non datur, sed tantum supponitur in hyp impsbli.

Ad 5. Antecedens solum verum est de eo, qui damna prævidit, aut culpablr ignoravit falsum autem de eo, qui ea inculpablr ignoravit: qa 2dum comm axioma nihil volitum, quin præcognitum go em qui liberè ponit actum moraliter malum, tunc solum flr imputablem sibi reddet rationem peccati Thlgici et offensæ Dei repertam in illo actu, qui istam rationem prævidit, aut culpablr ignoravit, non autem si ignoravit inculpablr; unde de eo dici pt illud proverbium: Beati ignorantes &c. Ex hoc tn minime sequr feliciorem ee eum, qui Deum invincblr ignorat, qm eum, qui cognoscit: qa ille eet impeccabilis peccato Theologico, non a iste; sicut falsum e. stultos ee feliciores, qm sapientes, licet illi sint impeccabiles peccato fli, non autem isti. Pro reliquis obj

11. + Not. tmo peccatum philosophicum posse dici offensam Dei saltem improprie mrlis. Ante rationem hujus observa: tunc contingere offensam mralem, qdo operans per suum actum dat alteri motivum rationabile alicujus displicentiæ, etiamsi nesciverit, l. non cogitaverit hoc ipsi displiciturum, ut si quis de honore distrahat alterius, nesciens, l. non cogitans ee gtra honorem, illa imminutio honoris pistè displicet illi, qui inhonoratur, quamvis minuens honorem non sciat, l. non cogitet se detrahere. ex hoc jam patet ratio, quia reipsa dat Deo rationablem motivum displicentiæ, sicut e gtra qui benefacit ignorans, aut nil cogitans de Deo reipsa per hoc dat Deo motivum rationabilis complacentiæ, utergƷ em ponit à parte rei aliqd 2dum se gratum Deo, vel ingratum. Ratio 2do e. qa non flm hoc displicet Deo, qd fit flr gtra Deum, sed qdqd e. malum morale, qmvis fiat gtra alium, sicut alicui Parenti displicet non tm hoc, qd filius facit gtra ipsum Parentem, sed em qd facit gtra alios: consequr nullum dari, aut dari pt malum morale, qd non sit offensa Dei saltem materialis.

Not

Not. 2. Malitia philosophica, si daretur posset esse quandoque gravis, quandoque levis: qa si peccatum tale graviter adversetur naturae rationali, censebitur grave si leviter, leve, sic homicidium, etiam abstrahendo à lege aeterna Dei, est aliqd in se graviter disconveniens naturae rationali; cum notabiliter turbet communitatem humanam, publicam quietem et concordiam; ex contra mendacium officiosum non est, nisi leviter dissonans à natura rationali: qa dedecet quidem, attamen nihil infert graviter noxium communis pacis, vel boni publici; ergo abstrahendo à malitia Theologica, haberet peccatum philosophicum in se malitiam, quandoque gravem, quandoque levem.

Not. 3. Si peccatum philosophicum quantumcunque grave committeretur, probabile est, qd non mereretur poenam aeternam sed tantum aliquam temporalem. Ita absolute D. Thomas 2.2. q. 20. art. 3. V. ubi ait: si posset esse conversio ad bonum commutabile sine aversione à Deo, quamvis esset inordinata, non esset peccatum mortale id est non esset ad mortem animae ergo nec ad damnationem aeternam. Et ratio est qa peccatum philosophicum nullam in se haberet infinitam malitiam, cum eatenus qd tantum, infinitam nam converteret, vel averteret à bono tantum finito, nempe à natura rationali et bono creato, qd tantum intendere posset; hinc eadem natura rationalis, si ad ipsam spectaret tale peccatum punire, poenam non nisi finitam in illud decerneret. Hinc.

Not. 4. Si supponamus infidelem decedere in solis peccatis philosophicis, cum neque sit nec damnandum, vel nec futurum beatum: qa praeter originale careret gratia, ideoque post toleratam poenam temporalem peccatis philosophicis proportionatam, futurum in eo statu, in quo sunt infantes sine baptismo in originali decedentes. Contra

Dices Deus gratis evexit naturam rationalem ad finem supernaturalem, eam qd obstrinxit, ut vivat conformiter dictamini rationis velut regulae proximae, ne aliter turbet rerum ordinem &c. ergo si homo hunc violet, potest illum Deus perpetuo excludere à suo conspectu ergo punire poena aeterna damni. R. nego ult. seq. quamvis enim Deus non esset illi daturus beatitudinem, nulla privatio non haberet rationem poenae ob peccatum philosophicum, alioquin poena infinita responderet culpae finitae, in quo esset improportio, et cum illud peccatum non esset aversio à Deo, privatio Dei ei respondere non posset. 12.

Nec inferas: Ergo nec posset Deus tali homini infligere poenam temporalem: qa ad Deum non spectaret talis offensa. Nam nego seq. qa cum Deus sit auctor, et custos naturae rationalis, qd fit contra hanc, praejudicat Deo, hinc ad ipsum spectat pro ratione culpae contra rationem naturam commissae, poenam talem infligere, qualem infligeret natura rationalis, si injuriam sibi factam posset vindicare: sicut Princeps punire potest injuriam à subdito suo factam alteri, quamvis haec non esset solis injuria, vel offensa ipsiusmet Principis. 13.

Not. 5. Propositio relata num. 2. juste damnata est, 1. qa non distinguit inter ignorantiam

ignorantiam, et advertentiam vincibilem, aut invincibilem Dei, et de utraque aequaliter intelligi potest; est certum quod ignorantia, vel inconstantia vincibilis de Deo, non excuset a peccato contra Deum, ut certum est apud omnes. Secundo, quia absolute dicit peccatum grave philosophicum non esse offensam Dei, cum semper sit offensa Dei saltem moralis juxta dicta num. 11. not. 2. et moraliter loquendo etiam sit formalis. Unde si propositio haec limitaretur, philosophicum quantumvis grave, in illo, qui Deum vel ignorat invincibiliter, vel de Deo actu non cogitat inculpabiliter quidem leniter, et remisse, est grave peccatum philosophicum, sed non est formalis offensa Dei, neque peccatum mortale Theologice, dissolvens amicitiam Dei, neque aeternâ poenâ dignum, si inquam sic limitaretur, esset longe alia propositio, nec mereretur censuram. Tandem

Not. 6to, Propositio illa relata non est divisive damnata quoad singulas partes, sed complexive, id est, juxta se totam: quia est unica propositio indivisibiliter tendens in totam rem affirmatam veluti objectum adaequatum, quod non ita se habet, quamvis pars prior seorsim foret vera, si seorsim affirmaret suum objectum, sicuti hoc propositio: Deus potest cognosci ab homine, sed non potest, nec debet amari quoad se totam est falsa, et damnabilis, non tamen quoad singulas partes: nam prior, Deus potest cognosci ab homine est vera, si seorsim affirmet objectum.

14 Dico 2. Moraliter loquendo, fieri non potest, ut homo, saltem qui aliquando Deum cognovit, committat peccatum habens solam malitiam philosophicam. Est communis

Probatur primo, quia nemo peccat, quin sciat se peccare, quod scit, vel se offendere Deum vel se agere contra rectam rationem; si contra Deum, patet, quomodo peccet Theologice, si contra rectam rationem, adhuc prius, vel saltem simul cognoscit, ad minimum leniter, et remisse, se facere contra Deum, facilius enim, adeoque prius excitantur Dei species, a quo participatur, et in ordine, ad quem solet concipi illa rectitudo rationis, sicut insinuat Lugo de Incarn. disp. ~~disp.~~ 5. sect. 6. non potes tibi imaginari Petrum, quin imagineris vestitum: quia non soles sensu percipere nisi vestitum.

Secundo, quia omnis peccans sentit se saltem in confuso ligari, quominus agat omne, quod sibi libet, quo cum facilius occurrat ei memoria Dei, quam cujuscunque naturae rationalis, semper ei occurret Deus saltem confuse, ut ratio restringens libertatem ejus; consequenter in tali homine est actualis, quamvis forte non ita perceptibilis cogitatio de Deo, qualem de regulis artis sunt habent citharizantes, qui ex usu, et tamen reipsa ex directione artis ludunt. Unde quamvis saepe eveniat, ut quis aliquid, nullo modo peccet, quia nullam advertit malitiam, ut si fiat in motibus primo primis, vel quando abest omnis plene cogitatio de malitia objecti, tamen non fit, ut quis advertat malitiam philosophicam, quin simul advertat Theologicam.

Hinc enim, quamvis aliquando, maxime apud rudes, debeat Confessarius interrogare, an advertit ad malitiam sui actus, quando minimum prudens adest suspicio, quod de ea non

non sciebat, vel cogitarit; eo quod scitur poenitentem advertisse ad malitiam aliquam moralem, quod communiter praesumi debet, quando se de aliquo peccato accusat, non est opus interrogare, an adverterit ad aliquam malitiam contra Deum: haec enim facilius, et primo illi occurret; neque tunc credendum est illi inquit Lugo, si dicat se non advertisse ad malitiam Theologicam. Atque ob similem rationem: si Sacerdos, vel Religiosus confitentur se v. g. per desiderium peccasse contra castitatem, communiter non est opus interrogare, an cogitavit de hoc voto castitatis; peccans enim scit exercite, et experimentaliter se esse eum, qui peccat, et quod scit se eum esse, eum scit se esse sacerdotem, et Religiosum cum debeat semper ut talem se cognoscere.

Sectio Secunda

Quid sit, et in quo consistat* peccatum commissionis* formaliter in ratione mali?

Praen. 1. Hanc controversiam ita celebrem, et antiquam esse, ut D. Clemens in recognitionibus Apostolicis referat illam inter D. Petrum, et Simonem Magum olim fuisse agitatam: nam in celeberrima illa disputatione, Romae inter utrumque habita, Simon Magus interrogavit D. Petrum, quid sit peccatum? Estne natura aliqua positiva, an solum privatio mali? quam interrogationem despexit Apostolus dicens: Non praecepit nobis Dominus requirere naturam peccati; sed docere quomodo fugiendum sit. Quaestio haec despecta ab Apostolo Theologorum ingenia diu, et studiose exercet, et in varias cogit abire sententias: quidam enim in solo positivo, alii in privativo solo, alii in utroque simul rationem formalem peccati commissionis consistere asseverant: et adhuc inter illos est dubium, quid sit illud positivum, vel illa privatio; et an illa in recto, vel solum in obliquo legis quidditatem ingrediatur? pro resolutione ~~pr~~ 15.

Praenot. 2. Peccatum commissionis communiter dicitur illud, quo transgreditur quis legem divinam jubentem, ne aliquid fiat: ea enim lex non potest violari, nisi faciendo id, seu committendo id, quod prohibet. Omissionis vero est illud, quo quis violat legem jubentem aliquid fieri: eo enim ipso, ~~quod~~ quod quis illud non faciat, seu illud omittat, jam violat legem 16.

Praen. 3. Peccatum commissionis est quoddam morale compositum, constans partibus materiali scilicet, et formali, componentibus, ut clare exprimit D. Subt. 2. dist. 37 q. 1 B Concedo ubi exponens Auctoritatem S. Aug. inquit: Ipsa (voluntas:) est ibi (: in peccato:) materialis, et pro tanto imputatur voluntati: quia totum est in potestate ejus: rectum autem, vel prohibitum est ibi formale quod significat discordiam in Regula superiori. Materiale peccati (: appellatur ab aliis substratum:) quam ipse actus positivus, quem creatura realis, committit, perpetratque peccatum. Formale vero peccati est ipsa carentia seu privatio rectitudinis, et conformitatis debitae, sive quae aliquem vi legis divinae deberet inesse illi actui, qui a creatura elicitur, et x realiter non inest. 17.

(x. realiter) v. j.

v. g. in peccato furti externe commissi materiale, seu substratum, est ipsa physica actio ablativa rei alienae. Formale est ipsa privatio seu carentia debitae rectitudinis, ac conformitatis ad Legem divinam, quae prohibet, ne quis rem alienam injuste contrectet, ac sibi ut propriam applicet. Eo fere modo de peccatis commissionis interne completis sentiendum ac discurrendum.

18. Sicut 4. Duplicem esse oppositionem quae in actu peccaminoso reperitur, unam in ordine ad legem prohibentem. Alteram in ordine ad negationem seu privationem actui peccaminoso necessario annexam. Declaratur exemplo: in actione furtiva rei alienae reperitur oppositio, quâ furtum opponitur sua negationi, id e. non furto, similiter habetur oppositio, quâ furtum opponitur praecepto negativo, Non furtum facies, hoc non furto ut à lege praecepto. Porro si velimus considerare non furtum abstrahendo, et praescindendo à Lege prohibitiva, tunc praecise, et mere actus furtivus, sive actus furandi opponitur non furto juxta suam entitatem positivam, quo in sensu certum esse videtur, furtum non cadere sub considerationem Theologicam, multo minus e. peccatum esse Theologicum. Si vero spectemus non furtum prout sub e. affectum praecepto, aut lege prohibente illud, tunc amplius mere opponitur actus furandi non furto juxta suam entitatem positivam, sed quatenus imbibit privationem debitae rectitudinis, ac conformitatis ad Legem prohibentem, in quo sensu admittunt Scotistae furtum esse peccatum Theologicum. Et hoc bene notandum, ad varias aequivocationes declinandas, quibus utuntur Adversarij.

19. Sicut 5. Scotum in 2. dist. 37 q. unicâ igitur advertisse Peccatum non esse privationem rectitudinis, quae inest, alioquin duo opposita essent simul; nec ejus, quae infuit, sed quae deberet inesse, quo modo caecitas e. privatio visus, non qui inest, nec necessario qui infuit, sed qui inesse debuit. ubi per rectitudinem et justitiam intelligit Doctor conformitatem ad Legem, et praeceptum Dei, ut vi dere e. apud eum loco cit.

20. Sicut 6. Legem aliam esse naturae, aliam aeternam, aliam naturalem. Lex naturae vocatur ille actus divini intellectus, quo judicatur, et quodammodo indicatur, Deum esse amandum, amorem Dei esse bonum &c. Et quamvis Lex naturae et naturalis non raro à Theologis confundantur, et pro synonimis usurpentur, nihilominus stricte loquendo diversitatem patiuntur; siquidem Lex naturae pertinet ad actum intellectus, Lex naturalis v. reducitur ad actum voluntatis. Lex aeterna appellatur actus D. voluntatis, quo vult quasdam Regulas practicas necessariae, et aeternae veritatis esse à creatura rationali obligatorie servandas, quales Regulae sunt: Deum esse colendum, Parentes honorandos, Superioribus obediendum &c. Ita loquitur de aeterna Lege S. Aug. lib 22. contra Faustum cap. 27. dum ait: Lex aeterna e. ratio D., et voluntas Dei ordinem naturalem conservari jubens, perturbari vetans. Et licet haec Lex aeterna simpliciter, et absolute loquendo dicatur una, multiplex tamen saltem terminative juxta multiplicitatem actionum aut praeceptorum, aut prohibitarum

inde

Inde alia lex e justitiae; alia Temperantiae; alia obedientiae; alia de non mentiendo &c.
uno verbo: haec lex aeterna Dei tam multiplex e terminative, qm multiplex e omnis
malitia, sive gravis sit, sive levis, sive sit talis intrinsece, sive tantum ratione pro-
hibitionis: non et haec e contra legem aeternam, cum lex Divina ista det vim obligan-
di, et quodammodo informet omnes alias leges, ut ita lex aeterna Dei non possit non esse
totius virtualiter, et terminative multiplex quibus informat, et dat vim obligandi legibus
humanis quomodocunque diversis. Lex naturalis e ipsissima lex aeterna Dei per
dictamen, et lumen naturale creaturae rationali manifestata, praecipiens ea, quae
rectae rationi sunt consentanea, et prohibens contraria. De hac lege videtur
loqui S. Aug. Lib. 2 de serm. Dni in monte: Ipsa lex l. naturalis q non scribitur, sed
innascitur; nec aliqua praecipitur lectione, sed profluo quodam naturali fonte
in singulis exprimitur. His praenotatis. 21.

Dico Peccatum consistit flr in privatione rectitudinis inesse actui debitae; non
in positivo. Ita expresse D. Subt. 2. dist. 37. ubi ait: Peccatum e flr corruptio
rectitudinis in actu non quidem quae inest, sed quae deberet inesse.

Probr Conclusio Imo Auctoritate SS. PP. ex quibus adduci sufficiat S. Aug. et Ambros.
Prior Lib. 7 Confess. cap. 16. ita loquitur: Quaesivi quid esset iniquitas, et non inveni sub-
stantiam: id e naturam positivam. et cap. 12. quaecunque sunt l. positive bona sunt, malumque
illud, quod quaerebam, unde esset, non e substantia: quia substantia l. natura positiva esset,
bonum esset. Et Lib. 1. contra Jul. cap. 9 nil aliud e malum, qm privatio boni.
Posterior, de casu Diaboli cap. 7. movet sibi hanc quaestionem: An voluntas, et ejus con-
versio ad quod non debet, sit ipsum malum, qd malos facit? Quae quaestio a S. Patre
proposita, est ipsissima, quam hic discutimus, utrum videlicet conversio, sive tendentia
in objectum sub ratione prohibiti sit flr mala, sive flr malitia? et postquam rationes
controversiae attulisset, demum cap. 8. ex proposito resolvit: Neque voluntas
neque prava voluntatis conversio e ipsum malum, quo Angelus l. homo fit malus,
qd nil esse dicimus. Ut vero apertius suam mentem explicet, cap. 9. haec verba
proponit: Justitiam credere debemus esse ipsum bonum, quo sunt boni &c. injustitiam
vero ipsum malum esse, qd nil aliud dicimus, quam boni privationem, quod
malos, et malam voluntatem facit; et ideo eandem injustitiam nil aliud esse asserimus
quam privationem justitiae: hucusque S. Doctor.

Probr conclusio 2do ratione: In illo consistit flr peccatum Theologicum, quo non
intellecto, non concipitur actus humanus moralis flr malus, et non intellecta pri-
vatione rectitudinis actui humano morali debitae non concipitur actus humanus
moralis flr malus, cognita vero privatione rectitudinis actui humano morali debitae concipitur
formale peccati Theologici actualis. Probr. mi: Non intellecta deformitate in
actum humanum moralem derivata, non concipitur actus moralis flr malus;
sed deformitas e privatio rectitudinis actui morali debitae; e non intellecta
privatione rectitudinis debitae in actum moralem derivata n concipitur actus flr malus.

Probr

Probrum Deformitas e. Defectus; hi enim in physicis naturalibus Deformitas
e. Defectus à Regula naturali, et Defectus e. privatio rectitudinis debitae ergo. Ad hoc
22. R. Adversarij communiter dicunt ult. m. Deformitas e. Defectus t. positivus, t. priva-
tivus c m privativus tantum n. m et dicit m Defectus privativus e. privatio c.
Defectus positivus n. m et c. Dicunt igitur quod Deformitas in genere moris du-
pliciter contingere potest videlicet per excessum, vel per Defectum. v.g. furtum
e. Deforme contra praeceptum negativum, est enim tendentia in rem prohibitam.
Non audire sacrum in die festo e. Deforme per Defectum contra praeceptum affirma-
tivum; est enim omissio rei praeceptae. Utraque Deformitas Defert secum pri-
vationem, et discrimine: Deformitas per Defectum affert privationem in
formali conceptu suo; Deformitas a p. excessum affert privationem illative
veluti posteriorem; Unde Deformitas per excessum prius ad privationem intelligitur
ibi constituta per tendentiam ad obiectum dissonum à lege. Sed Contra

Est time Quidquid dicitur, et praedicatur de genere ut sic, dicitur, et praedicatur de
quolibet contento sub genere juxta illam Regulam: Dici de omni et de malo ut
sic dr, et praedicatur privatio tamquam esse constitutivum illius, ergo etiam dr, et
praedicatur de malo sive per excessum, sive per Defectum, sive et malum simpl.
spectat idem quid. Probatur m quidquid habet entitatem positivam participat rationem boni:
sed malum ut sic nequit participare rationem boni: nam sicut ratio boni excludit rationem
mali, ita malum necessit mutare bonum, ergo de malo ut sic dr, et praedicatur
privatio tamquam esse constitutivum: cum inter ens positivum, et privativum, aut
negativum non detur medium. Probatur m bonum entitas positiva e. cujuslibet rei
perfectio, et perfectio constituit bonum: quia bonum et, et ac perfectum, ergo quidquid
habet rationem entitatis positivae, habet rationem boni.

Contra e. 2do, juxta Advers. Deformitas in non auditione Missae die festo e. Defe-
ctus mere privativus; ergo etiam Deformitas in furto admissa est talis. C probatur. t. datur
ratio univoca peccati ad peccatum per excessum et defectum commissi, t. non datur;
neutrum potest dici, ergo probatur m et quidem ratio univoca admitti non potest: alioquin
sequeretur, quod sicut illis ratio peccati per Defectum commissi consistit in privatione,
ita quoque constitutivum esse peccati per excessum commissi foret privatio

Neque secundum dici potest: quia quae aliquo modo conveniunt, t. non conveniunt
univoce, necesse est, ut conveniant aequivoce, aut analogice: sed peccatum per de-
fectum, et excessum commissum, aliquo modo conveniunt, videlicet in ratione peccati
et non conveniunt univoce uti dictum, ergo necesse e. ut conveniant aequivoce, aut
analogice, subs. atqui hoc modo convenire nequeunt, ergo. probatur subs m Non aequivo-
ce alioquin unum ex eis non esset peccatum mortale verum, sicut homo pictus
non e. verus homo. Neque analogice Nam ideo Petrus, et Paulus non conveniunt
analogice in ratione hominis: quia easdem specie proprietates ratione rationalitatis
in Petro ortas, videmus nasci in Paulo ratione ejusdem rationalitatis: sed easdem
proprietates, quas invenimus in peccato per excessum admisso, ratione malitiae, videmus
in peccato p Defectum commisso: unum enim unum minus deviat à rectitudine

quam

quam aliud, privat Beatitudine, avertit à Deo. ergo &c.

obr 3. Ratione Scoti 2 dist 37. Posita voluntaria seu libera privatione conformitatis ad legem, et Regulas morum in voluntate, seu ejus actu, sublata quocunque positivo illis superaddito intelligitur peccatum; ergo peccatum, quod est malum morale, stat in privatione consistit.

Confirmatur 1mo quia posita tota substantia actus cum libera tendentia in objectum quod proponitur ut prohibitum, adhuc actus non intelligitur esse malus, nisi intellecta tali privatione; ergo &c. probatur assumpt. quia oppositio cum lege quae reperitur in actu furti ad praeceptum negativum non oritur immediate ex ejus positiva entitate: nam licet furtum secundum suam entitatem positivam immediate opponatur non furto ex natura rei, non tamen secundum eam entitatem ejusdem non furto, ut antecedit, sed tantum ut privatum × conformitate ad praeceptum; unde neque prima oppositio pertinet ad genus moris, sed tantum secundum cum ejus actus tendens in objectum prohibitum, non positive, sed ut talis, nisi habet privatione conformitatis ad praeceptum negativum, sequitur non posse concipi, ut malum esse, nisi habet praedicta privatione: nam hac seclusa, jam non diceretur actus tendens in objectum prohibitum, adeoque neque malus.

Confirmatur 2. Tibia quae curva, id est privata naturali rectitudine, et conformitate juxta exigentiam potentiae progressivae non influit in claudicationem, quatenus motus progressivus est, sed quatenus caret debita rectitudine, seu conformitate; ergo etiam voluntas non influit in peccatum esse, quatenus positive tendit in objectum sub ratione prohibiti cogniti, sed quatenus caret debita rectitudine morali, sive quatenus non dat actui à se elicito rectitudinem, quam tenebatur praestare.

Solvuntur Objectiones.

obj 1mo Ante privationem rectitudinis debitae intelligitur in peccato commissionis tendentia positiva ad objectum dissonum legi, sed tendentia ista pro priori ad privationem jam est esse mala, ergo pro priori ad privationem peccatum commissionis intelligitur constitutum in ratione mali moralis, consequenter non per privationem, sed per aliquid positivum in ratione talis constituitur. 23

Confirmatur 1mo Actus ille esse et ~~malus et~~ theologice est malus, qui concipitur difformis legi divinae sed in signo antecedente privationem concipitur actus difformis divinae legi; ergo. Probatur minor In illo signo concipitur actus difformis legi divinae in quo concipitur tendere in objectum divinae legi dissonum, sed in signo antecedente privationem concipitur actus tendere in objectum divinae legi dissonum; ergo. minor videtur esse evidens, quandoquidem en actus quispiam quodammodo egreditur à voluntate cum debita, et praevia cognitione inhonestatis objectivae, per hoc ipsum intelligitur tendere in objectum divinae legi dissonum.

Confirmatur 2. Quod à lege divina prohibetur, censetur malum theologicum esse, sed tendere positive in objectum dissonum legi divinae, vetatur velle occidere, furari, fornicari &c. est à lege divina prohibitum, ergo tendere positive in objectum legi divinae dissonum, jam est malum theologicum esse.

Respondeo ad obj 1m. in m. nam ex eo, quod actus voluntatis tendat in objectum dissonum legi, sive quod convertatur ad ipsum, solum habetur, quod talis actus secundum suam entitatem positivam importet peccatum materialiter tale, et sic velle furari, occidere &c.

Praeterit

prout praecise dicit actum tendentem in obtum difformem legi, solum est discon-
veniens naturae rali moraliter, non autem flr. et Theologice: qui hoc habet
ratione disconvenientiae, quae e. rectitudinis, et conformitatis ad legem privatio
Ad 1. Conf. d. m̄ e. flr et Thlgice malus, qui flr concipitur, et e. flr difformis legi D.
c. qui materialiter concipitur malus, et duntaxat est difformis legi D. solum mate
juxta dicta nris 11. nego m̄ et dist m̄ se, c. patet sensus distinctionis ex respōe ad obj.
Ad 2. nego m̄ non enim illud a lege Dei prohibitum censeri debet, in quod Deus ipse
concursu simultaneo effective influit. Extra dubium nobis est, quod D. voluntas cum
voluntate creata simultaneo concursu illam positivam tendentiam, quae e. physica
attingentia, seu vitalis, ac intentionalis unio obti cum potentia vitaliter operatice
efficiat, et producat, atque adeo sub ista consideratione nil mali habet flr. et Theo-
logice. Cum a ista tendentia sive attingentia objecti difformi haberi nequeat, quin simul
eidem annexa sit privatio, ac carentia debitae rectitudinis inde hoc a lege Divina
prohibita censeri debet: siquidem cuilibet actui humano ex deliberata ratione, ex
principiis synderesis, et amore ultimi finis procedenti debetur bonitas, et recti-
tudo ad legem aeternam Dei. Hinc fit, quod si voluntas a lege aeterna deficiat
debitam actui rectitudinem non influat, atque actum conformitate cum lege D. priva-
tum eliciat, peccati rea existat, non praecise ratione tendentiae positivae in obtum
legi aeternae difformem, sed ratione privationis actum taliter tendentem.
24. obj 2. Malitia peccati e. immediate libera peccanti; sed solus actus positivus
sive positiva tendentia in obtum legi D. difformem e. immediate libera peccanti, ergo ma-
litia peccati e. solus actus positivus.
Confr. Lex aeterna prohibitiva furti nil aliud exigit, quam carentiam furti; ergo
hoc lex aliter non violatur, nisi per elicitionem actus positivi furti; consequenter transgres-
sio hujus legis flr consistit in actu positivo furti.
R. trans. m̄ n. m̄ nam quandocunque sive actio increata, sive creata libere
influit in quoddam compositum, non est non libere in partes ejusdem compositi consti-
tutivas influere. Nam nullus nescit solem libere in coelis posuisse Deum, quis inde
dubitet et naam, et lucem solis immediate fuisse liberam agenti increato? ita
in moralibus peccatum e. quoddam compositum, numerat actum positivum tendentem
in obtum prohibitum tanquam partem materialem, et privationem seu carentiam debitae
rectitudinis ad legem aeternam tanquam partem flem. Si igitur voluntas a regula recta
deficiens peccatum committat libere, et hoc illi immediate liberum dicitur, necesse
ut partes hujus compositi moralis immediate liberae sint voluntati; cum compositum, et
ejus partes simul sumptae quid unum sint: proinde non solus actus positivus, sed
etiam privatio debitae rectitudinis voluntati immediate libera est; Dist. tr. m̄ quia
ad formale peccati, sive cujuscunque malitiae necessaria non est immediata liber-
tas; alioquin in actibus externis et imperatis nulla foret malitia, quod falsum est ex
tract. de actibus humanis
Ad Confr. d. A. nil aliud exigit quam carentiam furti praeceptam, c. carentiam furti
merè spectatam nego A. et d. C. hoc lex n. aliter violatur, nisi per elicitionem
actus

aliq positivi prohibiti, C. per elicitionem actus positivi prohibiti talis, n. C. Igitur Lex aeterna prohibitiva furti non praecise exigit carentiam furti; sed ut praeceptam; in quo sensu opponitur furto in genere moris prout hoc dicit privationem debitae rectitudinis ad legem aeternam de non furando latam: at haec oppositio non sequitur immediate ex actione positiva furti; sed subsequitur privationem conformitatis debitae, eamque supponit in positivo actu furti. Hinc actus furti non est formaliter malus antecedenter ad prohibitionem legis: nam ideo in genere moris malus est, quia prohibitus censetur, ideoque per suam entitatem positivam opponi non potest legi; alioquin jam esset malus formaliter antecedenter ad omnem legem: cum hanc entitatem positivam semper habeat sive exstet, sive non, atque idem eandem opponitur carentiae furti sive habeat praecepta, sive non. Proinde furtum est non opponitur legi, nisi quatenus prohibitum, et quia prohibitum opponitur carentiae furti ut praeceptae: et in hoc sensu includitur privatio debitae conformitatis ad legem, ratione cujus proinde actus furti formaliter, et theologice malus est, et peccaminosus. 25.

Obj. 3. Datur peccatum majus altero v. g. adulterium fornicatione, sed non datur una privatio major altera, ergo etc. Ante R. adverte duplicem dari privationem: unam simplicitatem, quae tollit omnino formam, cujus est privatio, ut mors quae tollit omnino vitam, et talis privatio non admittit majus et minus. Dari et alteram, quae tollit aliquid formae sed non totam, ut febris, quae tollit aliquid de commensuratione humorum, non totam integram; et haec admittit majus et minus. Peccatum vero est posterioris ordinis, nam omnis, saltem respectu rationis, quandoquidem etsi fornicatio tollat totam rectitudinem castitatis, quae actui debita, idem est de aliis peccatis, non tollit tamen totum bonum naturae et rationis, cum aliqua peccata plus opponantur naturae et rationi, quam alia. Jam in forma sed non datur una privatio simplex, et pura, major altera, C. non simplex et pura, n. m. et sic distinguo m. n. C. 26.

Obj. 4to Bti Mastrius disp. 6. hic art. 1. n. 33. Odium Dei nequit esse formaliter malum ratione privationis ergo in ratione malitiae non consistit in privatione. Probatur A. Odium Dei est actus ~~intre~~ intrinsece malus, et actus intrinsece malus nequit esse talis formaliter ratione privationis, ergo probatur m. actus qui est malus formaliter, ratione privationis, debet esse capax formae privationi oppositae, eo quod privatio sit carentia formae in subjecto capaci, sed actus intrinsece malus nequit esse capax formae privationi oppositae, quae est rectitudinis, qua odium Dei existit, ergo.

Hanc difficultatem mutatis terminis Pater Ponet disp. 3. de pecc. ... proponit. Privatio ut a pura negatione distinguitur, est carentia formae debitae; sed odio Dei v. g. non est debita conformitas cum legibus charitatis: ergo carentia istius conformitatis non est in illo privatio, sed pura negatio. m. probatur. Odium Dei ab intrinseco est difforme legi charitatis, ergo illi essentialiter repugnat cum tali lege conformitas, sed forma nequit esse debita illi subjecto, cui essentialiter repugnat, ergo non debetur odio conformitas cum legibus charitatis. Mastrius ante solutionem urget sat molesti et difficilis supponit, quod tam voluntas, quam ejusdem actus

positi-

possit dupliciter spectari. Imprimis voluntas pt considerari sub indifferentia activa ad eliciendum actum, vel non actum. 2do ut e. in se libere determinata ad unam contradictionis partem, id e; seu ad actualem productionem actus, seu ad non elicitionem actus. Pariter actus voluntatis tum pt primi pt prout est sub indifferentia passiva ad elici, aut non elici. Secundo, prout e. determinatus ad unam contradictionis partem, hoc est aut ad actualem productionem, aut ad non actualem productionem sive praedemitate

Rsdet negando A. et pbr. ad cujus pbn. distguit m, actus, qui e. malus ste rationis ratione privationis, debet esse capax formae privationi oppositae aut in sensu composito aut in sensu divis. b m semper in sensu composito, n m. et dist. m l actus intrce malus nequit esse capax formae privationi oppositae in sensu composito b in sensu divis, n. m et b. Difficultas, quae in hoc argto reperitur, videtur inde orta, qd Adversarij sumant actum voluntatis in sensu composito, ac postqm jam e. elicitus, et positus, atqz omnino extra causas in sua specie constitutus: et hac ratione gratis admittitur odium Dei non esse subjectum debitae rectitudinis, imo nec illius capax: cum nequeat esse amor Dei, nec aliud quidem praeter odium Dei. Quare 16 odium Dei accipi debet in sensu diviso, id e. prout consideratur sub indifferentia passiva ad elici, et non elici; nam sicut voluntas, ut e. sub indifferentia activa constituta, debitrix est ad ponendam rectitudinem in actu a se eliciendo: ita etiam actus ut indifferens indifferentia passiva, e. capax conformitatis debitae; hinc si actus cum debita conformitate subtrahatur, et ponatur a voluntate contrarius, tunc subest privatio debitae rectitudinis in illo actu, qui debebat elici cum illa conformitate et tn non elicitur. Licet igitur odium Dei in se non habeat privationem tnqm propriam, sl potius negationem conformitatis debitae: praecessit tn hoc privatio odium Dei in natura, illamqz hoc secum trahit virtualiter, et culpabiliter excludendo actum debitum, cui inesset omnino rectitudo, si eliceretur: cum posset elici a libera, et indifferente in utramqz partem. Nec aliud videtur sensisse Scotus cum 2. dist 37. q. 1. hoc ponat: Voluntas peccat, qd actui suo non dat rectitudinem proportionabilem, si e. capax rectitudinis, vel magis, quia non se providit ab illo, qui non est rectitudinis capax. Ponet cit. loco.

Proposit. resolutione propositae difficultatis pariter distinguit duplex debitum, unum morale, sive legale, et aliud physicum, seu naturale. Debitum morale, seu legale e. qd provenit ex lege, ut v.g. ex lege justitiae debetur unicuiqz jus suum, et ex lege temperantiae, tenetur quilibet temperate comedere. Debitum physicum, seu naturale, est, qd fundat quodlibet natura per sua principia physica respectu illorum, quae ab ipsa emanant; quo genere debiti cuilibet essentiae debentur naturales passiones; unde etiam privatio e. duplex; alia moralis, quae e. carentia formae debitae ex aliqua lege, ut dum quis non apponit actui, quem exercet circumstantias, quas lex jubet apponere; et alia physica, quae est carentia formae debitae ex solis principiis solis physicis naturae, sicut

est

esset in qualibet essentia carentia alicujus perfectionis. Hoc supposito Rdetur ad licet odio Dei secundum rationem communem actus humani non sit debita rectitudo Charitatis debito physico, aut morali; e. tn ei debita debito morali sive legali; orto ex lege obligante hominem, ut eo ipso, qd erga Deum, ut obiectum Charitatis versatur, rationem communem actus humani continens fiat per rectitudinem Charitatis, non vero per malitiam et deformitatem odij et aversionis à Deo.

Nec dicas debitum morale oritur ex lege obligante: sed odium Dei potest elici à potentia in instanti, in quo non obligat praeceptum Charitatis: ergo in tali casu rectitudo erit ei debita, debito morali, seu legali; rectitudo charitatis consequenter ejus carentia non erit privatio moralis, sed pura negatio. Rsp. pbr. praeceptum negativum prohibens odium, obligat semper et pro semper; praeceptum vero affirmativum dilectionis, licet semper obliget non tn pro semper, ut patet ex differentia, quam inter praecepta, et negativa constituunt Theologi: ergo potest elici odium à potentia in instanti in quo non obliget praeceptum Charitatis.

Nam Rdetur praeceptum, ex quo debetur actui odij Dei Charitatis rectitudo, non est praeceptum absolutum diligendi, cui opponitur omissio peccaminosa dilectionis; hoc enim, ut argumentum convincit, non obligat pro semper; sed est praeceptum conditionatum operandi conformiter ad regulas Charitatis, si homo erga Deum ut e. obiectum Charitatis, operari velit. Vel ut alij dicunt est praeceptum disjunctivum, obligans vel ad non operandum erga Deum, vel ad operandum conformiter ad regulas Charitatis. Pro aliis obj. solvendis. 27.

Nb. primo Peccatum insistit multis, et quidem nihil physice, est tn aliquid moraliter, sive modo existens in peccatore, ipsum denominans peccatorem, sicut caecitas existens hoc modo in homine, et ipsum denominat caecum: unde sicut dr quis liberari proprie à caecitate licet sit tantum privatio, ita et à peccato absolvi, quamvis sit solum privatio.

Nb. 2. In virtutibus in medio quodam consistentibus reperitur duplex honestas, et quidem specie distincta; una consistens in hoc, quod medium non excedatur; altera in hoc, qd à medio non deficiatur, ac ideo avaritia et prodigalitas, ignavia et temeritas sunt privationes distinctae rectitudinis, seu honestatis.

Nb. 3. Privatio rectitudinis actui debitae est voluntaria saltem implicite, et indirecte: volens enim furari v. g. rem alienam, vult implicite privationem rectitudinis ipsi actui annexam.

Nb. 4. Quod sicut actus Fidei dicitur privatus evidentia, licet ipsi non debeatur, quatenus e. talis speciei, sed tantum ratione rationem communem actus intellectualis; ita et talpa dicitur privari visu secundum rationem communem, quatenus est animal exigens visum.

Nb. 5. Peccatum concretive sumptum opponitur quidem contrarie virtuti consideratae vero abstractive, seu in abstracto, opponitur tantum privative eidem; cum sit privatio rectitudinis, quam habet ipsa virtus.

Nb. 6. Voluptas formaliter non consistit in carentia doloris: qa apud omnes compertum est bonum dicere perfectionem positivam subjecto convenientem debitam,

volunt

voluptas autem e perfectio subjecto debita. Unde quo quis habuit dolorem non ex sola illius ablatione recreatur: at quia ex ablatione doloris requirit de novo illam perfectionem, quae per positionem doloris ablata fuit, et redit ad suum statum connaturalem: sicut aqua ad ablationem caloris redit ad pristinam et sibi connaturalem frigiditatem, quae frigiditatis privatio in aqua remaneret eo absente calore adhuc diceretur male se habere, licet pejus se haberet cum calore: non quia entitas positiva caloris sit ei mala, at quia natura aquae magis debitum e carere calore, quam habere frigiditatem; et quia carentia frigoris praesente calore fit illi magis necessaria, et magis radicatur. Nec magis ma[illegible] e malus febri: quia positive causat turpitudinem: sed quia febris privat debita formositate, et proportione à lege naturae constituta.

Nota 7. Habitum malum consistere [illegible] malum specificative sumptum, qui nimirum malus est, non autem reduplicative quatenus malum. (vide Mastrium hic disp 6. art 2. n. 28. 29. et seq. pro se. item de actibus peccati omissionis, et omissis art 4. n 62.

Sectio Tertia

An actus conjunctus cum omissione peccaminosa, sit etiam peccaminosus?

Prem. 1mo. Quaerunt hic aliqui, an possibilis sit pura omissio peccaminosa sine ullo actu voluntatis positivo? At hanc celebrem quaestionem in tract de actibus

13. humanis fuse tractavimus numero ei remitto; hic solum titulo quaestionis propositae respondendum, pro quo adhuc

Prem. 2. Dupliciter posse conjungi actum cum omissione, primo ita ut sit vera causa, cur habeatur omissio, ut dum quis, ne ludum interrumpat, die festo sacrum omittit. Secundo, ita ut sit tantum occasio, et mere se concomitanter habeat ad omissionem, ut si quis, postquam ex contemptu divinorum decrevit omittere Horas Canonicas, illo tempore, ne sit otiosus, legat, laboret, studeat &c. Hoc praenotato.

28. Dico 1mo. Actus, qui mere concomitanter se habet ad omissionem peccaminosam, non e peccaminosus, si aliunde sit indifferens aut bonus. Est communis.

Probatur quia licet actus ille concomitans possit de se impedire praecepti adimpletionem, v. g. Missae auditionem, horarum canonicarum recitationem, & illam hic et nunc non impedit: cum censeatur sufficienter impedita per voluntatem efficacem non adimplendi &c.

Confirmatur Conclusio. Quia actus de se indifferens aut bonus, non sortitur malitiam ab omissione, nisi aliquo illam aliqualiter influat, ut per se patet. At hic supponitur autem in omissionem nullatenus influere; alias non se haberet ad illam mere concomitanter, &c. Unde hujusmodi actum non e obligatio in Confessione exponendi.

25. Dico 2. Actus influens in omissionem peccaminosam, licet de se sit bonus, aut indifferens trahit speciem malitiae omissionis. Tenent communiter Theologi.

Probatur. Voluntas negative influens in omissionem peccaminosam, trahit speciem malitiae omissionis utique se per, at actus ille, &c. Tenendus proinde quem omittit aliquis.

aliquis Missam, influit, aut continet flr. l. vitt voluntatem omissionis, ergo.
Dices ipsa tuam Conclusionem 1mo, Praeceptum audiendi Missam in die festo inhiberem 30.
al incompossibile cum auditione Missae, et actus concomitans v.g. studium etiam in-
compossibile cum auditione Missae, ergo. Contra studium illud fit tempore in-
debito, ergo est inhonestum.
Secundo, ex nostra conclusione sequi ineuntem Matrimonium post voluntatem
efficacem non servandi votum Castitatis antea emissum, non peccare novo
peccato, quod est falsum, ergo.
Resp. ad 1. Dist. mai. inhibet actus incompossibile, quod in omissionem influit, C. quod non influit, N.
et sic clare nego C. Ad conf. dist. A. fit tempore indebito, nulla facta suppositione,
facta supposito, quod quis jam se efficaciter determinaverit auditionem sacri o-
mittere, N. A et C. cum tunc melius sit studere, quam otiosum esse.
Ad 2. nego sequelam, quia ille non tantum reddit sibi impossibilem observan-
tiam voti, sed etiam voluntatem mutandi postea pravi propositi, quod tamen te-
cluso Matrimonio, facile potuisset ~~mutare~~ mutare, intendendo deinceps ob-
servantiam voti. Ex his 31.
Inferes 1mo, Eum, qui vovit nunquam se otiosum tenere eo tempore, quo sa-
crum est audiendum, studere, legere &c.
Inf. 2do Parientes, aspicientes, aut ludentes tempore sacri, cum eo, qui antea
efficaciter decreverat sacrum omittere, non peccare: quia si ille non peccat
ludendo, cur illi peccarent colludendo. Excipe tamen, nisi cessante lusu, aut moni-
tione facta, spes est mutandi propositi.
Inf. 3. Posse quandoque actum, qui videtur tantum concomitanter se habere,
esse etiam causam omissionis, si nempe diu antequam urgeat praeceptum adim-
pletio, inchoetur; cum actus ille foveat voluntatem inordinatam, qua cessante actu
illo, facile mutaretur: unde ordinarie loquendo, ut habeat se actus mere con-
comitanter, debet parum distare ab hora praecepti adimplendi.
Dices contra 2 solutionem si studium v.g. influens, vel dans causam omissioni, est 32.
peccaminosum, plus peccaret omittens sacrum propter studium, quam inde etiam
illud omittens, quia hic unicum committeret peccatum, ille duo. Resp. n. assump. quia
uterque unius duntaxat peccati est reus: et certe si voluntas omissionis, et ipsa
omissio sit unicum peccatum, cur studium, quod non est malum, nisi quia est in-
fluentis voluntas omissionis malae, esset distinctum peccatum ab omissione?
Dicunt quidem aliqui esse duplex physice peccatum, eo, quod actus, qui est causa
omissionis, saepe existat ante omissionem, imo etiam nunquam existat omissio, ut
patet in eo, qui se dedit somno, dum urgeret praeceptum sacri, et postea subi-
to expergefactus sacrum audit. Sed quidquid sit de duplici peccato physice, con-
veniunt tamen omnes esse unicum moraliter loquendo, et in ordine ad Tribunal
Poenitentiae, quod hic praesertim attendimus.

Sectio Quarta.

De Specifica Peccatorum Distinctione.

Primo

33. Certum imo apud omnes Theologos Catholicos contra ~~Jovinianum~~ Jovinianum indubitatum esse, quod peccata actualia sint inaequalia, ac gravitatis diversae juxta illud Deut. 25. Pro mensura peccati erit et plagarum modus. Et Thren. 4. Major effecta est iniquitas populi mei, quam peccata Sodomorum. Imo juxta omne prudens judicium gravius peccatum est, vitam alicui eripere, quam auferre bona fortunae; ~~gravius~~ gravioris malitiae reus est, qui odio prosequitur Deum, quam qui odio habet Creaturam &c. Unde veri inaequalitas peccatorum desumenda sit, non est una, et certa regula assignari ob varietatem circumstantiarum. Id sufficiat notasse, quod Confessarii nimium debeant esse soliciti circa cognitionem majorum, vel minorum peccatorum, dummodo agnoscant esse mortalia, saepiusque illorum inaequalitatem saltem gravem, quod facili negotio a Confessariis haberi potest, si attendatur inaequalitatem peccatorum potissimum desumi:

Primo, ex objecto, ratione cujus blasphemia est gravius malum, quam homicidium. Secundo, ex circumstantiis, ob quas blasphemia potest esse minus malum, quam homicidium; puta si hoc, plene deliberatum sit: illa autem, tantum mortalis, ex passione fiat. Tertio, ex majori vel minori cognitione malitiae, continuatione, et duratione, ac intensione actus. 4to ex fine, qui magis, vel minus potest esse malus: nam absque dubio magis peccare censetur is, qui furatur ut se inebriet, quam qui moderate bibit.

34. Certum 2. Duo sunt communiter recepta a Theologis. Primum: quod distinctio, et diversitas specifica non sit desumenda ab entitate materiali, ac physica peccatorum: cum certum sit, eandem numero entitatem physicam non raro fundare plures species malitiae, et plures actus physicos eandem numero constituere malitiam moralem, ut exemplificat Reiffenstuel in Theologia morali tract. 3. Dist. 1. q. 4.

Secundo, quod peccata omissionis suam diversitatem essentialem, ac specificam petant ab actibus omissis, et ratio est: cum neminem lateat, privationes, et carentias formarum positivarum distingui specifice juxta diversitatem et distinctionem ipsarummet formarum, quarum sunt et existunt privationes, ac carentiae.

35. Certum 3. circa distinctionem, et diversitatem specificam peccatorum, varia sunt Theologorum placita. Navarrus in ~~in~~ summa Cap. 6. n. 3 cum aliis docet, peccata distingui, et multiplicari specie ad distinctionem, et multiplicationem praeceptorum; atque ita tot esse in quolibet peccato malitias in Confessione detegendas, quot fuerint praecepta, quibus tale peccatum prohibetur. Alii e contra defendunt, peccata multiplicari specie juxta multiplicitatem Praecipientium. Thomistae passim volunt, peccata Commissionis specificari per ordinem ad objectum et materiam, circa quam versantur; atque proinde ex diversitate objectorum, necessario in specie malitias in actibus humanis. Nonnulli propugnant, diversitatem specificam deberi exigi secundum diversitatem virtutum. His praenotatis

Dico.

1. Dico Distinctio, et diversitas specifica peccatorum desumenda est à diversitate 36.
specifica honestatum, seu rectitudinum debitarum, quibus peccata privant. Est communis Scotistarum.

Pbr. 1mo auctoritate Doct. Subt. qui 2. Dist. 37. q. 1. §. Concedo subdit haec: Peccata, quae sunt privationes quaedam, sub rectitudinum, quae deberent inesse actibus, distinguuntur ergo ex distinctione talium rectitudinum, ut quae debent haberi diversas rectitudines speciei, sunt carentiae diversae speciei; et ita non per comparationem ad obiecta, quae non sunt mala, nisi materialiter, distinguuntur ipsa peccata, sed formaliter ratio eis distinguitur in comparatione ad rectitudinem aliam, et aliam speciei, quae deberet inesse.

Pbr. 2. ratione, peccatum ut peccatum, est privatio rectitudinis debitae, seu debitae conformitatis cum praecepto, ergo ubi reperitur diversitas specifica privationum, reperitur et diversitas specifica peccatorum, licet sit unus actus, vel plures; atqui ubi actus privatur diversis speciei rectitudinibus debitis, adsunt diversae speciei privationes; quandoquidem privationes specificantur à formis quibus privant juxta numerum 34. ergo Dr.

obj. 1mo Qui transgreditur legem Divinam, et humanam simul duo specie peccata committit, atqui non posset committere duo peccata speciei distincta, nisi diversitas peccatorum specifica desumeretur à diversitate praecipientium ergo distinctio specifica peccatorum desumi debet à diversitate praecipientium, et non à diversitate 37.
rectitudinum. Pbr. maj. Qui transgreditur legem Divinam, et humanam simul, duo peccata inobedientiae committit: atqui haec duo peccata inobedientiae speciei distinguuntur ergo. Pbr. min. Irreverentia commissa erga Deum est distincta speciei ab irreverentia commissa contra ~~Deum~~ creaturam, ergo etiam inobedientia erga legem Dei commissa est distincta speciei ab inobedientia erga legem humanam commissa.

R. n. m. et ejus pbr. m. ad cujus pbr. n. C. et paritatem. Ratio disparitatis est: quia inobedientia non specificatur proxime à legislatoribus, sive superioribus, sed à praecepto per superiores dato, siquidem obedientia tendit in executionem praecepti: non autem repugnat, quia idem praeceptum, eademque numero obligatio imponatur à superioribus et speciei, et numero diversis, proinde potest esse eadem et speciei, et numero inobedientia contra superiores quomodocunque diversos. At vero irreverentia immediate, et proxime specificationem suam desumit à bonitate, dignitate, et excellentia ipsius personae, ut tradit Scotus 3. dist. q. unic. adeoque ubi bonitas, dignitas, et excellentia in personis distinguitur specie, irreverentias quoque diversificari speciei, necesse est. At posito enim, quod transgrediens praeceptum simul D. et humanum, committat in obedientiam formalem, tamen probabilius videtur, inobedientiam respectu Dei, et hominis non esse specie diversam; nam sicuti non est potestas graviter obligandi hominem, nisi à Deo, ita obedientia non praestatur homini, nisi qualenus est locus Dei.

Obj.

38. Obj 2. Ubi sunt diversa specie constitutiva, ibi dantur diversa specie constituta, at difformitas ad legem L. constitutivum peccati; ergo ubi invenitur difformitas specie distincta, reperitur distinctio specifica peccatorum. Subsum. Sed difformitas ad legem D. et humanam e. specie distincta; ergo peccata contra legem D. et humanam commissa distinguuntur specie, atque adeo distinctio specifica peccatorum desumitur a diversitate legum, et rerum praeceptorum. R. d. ma. subs. Difformitas ad legem D. et humanam e. specie distincta, si Lex D. et huma supponunt pro actibus legislatorum c. si Lex D. et huma supponunt pro Regula actus humani theologice mali; nego m. subs. Est quidem verum legem D. et humanam, prout sumuntur pro ipsis actibus legislatorum, distingui specie, l. quasi specie; cum ipsi legislatores eadem diversitate gaudeant, nihilominus difformitas ad istas leges sub hac ratione spectatas non e. praedicatum constitutivum peccati; sed prout respicit istos actus tanquam Regulam actus humani. Cum autem Lex D. et huma sub eodem motivo formali, inferente eandem specie rectitudinem, v.g. homicidium prohibeant, difformitas a voluntate deficiente posita contra istas leges specie distincta ee n. pt.

39. Ins. ~~d.~~ Homicidium v.g. e. prohibitum a lege D. et humana sub diversis motivis, ergo. Pbr A. Tunc homicidium e. prohibitum a lege Divina, et humana sub diversis motivis, quando legislatores habent speciales fines, et rationes motivas prohibendi homicidium: sed quilibet legislator tam Divinus, quam humanus habet specialem finem, et rationem motivam prohibendi homicidium, ergo. Pbr m. Legislator Divinus pro fine speciali, et ratione motiva prohibendi homicidium habet rectificare voluntatem in ordine ad supernaturalem beatitudinem, et legislator humanus pro fine habet rectificare voluntatem politice in ordine ad pacem et tranquillitatem Reipublicae, sed hi fines sunt invicem distincti, ergo.

R. nego m. ad pbr d. m. habent speciales fines extrinsecos, c. intrinsecos n. m. Finis autem secus, quem respiciunt legislatores Divinus et humanus in prohibitione homicidii e. unicus, videlicet conservatio vitae humanae, atque adeo e. unica ratio formalis motiva ex parte legislatorum prohibentium homicidium, qua unitate stante, peccata homicidii ejusdem rationis, et speciei sunt. Neque fines extrinseci a legislatoribus intenti diversam specie malitiam inferre possunt; alioquin sequeretur, quod omnia peccata per legem Divinam prohibita ejusdem rationis forent: cum cuncta peccata a Deo prohibita sint ad rectificandam voluntatem in ordine ad supernaturalem Beatitudinem.

40. Obj 3. Per id peccata distinguuntur specifice, a quo habent suam malitiam sed peccata habent suam malitiam ab objectis, ergo peccata specifice distinguuntur per obiecta, et non per diversitatem rectitudinum, quibus priventur.

R.

Rx ad m peccata habent suam malitiam ab objectis materialiter, et radicaliter
c. flr, et in genere moris, hoc est prout objecta important in concreto suam
disconvenientiam, ac irrectitudinem c. prout objecta praescindunt, et abstrahunt
a diversa disconvenientia, ac irrectitudine nego m et c. Thomistae Adver-
sarij facile fiunt Scotistae, dum dicunt, per objecta speciae diversa distinguí ma-
litias, si per objecta speciae diversa nulla alia intelligant, quam ea, quae fun-
dant, aut in concreto pro ecli imbibunt diversas speciae irrectitudines, hoc tn
semper cauto, quod si in abstracto ratio objectiva, non est ratio flis specificativa
peccati, sed irrectitudo seu difformitas in objecto reperta, et moraliter subie-
ctata. Et quod modo dictum est de objectis formalibus, de praeceptis ac
circumstantiis formaliter sumptis sentiendum est: cum non raro praecepta
formalia, et circumstantiae inducant novam irrectitudinem cum defectu;
atque inde peccata saepius induant ab eis distinctam speciae malitiam ab
ea, quam alioquin habent ab objectis.
Obj 4to, Illa peccata, quae opponuntur ejdem virtuti nunquam distinguuntur 241.
speciae, ergo a contrario illa peccata, quae opponuntur diversis virtutibus sem-
per distinguuntur speciae. Prob A. ea de ratione furari bovem, aut equ-
um, auferre pecunias non distinguuntur speciae: quia opponuntur ejdem
virtuti justitiae ergo.
Rx 1mo n. A. ad prob retorqueo ergo ea de ratione furari bovem &c. non di-
stinguuntur speciae? quia opponuntur ejdem virtuti justitiae: sed etiam furari bovem, au-
ferre famam, judicare temere proximum, ejdem virtuti justitiae opponuntur,
ergo non distinguuntur speciae, quod tn nec ipsi Adversarij admittunt.
2. Rx 2. d A. illa peccata, quae opponuntur ejdem virtuti, et idem eandem speciae rectitu-
dinem, nunquam distinguuntur speciae, c. quae opponuntur ejdem virtuti, sed idem diver-
sas speciae rectitudines n. A. et c. Id concedimus diversis virtutibus, quod negatum n. erat
diversis objectis, aut praeceptis. Dicimus, diversa objecta, aut praecepta fundantia
diversas irrectitudines specificam peccatorum inferre distinctionem, quatenus ipsa
rectitudo e. ratio flis distinguendi peccata, non ratio objectiva, aut praecepti: ita
dicimus ex diversis virtutibus diversam speciae irrectitudinem, aut difformitatem ad le-
gem aeternam fundantibus specifica infertur peccatorum distinctio.
Obj 5. Peccatum, cum sit maxime voluntarium, debet ab eo specificari, quod e. a pec- 242.
cante magis intentum, vel quod magis ab illo intenditur, et est ipsi magis voluntarium est
ipsum objectum; non autem privatio rectitudinis, cum illam tantum velit indire-
cte, imo vellet non adesse, ergo.
Confr. Privationes secundum se praecise non sunt differentiae constitutivae pec-
catorum in certa aliqua speciae; alias ubicunque foret privatio, foret et peccatum:
ergo id habent, quod adjunguntur ordini prohibito ad tale, vel tale objectum.
Rx n. m quia si hoc esset, aliquando peccatum non est peccatum, saltem
qd

.. q[uo]d haberet pro objecto, q[uo]d non e[st] intrinsece malum: nam volens comedere carnem in Quadragesima v. g. magis intendit ipsam comestionem carnium, quam illam ponere contra Legem, et consequenter cum ipsa comestio carnium de se sit indifferens, ejus actus non erit mala, sed indifferens; quandoquidem specificatur ab objecto indifferenti.

Ad 6. n. 6. qa licet non habeatur peccatum, nisi habeatur ordo ille positivus ad objectum; ille tamen non e[st] materiale, et fundamentum peccati formalis: Unde privationes non ab illo ordine, sed ex eo, q[uo]d sint talis, et talis rectitudinis privationes, peccata specie diversificant.

Sectio Quinta

De distinctione numerica Peccatorum actualium.

43. Prdn. 1mo ad statuendam numericam peccatorum distinctionem multum ad prudentem, et communem hominum existimationem est attendendum: nam cum illorum numerus quaeratur in ordine ad forum sacramenti Poenitentiae, in quo et Rei et judices sunt homines, illud censebitur unum numero peccatum, quod attenta prudenti hominum existimatione unicam numero habet malitiam, licet coram Deo, et physice plures forte habet malitias.

Prdn. 2. Difficultates, quae tangunt distinctionem numericam peccatorum, potissimum versantur circa triplex genus peccatorum. Primum genus e[st] peccatorum mere internorum, quae nimirum in mente consumantur, et absolvuntur; qualia sunt: odium, blasphemia haeresis, invidia &c. his annumerantur omnes actus interni simplices, et inefficaces, velleitates, consensus, complacentiae, delectationes morosae &c.

Secundum genus e[st] peccatorum externorum, quae videlicet opere quodam externo absolutam, et completam accipiunt malitiam, uti sunt fornicationes, adulteria, homicidia &c.

Tertium genus e[st] peccatorum, quorum actus seorsim consideratus e[st] quidem unus, in plura tamen objecta prohibita tendere cognoscitur, v. g. si quis unico actu cordis plures puellas fornicario amore concupiscit, aut unico actu oris plures detractione mulct[at]; aut unico actu operis plures occidit homines. De hoc tertio peccatorum e[st] specialis quaedam controversia inter Theologos, utrum multiplicatio objectorum in eodem actu multiplicet numero malitias? de quo n. 54.

Prdn. 3. Voluntatem humanam, seu actum ejus posse praecipue quatuor modis interrumpi videlicet 1mo per actum contrarium, 2do per somnum. 3tio per inadvertentiam 4to per diversionem voluntariam ad alia opera. Voluntas interrumpi dr per actum contrarium q[uan]do per poenitentiam, aut retractationem, sive mutationem propositi prior mala voluntas cessat; si qui inimicum, paratus e[st] ad occidendum: at postea poenitentia ductus desistit, et rursus repetit malam voluntatem, dicitur ipsius voluntas per contrarium actum interrupta; vocatur hoc interruptio ~~alias formalis~~ alias formalis.

Voluntas interrumpi dr per somnum q[uan]do quis in actu peccaminoso obdormit

obdormit, et expergefactus rursus eundem asserit. Voluntas interrumpi dr per inadvertentiam qdo quis pessima speculans per intervenientem v. g. interrogationem non amplius advertit ad ea, quae prius speculatus erat. Voluntas dr per voluntariam diversionem ad alia opera interrumpi, qdo à malo opere interne inchoato ad alia opera se voluntarie et libere distrahit, et appellatur haec interruptio virtualis, aut interpretativa hoc ipso eo, quod sibi proposuerit exire ad furandum, et tn domi maneat, atque agat agenda, jam interpretative censetur revocasse actum priorem, etsi actualiter n. revocaverit. His praenotatis:

Dico 1mo Non oritur distinctio peccatorum numerica ex diversis numero praeceptis. Patet conclusio tum ex communi Theologorum consensu, tum ex recepta omnium Confessariorum et Poenitentium praxi, qui ob occurrentiam duorum praeceptorum idem eodem die sub eodem motivo intrinseco praecipientium non apprehendunt duplicem numero obligationem, sed unicam ex duplici capite. Hinc 244.

Deduces 1mo Non audientem sacrum in die dominico, in quem incidit festum alicujus Sancti, non nisi unum specie, et numero peccatum committere, licet concurrat duplex numero praeceptum, unum ratione festivitatis, alterum ratione diei dominici. Idem e. de non jejunante in aliqua feria quatuor temporum, in quam incidit vigilia v. g. S. Matthaei. 245.

Nec obest, qd legislator praecipiendo Missam in festo S. Petri v. g. intendat honorare S. Petrum; praecipiendo v. in Dominica, intendat sanctificationem illius diei: qa fines illi sunt tantum extrinseci, et operantis, non vero intrinseci, et operis: nam finis intrinsecus hic, et honestas Religionis; sicut finis intrinsecus jejunii est honestas abstinentiae; licet praecipiens intendat serenitatem, l. pluviam, aut pacem obtinere, l. eo aliquem sanctorum honorare.

Deduces 2do, Idem propter eandem rationem est dicendum de Franciscano non jejunante feria 6. quatuor temporum in quam incidit aliqua vigilia, licet ultra duo praecepta allata, concurrat tertium ex S. Regula obligante ad jejunium singulis diebus Veneris

Huic opinioni contradicunt Vasquez, Navarrus, Ponet, et quidam alii volentes Franciscanum illo casu peccare duplici peccato, sicut, et qdo comedit carnes die veneris aut in sacris constitutus non recitat officium divinum, quorum ratio e. quod Franciscanus vovent Regulam, et consequenter praecepta in ea contenta; et ideo in casibus allatis eo peccat contra Religionem, eo quod violet votum. Sed 246.

contra e. Quod si lex eo, qd vovent Regulam, obligaretur sub duplici peccato abstinere à carnibus die veneris, hinc eo obligaretur sub duplici praecepto ad omnia omnino S. Regulae praecepta, ad non equitandum, ad non recipiendam pecuniam, ad non ferendos plures habitus: qa ad id teneretur ratione praecepti in Regula contenti, et ratione voti; quo se obligasset servare S. Regulae praecepta sicut, qui vovit jejunare in Quadragesima obligatur ratione voti, et ratione praecepti.

etsi

et hic melius est ut advertit Herinx, ut omnia, quae sunt in Regula Fratrum Nhavrum, essent mera vota, et non praecepta; quia tunc aliquod transgrediendo, foret unicum peccatum.

Contra e. 2do, quod inde sequatur, quod non tantum ad praecepta Regulae, sed etiam ad omnia omnino in Regula contenta obligarentur Fr. Minores ratione voti, quando quidem non dicat emittens professionem: Voveo praecepta Regulae, sed voveo Regulam adeoque et alia a praeceptis distincta, hique obligarentur ex voto ad laborandum, ad orandum pro defunctis &c. quam obligationem nec vel unus quidem Franciscanus agnoscit. Unde dicendum, quod vovens servare Regulam, tantum directe voveat tria vota essentialia, de quibus statim subditur: vivendo in obedientia, sine proprio, et in castitate seu quod voveat vitam regularem in tali Religione. Adeoque Franciscanus sic vovet vota caelia, ut simul subjiciat se Religioni, et Regulae, quod praecipit, v. g. jejunium, et ponit alia praecepta ad quod Franciscanus tantum obligatur intra terminos Praeceptorum. Hinc votum in professione emissum, aliquo modo cadit supra praecepta Regulae, et aliquo modo non cadit: cadit inquantum voventem facit Regulae servum, adeoque transgrediendo peccat, et fit punibilis; non tamen cadit supra praecepta, quasi illa sint objectum voti directum.

Dedues 3. Ordinibus sacris initiatum, et simul Religiosum, unicum committere peccatum contra Religionem violando castitatem, ad quam tenetur ex voto s. Ordinis, et professionis: quod a fortiori idem e. de eo, qui voto simplici vovit castitatem, et postea solemni voto. Item de eo, qui pluries vovit, vel pluries juravit facere rem aliquam, et frangit votum vel juramentum, licet omnes illi gravius peccent; quia omnia illa vota, vel juramenta sunt vincula ejusdem speciei, et relinquunt peccatum in eadem specie, etiamsi vovens per iteratam voti emissionem intenderit sibi novam obligationem imponere. Nec tenebitur in Confessione, voti saepius repetiti mentionem facere: quia omnia illa vota repetita sunt ejusdem ~~specie~~ obligationis; nam sicut non potest voluntas unica vice, sic nec pluribus vicibus diversas obligationes assumere, quando materia, circa quam versatur, e. unica, et sub unica ratione, et ex unica virtute.

47\. Duo 2. Peccata actuum mere internorum multiplicantur numero, quando fit interruptio per actum contrarium efficacem, aut per voluntariam distractionem ad alia opera incompossibilia factam. Ita Tannerus. Herinx Sporer &c.

Rao hujus p. e. quia quandocunque actus prior internus e. ita completus, terminatus ac consummatus, ut nec formaliter, nec interpretative perseveret, tunc moraliter, seu juxta prudens judicium non censetur actus posterior esse unus, et idem cum priori: sed posita interruptione per actum contrarium efficacem prioris actus internus e. ita completus &c. ut nec formaliter, nec interpretative perseveret, tunc

ipse

en flr, aut interpretativè perseverare non pt, cum ad posteriorem actum pla- nè talia requirantur libertas, deliberatio, et determinatio; qd si reassumatur volun- tas prior p actum alium, hic censeri non pt idem, et unus moraliter cum priori.

Ræ 2dæ p. e. qa ex eo actus posterior e. aliud peccatum numero ab eo actu pri- ri flr retractato: qa hoc ipso, qd actum suum flr efficaciter retractaverit, cen- setur prudentissimè non amplius talem actum velle, alioquin non retractasset: sed qui se voluntariè divertit ad aliud opus incompossibile cum priori actu, eo ipso censetur non amplius velle, qd prius volebat: ergo qui se voluntariè divertit ad aliud opus incompossibile cum priori actu, et rursus reassumit priorem voluntatem ma- lam, distinctum numero peccatum committit a peccato prioris actus.

Dico 3. Actus interni præcisè tales non multiplicantur numero ob solam interruptio- 218.
nem physicam. Sensus conclusionis est, quod interruptio voluntatis habita absque inten- tione aut expressa, aut virtuali interrumpendi actum, sed solum habita quasi naturaliter ratione alicujis negotij aut alterius cogitationis occurrentis, aut sumptionis cibi, aut somni &c quibus actionibus transactis mox ratione prio- ris commotionis iterum ad eandem quis redit voluntatem, non constituat plura numero peccata. Conclusionem hanc hoc in sensu tenent Faber, Marchant, Herinx &c.

Ræ e. qa unitas numerica peccati perseverat in verberibus, perjuriis, quæ in eodem congressu multiplicantur verberibus, et perjuriis, non obstante, qd paulisper quis cessavit, loquens aliquid breviter cum aliis ibi præsente, aut judice inter- loquente, ergo etiam unitas numerica peccati perseverat in actibus internis, quorum objectum e. nobis præsens moraliter non obstante interruptione physica: atqui objectum censetur tamdiu nobis esse moraliter præsens, quamdiu non ha- buimus animum, ac voluntatem efficacem recedendi a cogitatione mala; unde si casu, aut naturali aliqua distractione interrumpatur, reputatur adhuc moraliter una, eademque actio. 45.

Declaratur hisce duobus casibus: primus est: Cajus cum Caja aliquot horis chartifolio- rum lusu se recreans ex colludentis Cajæ nuditate ~~[illegible]~~ morsum carnis fovet affectum, et sæpius voluntariè ab ipsa mala intentione se divertit, et attendit ad Regulas lusus, mox repetens delectationes illicitas; in hoc casu Cajus judicandus non e. reus plurium peccatorum numero distin- ctorum: quia interruptio physica, quæ in hoc casu intervenit, talis e. ut in prudenti æstimatione, Cajus non censeatur cessasse a turpi dele- ctatione, sed potius judicetur voluntatem ratione primæ commotionis ac determinationis, quasi naturaliter delectationem turpem continuare absque nova speciali deliberatione; unde ob solam physicam interruptionem non multiplicantur numero peccata.

Casus 2dus est. Petrus in Proximum ira mortali effervescit, et tametsi impetus vehemens aliquantulum se remittat, aut per varia objecta distractus ab ira concepta cesset, statim tn. ubi ad se redit, eandem iræ passionem continuat, in hoc casu non videtur Petrus ~~Petrus~~ plura numero peccata

Com-

commisisse, eo quod censeatur moraliter prior actus, seu consensus perdurare, et existere, atque secundus ille motus, prioris commotioni, seu impulsui ex actu impresso imputari.

Et certe apud omnes prudentes notum est, quod si videamus proximum post occurrentiam alicujus negotij divertentis alio cogitationem, iterato re-assumere malam voluntatem priorem, soleamus dicere, eum perseverare in suo pravo proposito, adeoque idem actus voluntatis juxta prudens hominum judicium semper censeatur moraliter perseverare. Hinc Regulam universalem dignoscendae diversitatis numericae peccatorum internorum ponit Marchantius hanc: Quotiescunque quis ad priorem actum v.g. iræ vindictae &c. se reflectit atque in eo sibi complacet, non obstante, quod alia egerit diversa, censendum est, primam voluntatem fuisse inefficaciter retractatam, atque adeo ad multiplicandum numero peccatum esse insufficientem.

E contra quotiescunque quis aversionem aliquam sentit, et ex proposito ab actu iræ, vindictae, &c. se divertit ad alia, aut si se reflectat ad priorem voluntatem negative se habet, atque sine ulla complacentia dissimulat, judicandum est primam determinationem voluntatis fuisse efficaciter interruptam; proinde ab illo momento censeri debet priorem actum esse complete finitum, et consequenter si insurgat novus in iram, vindictam &c. consensus, hic a priori distinguitur numero.

NB. Eo per unum numero peccato intellige unitate ~~partium~~ partium, non autem totius. vel e contra St. unitate totius constiterit in sensu collectivo

Dico 2°. Actus interni versantes circa idem objectum, sed cum subordinatione ad actum externum, eo uno permanente, sunt unum numero peccatum. St. Ita Haunoldus, Layman, Lacroix Lib. 5 n. 167. Dicitur cum <u>subordinatione ad actum externum</u>: Nam si actus interni nullam dicerent subordinationem aut connexionem ad actum externum, nemini dubium esse debet, quin distincti participent numero saltem malitiam ab actu externo. Jam

Ratio conclusionis assignatur: quia tamdiu actus interni non possunt dici plura numero peccata, quamdiu habent moralem unionem cum opere externo per primam voluntatem intento, sed actus interni versantes circa idem objectum, et cum subordinatione ad actum externum, eo uno permanente, semper retinent moralem unionem cum opere externo. ergo.

Declaratur conclusio casibus. Primus est: Cajus illicitis amoribus involutus, sponsae copulam diu, noctuque meditatur, et ea tandem potitus, satisfacit in confessionali, si dicat: <u>fornicarie egi cum sponsa</u>

Casus 2dus. Saulus miris agitatus furiis spirat vindictam in Paulum data occasione opere externo consummandam, coepit, sed non deposuit iram, nam negotia eo distrahunt Saulum, quin ad se rediens, iræ, et vindictae conceptae complaceat; in hoc casu, oblata occasione Saulus supposito igne domum Pauli in cineres redigens, satis dicit, si confiteatur: <u>Ex ira damnificavi proximum comburendo ipsius domum</u>

Ratio

. Ratio horum est: quia cogitationes fornicandi, et desideria illicita una cum copulâ atque motus, et actus iræ, indignationis, aversionis &c. simul cum combustione domûs, unam, et integram complet moraliter actionem humanam, proinde unum numero peccatum in sensu morali erit; cum ex unitate actionis humanæ unitatem numericam peccati omnes prudentes colligant. B

Dico 6. Omnes actiones externæ, quæ aut ex se, et natura suâ, aut commu- 52.
niter assumuntur ad eundem actum, et finem principalem, unum numero pec-
catum sunt. Ita communis Theologorum teste Mastrio disp. 14. Theol. de Moralit.
Ratio conclusionis est: quia actiones externæ, quæ aut ex se ordinantur, aut communiter (ordinantur)
assumuntur ad eundem actum, et finem principalem, sunt, et se habent per modum par-
tium integrantium, ac operum incompletorum: at ex partibus integrantibus coalescit
unum numero totum integrale, ac ex operibus incompletis, et imperfectis fit unum
numero perfectum et completum, ergo.

Declaratur conclusio casibus. Primus est: Cajus intendit, et tentat officinam
aliquam omnibus in ea contentis spoliare; et talis non sufficit sibi, ut una, et ea-
dem actione omnia efferre possit: furtivas repetit actiones, atque eas repetendo of-
ficinam omnibus spoliatam relinquit. Cajus in Confessionali totum dicit, si di-
cat: Semel commisi furtum grave

Secundus est Titius in mortali celebrans confitetur satis, si solam celebrationem ex-
primat, non obstante, quod plures actiones externæ in Sacrificio Missæ concurrant, videlicet ob-
lationis, consecrationis, communionis &c.

Tertius est. Cajus die Veneris, aut tempore aliquo prohibito, durante tamen eodem pran-
dio, pluries comedens carnes, accusat se sufficienter, si fateatur: Semel die prohibito ve-
scebar carnibus Ratio horum est: quia omnes actiones furtivæ subordinabantur, et deser-
viebant ad finem principalem primitus intentum. Actiones vero oblationis, consecratio-
nis, et sumptionis integrant unum perfectum Ministerium Sacrificij Missæ. Omnes come-
stiones carnis durante eodem prandij tempore constituunt, et conficiunt unam nu-
mero comestionem integram. 53.

Dico 6. Interruptio moralis, quæ infert diversitatem numericam peccatorum exte-
riorem, non est per se, et formaliter desumenda à duratione temporis. Conclusio hæc sicut nu-
merat Patronos, ut videre est apud Lacroix lib. numero 178.
Ratio conclusionis est: Id, quod infert distinctionem numericam peccatorum, necessario debet
exprimi in Tribunali Sacro; sic ergo qui cum complacentia in illicitis turpibus cogitationibus
bis voluntariam, sive formaliter, sive interpretative admisit interruptionem, necesse est ut con-
fiteatur taliter: Complacentiam habui in turpibus cogitationibus duabus vicibus
interruptis, et distinctis sed duratio et mora temporis necessario non debet exprimi
in Sacro Tribunali ergo. Probatur minor Non aliter se habet ad peccatum actuale duratio, et mora
temporis, ac se habet intensio actus peccaminosi; sed intensio actus mali non debet ne-
cessario exprimi in Sacro Tribunali, cum tantum sit circumstantia aggravans, ergo nec

duratio, et mora temporis debet subjici Clavibus habet, ut bene advertit Mezger Tract 6. disp. 5. art. 2. Cum sit qualis sit circumstantia aggravans. Monet igitur, quod peccata non multiplicentur numero ob durationem, et moram temporis, nisi simul affuerit retractatio prioris voluntatis numero 47 declarata, ut clare docet Castropalao l. in tract. disp. 2.

52. Dico 4. Tam actus internus, quam externus idem numero versans circa objecta numero distincta plures in se continet malitias. Sensus conclusionis est: quod tam is, qui habet voluntatem occidendi tres homines, trium peccatorum numero distinctorum reus est, quam ille, qui unico actu externo occidit tres homines, totidem peccata numero committat. Hanc conclusionem propugnant Vasq. Tanners. Bosco. Lacroix lib. 5. n. 147. et alij plurimi contra Lugo. Suar. Sotium disp. 16 cursus theologici q. 7. et alios.

Porro Adversarij hic rursus in duas dividuntur partes, quarum una post Lugonem censet actum internum, sive externum eundem numero versantem, ac respicientem plura objecta numero distincta sufficienter declarari in Confessionali, si ipse solus exprimatur, ac tacito respectu ad plura objecta numero diversa exprimatur, adeo juxta hanc sententiam qui tres homines uno ictu, et actu occidisset satisfaceret, si confiteretur: Semel commisi homicidium. Altera pars post Sporer Tract. 1. Proem. cap. 4. sect 3. judicat numerum objectorum in Confessionali esse exprimendum, atque dicit quoad praxim perinde esse, sive dicatur uno actu occidisse 10. homines, ac decem peccasse, sive dicatur esse unum numero peccatum, sed aequivalens decem. Hoc notato.

Probatur nostra Conclusio: Si idem numero actus physice consideratus non posset in se continere plures numero malitias, tunc repugnantia foret ex unitate actus, sed ex hac nulla est repugnantia ergo. Probatur minor: Ex unitate actus non est repugnantia, quin terminatus ad plura specie distincta objecta in se contineat plura specie peccata necessario in Confessionali explicanda, ergo etiam ex unitate actus non est repugnantia quin terminatus ad plura numero distincta objecta, in se contineat plura numero distincta peccata necessario in Confessionali exprimenda.

Probatur 2. Actus aequivalens pluribus solo numero distinctis malitiis in aestimatione morali habet plures numero distinctas malitias, sed actus voluntatis v.g. occidendi tres homines aequivalet tribus actibus voluntatis numero diversis, ut ipsi Adversarij fatentur, ergo etiam. Probatur Ex eo parricidium continet in se duas malitias specie diversas: quia aequivalet in aestimatione morali duabus malitiis specie diversis, ergo etiam actus aequivalens pluribus malitiis solo numero distinctis continet in se plures malitias solo numero distinctas. Probatur C. Idem parricidium aequivalet duabus malitiis specie diversis, tum quia opponitur reverentiae ex pietate debitae Patri, tum quia adversatur juri vitae; idem etiam actus voluntatis occidendi, aut ipsa occisio trium hominum aequivalet triplici juri numerice distincto quod quilibet homo habet in suam vitam ergo. Ex dictis

Sectio Sexta

Resolvuntur quaedam dubia practica.

56. Dubitatur primo An Conjugatus cum conjugata carnaliter peccans satisfaciat si confiteatur: Adulterium commisi? Rx. Negative. Ratio quia licet unicus sit actus, nihilominus duplici Matrimonio injuriam infert numerice distinctam, ergo

A

1. pbr. per peccatum carnale conjugati cum conjugata duo in se completa laedit jura x jura
qu licet unicus sit actus nihilominus duplici &c. 1. pbr. Imprimis Maritus invita conjuge tradens suum corpus uxori alterius, ste laedit jus illud, qd habet praefata uxor in corpus sui viri. 2do, peccat contra jus, qd habet vir in corpus uxoris praefatae, quo corpore ipsa abutitur contra voluntatem sui viri tanquam veri Domini: sed haec duo jura in se sunt completa: qa seorsim possunt existere ergo

Dubitatur 2. an detrahens ejusdem personae, atque in eadem materia apud plures homines tot peccatorum numero distinctorum reatum incurrat, quot homines audiverunt detrahentem? Rs affirmative, consequenter non sufficit, si confitendo dicat: Semel alicui graviter detraxi. Ratio responsionis est: quia ubi laeduntur plura jura numero diversa, ibi plura numero distincta peccata committuntur, sed taliter detrahens plura diversa tria jura ejusdem personae laedit. pr. m pbr quilibet habet tot jura in suam famam, quot homines de illo habent bonam existimationem: nam fama alicujus est nil aliud e. qm bona existimatio, ut dixi &c de Jure et Justitia, sed taliter detrahens laedit ejusdem personae bonam existimationem apud omnes homines, qui audiverunt detrahentem ergo x in trat.

Dubitatur 3. An decernens secum tota hebdomada velle negligere Horas Canonicas, aut non jejunare per totam Quadragesimam, tot numero committat peccata, quot interveniunt dies? Rs affirmative. Ratio e. qa recitatio horarum canonicarum, et observatio jejunii quadragesimalis sunt objecta completa, et diei cuilibet affixa; et si officium, l jejunium unius diei ordinari non pt ad officium, l jejunium alterius diei, ut si unum obtum totale, et adaequatum existere possit

56. Dubitatur 4. An tactus, oscula, amplexus &c. qui praecedunt absque intentione copulae, si haec postea subsequatur, debeant in Confessione explicari? Non e. difficultas de tactibus, osculis &c si ex intentione copulae praecesserint; jam enim dictum est nro 52. qd praedictas actiones in hac hyp. non debere in confessione explicari, sed satisfieri praecepto Confessionis, si sola explicetur copula. Unde solum controvertitur de illis tactibus &c. qui absque intentione copulae exerciti sunt, et tn copula fuit postea subsecuta. Affirmativam tenent Lugo, Diana, Herinx tract. de poenit. Disp. 1. q. 11. Sporer et alij. Sed his non obstantibus Negativam sententiam tenentur Herinx l. 2. Tract. 2. Disp. 6. Bosco Disp. 7. de sacram Poenit. sect. 11. Et ratio e. qa si praedicti actus deberent in Confessionali explicari, ratio esset: qa per operantis intentionem non uniuntur cum copula subsequente, l peccatum nulla est. pr. Sbr m praedicti actus ex natura sua ordinantur tanquam dispositiones proximae ad copulam, vel ad peccatum mollitiei, ergo quandocunque aut copula, aut peccatum mollitiei sequitur, tametsi praeter intentionem exercentis illos actus, unum erunt numero peccatum, eodem modo, ac si expresse et ste ad illum finem fuissent adhibiti.

Dubitatur 5. An tactus, oscula &c. qui praecedunt ex intentione copulae, si haec postea n. sequatur, debeant in Confessionali explicari? Rs affirmative. Ratio

est

est: quia quidquid habet specialem et distinctam malitiam, nec quidem communem prudentum aestimationem in aliquo tertio unitur, seu continuatur, debet in Confessionali exprimi; sed actus, oscula &c. habent specialem, et distinctam malitiam nec quidem communem prudentum aestimationem in aliquo tertio ~~unitur, seu continuatur, debet in confessionali exprimi~~ uniuntur seu continuantur, quod copulam subsequitur, ergo Conse. Ideo tactus, oscula &c. exprimi non debent in Confessionali: quia si subsecuta sit copula, in ea moraliter uniuntur, ad quam tanquam ad finem principalem ex natura sua ordinata sunt, quo tactus oscula &c. explicari debent in Confessionali: quia si copula non sequatur, in ea moraliter uniri nequeunt.

Dubitatur 6. An tactus, oscula, delectationes &c. copulam subsequentes sint exprimendi in Confessionali? Suarez disp. 22. de poenit. sect. 6. cum aliis tenet hujusmodi tactus &c. ex actu commisso ortum esse distinctam malitiam a copula, quam sententiam noster Henricex vocat tutiorem. Fundamentum hujus opinionis est: quia similes actiones, et actus neque sunt partes prioris actus, seu actionis consummatae, neque ex natura sua ex illa sequuntur, sed adjunguntur ex malitia operantium, atque adeo potius censendi sunt nova fornicatio inchoata quam complementum copulae antecedentis. Hoc non obstante

Rx. Tactus, oscula, delectationes &c. copulam subsequentes idem numero peccatum sunt cum copula, atque in Confessionali exprimi non debent. Ita Navarrus, Azorius, Diana p. 4. tract. 4. Resolut. 206. Ratio est quia quidquid se habet per modum complementi, appendicis, et passionis consequentis reputatur idem numero cum eo, cujus est complementum, appendix, passio, sed tactus, oscula &c. sunt complementum &c. copulae antecedentis, cum ordinarie moraliter semper illam subsequantur, ergo. Et hinc si puella haberet votum castae virginitatis, quod violatur per copulam, et post eam immediate continuaret inhonestos tactus, hi tactus, praeterquam quod non habeant malitiam contra votum, cum hoc cessavit per copulam, per quam virginitatem amisit, non debent in Confessione exprimi: quia integrant et constituunt unum peccatum contra castitatem cum copula praecedente.

Nec fundamentum adversae partis quid roboris habet: siquidem ut dixi similes actiones se habent per modum complementi, appendicis, et moralis passionis regulariter, et ordinarie ex copula antecedente dimanantis. Attamen est tribuendum opinioni contrariae, quod si dictae actiones notabili interposita mora exerceantur, non possit negari obligatio illas declarandi in confessione; ~~tunc~~ cum revera tunc non amplius se habeant per modum complementi antecedentis copulae, sed potius per modum dispositionis ad novam subsequentem

57. Dubitatur 7. An plures copulae absque ulla morali interruptione continuatae unum numero peccatum sint? Affirmativam sententiam docuerunt plures cum Caramuel in Theologia fundamentali Fundament. 29. testante se hanc difficultatem Pragae et Viennae viris eruditis, et in moralibus bene versatis, proposuisse decidendam, illosque judicasse plures copulas esse unum numero peccatum. Fundamentum hujus sententiae est: si aliqua ratio foret, cur una copula non constituat unum numero peccatum cum alia maxime esset: quia quaelibet ~~actio~~ copula est actio

Cons

completas, et totalis, atque plures actiones completae, et totales in unam coalescere re-
quirunt; est enim Confessarii universalis Regula ad agnoscendam diversitatem numeri-
cam peccatorum, ut attendant ad actus externos, diversa objecta totalia, et adaequata
respicientes: sed haec ratio nulla est, quia probant Adversarij in, tum: singula perjuria erant
actus completi et totales, et tamen si quis unius continuato sermone ter, vel quater pejerasset, non
teneretur numerum in Confessione exprimere. Secundo, Quaelibet blasphemia est actus com-
pletus et totalis, et tamen plures blasphemiae ratione unius impetus, et continuationis unum
sunt moraliter in ordine ad constituendum unum numero peccatum. Tertio quae-
libet absolutio Sacramentalis est completa; et tamen qui in peccato mortali confes-
siones multorum excipit, unum tantum numero peccatum committit. Quarto Sacer-
dos in statu mortalis peccati pluribus SS. Eucharistiam communicans, unius
peccati reus est, non obstante, quod quaelibet distributio sit actio totalis, et comple-
ta. Antequam Respondeatur huic fundamento, ponitur sententia probabilior. Unde 13

Respondetur: Plures copulae sunt plura numero distincta peccata, tametsi absque ulla 58.
interruptione morali perpetrentur. Ita Leander, Castropalao tract. 2. disp. 3. p. 1.
in fine hoc loquitur: Unum tamen est omnino indubitatum apud omnes, coitum
unum non esse viam ad alium, ac proinde etiamsi mox post alium sequatur, nihilo-
minus est peccatum distinctum in Confessione manifestandum. Lugo, Lamacroix et alij

Probatur ratione. Ut actiones externae unum numero peccatum constituant, necesse est, ut aut
in uno tertio moraliter uniantur, sicut se habeant per modum partium integrantium,
aut operum incompletorum, sed plures copulae neque moraliter uniuntur in uno tertio, neque se
habent per modum partium integrantium, ac operum incompletorum, ergo plures copulae
nullo modo possunt esse unum numero peccatum. Minor probatur: si plures copulae in uno ter-
tio unirentur, tunc illud tertium foret unitas interioris concupiscentiae, ac finis, qui erat
tota nocte exercere turpia, sed unitas interioris concupiscentiae ac finis non potest esse
illud tertium, in quo plures copulae uniantur, ergo. Probatur minor: si unitas interioris concupiscen-
tiae ac finis posset esse illud tertium, in quo plures copulae uniantur, tunc sequeretur, quod
neque illae copulae distinguerentur numero, quae stantibus eadem unitate interioris
concupiscentiae, ac finis haberentur cum tribus foeminis, sed hoc non admittitur ab
Adversarijs, ergo. 59.

Jam ad fundamentum Adversariorum Respondeo negando minorem ad cujus probationem primo patet
ex supra dictis, cum omnia illa perjuria unum numero conficiant falsitatem, et sic
ratione unius impetus, et continuationis bene uniri dicantur; ut Scholastice docuit Mal-
donatus in c. 26. Matth. atque unum perjurium accipit augmentum ab altero, pa-
riterque cuncta perjuria absque morali interruptione se habeant per modum par-
tium ad unam totalem consummationem unius falsitatis tanquam obiecti fluxi adaequa-
tum, et totalis: fornicatio vero, tametsi absque morali interruptione frequentata
sit ratione unius voluntatis, et continuationis in eandem numero malitiam tran-
sire non potest, cum quaelibet, quomodocunque consideretur, ita per se sit completa
ut cum alia unum numero peccatum efficere non possit: nam una copula ab alia

augm

augmentum accipere non pt, cum male sonet in auribus, si dicatur: illum, qui sepius fornicatur, gravius peccasse. bene autem dr: illum, qui iterato pejeravit gravius deliquisse, atqz unicum objectum jurasse falsius, ut opti=me deducit ex aliis La Croix lib. 6. n. 166.

Ad prob. 2dam recole, quod mox diximus; quod de perjuriis sentiendu dicendum de blasphemiis; per has enim est una prelatas non plures, et gravius laedit divinus cultus. Ad 3. pt negari A. qa quelibet distributio sanctissimi e. in se completa, et totalis, atqz disparata, nec una subordinabilis ad aliam. Quidam hanc dant disparita tis rationem inter distributiones, et fornicationes: qa omnes communiones judicant per modum unius convivij: at cur non idem dicunt de pluribus actibus fornicationis: cum plures fornicationes absqz interruptione morali judicari possint per modum unius gene rationis? item si caupo apponens carnes hospiti die prohibito, et eo recedente, advenienti alteri, plura numero peccata committit, ergo tam sacerdos distribuens huic communio nem, et hoc recedente alteri advenienti, plures contrahit numero malitias.

Dubitatur ultimo, an omnes actiones, et media in ordine ad actum, v. g. fornicarium, as sumpta unum numero peccatum sint cum actu fornicario? Ante resolutionem sciendu est, actionem triplicem hac in mea debere distingui. prima e. actio disparata, et est ea que nullatenus dicit ordinem ad actum principalem, ut e. inductio mediatricis, ut foemina sollicitetur, inebriatio precedens occisionem, damnificatio proximi ad liberius furandu &c. Secunda est quae ex nra sua exigit plures actus conjunctos, uti e. celebratio Missae Tertia e. quae quidem ex nra sua non requirit plures actus, ordinarie tn ad illam plures concurrere solent, ut contingit in furtis, homicidijs &c. De his duabus actionibus ultimis non e. ut aliqd hic dicamus, cum illa satis constent ex dictis n. 52. itaqz superest solum ut propositum dubium resolvatur de actionibus, et medijs disparatis ad unum actum princi palem assumptis. ad quod Rs omnes actiones, et media disparata ad actum aliquem princi palem assumpta, unum numero peccatum cum actu fornicario non constituunt. Ita sua rez. disp. 22. de poenit. sect 6. Marchantius et alij

Pbr. Ideo actiones secundi, et tertij generis unum numero peccatum constituerunt: quia aut malitiam participant ab actu principali, aut qa ex se ordinantur ad actum principalem, d inductio actio mediatricis, qua foemina sollicitatur nec habet malitiam ab actu fornicario

x ab. subsecuto, nec ex se ordinatur ad actum principalem, ergo. in fine deducit sporer tract. 5. in 5tum praeceptum decalogi cap. 1. sect. 3. et praevio dubio talis actio inductiva habet propriam malitiam contra charitatem commissam, qua charitas prohibet positive coo perari ad peccatum proximi. Atqz ideo poenitens sufficienter non confiteretur, dicendo: se semel esse fornicatum sed insuper addere debet: ad illud peccatum usum fuisse medi atrice.

Disputatio Secunda.

De divisione peccati actualis in mortale, et veniale

Sectio Prima

An, et quomodo peccatum mortale differat ex natura rei à veniali?

60. Praenotandum non accipimus hic peccatum veniale in eo praecise sensu, quo dicitur capax veniae

veniæ, et de facto eam consequi solent; hoc ergo sensu etiam peccata mortalia possunt dici venialia. Nec accipimus in hoc sensu, quod licet sit reipsa mortale, quia tamen præcessit aliqua causa diminuente malitiam, sive eam aliquantum excusante, v. g. quod fuerit factum ex ignorantia, vel infirmitate, et consequenter secundum æstimationem moralem saltem humanam sit aliquomodo magis dignum veniâ, quam si non sic factum fuisset. Sumimus ergo præcise in hoc sensu, quod quantum est de se non excludat gratiam, et amicitiam cum Deo, nec est punibile pœnâ æternâ, adeoque ex se non excludat veniam; e contra mortale ex se non meretur veniam, sed pœnam æternam, et in hoc sensu est præsens quæstio.

Pro 2. Fide certum est non omnia peccata esse mortalia contra hæreticos, quorum alii cum Wicklefo omnia esse inductiva mortis æternæ, de facto tamen solis reprobis induci × [illegible] dicebant
pænæ mortem, adeoque omnia peccata reproborum, hoc est damnandorum, esse peccata mortalia, sed prædestinatorum vero esse omnia venialia: in qua secta videtur fuisse Calvinus. Lutherus vero censebat omnia infidelium peccata esse mortalia, fidelium vero omnia esse venialia præter unicum peccatum infidelitatis, quod dicebat solum esse mortale, quod tamen postea retractavit. Fides autem catholica docet quædam esse peccata mortalia, quædam venialia, juxta Trident. sess. 6. can. 11. expresse id definiens, quod etiam patet ex Epistola B. Pauli 1. ad Corinth. 3. in qua docetur quædam peccata igne purganda, salva tamen salute æterna. Et in Epistolis S. Joan. dicitur quædam peccata esse ad mortem (: videlicet æternam :) quædam vero non esse. Et praeterea alia peccata comparantur festucis, alia vero trabibus. Et Matth. 23. aliqua comparantur culicibus, alia vero camelis. Et ex Proverb. 24. citatur in Evangel. Septies in die cadat justus: at certe non peccato mortali (: alias non esset justus :) ergo peccato veniali. Et de his peccatis venialibus expiandis loqui censetur Christus D. Matth. 6. dicens: Non exies inde (: id est ex purgatorio :) donec reddas usque ad novissimum quadrantem: quæ omnia non solum sunt intelligenda de fidelibus, sed proportionaliter dicenda de actibus infidelium, etiam infidelibus; cum nec quidem infidelium peccata omnia sunt mortalia ratione infidelitatis, seu ex eo præcise quod procedant ex infidelitate: imo videntur subinde infidelibus minus imputari quædam peccata ad culpam, et pœnam, quam ipsis fidelibus, qui clarius habuerunt lumen ad cognoscendam peccatorum malitiam, ut patet ex pluribus comparationibus fidelium cum infidelibus a Christo D. factis in Evangeliis. Item non repugnare hæc peccata prædestinatis patet in Adamo, Davide, Latrone bono, S. Petro, &c. qui omnes commissis gravibus peccatis, acta pœnitentiâ, ad gloriam æternam pervenerunt. His igitur positis 61.

Dico primo. Peccatum mortale a veniali ex sua natura, hoc est: ex propria cujuslibet horum peccatorum essentia differre. Ita omnes Catholici DD. contra hæreticos, vel eorum affines. Quia hæc peccatorum distinctio, quod videlicet aliud sit mortale, aliud veniale, nequit desumi ex ipso subjecto peccante, v. g. quod ex peccantibus alter sit reprobus, alter prædestinatus; alter fidelis, alter infidelis, ut patet ex dictis prænotandis. Sed hinc nec desumi potest ex sola Dei Misericordia, qui cujus quædam velit punire in æternum, licet de se mereantur sic puniri: ergo damnata fuit hæc propositio Baji: Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur pœnam æternam; ergo desumi debet hæc distinctio, seu differentia ex ipsa natura peccati mortalis, et venialis. Item 62.

Dico 2. Differentiæ peccati mortalis a veniali juxta sensum jam prænotatum ...

flr in hoc, qd peccatum mortale sit deliberata, ac libera transgressio praecepti D. graviter obligantis; peccatum vero veniale sit transgressio deliberata, ac libera praecepti D. leviter obligantis. Ratio e. qa peccatum ut hi ex nro s. hic, e. libera transgressio Legis Divinae; qi contrahendo ad speciem peccati; peccatum grave, seu mortale e. libera, ac deliberata transgressio Legis Divinae gravit poste sub obligatione ~~oblig~~ mortali obligantis; peccatum vero veniale e. transgressio Legis D. leviter, seu sub obligatione levi, adeoqz veniali obligantis.

63. Nec dicas: A nobis committi circulum vitiosum, saltem implicite, si quidem quaeri pt quae lex, cui opponitur peccatum mortale sit lex graviter obligans? et ad hoc respondendum foret, qa obligat sub mortali: et viissim, si quaeratur, quare hoc sit peccatum mrtle? Rsderetur: qa e. violatio Legis graviter, seu sub peccato mortali obligantis.

Rx en. n. Assump. cum sua prob. qa prior e. obligatio gravis ipsius praecepti, qm sit peccatum grave, seu mortale: dicitur pr ipes praeceptum graviter obligans vel qia prohibet rem graviter damnificativam, id e. grave damnum vel praejudicium s. alicui alteri personae importantem, sive spirituale, sive temporale; vel qa praecipit rem magni momenti in ordine ad bonum spirituale, s. temporale, s. aeternum, s. temporale: vel qa obligat sub incurrenda gravis inimicitia, vel em poenae aeternae coram Deo. Qulibet communi sermone dicto modo soleat explicari lex graviter obligans, qd videlt obligat sub mortali sed hinc non necessario lex, qd hi debeat explicari, adeoqz nec circulus vitiosus. Ex his

64. Colligo primo, qd dum dr peccatum mrtle ee perfecte libera, ac deliberata transgressio Legis gravit obligantis: veniale a ee libera, ac deliberata transgressio legis leviter obligantis: tunc explicatur differentia peccati mrtlis, et venialis flr sumpti; item venialis per se talis sive ex nra sua: nam veniale per accidens ut si quis v.g. omittat peccatum, qd reipsa e. graviter prohibitum, sl peccans n. plene advertit ad talem prohibitionem, adeoqz solum venialiter peccat ex defectu plenae advertentiae, tunc peccatum veniale videlt per accidens tale, posset dici em, qd sit transgressio imperfecte deliberata legis graviter obligantis. Differentia a peccati mrtlis, ac venialis solum mate sumpti, id e. ipsum e. ex actu, pt dici, ~~qdlibet~~ qd illud sit libera transgressio legis graviter obligantis; istud vero leviter obligantis.

Colli 2. Differentiam peccati mrtlis et venialis flr sumpti non posse universaliter desumi ex sola nra obti, et praescindendo ab omni lege prohibente: qa dantur actus graviter prohibiti qui tn n. exigunt prohiberi ex sua nra: qualiter e. prohibitus v.g. esus carnis die Veneris, et alia similia lege pure positiva prohibita, seu ideo mala: qa prohibita. Item sacrificia, et ceremoniae ac ritus Judaici legis veteris defacto graviter prohibentur: et tn in Lege veteri non solum sit licebant, sed et praecipiebantur.

65. Flr dico rejectione aliarum sententiarum, nam imprimis nequit differen prima, seu ideam praedicatum primum ex quo caetera possunt inferri ratione nostra flr, et immediate consistere in eo, qd mortale sit defectus boni creati repugnantis cum amicitia D., sive qd sit amor expressus, s. virtualis creaturae dans Deo dissolvendi amicitiam cum peccatore, eumqz ut inimicum prosequendi, ut volunt Suarius, et Haunoldus 2do nequit poni flr in eo, qd sit flrs, s. dittlis contemptus Dei ipsum mortale, seus autem veniale ut vult Platelius.

Item

Item nequit poni in eo fbr, qd mortale sit aversio ab ultimo fine, l. qd sit gravis offensa Dei
ut vult Esparsa; nec in eo, qd tollat mortale ordinem ad ultimum finem, l. conjunctionem
cum ultimo fine: ut vult Vasq. nec in eo, qd per mortale constituatur in creatura finis
ultimus: ut vult Tannerus, et nihil a horum conveniat peccato veniali. Contra enim est
quod licet verum sit hæc prædicata convenire omnia peccato mortali; et non convenire
re veniali; sunt tn differentiæ solum secundariæ profluentes ex illa primaria à nobis
assignata: hæc enim prædicata oriuntur ex eo qd tale objectum sit lege D. prohibitum
graviter: ideo enim v.g. alicujus actus est contemptus gravis Dei, offensa filii Dei, dissolvit
amicitiam &c. qa est contra legem æternam Dei prohibitivam talis actus, ut colligitur
ex dictis de peccato Philosophico.

Contra sententiam Tanneri præterea est, qd multi peccant mortaliter deliberate,
qui tn expresse, et reflexe constituunt finem suum ultimum in tali creatura, potius qm peccant,
licet quidem verum sit qd aliquo modo omnis peccans mortaliter constituat finem ultimum
in creatura videlicet interpretative, et in sensu quodam morali, adeoque æquivalenter, ac virtualiter
dum videlicet in morali hominum æstimatione perinde se habet, ac si contempto Deo
fine ultimo adhæreret creaturæ tanquam suæ beatitudini saltem pro illo instanti, pro quo peccat.

Dum a dr peccatum mortale esse contra legem, veniale vero præter legem, ut loquuntur DD.
Item mortale contra præceptum, veniale contra consilium, intelligendum est qd mortale sit contra le-
gem simpliciter et stricte talem, id est graviter obligantem, veniale vero non sit contra talem
legem, et in hoc sensu intelligendus est D. Thom. dicens, qd veniale non sit contra illam
legem enim leviter obligantem. Siquidem enim veniale peccatum Deus prohibet v.g. mendacium
officiosum sub interminatione culpæ levis, et displicentiæ divinæ. Item pœnæ tempo-
ralis hic, l. in purgatorio. Idem est de præceptis, & consilio. 66.

Dices tum posset committi peccatum mortale fbr tale absque transgressione legis D. graviter obli-
gantis, ergo male ponitur differentia peccati in tali transgressione. Probatur antecedens: si enim aliquis
in certis circumstantiis judicet v.g. mendacium officiosum esse graviter prohibitum, et tamen men-
tiatur, is peccabit mortaliter, et tn non transgreditur legem D. graviter obligantem; cum nulla
talis detur respectu mendacii officiosi; ut patet leviter.

Confirmatur si quis suadeat stulto, sive mente capto, ut comburat domum alienam, gravius
peccabit, quam si alicui sanæ compoti suadeat, ut mentiatur leviter; et tn ille amens
nullam violat legem graviter obligantem, ut qui nullam habet cognitionem talis legis, non
nisi quam violat libere, ac deliberate: ergo nequit stare nostra differentia peccati mortalis ac
venialis. Confirmatur 2do. potest peccatum mortale de potentia Dei non condonari per condonationem extrinsecam
pro eo instanti, quo actu fit, ut Dominicus in Tract. de Benit. si tali casu daretur pecca-
tum mortale in instanti, quo actu fit, et tn non foret transgressio libera D. legis graviter obli-
gantis talem actum sub interminatione D. inimicitiæ contrahendæ, l. pœnæ æternæ ergo. Minor
probatur: quia hoc ipso, qd Deus sic condonet peccatum cedit jus suum, qd haberet ad odium ini-
micitiæ ergo addit, qd stante tali condonatione more extrinseca pro instanti, quo peccatum actu
fit, peccans mortaliter in illo instanti supposito qd prius erat justus, sit in gratia, non amitte-
ret ergo gratiam sanctificantem, in qua tn fbr consistit amicitia habitualis cum Deo, ergo non foret
inimicus Dei; sed maneret amicus et consequenter non violaret legem graviter obligantem
peccando mortaliter.

R. cet.

Ad 1. n. 2. ad pbn d. non transgrederetur legem graviter prohibentem ipsum mendacium offici-
osum, C. pbnem, non transgrederetur legem graviter prohibentem reflexam, p̄d e graviter obli-
gantem, ne in talibus circumstantiis habens tale judicium erroneum agat contra conscien-
tiam sibi dictantem tale mendacium esse graviter prohibitum, nego pbn. nam ut dictum
fuit de actibus humanis nunquam licet agere contra ultimum conscientiae dictamen etiam erroneum
sed hoc debet prius deponi, ut actio sit licita. Deinde mendacium officiosum in tali casu
commissum foret peccatum mortale solum per accidens, videlicet in casu illius judicij erronei;
nos vero in conclusione assignavimus differentiam peccati mortalis et venialis sumptorum per se,
et ex natura sua: adeoque etiam ex hoc capite objectio nihil facit contra conclusionem.
Ad Conf. 1. C. assumpt. quod gravius peccaret suadendo Ambitionem, non quidem ex eo,
quod suaderet illi amentis malum morale, et peccatum, cum hujus sit incapax; unde contra
id ipsum praecise magis peccaret suadendo rationis compoti ipsum mendacium, quod re-
spectu talis malum morale, et peccatum: sed ex eo, quod intendit, et consuluit per illum
amentem grave damnum proximi, quod utique graviter prohibetur lege Divina, quam violavit,
non ille amens, sed ipse suadens, ex quo stat assignata differentia
Ad Conf. 2. d. m. per condonationem mere extrinsecam destructivam peccati pro eo instanti, in
quo fit actus, et vi cujus peccatum ponitur in esse facti pro eodem instanti; n. m. per condonationem
extrinsecam impeditivam juris ad odium inimicitiae, seu vi cujus fit, ut non resultet in Deo
jus ad odium tale; subd. impeditivam juris radicalis sive remoti, sive in actu primo sumpti
ad odium inimicitiae, et vi cujus fiat, ut non resultet ex peccato tale jus radicale, n. m.
impeditivam juris formalis, sive proximi, sive in actu 2do sumpti ad odium inimicitiae, et vi cujus
fiat, ne resultet ejusmodi jus formale, C. m. et sub eadem distinctione C. et negata m. n. C. sed pbn.
proseq. eadem e. distinctio, quam ut intelligant etiam ij, qui nondum etiam seipsum intractatu de
67. Gratia, Notandum e. Dum aliquis, ut ut ponitur in casu justus, sive habens gratiam libere in
aliquo instanti peccat mortaliter, hoc ipso imprimis amittit gratiam habitualem, et simul pro-
fert jus, sive titulum, vi cujus Deus eum si velit prosequatur odio inimicitiae, et tractet velut
inimicum: et hoc jus vocatur radicale, remotum seu in actu primo, quod jus si Deus acceptet sup-
ponitur etiam ex Tract. de . . . potuit posse libere acceptare, vel non acceptare saltem de potentia ~~abs~~
absoluta, de qua loquitur objectio, adeoque pro alia Providentia: tunc resultat in Deo jus formale
sive proximum et in actu 2do, explicans praeter illud jus radicale, etiam ipsam acceptationem
liberam Dei, sive volitionem, qua Deus libere vult actu peccantem illum prosequi odio
inimicitiae. Hinc si supponas pro instanti A. pro quo supponitur fieri peccatum mortale,
quod Deus acceptet jus radicale, adeoque quod jam detur in Deo jus formale ad odium inimicitiae, tunc
impossibile est condonari peccatum, pro eodem instanti condonatione etiam extrinseca impeditiva juris formalis
alias pro eodem instanti indivisibili existeret in Deo, et simul non existeret jus formale, sive vol-
itio actualis odio inimicitiae prosequendi peccantem; debet igitur supponi, quod pro illo instanti
A. existat solum actu ipsum peccatum morale quoad esse facti, et simul quoad esse juris remo-
ti ad odium inimicitiae. Deus pro tali instanti illud non acceptet, et hoc modo condonat peccati
quoad esse juris formalis, sive proximi condonatione impeditiva talis juris; ex hoc vero non sequitur
quod non existat peccatum mortale, quoad esse facti; adeoque etiam existit violatio legis graviter obligan-
tis. Item existit jus radicale ad odium inimicitiae, et consequenter peccator incurrit obligationem
subeundi hoc odium inimicitiae, ac obligationem ut habeatur tanquam inimicus: multominus
sequitur, quod non amittat gratiam habitualem, vel sit amicus Dei: licet per hoc negatum sit, quod actu sit
non

nam per [illegible] externam non fit amicus Dei, et solum fit non inimicus actualis, licet maneat eum inimicus radicalis, id e. habens obligationem sua ex parte subeundi odium inimicitiae. 68

Dices 3. contra 1. conclusionem. Cum haereticis volentibus distinctio non differt peccata mortalia à Venialibus saltem ex genere, seu ex natura sua: imò. qd apud Matth. dicatur à Christo D. quicunque solverit unum de mandatis istis minimis, et docuerit sic homines, minimus vocabitur in Regno Caelorum. 2do. Quod Jacobus in sua Epistola dicat, quicunque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus e. omnium reus. 3io. Quod D. Chrisostom. Homil. 12. ad populum ~~[illegible]~~ Antiochenum dicit: Non est peccatum levius acquirere furto duos obulos, quam majorem pecuniae summam 4. D. Aug. Lib. de vera et falsa poenit. docet: peccata venialia esse solum levia ex misericordia Dei, qui infernum [illegible] in illa gravia 5. Basilius in Regulis brevioribus ait: in novo testamento discrimen levium et graviorum peccatorum non invenimus; Et eodem modo loqr. D. Hieronymus Epistola 24. Nescio, inquit, an possimus aliqd peccatum leve dicere. Sed

R. Certum est tum ex Script. tum ex SS. et Conciliis dari peccata tam mortalia, quam venialia; nec omnia mortalia esse aequalia, multo minus ~~sunt~~ venialia cum mortalibus. Hinc ad 1. dico: Ex Cornelio à Lapide interpretante dictum textum, qd Christus D. loc. cit. loquens ad Scribas, et Pharisaeos, sic minimum mandatum accepit in eo sensu, qui docebant, qd v.g. in Decalogo furtum, homicidium, adulterium externum sit graviter prohibitum; secus interna horum concupiscentia: Unde illud <u>non concupisces</u> dicebant esse mandatum minimum, et alia similia, quae in lege decalogi graviter erant prohibita

Ad 2dum S. Jacobus n. aliud dicit, quam qd qui violat unum Decalogi mandatum, sit jam transgressor legis, ut pt. ex ipso legis textu: nam subjungit cit. textui, qd si non moechaberis, occides autem, factus es transgressor legis.

Ad 3. D. Christostomus loqr loc. cit. de illo, qui habebat intentionem efficacem furandi magnam summam, et interim non rapuit nisi duos obulos: ut exponunt hunc locum Suarez et alij.

Ad 4. D. Aug. ipse explicat loc. cit. quo sensu peccata venialia sint levia ex misericordia Dei: qa videlt his non obstantibus, quae alias Deo displicent, Deus adhuc dat gratias congruas, quas praevidet efficaces similibus peccatoribus. Posset item dici, qd quantumvis sint levia, tn non sunt contemnenda, eo qd displiceant summae Bonitati, suntqz ejus aliqua ratione offensiva: et in hoc sensu intelligendus e. eam D. Basilius et D. Hieronymus et sic patet Responsio ad quintum. Pro fine.

Nota quod jubeamur Deum diligere ex toto corde, anima, et viribus, et mente, adeoqz super omnia appretiative, id e. praeferendo Deum omnibus alijs bonis a Deo distinctis; et qd istud dicatur primum, et maximum mandatum, non seqr, qd omnia peccata etiam venialia sint gravia, seu mortalia: qa videlt per venialia non violatur istud mandatum graviter: praesertim cum hoc praeceptum sit affirmativum praecipiens actum dilectionis Dei super omnia solum pro certis circumstantijs, et temporibus, non vero pro semper, et omni tempore: et consequenter cum certum sit ex Script. et Concil. per venialia non amitti gratiam, seqr. nec violari hoc mandatum graviter per venialia

venial

venialia; siquidem per hoc ministerium Deus graviter, nec offenditur, nec sit aversio a Deo, nec profectus Creatura ipsi Deo &c. C pro se vide hic Mast. pag. 392. n. 175.

Sectio Secunda.

An peccata venialia multiplicata possint facere peccatum mortale? et an propositum committendi omnia venialia sit peccatum mortale?

69. R. ad 1mum quoad partem 1mam, per multiplicata venialia potest constitui materia sufficiens ad peccatum mortale. Est communis Theologorum. Ratio est quia per multiplicata venialia ejusdem speciei potest constitui materia repugnans legi graviter obliganti; sic v.g. Lex prohibens furtum graviter obligat, ne proximo inferatur grave damnum in bonis fortunae, id fieri potest ut per multa parva furta, adeoque ex se venialia fiat proximo grave damnum ut patet per se, &c.

Contra quae potest oriri gravis obligatio restituendi ablatum per similia furta modica multiplicata, si videlicet existens in se, aut in aequivalenti, quae sint facta per actionem ablativam moraliter unam: et patet etiam ex damnata ab Innocent. XI. propositione sequenti: Non tenetur quis sub poena peccati mortalis restituere quod ablatum est per pauca furta, quantumvis sit magna summa totalis. Similiter praeceptum jejunii potest graviter violari per modicas, sed frequentes comestiones, ut patet ex damnata ab Alex. VII. propositione ista: In die jejunii, qui saepius modicum quid comedit etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium. Ubi vides quod tametsi liceat semel in die jejunii quantitatem notabilem comedere, tamen si praeterea saepius quidpiam cibum comedat, frangatur jejunium. Similiter potest quis per multiplicatas leves detractiones respectu ejusdem tandem aestimationem valde illius imminuere, graviterque famam laedere, et consequenter violare praeceptum graviter prohibens detractionem gravem. Similiter potest quis per multas percussiones de se non lethales, tandem occidere, ac sic violare praeceptum quintum.

70. R. 2do, Etiam per unum peccatum de se veniale si hoc superaddatur aliis praecedentibus, et compleat materiam gravem, fiatque cum advertentia ad ejusmodi gravitatem, ac deliberatione sufficienti potest fieri mortale formaliter tale. Ita pariter sententia communis. Et patet in eo, qui v.g. commisit pluribus jam parvis furtis, committit furtum parvum de se, adeoque veniale, sed cum advertentia, quod jam hoc ipso erit materia gravis furti completa, si vel quod hoc modo jam grave damnum erit illatum proximo, imo si quis haberet propositum efficax per levia furta perveniendi ad quantitatem gravem sufficientem ad mortale, tunc per singula furta levia cum ejusmodi intentione facta graviter peccaret vi talis propositi, et finis. Similiter discurrere potes de casibus in priori responsione adductis si quis v.g. advertat, quod hoc detractio levis jam efficiet cum aliis praecedentibus gravem laesionem famae; si haec percussio de se levis cum praecedentibus percussionibus causabit mortem: haec comestio levis cum praecedentibus aequivalebit saltem refectioni ad satietatem prohibitae per jejunium, peccabit mortaliter. Ubi solum adverte, in casu utriusque responsionis ex veniali, seu venialibus fieri mortale ratione materiae seu effectus moraliter unius coalescentis moraliter in unum. Unde

71. R. 3io Nulla multitudo venialium formaliter talium, et quorum singula de se sunt venialia

venialia

venialia, neq; ratione materiae aut effectus coalescant in unum mortale, titulo solius multiplicationis possunt constituere peccatum mortale phr tale. Ita communis Theologorum. Et e. conformis Scripturae et Conciliis, quorum proinde authoritate probatur: Sic Proverb. 24. dicitur: septies (: id est saepius:) cadere justus. Et Jacobus Apostolus in sua Epistola: In multis inquit offendimus omnes; quem locum cit. Concilium Milevitanum 2dum, dum definit, per nulla venialia (: scilicet phr talia:) amitti justitiam, sive gratiam sanctificantem, ubi Can. 7. addit quasi pro ratione et testimonio: S. et justus erat Apostolus Jacobus cum dixit: In multis offendimus omnes. Et deliberat en de se ipso sic locutum fuisse Apostolum. Sed et Concil. Trident. non semel definit, per nulla mere venialia amitti gratiam et amicitiam Dei. Item: venialia, quantumvis multa, non esse materiam necessariam Sacramenti Poenitentiae, sed multis aliis modis expiari posse; atqui certum e. quod per peccatum mortale phr tale amittatur gratia, et amicitia Dei, ut patet tum ex aliis passim, tum ex eodem Trident. et ipsis Scripturis: et omne mortale phr tale in ~~baptizato~~ homine baptizato e. materia necessaria Sacramenti Poenitentiae, ut patet ex eodem Trident. ergo nulla multitudo venialium phr talium titulo solius multitudinis constituere potest peccatum phr tale. x. mortale.

Probatur ratione, peccatum mortale phr tale ut sic, e. deliberata transgressio legis graviter obligantis in conscientia, sed nullum peccatum veniale phr tale neque solum praecise multiplicatum fit deliberata transgressio legis graviter obligantis; ergo. min. probatur ex dictis priore sect. In qua singula venialia phr talia fiunt s. cum sola advertentia ad consilium, vel ad legem leviter obligantem; s. certe sine advertentia sufficienti ad legem graviter obligantem, ut patet ex terminis (: alias forent, et non forent venialia:) ergo etiam tota collectio, sive multitudo venialium phr talium fit s. cum sola advertentia ad consilium, aut legem leviter obligantem s. absque sufficienti advertentia ad legem graviter obligantem, quod tamen advertentia requiritur ad omne mortale phr tale: patet enim c. quia tota collectio venialium non includit aliam advertentiam ad legem obligantem, quam illam, quae habetur in singulis venialibus; ut iterum patet consideranti: alias sequeretur, quod in tota collectione foret aliquod peccatum, quod haberet aliam advertentiam quam sufficientem, et requisitam ad peccatum veniale, et consequenter jam haec collectio non foret collectio solum ~~venialiter phr~~ venialium phr talium; sed enim foret ut supponitur, ergo. 72.

Obiicies S. Aug. dicens, quod peccata levia, si negligantur, occidunt animam. Item, quod si collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt, sicut unum grande: et alibi comparans mortale lapidi grandi, et moli ingenti v. g. monti: venialia v. g. guttis aquae paulatim subintrantibus in navem, et arenae sensim delabentis, v. g. in caput: deinde subjungit in hunc sensum: evasisti fluctum, vide ne te aqua sensim subintrans submergat: projecisti molem, vide ne arena ~~obru~~ obruens: e quibus videtur deduci e venialibus multiplicatis posse fieri mortale. Similia docent passim alii SS. PP. et ascetae citantes commune illud Ecclesiastici 19. Qui spernit modica paulatim decidet. Verum ex hoc ipso textu patet, quomodo haec sint intelligenda: nil enim volunt aliud SS. PP. per similes locutiones, ~~quam~~ quam quod peccata venialia praesertim contempta, et neglecta, aliquos disponant directe, aliquos indirecte, aliquos remotius, aliquos proximius ad committendum peccatum mortale: non autem quod solo titulo multiplicationis possint constituere peccatum mortale phr tale: vel neque ratione materiae, nec ratione effectus coalescant in unum mortaliter; in quo sensu recipi licet neque possunt aliqui SS. PP. textus, itaut loquantur de venialibus juxta sensum rigoris Trid. vel 2di...

73. R. ad 2. quaest. partem, et dico Propositum internum committendi omnia venialia, quaecunque committenda occurrerent, et vitandi sola mortalia ratione sui praecise seclusso periculo proximo peccandi mortaliter, quantum e. praecise ex sua ~~tua~~ objecto non foret mortale: secus autem ratione periculi proximi peccandi mortaliter. Sanchez cum aliis.

Ratio 1mae p. est quia ille non peccat mortaliter qui ~~non~~ vult objectum manens intra limites peccati venialis: at talis proponens seclusso tali periculo habet objectum manens intra limites peccati venialis, siquidem vult in obj. et singulis peccatis a se committendis solum displicere Deo leviter, et in nullo graviter; siquidem, ut supponitur omnia haec peccata intenduntur ut venialia, et periculum proximum, ~~cujus pe~~ peccandi, quod ipsis per accidens annectitur, supponitur non intendi sed seclusum esse, ergo

Ratio 2dae p. e. quia omnis, qui se exponit periculo proximo peccandi mortaliter, hoc ipso peccat mortaliter, sed sic proponens committere omnia venialia habentia periculum proximum peccandi mortaliter, exponit se periculo peccandi mortaliter ergo.

Alii conclusionem hanc sic proponunt: quod propositum committendi omnia venialia, quae possunt committi sine mortali peccato, non sit mortale peccatum, sit vero peccatum mortale propositum committendi omnia venialia, etiam, quae non possunt committi sine mortali; sed haec conclusio in ~~eu~~ eundem sensum devolvitur cum nostra: siquidem illa venialia possunt committi sine peccato mortali, quae non habent annexum periculum proximum peccandi mortaliter, quae vero habent annexum tale periculum nequeunt committi sine peccato mortali ut patet ex ratione partis 2dae.

Ratio ulterior, et quasi a priori hujus est: quia cum ex communi sententia peccata venialia praesertim deliberata semper aliqua ratione disponant ad mortale saltem indirecte, tum quia displicent Deo, eumque quasi retrahant a dandis auxiliis, sive gratiis spiritualibus (: licet semper det gratiam sufficientem ut diximus in Tract. de gratia.) sine quibus peccatum mortale diu non vitatur saltem loquendo moraliter; deinde ex parte hominis licet non tollat gratiam sanctificantem, tamen imminuunt fervorem charitatis in anima; item imminuunt timorem Dei, et inclinationem ad bene operandum, imo et generant facilitatem ad male operandum; et hoc modo disponunt ad peccatum mortale, et insuper non pauca disponunt sic proxime ad illud, quae videlicet majus causant modo numeratos effectus, et quae ex ipsa sua sunt quodam modo valde affinia peccato mortali, et notabiliter inclinant ad illud (: qualia sunt peccata venialia in materia lubrica, ut aspectus cuncti sexus alterius, in qua aliunde omnis delectatio venerea proprie talis deliberate quaesita, e. peccatum mortale: item in materia odii proximi, judiciorum temerariorum, detractionum, susurrationum etc.) clarissime sequitur, quod magnae multitudini, seu toti collectioni venialium sit adjunctum periculum proximum peccati mortalis, ergo qui efficaciter decerneret committere omnia venialia passim occurrentia, indistincte sine discrimine, et modificatione, is manifeste intenderet se exponere periculo proximo peccati mortalis; quo intenderet deliberate per ejusmodi propositum peccare mortaliter, adeoque eum peccaret.

74. Hinc enim deducitur cum Oviedo ex communi sententia, quod Religiosus qui deliberate decerneret violare omnes regulas sui Ordinis non obligantes eundem

sub

sub peccato mortali peccaret mortaliter ex ratione modo adducta, imo etiam, qui deliberate
proponeret violare omnes regulas easdem non obligantes etiam sub peccato veniali; ut
docet pariter communis sententia: tum quia raro, aut vix violantur sine peccato venia-
li, praesertim si deliberate violentur. tum quia ex communi sententia Religiosus tenetur
sub peccato mortali tendere ad perfectionem Religiosam, quisque juxta suum institutum,
ad quam certe non tenderet taliter proponens per tale propositum: tum quia licet ejusmo-
di Regulae per se, et directe non obligent sub peccato etiam veniali, per accidens tamen, et indirecte
possunt dari gravis obligatio ad easdem sic non infringendas, tum propter obligationem modo adductam
tendendi ad perfectionem, tum quia talis violatio ex natura sua tendit ad dissolutionem disci-
plinae Religiosae, ad generandum grave scandalum tum domi, tum foris, imo et ad generan-
dam infamiam toti Communitati Religiosae, vel etiam toti Ordini: Praeterea ipse Religiosus
tali modo se redderet ineptum ad munia sui ordinis, incorrigibilem, ac demum indignum
tali ordine, dignum expulsione ex Claustro Religioso &c. quae omnia mala certe non sunt
levia. Hinc ut notat Sanches in communi sententia etiam Religiosus ex Claustro ex-
pulsus ob licentiosum ejusmodi vivendi modum tenetur graviter mores emendare, ut
iterum recipiatur, tamque receptionem, quantum est ex parte sua procurare, saltem
loquendo de iis qui non mittuntur ad saeculum 75.

Dices tune contra 71. num. Peccatum mortale non est gravitatis infinitae simpliciter, in ratione etiam
offensae: ergo potest adaequari per venialia multiplicata. Probatur primo a paritate in humanis: sicut
enim potest ut per multas leves offensas dissolvitur amicitia inter aliquos, ergo etiam per multa levia
peccata, utpote leves offensas potest dissolvi amicitia cum Deo absque peccato mortali.
Secundo a paritate virtutum inferioris Ordinis, quarum licet v.g. Charitas erga Deum: siqui-
dem actus misericordiae v.g. multiplicatus potest adaequare actum Charitatis in ordine ad conse-
quendum spirituale praemium, licet actus misericordiae sit ordinis inferioris actu Charitatis.

Resp. C. A. N. C. ad paritatem primam, disparitas est quia in humanis potest is, qui saepius ab amico leviter
offenditur, judicare, quod ab eodem contemnatur, ut potest considerari: Deus autem, qui non solum
actiones externas videt, sed etiam intuetur cor, nequit judicare, quod per mera peccata venialia
solumque leviter Dei offensiva, contemnatur a sic operante, et consequenter per tales offensiones
non dissolvitur amicitia cum Deo, licet sequantur illi effectus quos sub numero 73. adduximus
Ad 2. paritatem nego suppositum, quod actus Charitatis adaequari possit per actum misericordiae multiplicatum
in ea ratione, in qua ipse est ordinis superioris: nam in hoc est ordinis superioris, quod habeat
pro objecto formali bonitatem increatam prout est in se; actus vero misericordiae qua talis habet honestatem
creatam pro motivo formali, et in hoc est ordinis inferioris: Unde in tali ratione actus mise-
ricordiae etiam infinities multiplicatus nequit adaequare actum Charitatis: quia nequit ha-
bere idem objectum formale, quod habet actus Charitatis, alias hoc ipso jam non foret actus mi-
sericordiae, sed Charitatis. Solum igitur actus misericordiae potest adaequare actum Charita-
tis in ea ratione, in qua non est superioris ordinis, videlicet in ratione merendi praemium supe-
rnale, id est: quod etiam possit actus misericordiae supernaturalis mereri praemium supernaturale, videlicet
augmentum gratiae, et gloriae, et consequenter si actus misericordiae multiplicetur, vel intendatur
possit mereri tantum praemium, v.g. tot gradus gratiae, vel gloriae v.g. quot meretur actus
Charitatis unicus, vel minus intensus: Jam vero nulla peccata venialia sic talia possunt
adaeq.

adaequare peccatum mortale in hac ratione, quod hoc sit contemptus Dei, ejusque amicitiae saltem virtualis, adeoque dissolvens amicitiam Dei, et tollens gratiam habitualem: atque sic in ratione hac peccatum mortale est superioris ordinis respectu quorumvis Venialium in sensu responsionis 3iae sub numero 72 acceptorum.

Instabis, Peccatum mortale non est altioris ordinis respectu venialium in ratione merendi poenam, sicut v. g. actus Charitatis non est altioris ordinis in ratione merendi praemium respectu actus misericordiae; ut modo dictum est, quod si actus misericordiae multiplicatus potest in hac ratione adaequare actum Charitatis, possunt enim Venialia multiplicata in hac ratione adaequare ipsum peccatum mortale. Consequentia tenet a pari; probatur Antecedens. Quia quodvis veniale meretur ad aliquod tempus poenam tam damni, id est privationis visionis Beatificae, quam sensus, v. g. ignis cruciantis in purgatorio, ut patet in animabus purgatorii, quae ad tempus detinent peccata venialia, pro quibus non est satisfactum tum priuando visione beatifica, tum cruciando poena sensus, quod saltem venialia multiplicata in infinitum merebuntur poenam aeternam tam damni, quam sensus, qualis est in inferno.

Respondeo negando Antecedens ad probationem concedo ratio est quia venialia sic talia enim in infinitum multiplicata non tollunt gratiam sanctificantem prout ex Conciliis, quae dat jus ad amicitiam Dei, et beatitudinem aeternam, cum qua nequit consistere reatus poenae aeternae, hinc obligatio, et obnoxietas subeundi poenam aeternam.

76. Dices 2do percussiones leves multiplicatae possunt tollere vitam corporis, imo possunt enim constituere peccatum mortale homicidii per numerum 67 et 70 quod enim peccata venialia multiplicata possunt tollere vitam animae, quae est gratia sanctificans, et constituere peccatum mortale. Respondeo negando Consequens quoad utramque partem. Quoad 1. partem disparitas est quia leves percussiones ita imminuunt vires corporis, et dispositiones ad vitam conservandam, ut tandem extinguant vitam: e contra venialia peccata licet imminuant fervorem charitatis, non tamen imminuunt vires, sive gradus gratiae habitualis, nec perimunt ultimam dispositionem tendendo per se in sensu responsionis tertiae, ad hoc, ut amittatur gratia, licet per accidens sit eis annexum tale periculum juxta numerum 73.

Ad 2am partem disparitas est quia tales percussiones leves virtualiter perseverantes respectu homicidii coalescunt in unum moraliter tum ratione mali, tum ratione effectus mali, ut dictum est in cit. responsionibus; in hac ac consequenter loquimur de iis peccatis venialibus quae non coalescunt sic in unum. Hinc

Universim observandum est, quod aliqua peccata venialia possunt sic coalescere in unum, et sic constituere violationem praecepti graviter obligantis; ut patet considerandi praecedentes conclusiones, et exempla ibi adducta de gravi damno per furta venialia illato, de violato jejunio per plures comestiones modicas eodem die jejunii etc. alia vero non sic coalescunt, adeoque nec violant praeceptum graviter obligans, ut v. g. mendacia officiosa, et immensa levi quantumvis multiplicatus non sic coalescunt in unum adeoque nec violatur per ea lex graviter obligans; sicut violatur in furtis levibus ratione damni gravis, quod graviter prohibemur inferre proximo.

77. Dices contra numerum 73. imo, si propositum committendi omnia venialia eodem tempore se obtulerint, et vitandi sola mortalia potest per accidens videlicet propter periculum proximum cadendi in mortale, peccatum mortale, sequeretur, quod quisque teneretur sub peccato mortali vitare aliqua venialia peccata si enim sic sub mortali tenetur non committ

Committere omnia tenetur ex vitare aliqua: s. et falsum est qd tenetur sub mortli peccato vitare aliqua venialia solum, siquidem nulla talia cognoscibilia sunt ergo.

Confr. Commissio omnium Venialium se offerentium, non e. peccatum mortle, quo nec propositum ipsum Committendi oia venialia quaecunque occurrent et vitandi illa mortlia.

R. et tn tenetur quisque vitare aliqua Venialia determinata, in quibus non advertit × esse periculum annexum peccandi mortlr n. tn tenetur vitare aliqua loquendo indeterminate, sive non determinata quo ad nos, l. ex determinata, si adverteret his determinatis esse annexum periculum proximum peccandi mortlr C tn et hoc ob in- n. C. ad prob. Veniam ~~[illegible]~~ nullum a nobis posse assignari determinatum in casu, pro quo non cognoscitur alli in particulari, sive determinate sumpto annexum esse periculu proximum peccandi mortlr: qa tn per se loquendo, si multiplicentur, sequentur effectus sub numero 73. et sequent. enumerati, ex quibus sequitur ejusmodi periculum, ut ibidem explicatum est, ideo adest obligatio gravis non committendi omnia venialia, ~~[illegible]~~ neque nec proponendi eadem committere. Hinc patet ad Confir. qa eodem modo dicendum est, non teneri aliqm vitare aliqua determinate sumpta quoad nos, seu a indeterminate sumpta: quisque qds non advertitur, sive non cognoscitur alicui particulari annexum esse periculum proximum committendi peccatum mortle, l. si tn sive adverteretur, e. obligatio gravis vitandi illud: s. servus autem omittendi omnia quae occurrunt: cum ab omnibus ejusmodi sit inseparabile periculum proximu peccandi mortlr ex rationibus sub nro 73. adductis. 78.

× quae ad nos et

Dices 2do, si Venialia proxime disponerent ad mortle, tunc voluntas omittendi oia venialia foret incompossibilis cum ipso firmo proposito vitandi oia mortlia d hoc e. falsum, s non plane contra suppositum qu. pbr m ~~[illegible]~~ qualitas talis voluntas eet incompossibilis cum tali proposito propter oia Venialia simul sumpta, l. propter aliqd in spéli, l. in particulari, veniale, n. sit illud primum: qa nemo committeret simul omnia, n. ex illud pt 2dum: qa sequeretur qd aliqd Veniale sumptum in speciali, l. in particulari foret mortle, qd ex terminis repugnat, ergo.

Rm ad pbr dico ee impossibilem talem voluntatem reipsa cum tali proposito, n. quidem propter peccata venialia oia flr manentia talia, nec propter aliqd in spéli et particulari sumptum, ut flr tale, s propter annexum periculum proximum peccandi mortlr, qd periculum l. non sit annexum alicui l. aliquibus peccatis venialibus determinate sumptis quoad nos, est tn annexum ob rationes paulo ante numeris citatis adductas, multorum Venialium multitudini, l. [illegible]: Unde fit, licet non sit gravis obligatio vitandi illum determinate veniale quoad nos, cui vult non cognoscitur annexum proximum periculum peccandi mortlr, sit tn gravis obligatio non committendi ~~[illegible]~~ oia simplr, sive quaecunque tandem se offerant neque nec habendi voluntatem omittendi omnia ob rationem talis periculi proximi.

Sectio Tertia.

An peccatum mortale importet gravitatem infinitam? 75.

Cstr. Tres ee praecipuas peccati mortlis Theologi, ut defectus essentiae formalitates. Prima est, malitia moralis peccati, quam nro 21. diximus consistere in privatione rectitudinis debitae. qd sit

Secunda

secunda formalitas, quod sit deordinatio ab ultimo fine supernaturali, ad quem homo est elevatus: deordinat enim hominem a medio ad salutem simpliciter necessario; unde peccatum mortale, ut talis deordinatio, dicitur aversio a Deo, et conversio ad creaturam. Tertia formalitas est, quod sit offensa Dei, mortale enim peccatum est contemptus, sive ~~offensa~~ vilipensio ~~Dei~~ saltem virtualis, et interpretativa excellentiae divinae, quatenus fit Deo prohibente, et intimante suam legem, indignationem, et inimicitiam, unde laesa manet D. Majestas.

Praemissis ergo cum tres dictae formalitates in peccato mortali considerari, ac distingui possint, concedunt fere omnes peccatum nullam importare ~~malitiam~~ infinitatem ratione malitiae moralis, quia talis malitia est privatio rectitudinis convenientis debitae, quae enim est finita, cum sit rectitudo virtutis finitae; quod si dicant plures malitiam peccati esse infinitam, hoc ideo est: quia malitiam ipsam cum offensa, seu injuria confundunt. Concedunt etiam peccatum non importare aliquam infinitatem ratione conversionis; quaecunque enim conversio in peccato mortali reperta est in ordine ad creaturam finitam, et limitatam; nec etiam ratione aversionis, nisi cum offensa confundatur: quia objectum infinitum, a quo peccans se avertit, nequit esse causa talis infinitatis, sicut enim actui bono, seu conversioni non confert bonitatem infinitam, ita nec actui malo, seu aversioni malitiam infinitam; cum par utrinque militet ratio, maxime si peccator tanto affectu in Deum converteretur quanto ab ipso recessit. Sola igitur difficultas de peccato in ratione offensae Dei considerato remanet; plures namque Thomistae contendunt peccatum mortale sub tali ratione includere aliquam infinitatem simpliciter in genere mali prout offensa se tenet ex parte Dei, et afficit ipsum: sic enim sumpta veluti ab ipso specificatur et ab eo sumit gravitatem; cum ergo dignitas Dei sit simpliciter infinita, ab eo desumit offensa infinitatem, seu gravitatem infinitam. Contra quos.

80. Dico peccatum mortale in ratione offensae, sive contemptus Dei, non est simpliciter infinitum. Ita omnes Scotistae cum Scoto, 2. dist. 37. q. 1. et 3. dist. 19. ac dist. 30. B Contra, ubi ait: actum charitatis esse tantae bonitatis, quantae malitiae peccatum, quo quis se avertit a Deo et semper; Suarius, Vasquez, Lugo, Oviedo, Mannus, et communis sententia RR. contra Thomistas apud Udoi Bernal. Hurtadum etc. alios, qui fere omnes volunt desumere hanc infinitudinem ex infinita dignitate Dei offensi. Contra Aymer et quidam RR. qui saltem in Manuscriptis, dictam infinitudinem desumere conantur ex infinita ut dicunt vilitate ipsius offendentis creaturae rationalis.

Probatur igitur contra utrosque: infinitudo offensae seu promanaret ab infinita dignitate Dei offensi, seu ab infinita vilitate creaturae offendentis: sed ex neutro capite potest promanare; ergo. Minor est ... Probatur quoad primam partem: si dignitas offensi Dei influeret in ipsam offensam infinitudinem simpliciter talem tanquam forma reddens illam simpliciter infinitam, tunc seu eam sic redderet infinitam prout haec dignitas est in se, sive in sua entitate, seu prout est in cognitione repraesentata, sive in esse objectivo, sed neutrum dici potest; ergo. Non primum: quia dignitas Dei prout est repraesentata per cognitionem, ac proinde, ut obligans ad hoc

obje-

obsequium e. finita, et limitata l. cognoscitur enim solum cognitione limitata, et impro-
portionata infinitudini entitativæ dignitatis Dei; et ut sic solum cognita fundat obli-
gationem ad obsequium finitum. Ergo dignitas Dei sic accepta nequit refundere in offen-
sam infinitudinem simplr talem. Et ratio ulterior est: quia illud, quod derivat aliquid
in actum voluntatis, est solum titulo, quod sit objectum talis actus; hoc ipso non derivat illud,
nisi ut cognitum, sive prout e. in cognitione; ergo cum dignitas Dei offensi, quamvis simplr in
se infinita, influat in offensam, sive in actum ipsius creaturæ offendentis, solum ut e.
illius objectum; non derivat in offensam gravitatem, aliter, quam prout e. in cognitione, sed
in cognitione solum est finite, et limitate, et improportionate l. si enim cognosceretur cogni-
tione proportionata ipsa dignitas Dei, videlicet clara, et intuitiva ejus, ut e. in se, non fo-
ret possibilis offensa, sed potius necessitaretur voluntas ad amorem illius dignita-
tisque, ut patet in Beatis. Ergo hæc dignitas nequit derivare in offensam infinitudinem pro-
priè talem. 81.

Ob hanc rationem cognitio Dei, l. visio beatifica, non e. simplr infinita, licet tendat
in essentiam simplr infinitam: actus charitatis, l. amor beatificus non e. simplr infinitus,
licet tendat in bonitatem Dei simplr infinitam: quia videlicet essentia Dei in visionem, boni-
tas Dei in amorem, solum influunt ut objectum, et non ut subjectum velut forma tenens se ex parte subjecti
operantis; reddens hos actus simplr infinitos, in repræsentatione l. bonitate, aut valore me-
ritorio, ergo similiter licet actus voluntatis offensivus Dei, tendat in excellentiam, sive dignitatem
Dei, contemnendo illam formaliter l. virtualiter, non erit simplr infinitus in gravitate offensæ: quia
Excellentia, seu dignitas D. influit in talem actum solum ut objectum, non autem ut subjectum ta-
lis actus offensivi; l. ut forma unita subjecto operanti; reddens talem actum infinitum.

Et hæc paritates debellant, et retundunt fere omnia, l. saltem præcipua Adversario-
rum argumenta, quibus ulterius addit etiam a peccato veniali; quod e. contra eandem dignitatem,
et Majestatem divinam, quin propterea sit simplr infinitum in ratione offensæ, ut
nec Adversarij negant: id, quod provenit ex modo adducta ratione. Unde frustra
dicunt Adversarij, quod peccatum veniale l. non contineat rationem offensæ, l. si aliquam
contineat, continet solum levem; adeoque incapacem infinitudinis: Nam quod habeat ali-
quam rationem offensæ, patet ex illo Jacobi Apostoli: In multis offendimus omnes quod de
peccatis venialibus intelligi debere ex nostris patet. Hinc

probatur etiam primam illud non posse dici, quod dignitas infinita Dei influat in offensam
infinitudinem accepta entitative, et prout e. in se: quia si dignitas infinita Dei of-
fensi non ut cognita, sed ut e. in se, entitative immediate influeret in offensam
infinitudinem, deberet in eam influere subjective sive ut forma tenens se ex par-
te subjecti, hoc autem implicat ex dictis in probatione conclusionis, ergo probatur in inductione
impossibilium, et absurdorum: quia hoc modo imprimis Deus l. deberet esse sub-
jectum offensæ, in quo reciperetur actus offensivus saltem per unionem accidentalem, et conse-
quenter denominaretur Deus offendens, quod e. impium; l. deberet esse forma tenens se ex
parte subjecti saltem per unionem, sicut dignitas Verbi respectu operum Christi D.;
qualiter esse non potest, siquidem pariter hæc dignitas Dei posset dici offendens for-
maliter, seu forma faciens, ac denominans offendentem infinite.

Sicut

sunt verbi e. forma denominans Christum Dominum merentem infinite: At-
secundo, si dignitas Dei prout e. in se entitative immediate influeret gravitatem in offen-
sam sequeretur primo qd Christi Dni satisfactio non est superabundans respectu offen-
~~infinitas~~ sae gravis, qd e. contra Scripturam, et PP. siquidem eadem dignitas Dei, et aequaliter ap-
plicata, videlicet accepta, ut e. in se entitative, gravificaret offensam, quae dignificat
ipsam satisfactionem, qe prorsus aequalem inferrent infinitudinem: nam eadem forma,
eodem modo applicata subto aequaliter capaci denominationis, debet dare aequalem
effectum flem, sive denominationem.

x infinita

Sequeretur 2do. Quod omnes offensae graves, sive mortales, sint aequales in ratione
offensae; imo sequeretur unam offensam esse aequalis gravitatis cum reliquis omnibus, nec
reliquas omnes esse majoris gravitatis: sicut opera meritoria, et satisfactoria Xti
Dni sunt via inter se aequalia in ratione valoris infiniti; et unum quodvis tanti
valoris intensive, quanti valoris omnia reliqua: hoc a de offensis dici non pot
certum est, tum ex Scripturis, ~~tum ex~~ PP. tum etiam ex ratione, nam v.g. contemptus
ptus flis Dei, ut odium ejus, est utiqz gravior offensa quam sit contemptus Dei vir-
tualis, ut v.g. odium proximi. Et imo idem odium l. Dei, l. proximi pt ee unum
altero gravius, l. ratione intensionis actus, l. ratione durationis l. qd fiat cum
clariore cognitione, seu advertentia ad malum, l. cum perfectiore deliberatione
et jdqz in ratione offensae e. gravius: siquidem odio v.g. intensiori magis offen-
ditur Deus, quam remissiore. Etc

82. Ex quibus patet dignitatem D. infinitam non posse ee fam constituentem actum grav-
iter in ee offensae, adeoqz nec constituentem gravitatem in ratione offensae, qe nec constituentem
in ratione offensae infinitae; siquidem solum influit objective in offensam, ut cognita,
seu ac subjective, et prout e. in se, ut pt ex dictis. Hinc fa constituens actum humanum
in ratione offensae, e. cognitio sive advertentia, seu dictamen rationis repraesentans Deum
l. legem ejus; consequenter cognitio clarior facit graviorem offensam: cum autem
creatura nequeat habere cognitionem infinitam, seu infinite repraesentantem Deum,
qui offenditur; imo si haberet non posset offendere eum, d necessitaretur eundem
amare, sequitur non posse committi a Crea offensam infinitam simpliciter: sicut enim
si nulla adest cognitio Dei em sub proprio conceptu convertibili cum Deo, non est
formalis offensa Dei; etsi adest solum cognitio semiplena, non est offensa gravis
qe em nulli adest cognitio infinita nequit ee ~~ex~~ offensa infinita

Confir. Essentia, l. bonitas Dei entitative sumpta n. e. fa tenens se ex parte
subti constituens actum humanum in ee visionis, l. amoris Dei simpliciter, nec in ee
visionis clarioris, amoris intensioris, nec in ee visionis infinitae, l. amoris infiniti
simpliciter; qe nec dignitas Dei entitative sumpta e. fa tenens se ex parte subti,
constituens actum humanum in ee offensae simpliciter, nec in ee offensae gravioris, nec
in ee offensae simpliciter infinitae, sed sicut priorum actuum entitas Dei e. flm
obtum; ita et offensae e. tantum obtum.

83. Pbr jam 2 p. Dictum contra Kroner, qd videlicet nec vilitas, sive indignitas

Creat

creaturæ ingerentem hoc se tenet ex parte subti, adeoq ingentem influit subjective posset esse simplr infinita. Non enim imprimis vilitas moralis creaturæ, quæ ejidem nascitur ex peccato, seq tenet ex parte subti; videlt ipsius creaturæ operantis per unionem moralem, siquidem hæc vilitas non potuit influere gravitatem infinitam in 1mum peccatum sive offensam mortalem i: cum enim ante 1mam offensam non fuit alia prior, ut patet ex terminis, nulla fuit offensa, ex qua nata fuisset hæc vilitas moralis, ut patet pariter per se i. ergo 1ma offensa mortalis non potuit esse gravitatis infinitæ, ergo creatura per illam offensam 1mam non est facta infinite vilis moraliter; ergo jam non dabatur vilitas moralis tanta, quæ posset in 2dam offensam influere infinitam gravitatem; ergo nec 2da offensa fuit gravitatis infinitæ, ergo iterum non potuit creaturam reddere infinite vilem moraliter, et consequenter nec tertia offensa potuit ex hoc capite evadere simplr infinita; et sic deinceps de aliis offensis, finitum enim additum finito, nunquam facit infinitum.

Non enim substantia ipsius creaturæ vilitas quæ ipsi inest per se, potest reddere offensam simplr infinitam: licet enim hæc vilitas teneat se ex parte subti; videlt creaturæ peccantis offensam, adeoq influat subjective in gravitatem offensæ: quia tamen hæc vilitas in nulla creatura est simplr infinita; quælibet enim creatura possibilis potest dari semper perfectior, et nunquam perfectissima, seu infinite perfecta, ita enim quævis creatura potest dari semper imperfectior, adeoq vilior, nunquam tamen imperfectissima, adeoq nec infinite vilis; nequit facere offensam gravitatis simpliciter infinitæ.

Non denique vilitas creaturæ comparativa cum Deo id est inferioritas ejusdem respectu Dei entis supremi, sive distantia a Deitatis dignitate, et excellentia Dei; quæ consistit in his denominationibus: Creatura infinite inferior Deo, Creatura infinite distans a Deo et aliis similibus: licet enim hæc vilitas comparativa, hæc inferioritas respectu Dei, hæc distantia a Deo sumpta in complexo, ita ut uterq terminus constituens hanc distantiam, videlt creatura, et Deus includatur, sit omnino simplr infinita; quia tamen sic sumpta non se tenet tota ex parte subjecti: i. partim ex parte subti quatenus respicit creaturam; partim ex parte objecti, quatenus respicit Deum i. creatura importatur in recto, Deus autem in obliquo, ut patet ex his conceptibus sive denominationibus: Creatura inferior Deo, Creatura distans a Deo, Creatura offendens Deum &c. ergo nequit reddere offensam gravitatis simplr infinitæ; siquidem sic sumpta non influit eadem per se totam, sive quoad utrumq terminum subjective est in se subjective in ipsam offensam; nam illum terminum Deus per quem partialiter constituitur, influit solum ut est in cognitione: nec constituit offensam intrinsece, nec afficit subtum intrinsece ipsius offensæ, illum terminum Deus, ut ostensum est in prioris partis probatione, i. creaturam quidem intret, Deum vero illa expectet tamen obtinuit; ideo hæc denominatio illam se totam tenet se ex parte subti, seu creaturæ, adeoq nec facit eandem infinite vilem positive.

sed

sed solum infinitè vilem negativè, quatenus videlt Creaa habet carentiam infinitorum graduum dignitatis, et perfectionis divinae; et in hoc sensu infinitè distat Creaa à Deo, et vilissima Obus à Creatura: Ex hoc tn non seqr Creaam ee in se infinitè vilem entitativè positivè: sicut ex eo, qd v.g. linea palmaris careat infinitis palmis, quos supponitur habere linea infinita. Item, qd Creaa careat infinita sapientia, etiam non seqr, qd talis linea sit in se infinitè brevis, talis creatura sit in se infinitè insipiens &c: quae paritates notandae sunt ad retorquenda Honorerij argumenta.

Hinc vilitas ista comparativa vocatur ab Att. nostrae sententiae etiam vilitas negativa. Item, vilitas infinita extrinsecè s. denominativè, s. connotativè quatenus videlt connotat terminum simplr infinitum, nempe dignitatem Dei, à qua proinde vilitate comparativa nequit Creaa evadere infinitè vilis in se seu intrinsecè, et entitativè. Ex his

84 Colliges peccatum mortale in ratione offensae solum posse dici infinitum extrinsecè, denominativè objectivè, quatenus scilt habet terminum, et objectum infinitum in se entitativè. Item infinitum secundum quid: hoc est non infinitum propriè, et verè in se: nam sunt aliqui, qui infinitatem secundum quid explicant in eo sensu, ut licet res ex uno capite sit verè et propriè infinita non tn sit infinita ex omni capite: et sic volunt, qd peccatum mortale sit verè propriè in se infinitum ex dignitate Dei offensa, licet ex cognitione, intentione, et similibus capitibus sit simpliciter finitum. Unde si quis hoc modo accipiat infinitudinem secundum quid, similiter est negandum peccatum mortale hoc modo ee infinitum secundum quid, ut patet ex probationibus prioris partis, in qua ostensum est à dignitate Dei infinita non posse evadere offensam intrinsecè, seu intrinsecè infinitam verè, et propriè; eo, qd dignitas Dei nec sit subjectum, nec sit forma tenens se ex parte subjecti peccantis, adeoque nequeat reddere sive denominare peccatum intrinsecè, et in se ee infinitum, sed solum objectivè, extrinsecè &c. quatenus est objectum offensae. Et videntur Adversarij non bene solum infinitum secundum quid, et non simplr tale vocare, qd non ex omni capite est infinitum: alias nec linea utrinque infinita eet simpl infinita, eo, qd non sit infinita secundum latum, s. profundum &c: id nec sit sic se volumus advocamus simplr infinitum, qd videlt est in suo genere ee verè, et propriè infinitum sicut v.g. vocamus simplr peccatum, quod verè habet ee moraliter actus mali.

Solvuntur objectiones.

85. Obj. 1mo. Offensa tanto est major ceteris paribus, quanto major est dignitas, et excellentia Personae offensae: sed dignitas offensi Dei est simplr infinita, ergo etiam offensa mortalis est simplr infinita. Tn patet inductione: sic v.g. major est offensa, sive qd eadem est injuria personalis si rusticus impingat alapam Regi, quam si simplici, Nobili, s. plebejo, eo qd tanta sit dignitas Regis, quam Nobilis &c. Rs. Hoc Argumentum probat per qd offensa per peccatum mortale sit ex omni excogitabili capite, et in omni genere, ut linea simplr infinita, siquidem dignitas sit sic simplr infinita, qd tn est aperte falsum, imo probat satisfactionem Chri et similia: qua sequeretur omnia hus peccata mortalia ee aequalia in ratione offensae, eandem omnes poenam et aequalem habere in inferno omnes damnatos: et similia absurda.

Deni

Deinde est contra rationem, cum certum sit apud omnes, peccatum, seu offensam morta-
lem posse crescere unam prae alia in gravitate ex perfectiore cognitione, pleniori con-
sensu, intensiori actu voluntatis, et multis aliis capitibus. Et haec responsio si recte
applicetur, potest retorqueri in omnia similia argumenta probantia offensam esse infinitam ex
infinita dignitate Dei.

R. 2. aliis retorsionibus sic: Tanto est major perfectio actus intellectus, vel voluntatis
quanto perfectius est eorum objectum formale, sed visionis beatificae, et amoris Dei objectum formale est
perfectionis simpliciter infinitae videlicet ens in se summe verum, et summe bonum, ergo
hi duo actus erunt perfectionis simpliciter infinitae; quod nemo adversariorum asseret.

Secundo, quo major est auctoritas praecipientis, eo major censetur inobedientia, qua
violatur praeceptum Dei; et qua violatur etiam leviter aliquid praecipiens, vel prohibens
erit simpliciter infinita, et consequenter etiam peccatum veniale erit simpliciter infinitum. Has
retorsiones amplius non repetemus, quae bene sunt notandae, et applicandae aliis obj.

R. 3. in forma: major offensa tanto est major caeteris paribus, quanto est major dignitas et excellentia per-
sonae, quatenus haec dignitas, et excellentia influit in offensam, concedo majorem; quatenus non influit, nego majorem
et sic minorem: sed dignitas Dei offensi est simpliciter infinita in se et entitative subdistinguo et sic concedo; prout
ut sic accepta influit in offensam, nego minorem, est infinita objective, et prout est in cognitione, subdistinguo quatenus
solum influit in offensam, concedo minorem et nego consequentiam. Probatio est tota pro nobis: si rusticus percutiens
ipsum regem, putans esse rusticum, non contrahit offensam formalem majorem, quam si ru-
sticum percussisset, sed majorem contraheret offensam, si nobilem etiam sciens factum percussis-
set cognitum qua talem; Unde patet ex dignitatis quantitate, non aliter posse desu-
mi quantitatem offensae, quam ut cognita eadem dignitate, et in quantum cognita.

Hinc potest aliter distingui major eadem, videlicet tanto major est offensa, quanto major est dignitas offensi, et
in quantum haec dignitas cognoscitur cognitione proportionata, seu commensurata tali dignita-
ti concedo majorem; si solum cognoscatur cognitione improportionata, et non commensurata tali di-
gnitati, nego majorem, et minorem dignitas Dei est simpliciter infinita, et cognoscitur cognitione proportionata, et
adaequate commensurata dignitati nego minorem et cognoscitur cognitione improportionata, et infinites
deficiente a mensura talis dignitatis concedo minorem et nego consequentiam.

Nec dicens: Dignitas Dei etiam ut cognita est simpliciter infinita, ergo nil dictum solvitur. Quia
dignitas Dei, ut cognita repraesentatur cognitione vera, ut supponitur, ergo repraesentante tale
Deum, ut hic est in se. Sed ut est in se, est infinitae dignitatis, ergo. R. nego A. sive ut reduplicative
formaliter, si quidem reduplicat super [illegible], quod certe non est infinita [illegible] solum ipsius di-
gnitas Dei, quae cognita potest dici simpliciter infinita, secus autem ut cognita proprie et stricte lo-
quendo. D. probatur non concedo. Vel distinguo sive ut est in se sumendo hoc sensu, quod cognitio illa
vera non repraesentet aliquid aliud objectum distinctum a Deo, adeoque creaturam offendi, concedo
sive ut in se sumendo, prout proprie sumitur, quod talis cognitio repraesentet Deum clare, ut est in
se, sicut per species proprias nego consequentiam. Si enim sic repraesentaret Deum, impossibilis foret offensa
cum voluntas potius necessitaretur ad amandum Deum, ut supra diximus. Cognitio ergo illa
licet vere repraesentet Deum offendi, et non creaturam, repraesentat tamen ~~[illegible]~~ Deum

x aliunde [illegible]

solum

obscure, id est per species alienas, adeoque cognitione improportionata, et infinite distante a mensura cognoscibilitatis Dei, ac proinde nequit fieri offensam simpliciter infinitam.

86. Respondere solent alij ad hanc, et similes calculatorias objectiones, quod hae argumenta solum valere possunt in quantitate molis in qua datur additio partis ad partem, secus in quantitate perfectionis intrinsecae, seu virtutis, in quibus non datur additio partis ad partem; distinguendo m. offensa tanto e. major, quanto e. m. dignitas offensi cum proportione arithmetica, negant m. cum proportione geometrica, et quidem indefinite, id est proportionaliter decrescente, concedunt m. distinguunt m. dignitas Dei e. simpliciter infinita, et influit in offensam, cum proportione arithmetica, negant m., cum proportione geometrica, eaque non aequali, id est proportionaliter decrescente, concedunt m. et negant c. Ut autem hanc distinctionem intelligas, observa: proportionem arithmeticam, dicas numericam, esse illam, quae v.g. comparans gradus offensae cum gradibus dignitatis, idem numerum, ita ut si v.g. dignitas personae offensae sit ut tria, etiam offensa erit ut tria, si dignitas sit ut 24 etiam offensa erit ut 24 et sic deinceps, pergendo numerice.

Per geometricam v. proportionem intelligitur illa, quae observatur inter extrema, quorum unum, nunquam potest ita crescere, ut adaequet alterum, prout contingit in cognitione, et obiecto, si enim obiectum e. perfectius cognitione, eo quod obiectum sit substantia, cognitio autem accidens, nunquam potest cognitionis accidentalis perfectio crescendo adaequare perfectionem objecti, et hinc etiam hic procedit illa calculatoria major, quo e. perfectius obiectum, eo perfectior cognitio. Quam vero ad hoc genus spectant extrema, de quibus disputamus. Verum a multis tricis liber eris, si pelles prioribus distinctionibus usus fueris quam ista ultima.

87. Obj. 2. Si aliqua entitas aequivaleat seriei aliarum entitatum in aliqua ratione, major in ratione illa entitatum series continet entitates perfectiores, et perfectiores, seu majores, et majores in infinitum; talis entitas in ea ratione, in qua sic aequivalet, e. infinita, quod enim aequivalet infinito, e. infinitum: sed offensa Dei in ratione offensae aequivalet seriei huic numero offensarum contra dignitates creatas majorum, et majorum in infinitum in ratione offensae, ergo offensa Dei e. infinita tum ex illa jam ratione, tum etiam ex instantia: si enim ille vires foret infinitus, qui valeret majori, et majori numero in infinitum: m. etiam constat: quia per quascumque offensas contra creaturarum digniorum, et digniorum, adeoque per offensas earum majores, et majores in infinitum nequit adaequari offensa Dei gravitas.

Resp. d. m. si talis entitas aequivaleat seriei entitatum ejusmodi, solum titulo altioris ordinis, n. m. quod erit infinita: si aequivaleret titulo perfectionis, sive magnitudinis infinitae, c. si aequivaleret aliis entitatibus in eodem ordine, sive linea majoribus, et majoribus in infinitum, tr. m. et dist. m. offensa Dei in ratione offensae aequivalet, imo adeo etiam superat quascumque offensas contra dignitates creatas graviores, et graviores in infinitum, titulo ordinis altioris, imo altissimi, in quo e. talis offensa titulo Dei, et ratione cujus adaequari nequit ab offensis quarumcumque creaturarum utpote in inferiori ordine, et linea collocatis, tametsi in eadem linea in infinitum ~~coll~~ multiplicatis, et quidem majoribus et majoribus c. m., quantumvis etiam crescant, et multiplicentur, nunquam tamen transilient ad ordinem, hanc lineam superiorem in qua e. offensa Dei titulo infinitae gravitatis, sive magnitudinis, quam contineret in offensa Dei, n. m. et c. Instantia passim occurrit in creatis, si v.g. quantumcumque multiplicentur musci perfectiores, et perfectiores in infinitum, in ratione hac certo

Musci

Musca, magis adaequabunt perfectionem hominis &c. quia videlicet homo e. in altiori ordine, quam possint esse musca; per hoc tamen homo non e. infinitae perfectionis

Obj. 3. Offensa personae dignae ut 4 cognitae cognitione ut 4. est minor, quam sit offensa personae dignae ut 6. cognitae solum cognitione pariter ut 4. ergo majoritas, vel minoritas offensae desumitur non a dignitate personae offensae non cognita; ergo si dignitas personae offensae e. simpliciter in se ipsa infinita, licet non cognita ut talis, adhuc offensa erit simpliciter infinita: patet utraque consequentia. Antecedens ostenditur: quia alias sequeretur, quod si Deus per impossibile esset solum dignitatis finitae, et offendens crederet eum dignitatis infinitae, prout de facto credit (licet dignitatem hanc infinitam cognoscat proportionate cognitione:) non esset minor offensa, quam sit nunc. ergo. Respondeo negando Antecedens quia cum dignitas ut 6; non cognoscitur ut talis, nequit eam ut talis influere, sed solum ad mensuram cognitionis, qua supponitur cognosci ut 4 solum, ut patet ex responsione ad 1 objectionem. Ad probationem. Neg. simpliciter sequelam Assumpti. quia malitia actus peccaminosi, consequenter formalis ratio offensae non communicantur nisi mediante cognitione, qui enim non cognoscit hoc vel illud esse peccatum, non peccat formaliter, ergo si in casu illo chymerico offendenti, cognitio repraesentaret non esse majorem offensam Dei, quam sit nunc, dum Deus creditur, et e. infinitae dignitatis, non esset offensa formaliter minor.

Respondeo 2do concedendo, quod foret minor ratione inferioris ordinis: quia cum in illo casu chymerico Deus non foret Deus, sed creatura, utpote dignitatis limitatae, quia finitae tum foret; ergo talis offensa non foret in supremo ordine, siquidem offensa Dei non foret, sed creaturae, et consequenter licet foret minor utpote infinite inferioris ordinis, nihil facit contra nostram sententiam ejusmodi casus chymericus. 89

Obj. 4. Non obstante, quod cognitio repraesentans Deum sit ordinis inferioris, utpote creata, adeoque improportionata ipsi Deo, quoad altitudinem ordinis qui e. in altissimo ordine entis, tamen potest constituere offensam in supremo illo ordine; ergo etiam non obstante, quod ejusmodi cognitio sit finita, et improportionata Deo quoad infinitam dignitatem ipsius entitativam potest constituere offensam in gravitate infinita: si enim Deus potest refundere superioritatem ordinis ut sic cognitus; potest etiam infinitudinem. Quod alterius probatur, ipse Deus refundit in offensam altitudinem, hoc est superioritatem ordinis non obstante tali cognitione: quia ipse e. supremi ordinis, ergo etiam eadem cognitione non obstante refundet infinitatem in offensam: quia ipse est simpliciter infinitae dignitatis.

Confirmatur. Nam non e. ratio, cur infinita Dei dignitas nequeat refundere infinitudinem, nec cur offensa non possit eam participare

Respondeo negando Consequens ad probationem dico Antecedens quia Deus e. supremi ordinis, ita ut simpliciter, et in nulla linea possibilis sit ordo altior rerum; et praeterea quia ad hoc, ut actus censeatur esse in tali supremo ordine, requiritur et sufficit, quod objectum ejus, in quod tendit, sit in ejusmodi superiori ordine, concedo Consequens. Praecise ideo quia Deus quomodocunque foret in superiori ordine, nego Antecedens et Consequens. Nam si Deus solum ita foret altioris ordinis, ut possibilis esset adhuc ordo altior entium, jam offensa Dei non foret in altissimo, hoc est supremo ordine, et consequenter ipsa foret ~~[illegible]~~ adaequabilis. Quod autem ad hoc, ut actus censeatur superioris, vel supremi ordinis, sufficiat, quod objectum illius, in quod intendit, sit in tali ordine; habemus manifestum

fund.

fundamentum hoc observandi in exemplo visionis beatificæ, et actus amoris beatifici, qui enim p adversarios in supremo ordine ad quascunque visiones, et amores objectorum inferiorum Deo enim in infinitum crescentes, nec possunt in hac ratione adæquari à quibuscunque ejusmodi visionibus, et amoribus. Quod autem hoc non sufficiat ad hoc, ut actus aliquis dicatur infinitæ magnitudinis, & perfectionis patet ex ipsis met actibus qui enim p adversarios non sunt infinitæ perfectionis; ergo similiter ut offensa Dei sit in summo ordine, et inadæquabilis à quibuscunque offensis contra personas creatas, sufficit, quod Deus sit ejusdem objectum in quod tendit, non autem sufficiens ad hoc, ut sit gravitatis infinitæ, quia vitalis, quod influit in actum solum objective, id est solum tanquam objectum, nequit influere, nisi juxta mensuram cognitionis, quæ nunquam est infinita.

Hinc ad Conf. patet Resp: quia cum dignitas Dei nequeat esse in corde creaturæ offendentis Deum, modo commensurato cognoscibilitati intrinsecæ dignitatis Dei, alias foret modo infinito; nequit enim influere infinitam gravitatem in offensam: et cum offensa semper ponatur cum cognitione finita dignitatis Dei; sicut semper fit primi cum mi, et min cognitione, semper tamen limitata, non est capax infinitudinis simpliciter talis, ergo patet utriusque ratio.

9. Obj. 5. Deus offensus est subjectum morale ipsius offensæ, id est cui moraliter unitur offensa, quale subjectum non est respectu visionis, & amoris sui eliciti à creatura: porro, eorum quod hi actus non evadant infiniti saltem in ratione obsequij erga Deum, evadit vero offensa infinita, utpote in quam influit Deus, non solum ut objectum, sicut influit in dictos actus, sed enim ut subjectum morale. patet Ant. probatur ex illo Aristotelis axiomate Ethicor: Honor est in honorante, offensa in offenso; ex quo patet offensam debere esse aliquo modo in offenso, non tanquam in subjecto physico, ergo saltem ut in subjecto morali.

Resp. tamen per minime enim Deus est subjectum morale ipsius actus offensivi eliciti à creatura quam ipsius visionis et amoris ab eadem eliciti; dico utrobique merum objectum, vel enim intelligis per subjectum morale illud, cui offensa per accidens elicitive à creatura ita uniatur moraliter, sicut unitur moraliter dignitati Verbi Divini actus elicitus ab humanitate eidem verbo unita physice; qui proinde actus dicitur suppositi Divini et hoc asserere est falsum, ut patet tum ex probatis Consilijs, tum quia alias Deus denominaretur offendens per talem creaturæ offensam, sicut persona Verbi Divini prout unita humanitati denominatur per talem actum humanitatis satisfaciens, & merens, quod dicere foret non solum absurdum, sed et impium, ac repugnans Deo; vel vero intelligis per subjectum morale offensæ, quod nostro imaginandi modo offensam Dei hic concipimus, quasi revera illi inhæreret, vel tanquam aqua spongiæ, & alio modo? et tunc nil illius: quia tunc offensa gravis Dei, fit dicitur solum imaginabilis infinita ad summum, secus ac reipsa, de quo res est. quibus spectatis probatur. alio loco est habendus Aristotelem hunc textum: quod honor magis sit in his, qui honorem exhibent, quam qui eo afficiuntur, consistit, ut citat Ulloa hic, et alij congestiunt subjectum quoad sensum. Ex hoc textu Aristotelis quispiam sic deduxerat, juxta Aristotelem Honor est in honorante: deinde intulit: ergo offensa est in offenso: alius quispiam omisit ergo et fecit unum textum, tanquam axioma Aristotelis.

Verum

Verum in Aristle nec hoc cit. neq; alibi reperiunt illa verba, qd offensa sit in offenso. Caeterum
hoc cit. Aristles agit cōtra eos, qui beatitudinem, et felicitatem collocabant in honore: idco hanc
sententiam Arist. refutans, dicit non posse collocari felicitatem in honore, siquidem felicitas
debet esse intra, sive proprie inhaerens ipsi subto, qd dr foelix, l beatum, ut pt cum in vi-
sione, et amore beatifico inhaerente beatis; at honor ipsi honorato non inhaeret, sed ex-
trinsecus, et inhaeret potius ipsi honoranti; et hi explicant illum hunc textum, quomodo
prorsus e. pro nobis? sicut cum honor, sive actus honoris, quo v. g. Petrus honorat Petrum
h vis potius ad rem existentem qua honorat Deum procedit ab intrio, ab ipso Petro, et in
eo recipitur, eiq; inhaeret per unionem ad Paulum veri, s Deum solum dnatur; consequ
in Paulo, et Deo e. solum extrie, et dnative: ita prorsus offensa Dei procedens a creatura, eiq;
inhaerens per unionem vitalem transeuntem, et terminatam ad Deum solum dnatur, adeoq;
in illo n. e. nisi dnative, et extrinsece;
Ex his breviq; infra Rden pt ad partem 2dam illius axiomatis, licet sine fundam.
to additam: offensa e. in offenso, subjective, negatur, objective, terminative, extrinsece
conceditur: verum sic e. cum honor in honorato amor in amato, visio in viso &c. 91.
Obj 6. Non tantum ex dignitate personae offensae crescit gravitas offensae, et injuriae, sed cum
ex vilitate personae offendentis, l creatura Deo collata, sicut ab eo infinite distat, ita e. infi-
nite vilis, et pro nihilo reputatur, ut ait Isaj. cap. 40. ergo saltem ex tali infinita distan-
tia offensoris vi vilitatis ab offenso dedici pt infinitas offensae, ac injuriae. R. etiam eodem
ex tali infinita distantia deduci infinitatem offensae, alioquin aequi concluderet argumentum
de peccato veniali, siquidem vilitas creaturae, quam adversarii dicunt esse simplr infinitam,
~~tenent~~ influit in illud subjective: nec creatura intellectualis e infinite vilis, et nihil, nam
ratione suae entitatis sunt aestimabiles; comparative
omnes creaturae cum vilissimae; ratione sui entitatis sunt aestimabiles; comparative
ergo duntaxat, et non simplr dr nihil propter excessum improportionatum, et indeter-
minatum ex parte Dei. Accedit cum cum personae offendentis vilitate saepe conju-
ctas esse conditiones, quae injuriam, et offensam extenuant, ut sunt defectus cognitionis,
proclivitas ad peccandum, et alia; et idco licet in creatura respectu Dei infinita vi-
litas concedatur, inde nondum seq. Deum infinite offendi, et idco ex vilitate personae crescit
offensa solum proportionaliter: quia alia causae adsunt, quae minuunt offensam, seu reliquis 92.
Notandum omnes quod adversarii saepe lg summum et simplr infinitum pro eodem sumunt.
plerumque: cum tamen possit esse aliquid summum solum ratione supremi ordinis in quo est: ut offensa
Dei e. summa, id e. inadaequabilis per quascunq; multiplicatas in infinitum offensas fa-
ctas contra creaturas, eo qd sit in supremo ordine, quin tn ex hoc sequatur esse
eandem simplr infinitam, ut probatum est.
7. Ad ~~pres~~ pres:
Notandum 2do tantum superat offensa Dei offensam creatam, quantum superat di- ~~x ttheog~~
gnitas Dei dignitatem creatam: si solum significet, qd nequeat dari alia offensa, quae
sit in superiori ordine, sive quae sit offensa entis superioris, quam sit Deus offensus
e. vera: si a significet, qd sicut dignitas Dei superat dignitatem creatam
excessu simplr, et in omni linea infinito, ita ut repugnet alia dignitas in
dignitate Dei; qd in quo similiter aliqua offensa Dei v. g. offensa A superet ita offen-
sam creatam, contra Deum v. g. offensam B. &c. quamcunq; aliam excessu
simp.

excessu simplr infinito, ut repugnet ulla alia major offensa Dei, cum in eodem ordine e falsa: cum possint dari majores, et majores offensae ut patet ex dictis.

Not. 3. Neqz Christicidium fuit simplr infinitum in ratione offensae: tum quia per occisionem Xti solum falliter unio Christi corporis cum aia, quod unio non e bonum simplr infinitum, tum qa dato cum grato, qd peccatum hoc fuisset in se gravitatis simplr infinitae, hoc tn gravitas non agnoscebatur proportionata coe videlt infinita; imo Christus Deus orans pro suis Crucifixoribus, dicebat: qa nesciunt, quid faciunt, pr quod aperte significat ab ijs n fuisse cognitum hoc peccatum tantum quantum erat in se mortaliter malum, et grave. Hinc

+ quis

Not. 4. Etiam dato, qd per errorem invincibilem putaret se destruere, sive occidere Deum occidendo Christum Deum: Item si quis putaret invincibilr suum peccatum mortle, qd commissurus est, l. committit, esse malitiae, et offensae, l. ~~offensae~~ simplr inftae. Item si quis odio habendo Deum vellet eundem non esse, adeoqz destruere, si posset: adhuc in nullo ex his casibus peccatum ejus foret reipsa malitiae l. offensae simplr inftae. Nam voluntas sic destruere volens Deum, l. volens committere peccatum, qd erronee credit simplr infinitum non habetur pro _facto_ utpote volens Chymaeram, neqz injuria aestimatur ex malo, quod fieret in supposito aliqua chymerica, sed ex malo, qd l. reipsa infertur, l. saltem inferri potest: tunc igitur voluntas aestimatur pro facto, qdo fertur in obiectum reipsa _possibile_ ut patet cum in humanis, si v. g. dum quis efficaciter vult occidere proximum, licet reipsa externe non occidat ex aliquo defectu executionis, tn habetur perinde, saltem in foro conscientiae; ac si occidisset; e contra si quis vellet, sive desideraret efficaciter affectu proximum convertere in brutum, l. lapidem, talis voluntas non habetur pro facto in aestimatione morali, videlt ac si reipsa convertisset: licet possit esse talis affectus peccaminosus; qo similiter in casibus jam praedictis voluntas talis non habetur pro _facto_. Hinc patet disparitas cur aliquis, cur ex coscientia erronea putans, qd sit peccatum futurum mortle si calcet crucem stramineam in _via_, l. id omnino libere faciat, non deposito errore peccet mortlr, qa videlt hoc voluntas e de obto possibili. Deinde in hoc ultimo casu cognoscitur malitia peccati mortlis, sive qd talis actus sit peccatum mortle, sive gravitas prohibitus cognitione proportionata, ac sufficienti ad peccatum grave committendum. In caeteris vero tribus prioribus nunquam datur coe proportionata, vi cujus cognoscatur peccati malitia l. offensa, quae sufficiat ad committendum simplr infinitum.

Not. 5. Ex eo, qd peccatum mortle in nullo omnino casu, et circumstantia sit _licite eligibile_ non infertur, qd habeat aliquam positivam eligibilitatem simplr inftam, adeoqz et malitiam + sed solum quodammodo habeat eligibilitatem, qd inde oritur: qa ut peccatum sit licite _eligibile_ deberet esse tunc licitum, grande e peccatum, adeoqz grande e illicitum; qo in terminis repugnant. Deinde etiam peccatum veniale in nullo omnino casu, et circumstantia per se, et praescindendo a cognitione erronea est prudenter, sive licite eligibile: quis tamen adversariorum hinc inferet habere illud infinitam gravitatem in ratione malitiae l. offensae. Ex his respondebis ad plures similes captiunculas

+ Item

Sextum

Sectio Quarta

An peccatum mortale ex natura sua mereatur poenam aeternam? et an sit etiam mereatur poenam categorematice infinitam?

Pron. 1. Quod omnis peccans duplicem contrahat reatum saltem rat. nostra distinguibilem, scil. reatum culpae, de quo hactenus dictum est, et reatum poenae, qui sequitur ad reatum culpae: omnis enim poena proprie et stricte talis necessario praesupponit culpam, licet enim innocens possit affligi, cruciari etc. non tamen potest proprie puniri, sive plecti poena. 93.
Fide certum est de facto omne peccatum mortale in hac vita non expiatum, nec remissum quoad culpam puniri a Deo poena aeterna; ita quidem non solum poena damni consistente in privatione visionis beatificae, quam subeunt mortui in solo originali, ut infantes non baptizati etc., sed etiam poena sensus consistente in cruciatibus ignis infernalis, si est peccatum personale, id est propria voluntate commissum, ubi quaeritur; an utramque hanc poenam peccatum mortale mereatur ex natura sua?

Pron. 2. Secundam partem quod ab aliis hic proponi: An peccatum mortale saltem in ratione demeriti, seu in vi merendi poenam sit simpliciter infinitum? adeoque ex natura sua praeter poenam extensive infinitam, id est aeternam, mereatur etiam intensive infinitam, et consequenter categorematice simpliciter infinitam? His positis quoad 1. p. q. sit et 94.
Dico 1mo. Peccatum mortale meretur poenam aeternam, sive loquamur de poena damni, sive de poena sensus. Est Hennno hic disp. 1. q. 6. art. 2. cum communi DD.
Pbr ex Script. Matth. 25. *Ibunt hi in supplicium aeternum* quod utramque poenam probabit.
Confr. 1o. quia hoc ipso quod peccatum mortale non est in hac vita remissum, manet in eo reatus culpae in aeternum, ergo etiam manet reatus poenae correspondens reatui culpae pariter in aeternum, sed uterque hic reatus peccato competit intrinsece, et ex natura sua; ergo peccatum mortale meretur poenam aeternam ex natura sua.
Confr. 2. juxta axioma inter Theologos receptum Deus de facto damnatos punit citra, sive infra condignum, ergo cum hoc non obstante damnatos etiam propter unicum peccatum mortale puniat de facto poena aeterna, manifestum signum est quod peccatum mortale ex natura sua mereatur, sive dignum sit plecti poena aeterna.
Nec dicas: Deus est bonus et misericors, ergo non punit poena aeterna peccatum mortale. Nam non est, quia quamvis licet poena aeterna punit peccatum mortale, adhuc tamen in hoc misericordiam suam ostendit, quandoquidem ut dicunt communiter Theologi in hac vita Deus ostendit praesertim bonitatem suam in hac vita, in altera autem justitiam. 95.
Dico 2. Peccatum mortale quamvis juxta praecedentem conclusionem mereatur poenam aeternam; non tamen meretur categorematice infinitam. Est Hennno cit. cum communiori sententia.
Pbr. Peccatum mortale in ratione offensae non est simpliciter infinitum, ut probatum est, ergo nec in ratione demeriti, seu in vi merendi poenam est simpliciter infinitum; et consequenter non meretur praeter poenam finitam in infinitum, id est sive finite durabilem, etiam poenam intensive infinitam, adeoque categorematice simpliciter infinitam. Pbr. 2. quia reatus poenae fundatur in reatu culpae, huicque correspondet, sed reatus culpae in peccato mortali non est simpliciter infinitus, ergo vis merendi poenam in peccato mortali nequit esse simpliciter infinita.

Contr

C

Confir. qa alias sequeretur, quod omnia peccata mortalia mereantur æqualem omni-
no pœnam; siquidem omnia ~~mereat~~ merentur tam extensive, quam intensive
simpliciter infinitam, sed hoc e. contra Scripturam, et rationem. Conseq. probatur jam dicta
pars prima patet ex illo Deuteronomii 25. Pro mensura delicti, erit et plagarum
modus et ex illo Apocalyps. 18. v. 7. Quantum glorificavit se, et in deliciis fuit,
tantum date illi tormentum &c. utrobique vides tormentum, et plagas, proportionari
ad mensuram culpæ: atqui peccata mortalia in ratione culpæ non sunt æqualia, ut probatur
&. ergo nec æqualem merentur pœnam. Secunda pars vero etiam constat: qa lumen rationis
dictat, quod majorem mereatur pœnam, v. g. odium formale Dei, quam gravis detractio
famæ proximi, blasphemia in Deum, vel Sanctorum, quam contumelia in proxi-
mum; et universim peccatum ex mera malitia commissum majorem meretur pœnam, quam commis-
sum ex fragilitate, s. ignorantia culpabili: item cum clariori cogn., et advertentia mali,
quod factum, quam cum minori cogn., et advertentia &c. ut etiam patet ex illo Christi D. apud Lucam
17. distinguentis delicta servorum, et dicentis, quod vapulabit multis ille servus, qui cogni-
ta clare voluntate Dni. eandem neglexit facere: è contra ille vapulabit paucis,
qui ea non satis perspecta, neglexit facere, quod jubebatur.

16. Nec dicas Scripturas solum loqui de inæqualitate pœnæ, quam Deus de facto infligit, qa
de facto videlicet punit damnatos citra condignum, ut patet ex ~~ex~~ axiomate a nobis citato
quod hi non ob quodvis peccatum mortale quantum e. ex se, et ex natura non sit mere-
torium pœnæ simpliciter infinitæ etiam quoad intensionem. Non, non solum hoc argumento proba-
tam exclusivem. Deinde dicta contra e. quod in dictis textibus et multis aliis similibus in
Scriptura mensuretur pœna peccati ad mensuram culpæ, ergo cum peccata in ratione culpæ
ex se, et ex natura sua non sint æqualia, nec erunt æqualia quoad rationem seu vim
merendi pœnam. Hinc axioma cit. non sic e. intelligendum, quod ex eo de facto Deus pu-
niat damnatos citra condignum, quod infligat peccato ~~...~~ infinities remissiorem pœnam
quam illud ex se meretur, utpote intensive ~~infin~~ infinitam: alias cum ex opposito axioma
sit: Quod justos premiet ultra condignum in patria, sequeretur quod Deus illis conferat vi-
sionem beatificam, et amorem, hoc gloriam beatitudinis infinities intensiorem, quam
mereantur; adeoque non solum æternam, sed etiam infinite intensam, et consequenter simpliciter catego-
rematice infinitam tam intensive, quam extensive, quod falsum est etiam ipsi Adversarii di-
cent et debent dicere, alias omnes Beati erunt æquales in gloria, et consequenter Bea-
titudo non daretur secundum mensuram, et proportionem meritorum, quod utrumque est contra
fidem. Axioma igitur illud Theologicum Deus de facto damnatos punit citra condignum, et
Beatos remuneratur ultra condignum, significat, quod cum tam damnatorum omnium
et singulorum pœna, quam Beatorum gloria consistens in amore, et fruitione Dei
sit æterna; Deus ex sua misericordia condonat damnatis aliquam partem pœnæ quoad
intensionem alias illis debitæ, et consequenter infligit pœnam remissiorem, et Beatis ex
sua liberalitate superaddit aliquam beatitudinis partem quoad intensionem, alias illis
non debitæ. Unde falsum e.; quod Deus nequeat ~~...~~ decernere, si velit
pœnam peccato cuilibet commensuratam, hoc æqualem, nisi decernat simpliciter categorem.
infinitam, sit consequenter etiam intensive infinitam. Sufficit enim quod decernat cuilibet peccato

mortali

mortli pœnam æternam syncategorematicè infinitam sive (sic) finitam, in infinitum, et quoad intensionem decernat tam intensam, quam peccatum quodlibet meretur, et nullam ejus partem condonet (sicut defacto, ut nunc dictum est, condonet ex misericordia.) jam ea pœna e. proportionata, et æqualis peccato mortli; siquidem hoc meretur pœnam æternam ex natura sua id e. nunquam finiendam, sicut ipsum peccatum in hac vita non expiatum quoad culpam manet in æternum, adeoque durat sine fine, cum in statu illo videlt termini sit æternum irreparabile, sive non amplius expiabile, et similiter cum peccatum mortale quodcunque in hac vita commissum, non sit simplr infinitum intensivè, ut patet ex dictis antea, nullam enim pt mereri pœnam intensivè infinitam. Adde quod pœna intensivè infinita si supponas omni momento, vel aliquo tempore determinato existere actu oes illius partes, sive gradus, sit chymæra. Si autem hoc non supponis, nullam probas infinitatem categorematicam pœnæ, et consequr nec vim in peccato mortli meritoriam pœnæ ac simplr infinitam.

Solvuntur Objectiones 97.

Obj. 1mo peccatum mortle meretur pœnam æternam, et ipsam pœnæ æternitatem, sed pœna æterna e. extensivè infinita: et æquivalet pœnæ intensivè infinitæ alicujus temporis duranti: quia videlt quot illa habet dies, tot ista contineret gradus ejusdem pœnæ infernalis, imo prævalet: quia quivis præeligeret potius pati pœnam intensivè infinitam durantem v. g. per unam horam, quam pati pœnam intensivè quidem finitam, sed durantem in æternum: ergo pœna æterna e. simplr infinita: siquidem æquivalet, vel etiam prævalet pœnæ simplr infinitæ, qualis e. illa pœna intensivè infinita, ergo offensa meretur pœnam simplr infinitam

Confr. 1. Si peccatum mortle foret ab æterno commissum esset punibile pœna æterna à parte ante, quæ utique e. categorematice infinita, ergo peccatum mortle quantum e. de se, et ex natura sua meretur pœnam catice infinitam.

Confr 2. Ex com. Mathematicorum axiomate, quæ æquivalent uni tertio, æquivalent inter se, sed pœna intensivè infinita, et offensa gravis æquivalent uni tertio videlt pœnæ æternæ: siquidem et isti offensæ gravi hæc e. commensurata, et isti infinitæ intensioni pœnæ æquivalet juxta ante paulo dicta, ergo æquivalent inter se, ergo sicut pœna intensivè infinita, e. simplr et catice infinita, ita et peccatum mortle quoad offensam, e. simplr et categorematicè infinitum.

Confr. 3. Omnis causa debet continere integram et adæquatam rationem sui effectus, sed peccatum mortle e. causa saltem moralis ipsius pœnæ æternæ, et categorematice infinitæ quoad durationem; ergo e. categorematice infinitum infinitate morali, id e. in se demeritorij. Quod autem pœna æterna sit categorematice infinita, patet ex modo dictis: quia videlicet æquivalet pœnæ intensivè infinitæ.

Resp. 1mo retorquendo: Actus salutaris supernaturalis elicitus ab homine justo meretur vitam æternam, ejusque æternitatem, sed vita æterna e. extensivè infinita, et æquivalet vitæ, sive gloriæ intensivè infinitæ alicujus temporis duranti: quia quot illa haberet

dies

ties, tot ista gradus: 3 finis prevalet: qa quilibet libentius prÆligeret gloriam Æternam duraturam, licet finitè solum intensam, qm infinitam intensivè; et solum v. g. per horam duraturam: ergo gloria Æterna e. simplr categorematicè infinita ergo actus supernalis bonus a justo elicitus meretur gloriam simplr categoricè infinitam: ergo talis actus e. valoris, sive meriti simplr infiniti. similiter retorquetur tua confirmatio: si actus supernalis bonus poneretur, et existeret ab Æterno, est premiabilis gloria Æterna, Æternitate a parte ante, quod utique est categoricè infta: ergo actus supernalis bonus quilibet e. de se, et ex natura sua meretur gloriam categoricè infinitam. ubi si responderint Adversarij ad hoc argum, habebunt solutionem.

Rx 3. in forma et suam partem m̃ et pœna Æterna e. extensivè infta infinitate syncategorematica, id e. sta in infinitum, c. infinitè categorica, nego hanc partem, et simplr nego quam partem, qd videlt pœna Æterna Æquivaleat pœnæ intensivè infte categoricæ tali. qa cum pœna Æterna vere detur, non pt Æquivalere pœnæ chymericæ; qualis est illa intensivè categoricè infinita. Hinc ad id, qd additur, quemque prÆlecturum potius pati pœnam intensivè categoricè inftam per tempus aliqd durantem, qm pœnam finitè quidem intensam, Æternum tn duraturam Rx hinc, qd sequeretur pœnam extensivè inftam categoricè, qualem supponunt Adversarij esse pœnam Æternam, fore majorem, sive graviorem, quam pœna intensivè infta categoricè, siquidem illa intensivè infta foret prÆeligibilis, et consequenter daretur inftum unum majus altero in ea ratione, in qua e infinitum, qd silent negare admittentes possibile inftum categoricum creatum. Rx 2do, nego posse prÆeligi: nam prÆlectio inter duo necessario supponit utrumque eligibile esse, atqui pœna intensivè categoricè infta simpliciter non e. eligibilis, utpote chymerica, ergo.

Nec dicatis: si supponamus possibilem esse pœnam intensivè categoricè inftam, eamque poni a parte rei, tali casu quisque prÆeligeret hanc per aliqd tempus duraturam, quam illam Æternam, ergo. Rx hinc si supponeras poni chymeram, potens admittere, quodcunque tibi placuerit absurda. Cæterum non quÆrimus hic qualem pœnam meretur peccatum mortle in suppone chymerica, et qualem reipsa ex se, et ex natura sua defacto merentur. Unde frustranea videntur hujusmodi argumentationes a suppone chymerica in ordine ad rem prÆsentem, quÆ ppriè versatur in quÆstione facti, seu rei a parte rei existentis; nihilominus

Rx 2do, dato gratis supposito nego hinc sequi vel pœnam Æternam esse simplr inftam categoricè vel peccatum in ratione demeriti esse simplr categoricè inftum, sed solum sequi, qd licet pœna Æterna sit altioris ordinis, quam quÆcunque pœna solum temporalis, etiamsi foret in inftum intensa: et ideo cuivis haec foret prÆeligibilis prÆ Æterna: 3 ita enim non sequitur qd peccatum mortle in ratione demeriti sit simplr categoricè inftum, sicut ex simili ratione non e. simplr inftum in ratione offensÆ, et solum superioris ordinis, eo qd offensa Dei sit in tali ordine, ut nequeat adÆquari per quascunque offensas inferioris ordinis: et similiter pœna Æterna e. in tali ordine, ut nequeat adÆquari per quaslibet pœnas temporales etiam multiplicatas per gradus infinitos utpote posita in ordine inferiori, et consequenter etiam peccatum mortle ipsa ratione, seu vi demeriti [illegible] e in tali ordine, ut nequeat adÆquari per quÆcunque debita [illegible] demeritoriam

solum

solum poenae temporalis. Ex quo prorsus non sequitur peccatum mortale in ratione demeriti esse simpliciter categorice infinitum, sicut, quod v. g. visio beatifica intensive finita, sed tamen aeterna sit potentia-bilis visioni beatificae, seu potius clarae, et intuitivae Dei non tamen sit aeterna, multi negant fore beatificam v. g. per horam durantem; cum hoc foret intensive infinita per impossibile, non sequitur, quod talis visio aeterna sit simpliciter categorice infinita, vel quod actus ejusdem visionis aeternae beatificae meritorius sit in ratione meriti simpliciter infiniti categorematici.

Ad Conf. 1. nego suppositum A. videlicet esse possibilem offensam Dei ab aeterno, cum nulla creatura sit possibilis ab aeterno, ut docet communior sententia: Et dato gratis, quod potuisset creatura rationalis existere ab aeterno, adhuc videtur satis clara implicantia potuisse fieri eam offensam Dei ab aeterno, siquidem hoc necessario debuisset poni aliquo instanti sequenti ad primam productionem talis creaturae, cum ad offensam Dei sic talem requiratur advertentia, seu advertentia ad legem Dei aeternam, et deliberatio, ac consensus, quae omnia in eodem instanti aeternitatis quo supponitur poni creatura talis, in terminis videtur repugnare

Ad 2. Conf. jam patet falsum esse poenam aeternam esse categorice infinitam. Item aequivalere poenae intensive categorice infinitae.

Ad 3. Conf. tr. m. m. cum sua probatione propter illud categorice infinite quoad durationem. Item illud, quod aequivaleat poenae intensive infinitae categorice; hoc tamen falsum esse patet ex dictis; Unde peccatum mortale moraliter causat, vel meretur poenam solum syncategorice infinitam ut ostensum est supra, utpote sibi proportionatam. 58.

Nec dicas contra hoc non posse esse poenam peccato mortali proportionatam, nisi sit etiam intensive infinita: hoc enim pariter esse falsum jam patet ex supradictis, imo si Deus infligeret peccato mortali poenam tam intensive, quam extensive infinitam, infligeret ultra condignum: quod si autem infligeret intensive infinitam categorice temporalem solum v. g. per horam durantem non infligeret poenam peccato mortali proportionatam; siquidem hoc non expiatum in hac vita ex natura sua est aeternum, ac perpetuo faciens peccatorem sub jure offensi ita ut eum tractare possit ut inimicum: infligendo autem poenam aeternam in certa intensione infligeret poenam peccato proportionatam, et adaequate commensuratam [si licet defectu infligat minorem ex misericordia:] et sic pro peccato damnatus satisfaceret in certo sensu, uti patent haec omnia ex supra dictis.

Ex hoc autem, quod malum culpae sit simpliciter majus malo quocunque poenae, non sequitur quod non possit ei proportionari ulla poena: alias sequeretur, quod nec poena simpliciter categorice infinita adaequaret demeritum peccati mortalis contra ipsos Adversarios, siquidem adhuc esset minus malum culpae, imo nec demeritum peccati venialis, siquidem est hujus culpae malum, quod est contra sequela satis absurda. Adde etiam esse simpliciter majus, quam malum poenae, quod est quod malum culpae sit simpliciter malum vere, et in se; malum autem poenae non est simpliciter, et solum malum morale. Solum igitur in ratione ordinis nequit adaequari malum culpae a malo poenae, eo quod culpa et poena sint in diverso ordine, secus autem in ratione supplicii, vel cruciatus debiti ipsi peccanti: sicut licet aurum nequeat adaequari in ratione speciei aurei a quocunque argento, eo quod in hac ratione sint diversi ordinis, potest tamen adaequari in ratione valoris sive pretii in ordine ad usus humanos &c.

R

R. ad Conf. 2am si in minori solum ponatur poenae aeternae absq. addito: catgtice infinitae dict. m̄, ois caa debet in se continere rationem integram et adaequatam sui effectus sub illo modo, et ratione, sub qua ~~sub qua~~ e ponendus talis effectus. C. m̄ sub alio modo et ratione n. m̄ et d. m̄ peccatum mortale e. saltem caa mortis. et meritoria poenae aeternae, ita tn ut quolibet instanti sit ponenda solum semper pars illius finita ~~[illegible] quo instanti~~ nec unqm sit verum dicere, qd jam sit posita poena simplr. et catgtice infta. C. m̄ ita ut aliquo instanti possit dici, qd jam sit posita poena simplr infinita, n. m̄ et C.

Eodem modo respondetur ad illud: qd meretur infinitum, debet ee infinitum: sed peccatum mortale meretur infinitum poenae, qd e infinitum. sive en si non intelligis infinitum catgtice tale, nil dicis; cum enim peccatum sit syncatgtice quoad durationem infinitum; si autem intelligis categorematicum respondetur, qd meretur infinitum ad habendas, recipiendas aut omnes illius partes simul eodem tempore, aut saltem ita successive, ut aliquo instanti verum sit dicere, qd jam habitae, l. receptae fuerint omnes illius partes, sive tota infinitudo simpliciter, et catgtice talis. C. m̄ qd meretur infinitum ad habendas, l. recipiendas illius partes successive semper, et semper finitas ita, ut nunqm verum sit dicere, qd jam receptae fuerint, l. habitae omnes illius partes, adaequ. catgtice infinitae, n. m̄, et sic dist. m̄ n. C. Rao e. qa tanta debet ee virtus causae, quanta e. perfectio effectus producendi, l. recipiendi; ipsi effectus producendus l. recipiendus successive semper, et semper sit finitus, ita ut nunqm erit verum dicere, ut jam sit productus, l. receptus simplr catgtice infinitus, nec virtus caae debet ee simplr et catgtice infinita: alias sequeretur, qd enim intellectus creatus ipsius Beati habens lumen gloriae sit caa virtutis simplr catgtice infinitae, siquidem successive elicit, et recipit visiones beatificas sine fine: item e. de voluntate beati respectu actuum amoris beatifici: qd aperte e. falsum.

Nec insto, qd licet caae alicui correspondeat solum effectus syncatgtice infinitus, adhuc tn talis caa dt praecontinere virtutem catgtice infinitam: ut ptt in omnipotentia Dei, quae e simplr catgtice infta, licet eidem correspondeat productio creaturarum solum syncatgtice infta, in sententia probabili negante infinitum catgticum creatum ee possibile. Item si hic g. aliquis ignis posset producere calores semper intensiores, et intensiores in infinitum syncatgtice acceptum; talis ignis deberet praecontinere virtutem catgtice infinitam; siquidem deberet praecontinere virtutem et adaequatam virtutem omnium illorum calorum sine fine ponendorum, ergo enim peccatum mortale hoc ipso erit virtutis demeritoriae catgtice infinitae, qd continet vim demeritoriam partium poenae syncatgtice infinitarum. R. n. Assumpt. Ad 1. instantiam dico, licet verum sit qd ipsi scientiae catgtice simplr infinitae non debeat correspondere actus catgtice infinitus, sed in casu, ipsi divino, hoc tn non ideo e. catgtice infta. qa correspondet ei actus, sive effectus possibilis syncatgtice infinitus, sed ideo, qa e. perfectio divina. Ad 2. instantiam dico: si ignis ille solum ita possit producere calores intensiores, et intensiores sine fine, ut nunqm sit, nec erit verum dicere, qd jam produxerit calores simplr catgtice infinitos, l. calorem intensive catgtice infinitum; falsum est, qd debeat praecontinere virtutem catgtice infinitam, ut patet ex ratione supra adducta: et sic haec instantia, est potius pro nobis.

Obj

Obj 2. Plus e. demeriti in peccato mortli, quam sit meriti in quocumque actu meritorio puræ creaturæ, etiam infinite intenso, seu procedente ex gratia sanctificante simpliciter infinita; vel talis V. actus, seu tales actus merentur condigne gloriam æternam intensive simul infinitam, quia cum peccatum mortale plus contineat demeriti, multo magis merebitur poenam non solum æternam, sed etiam simul intensive infinitam, adeoque simpliciter, et categorice infinitam. M. et C. patet. Ma. probatur quia per nullum actum meritorium puræ creaturæ etiam intensum infinite, nec per illos etiam categorice infinitos potest præstari condigna satisfactio pro peccato mortali; imo probabilius nec potest mereri condignam remissionem ejus quia per nullos ejusmodi actus potest deleri peccatum mortale, quia plus e. in eo demeriti, quam sit meriti in omnibus talibus actibus.

R. Ma. probari nimium: Nam si talis, seu tales actus merentur gloriam æternam, et simul intensive infinitam categorice; et in peccato mortli plus sit adhuc demeriti, quam in omnibus talibus actibus, evidenter sequitur, quod peccatum mortale deberet mereri poenam adhuc majorem, quam solum æternam, et simpliciter intensive infinitam: quod absurdum nec adversarij admittunt, et tamen sequitur ex argumento, et consequenter eo nihil probatur.

Respondeo potest 2do negando suppositum possibile dari seu actum meritorium simpliciter intensive infinitum, vel actus meritorios categorice infinitos, seu gratiam sanctificantem simpliciter infinitam in quacumque pura creatura &c. et sic non procedit argumentum. Nihilominus transeat de possibilitate

Respondetur 3. distinguendo M. vel talis actus, seu tales actus merentur gloriam æternam, et simul simpliciter intensive infinitam, merentur nempe simpliciter, absolute, et independenter a libera acceptatione Dei, ejusque favore extrinseco, N. M. merentur ex suppositione favoris Dei tum dantis gratias supernaturales actuales necessarias ad talem meritum, tum gratiam habitualem ex qua procedat, et libere acceptantis ad præmium tale meritum puræ creaturæ: et præterea sub conditione finalis perseverantiæ tr. M. et N. C. Ex hoc igitur in peccato mortali plus esse demeriti infertur, quod hoc de se simpliciter et absolute, ac independenter a favore, et acceptatione Dei libera meretur poenam æternam, non autem merentur actus meritorij gloriam æternam. Accedit quod saltem juxta multos peccatum mortale mereatur ipsam finalem impoenitentiam quantum e. de se, et ex natura sua peccati mortalis. At vero nullus actus bonus defectu de condigno meretur ipsam finalem perseverantiam ut diximus in Tract de meritis. Sub qua tamen conditione meretur gloriam æternam, ut absolute obtinendam; plus a e. condigne de se, et absolute, ac independenter ab acceptatione divina, mereri poenam æternam licet intensive finitam, seu etiam ipsam finalem impoenitentiam, quam mereri gloriam æternam, et simul intensive infinitam, solum dependenter ab acceptatione libera Dei, et sub conditione finalis perseverantiæ, et hanc de condigno non posse mereri: quia posito hujusmodi merito, stat periculum, et timor amittendi gloriam æternam: posito autem illo demerito peccati mortalis pro se loquendo, et ex natura rei certa est æterna damnatio: nisi Deus ex purissima misericordia det locum poenitendi, et tempus: et præterea sublevet peccatorem auxilio speciali supernaturali, quod nullatenus dare tenetur, sine quo tamen non poenitebit: et in hoc sensu plus e. demeriti in peccato mortli, quam in quocumque actu bono, seu actibus bonis meriti.

Respondeo potest 4to, plus e. demeriti in peccato mortli, quam meriti in ejusmodi actu, seu actibus quoad excessum ordinis tr. M., quoad vim merendi, et demerendi intra eundem ordinem, [illegible] et tr. M. n. C.

Nam

Nam licet supponamus, qd pura creatā per nullum actum meritorium ex intensive infinita, nec per ullos actus meritorios ex catghē infinitos possit peccatum abolere, vel via condigne satisfactionis, l. via condigni meriti: licet item supponamus quoad peccatum mortle simplr, et absolute, ac independr ab oi acceptatione Dei liberaⁿ meretur poenam aeternam; e contra nullum meritum Creāe purae mereatur simplr, et absolute, et indepndr ab acceptatione Dei libera vitam aeternam, sed solum superaddito favore extrīo Dei tam conferentis auxilium et graām habitualem, quam acceptantis tale meritum ad tale praemium: et propterea sub hac ratione, demeritum peccati mortlis sit altioris ordinis quam quodcunq meritum purae Creaturae; tn si et peccati mortlis demeritum consideretur in suo ordine, in quantum videlt meretur poenam, et actus meritorius purae creatāe pariter consideretur in suo ordine in quantum meretur praemium gloriae; fieri pt, ut actus meritorius majus intensivè mereatur praemium gloriae in suo ordine, simulq aeternum, quam aliqd peccatum mortle mereatur poenam quoad intensivem, licet pariter aeternam: cum certum sit ex de facto multos Beatos habere gloriam majoris intensionis, quam habeant aliqui damnati poenam aeternam quoad ejus intensionem.

ivo. Obj. 3. Peccatum mortle privat Deo, qui privat simplr infinito bono; ergo ipsius vis demeritoria e. simplr infinita, saltem in ordine ad poenam in privatione boni consistentem.

Confr. qa si homo haberet infinitos gradus gratiae, ex ipsam unionem hypostaticam, peccatum mortle omnibus his privaret; ergo quoad poenam privationis boni e simplr infinitum, pr. 6. qa tanto e majus aliqd malum, quanto majus e. bonum, quo privat, qui malum qd privat bono infinito, e. infinitum: sed tale e. peccatum mortle, qui hoc e. simplr infinitum in ratione merendi poenam.

Resp. hoc argumentum probare, quod peccatum mortle sit simplr in oi genere, et linea infinitum; siquidem Deus e. bonum sic infinitum, quo juxta arguentem privat peccatum mortle, qui probando multum, pbat nil. Et similiter probat Confr. pbr multum: qa ex peccatum veniale privaret unione hypostatica; qui hoc esset in ratione mali merentis poenam simplr infinitum quod est falsum.

R. 2do, in rigore loquendo, n. A. non ex peccatum mortle privat ipso Deo simplr loquendo siquidem ex in inferno peccatori Deus e intime praesens pr suam essentiam, immensitatem, omnipoām conservando ipsum et damnati &c. 3. sed solum privat peccatorem, et damnatum amicitia Dei, visione, et amore beatifico &c. quae omnia sunt simplr finita. Hinc claritatis graā pt ex distingui A. et Maiorem 6. privat Deo, et privat bono infinito ut possidendo per possessionem finitam videlt per amorem: sive potius privat possessione finita boni de se entitative infinito; 6. A. et Minorem 6. Deus n. A. et 6. Minorem et simplr nego 2dam.

Ad Confr. distinguo A. omnibus his privaret, et istud haberetur ex eo, qd peccato mortli insit vis simplr infinita merendi poenam, n. A. et istud haberetur ex eo, qd peccatum mortle sit incompossibile cum gratiaeq habituali graā flr accepta, et item unione hypost. 6. et neg. 6. A. pbn. pt in primis transmitti enthymema primum, et negari subsump.

Siquidem

Siquidem ut ex nunc dictis patet peccatum mortale solum privat amicitia, visione, amore beatifico Dei, quae sunt simpliciter finita bona, sicut et unio hypostatica in se intrinsece et entitative, licet extrinsece, terminative, formaliter sint infinita, quatenus habent terminum simpliciter infinitum: gradus autem gratiae habitualis in homine repugnat simpliciter infiniti.

Resp. ad 2dum, distinguendo A. quanto majus est bonum, quo peccatum privat in ratione possessi, vel in ratione debiti tali subjecto, vel in ratione ejdem necessarij, C. A. quod tanto majus sit malum, quod privat tali bono, ut sic accepto: quanto est majus bonum, solum ut entitative in se acceptum, N. A. et C. sub eadem distinctione. Eadem distinctio applicari potest ad subsumptum. Cum enim Deus ut possessus, id est possessio Dei per amorem non sit bonum simpliciter infinitum, et gradus gratiae habitualis infiniti, et unio hyp. sint bona debita homini, aut ad salutem ei necessaria, ita ut salvari nequeant, nisi habeant vel infinitos gratiae gradus, vel ipsam unionem hypostaticam, tunc licet peccatum mortale privaret hominem his omnibus, si ea haberet, non sequitur illud esse malum simpliciter in se infinitum, nec habere vim merendi poenam, quae sit simpliciter vis infinita: quia quantitas mali vel poenae non taxatur praecise ex magnitudine entitativa ipsius boni, quo privat, sed ex magnitudine ejusdem in ratione debiti vel necessarij sic v. g. privari divitem 10 aureis non est tam in ratione mali, vel poenae, quantum est privari pauperem uno aureo, quo forte plus non habuit. imo fieri potest, ut carere majori bono entitative tali, sit minus malum alicui subjecto, quam carere minori bono entitative ipsi; sic v. g. carere gratia finali est majus malum homini, quam carere unione hyp.; licet haec in se entitative sit longe majus bonum, quam sit gratia finalis consistens in illustratione et inspiratione Dei; ratio a est. quia licet utraque non sit homini debita, unio tamen hypost. nec est ejdem necessaria ad salutem, est autem ei necessaria gratia finalis. 101.

Pro reliquis Not. 1mo falsum esse quod jactura salutis, quam peccatum meretur, sit simpliciter talis, et formaliter infinita; siquidem nec ipsa salus, id est beatitudo est simpliciter infinita, utpote consistens in amore Dei simpliciter finito.

Not. 2. falsum esse, quod peccatum mortale mereatur simpliciter, et absolute carentiam Redemptoris, vel non acceptationem meritorum ejus ad delendum peccatum mortale saltem illud, quod quis perpetravit; idque ex odio formali sive nollet existere redemptorem, adeoque nec acceptari ejus merita; idque ex odio formali Dei, et Christi, ad summum meretur carentiam redemptoris, ut in gratiam peccatoris mitti et mittendi; item non acceptationem meritorum ejus, in gratiam redimendi peccatoris, qui ex speciali benevolentia erga ipsum peccatorem, licet de facto missus sit Redemptor ex speciali benevolentia erga genus humanum, quod peccaverat, ut patet ex illo Joannis 3. sic Deus dilexit mundum etc. ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam. tamen non ex tali speciali benevolentia potuit Dei filius incarnari, et venire ~~ex alio fine~~ ex alio fine: et tunc jam data fuisset persona tantae dignitatis, quae satisfacere potuit pro quibusque peccatis mortalibus, adeoque etiam pro illo supra citato.

Not. 3tio, dum dicitur, quod peccatum mortale mereatur odium Dei infinitum simpliciter, verum est vel hoc sensu quod Deus non possit non odisse peccatum mortale odio abominationis

abominationis, s. enim odii inimicitiis nisi illud condonet, et consequenter si in hac vita non condonet odium hoc inimicitiae durabit in aeternum; seu ex quod s. mereatur odium saxum poenam infinite intensam, s. aliquo alio simili sensu. Item dici potest, quod odium Dei, quod adit peccatum in aeternum durans, sit simpliciter infinitum, quatenus est actus Dei indistinctus a Deo quantum valet se tenet ex parte subjecti, et consequenter subjective infinitum, seu a quantum se tenet ex parte objecti, id est ipsius peccati mortalis, et ipsius poenae infligendae, ad quae objective terminatur; cum enim nec peccatum, nec poena sit simpliciter seu categorice infinita, nec secundum comparative acceptum est simpliciter infinitum.

Not. 4. Dum dicitur peccatum mortale esse super omnem satisfactionem, verum est hoc sensu, quod numquam verum erit dicere, jam peccator in inferno est satisfactus, ita ut nulla poena imposterum restet patienda, non a hoc sensu, quod Deus nequeat decernere poenam proportionatam, et commensuratam peccato mortali; nisi deleniat simpliciter et categorematice infinitam tam extensive, quam intensive

Not. 5. Dum dicitur, peccatum mortale meretur destructionem, et annihilationem ipsius peccatoris, quod non meretur poenam aeternam, negatur consequentia: nam licet ex eo, quod aliquid mereatur poenam majorem, possit inferri, quod mereatur etiam poenam minorem: et si meretur poenam aeternam, meretur enim annihilationem, siquidem hoc est minor, quam poena aeterna, juxta illud Christi Domini dictum de Juda: Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille: non tamen ex eo, quod aliquid mereatur poenam, s. poenas minores inferri, quod non mereatur majorem: nisi summas exclusive, id est quod solum sit ei debita poena minor, et nullatenus major: hinc posset enim H. distingui famosa illa distinctione: etiam concedo, tantum nego.

Sectio Quinta.

Quam poenam mereatur peccatum veniale ex natura sua? et an per accidens puniatur in inferno poena aeterna?

Prenot. Hac in controversia tres sunt sententiae; prima docet peccatum veniale sive dimissum quoad culpam, sive non, per accidens in inferno puniri poena aeterna ex conjunctione cum mortali; et idem asserit de poena peccati mortalis jam remissi, quod in damnato numquam remittitur ex conjunctione cum mortali non remisso, adeoque in inferno nulla umquam poena remittitur, pro qua citatur D. Thom. q. 87. art. 6.

Secunda sententia docet, si peccatum veniale sit remissum quoad culpam, ejus poenam in inferno non esse aeternam; secus autem si remissum non sit. Ita Durandus, quem sequuntur Lorca, Aversa, Arriaga disp. 23. sect. 6.

Tertia sententia docet peccatum veniale sive in hac vita dimissum quoad culpam, sive non, luat poena temporali enim in inferno, + licet cum mortali conjunctum, et pariter asserit poenam peccati mortalis sive dimissi. Ita Scotus 4. dist. 21. q. 1. quam tenent omnes Scotistae, et Nominales apud Mastrium citati disp. 8. q. 8. de peccatis. Hinc cum hac sententia

+ puniri

Dico

Dico tmo Peccatum veniale mereri pœnam temporalem damni, et sensus in altera vita 102
subeundam, nisi in hac plene remittatur tam quoad culpam, tam quoad pœnam. Constat
colligitur ex Scripturis, juxta quas: Nihil coinquinatum intrabit in regnum cœlorum
ut dr Apoc. 2. et Matth. 5. dicitur non exies inde, donec reddas novissimum quadran-
tem. Et Apostolus I. Corinth. 3. comparans peccata venialia cum lignis, fœno
deinde subjungit infra: Si cujus opus arserit, detrimentum patietur, ipse a salvus erit, sic ta-
quasi per ignem. Ubi vides ex his textu inferri pœnam damni, ex duobus reliquis etiam pœnam
sensus: e quibus etiam patet esse sermonem de peccatis venialibus in purgatorio expiandis.
Nam damnatus ob peccatum mortale nunquam exiet ex inferno, nec exolvet ad novissimum
quadrantem, sed æternum ardebit.

Probr ratione Peccatum veniale est levis offensa Dei, ergo ex natura sua meretur aliquam pœ-
nam damni, et sensus levem, ut patet a paritate peccati mortalis respective, sed pœnam
æterna non est levis, sed gravissima, ergo non meretur hanc ex natura sua, ergo meretur tempo-
ralem solum et brevem, sed longius tempus pro proportione ~~[illegible]~~ culpæ durantem, ergo
si hanc non persolvat in hac vita, debet solvere in altera. R.

Confr. Deus defacto punit peccata venialia hic non expiata igne purgatorii, ergo signum
est quod ex natura sua mereantur hanc pœnam: [illegible] sed etiam hæc peccata Deus punit citra 103
condignum adeoque pœna intensive minore, quam merentur.

Dico 2. Peccatum veniale etiam per accidens non punitur in inferno pœna æterna. Est con-
tra Ct. Gabriel, Arnoldi, Araujo &c. et fere omnium Rh.

Probr. Peccatum veniale non meretur ex natura sua pœnam æternam, ergo nec per accidens punitur
in damnatis pœna æternum durante. Antecedens constat ex conclusione priori; probr C. justitia vindicativa
commensurat pœnam cum gravitate delicti, ita ut hanc mensuram justitia vindicativa
Divina, nec per accidens possit excedere, ergo cum peccatum veniale etiam conjunctum peccato
mortali maneat veniale, alias ex mera conjunctione accidentali cum aliis deberet mutare suam
essentiam, quod est impossibile, et sequeretur, quod omnia venialia in infidelibus, imo in omnibus in
peccato mortali existentibus forent mortalia quod est damnatum, et contra fidem, ergo nequit illi
Dei justitia etiam per accidens infligere pœnam æternam, alias excederet mensuram pœ-
næ peccato debitæ.

Confr. quia licet bonitati Dei pœnitus liceat præmiare merita ultra condignum, nequit tamen esse
conveniens justitiæ Divinæ punire delicta ultra condignum, ergo nequit justitia Dei excedere
etiam per accidens mensuram proportionatam peccato veniali quoad pœnam infligendam potest.
Antecedens constat: quia ex ipso suo conceptu clare patet liberalitatem in præmiando esse perfectionem, adeoque
Deo convenire potest, et convenit: at vero liberalitatem, hunc excessum in puniendo esse
defectum, et consequenter repugnantem Deo. Hinc recte D. Aug. Bonus, inquit, est Deus, justus
est Deus: potest aliquos sine bonis meritis liberare: quia bonus est, non potest quemquam sine ma-
lis meritis damnare, quia justus est. Sed 104

Obj. tmo. Quamdiu manet reatus culpæ, tamdiu manet reatus pœnæ, id est meritum illius,
vi cujus culpa est digna puniri: et hoc manente reus juste punitur, sed reatus culpæ venialis
in hac vita non remissæ, manet in damnato in æternum, ergo etiam reatus pœnæ manet in æternum,

Et

et consequenter potest peccatum veniale puniri per accidens poena in aeternum duratura.

Confir. 1mo ~~[illegible]~~ Ideo culpa mortalis in hac vita non remissa in damnato juste punitur poena aeterna: quia talis culpa mortalis permanet in aeternum, utpote non amplius retractabilis, ergo etiam culpa venialis in damnato eodem juste punietur poenâ aeterna: quia talis culpa permanet in aeternum, utpote nunquam amplius retractabilis.

Confir. 2. Tamdiu reus juste punitur, quamdiu habet complacentiam in delicto à se commisso; sed damnatus habet complacentiam in suis delictis in vita mortali commissis in aeternum, siquidem nunquam ea retractat per detestationem, et displicentiam, ergo.

Confir. 3. Omne meritum supernaturale hominis justi, quantumvis minimum, dignum est praemio aeterno, quod etiam defacto consequitur in Patria, ergo etiam omne demeritum etiam veniale hominis damnati dignum est poena aeterna, utpote inimici Dei.

R. d. Ant. quamdiu manet reatus culpae, tamdiu manet reatus poenae, reatus videlicet radicalis, et remotus, tr. Ant. reatus formalis, et proximus, semper, n. Ant. et similiter distinguitur illud: ex tunc ~~permanente~~, id est manente reatu formali, et proximo, reus juste punitur, C. Ant. manente solum poenae reatu radicali, et remoto, n. Ant. et concessa Mai. n. C. sub data distinctione. Reatus culpae situs est in hoc, quod culpa necdum sit remissa, qua permanente manet obnoxietas, et dignitas ad poenam solvendam, et tunc manet reatus formalis et proximus poenae, vel jam persolutam, et tunc manet reatus poenae solum radicalis, et remotus, quatenus adhuc existit reatus culpae, qui est radix poenae. Hinc potest distingui Ant. cum aliis: tamdiu manet reatus poenae vel solvendae, vel jam solutae C. Ant. semper solvendae n. Ant. et sic ad Mai., distinctio similiter consequente, C. et n. C.

Unde etiam in peccato veniali reatus culpae est separabilis à reatu poenae saltem formali, et proximo: et ideo potest in Deo dari jus ad aeternam displicentiam propter culpam venialem aeternum perseverantem in damnato, quod jus correspondet reatui culpae, quin tamen detur jus ad aeternam poenam infligendam ejdem culpae veniali, quale jus correspondet reatui poenae formali, et proximo, quod cessare potest et cessat.

Ex quo patet ad confir. primam distinguendum esse A. ideo praecise, n. A.; ideo, et quia culpa mortalis ex natura meretur poenam aeternam, et constituit peccatorem formaliter inimicum Dei, adeoque punibilem poena debita tali inimico, vi cujus in aeternum in eum perseverantis C. A. sed Cons. manet in aeternum, et ex natura sua meretur poenam aeternam, et constituit formaliter inimicum Dei, n. C. ex natura sua formaliter meretur poenam temporalem, et fundat solum displicentiam Dei, sive jus ad displicentiam juxta dicta in prima solutione, et fundat solum displicentiam Dei, sive jus ad displicentiam aeternam, absque jure ad poenam aeternam infligendam, ut patet ex paulo ante dictis, C. consequentiam.

Ad 2. confir. d. Ant. quamdiu habet complacentiam novam in suis delictis, tamdiu juste punitur, si Deus propter hanc eum punire velit, C. Ant. si non habeat complacentiam novam, vel si habeat et Deus vi moderni decreti propter hanc in eo statu damnationis habitam eum punire nolit, n. Ant. et proportionaliter distincta Mai. n. C. Nova igitur complacentia in delictis praeteritis, utpote novum peccatum mereretur quidem puniri, quantum est de se, et ex natura sua etiam in damnatis novâ poenâ; defacto tamen non sic punitur, nec amplius poena damnatorum augetur quoad intensionem ob nova peccata ab ejsdem commissa, eo quod sint

extra

extra statum merendi, & demerendi, sed in statu termini: si a supponatur non dari nova complacentia in delictis praeteritis, sola negatio retractationis per detestationem, et displicentiam in illo statu, in quo haec jam non est, negquit mereri poenam ~~aeternam~~ novam.

Ad Conf. 3. n. C. quod aliunde e. subdola, et falsa; nam deberet promi: ergo eo omne demeritum veniale injusti, sive peccatoris e. dignum poena aeterna, utpote opus inimici Dei, quod aperte falsum e. ex dictis in Conclusione. Hinc omne quidem opus justi supernale e. opus ut justi, id e. in quod influit gratia sanctificans, illudque dignificat, non omne autem opus injusti sive peccatoris e. opus ut injusti, nec influit in illud status inimicitiae, sive indignitas peccatoris: alias enim bona opera, l. indifferentia a peccatore elicita forent peccata; quod e damnatum, et contra fidem. 105.

Obj 2. Poena infligitur a judice ad emendationem delinquentis, qui proinde tamdiu puniri potest, quamdiu se non emendat, et delictum non retractat, sed damnatus nunquam se emendat, nec delictum retractat eo illud veniale ergo.

Confirmatur. Deus punit peccatorem eo fine, ut puniendus voluntarie sustinendo poenam satisfaciat Deo ob voluntariam ejus offensam a se commissam, sed hoc nunquam facit damnatus, qui semper invitus sustinet poenam nec habet intentionem satisfaciendi; ergo.

Conf. 2. Potuit Deus hanc legem sancire, ut siquis voluntarie, aut eo libenter subeat poenam pro peccato veniali, tunc subeat solum temporalem, ut videlicet patere in animabus purgatorii, si a non subeat voluntarie nec libenter, tunc subeat poenam aeternam ergo, probabilius est, quod de facto Deus hujusmodi legem reipsa statuerit, sed stante hac lege illam veniale conjunctum cum mortali, nihilominus plectitur per accidens poena aeterna ob peccatum veniale conjunctum cum mortali, siquidem is nunquam libenter tolerat ergo.

Conf. 3. Ut deleatur reatus, vel debitum poenae, non sufficit quomodocumque pati poenam, sed requiritur ut quis eam patienter sustineat ergo cum damnatus non sustineat patienter poenam eo pro peccato veniali debitam, nunquam deletur reatus ejus poenae, nec extinguit delictum. At prob. quia alias sequeretur aliquis impatienter ferendo morbos, et alias miserias hujus vitae, posset satisfacere, ac delere poenam temporalem eo in altera vita subeundam, quod tamen foret absurdum.

R. d. m. poena medicinalis, et ordinata ad purgationem, sive expiationem culpae, et emendationem ipsius rei, infligitur ad emendationem delinquentis, qui proinde tamdiu puniri potest, quamdiu se non emendat, C. m. poena pure vindicativa, id e. inflicta proinde, ut reus satispatiatur pro delicto, l. eo ut aliqui ejus exemplo absterreantur a simili delicto committendo, n. m., et C. m., n. C. alias sequeretur primo, quod fures, et latrones non essent suspendendi; siquidem posita tali poena non se emendant, et consequenter non ordinatur haec poena ad eorum emendandos, sed solum ad plectendos, et alios absterrendos. sequeretur 2. quod damnati non deberent puniri in inferno, cum sint incapaces emendationis.

Ad Conf. 1. similiter d. m. si Deus infligat poenam medicinalem correctivam et purgativam a culpa, C. m. si infligat poenam mere vindicativam, uti infligit in altera vita, n. m. et C. m. n. C.

Ad Conf. 2. dist. potest Deus talem legem sancire spectando reatum, et demeritum ipsius peccati venialis n. ~~A.~~ non spectando istud, sed solum potestatem Dei absolutam, et supremum dominii

Dominium in Creaturam &c. A. et n. C. Nam de facto talem legem statutam esse, nullum est funda-
mentum dicendi. Dixi tamen A. eo quod aliqui doceant posse Deum vi potestatis absolutæ, et su-
premi dominij in omnem Creaturam, etiam innocentem addicere cruciatibus æternis, ~~ut di-~~
~~ximus etiam alibi alterius in Tract. de Angelis~~ et consequenter in horum sententia posset Deus statu-
ere ejusmodi pœnas pro peccato veniali. Verum hæc sententia probabilius negatur, eo quod
Deus addicendo sic innocentem videretur incurrere injustitiam saltem alicujus inclementiæ, et quam
ut alij dicunt ~~[illegible]~~ sævitiæ, quod repugnat Deo, uti diximus in Tract. de Angelis. Et licet si ad-
diceret innocentem, tunc tales pœnæ æternæ non haberent proprie rationem pœnæ, sive suppli-
cij proprie talis, eo quod ratio pœnæ esset præsupponit reatum culpæ, qui in innocente non
daretur, sed solum haberent rationem cruciatus, afflictionis &c. Unde etiam si de absoluta potentia
statueret Deus ~~[illegible]~~ ejusmodi legem de pœna peccati venialis, tunc, dum ob peccatum
veniale infligeretur pœna æterna, solum illa pars durationis pœnæ haberet rationem pœ-
næ proprie talis, quæ corresponderet quantitati demeriti ipsius ~~pœnæ~~ culpæ venialis, quæ
proinde solum duraret ad tempus; reliquæ deinde partes durationis æternæ haberent
solum rationem cruciatus, et afflictionis ex vi supremi dominij inflictæ.

Ad Conf. 3. d. A. Ut deleatur reatus, et debitum pœnæ per satisfactionem, requiritur ut quis patienter
sustineat pœnam, C. A. ut deleantur, et extinguantur mere per satispassionem, n. A. et C. ad probationem,
quod si Deus etiam in hac vita infligeret pœnam pure vindicativam pro culpa veniali posset
hic punitus satispati pro reatu talis culpæ etiam impatienter tolerando pœnam correspon-
dentem quantitati reatus hujus culpæ, licet propter impatientiam, quæ est nova culpa venialis mere-
retur iterum aliam novam pœnam huic impatientiæ correspondentem. Cum autem in hac vita
potius Deus ordinarie infligat pœnas medicinales, sive ex fine, ut punitus a culpa emen-
detur; ideo ut sic punitus per has satisfaciat, debet patienter ferre, ne iterum propter im-
patientiam mereatur novam pœnam, et sic consequenter nunquam plene satisfaceret pro
culpa veniali commissa. Hoc tamen per se loquendo non requiritur, sive ad satispatiendum pro
culpa, sive in ordine ad pœnas pure vindicativas (quales infliguntur in altera vita) fi-
nis enim harum pœnarum ~~est~~, ut iniquitas dolore castigetur, ac debitis suppliciis, et
ut alij ~~[illegible]~~ absterreantur a simili culpa committenda: Unde quod in purgatorio pœnæ
inflictæ acceptentur benevole ab ipsis animabus, utpote quæ sunt amicæ Dei expectan-
tes Beatitudinem, habent se mere per accidens ad has pœnas; non autem hoc est de ratione
pœnæ pure vindicativæ, ut benevole acceptetur.

106. Obj. 3. In inferno nulla datur redemptio a pœna semel inchoata, adeoque nec remissio
pœnæ; sed pœna pro culpa veniali non expiata in hac vita, semel inflicta in infer-
no durat in æternum. C. pr. A. probatur tum ex communi consensu Fidelium judicantium, nemi-
nem in inferno pœnam decrescere. 2do Authoritate D. Aug. dicentis pœnas inferni nunquam inter-
rumpi. 3. Authoritate D. Thom. docentis: quod peccato veniali correspondent in damna-
tis pœna æterna non quidem ob infinitatem culpæ, sed ob ejusdem irremissibilitatem.

R. C. A. sumendo stricte ly <u>redemptio</u>, et <u>remissio</u> n. C. nam redimi pœnam stricte
loquendo, est loco pœnæ debitæ offerre pretium æquivalens (ut si quis v. g. loco sup-
plicij sibi debiti dependat summam pecuniarum, et sic supplicium redimat &c.) et

remitti

remitti pœnam proprie loquendo e. eandem adhuc debitam l. ex parte judicis à judice ex me-
ra clementia, secus autem, eandem per meram satisfactionem extingui; qualiter dicimus
extingui peccato veniali debitam pœnam. Hinc
Ad primam dico sensum fidelium et de pœna peccato mortali debita in inferno
niam fideles, qui aliquid sciunt de ista quæst. pleriq; sentiunt nobiscum, ut patet ex cit.
pro nostra sententia Auct: etsi enim rudioribus proponeretur; utrum v.g. verbum alicuj-nis
damnato ob peccatum mortale puniatur pœnâ æternâ ignis infernalis, sunt ipsum peccatum mortale fa-
ctum quod hominis juxta ipsis persuasum in quo ipsis doctis in sententia adversa nostræ existentibus
Ad 2dam. D. Aug. nil aliud vult, quam quod nunquam cessent damnati à patienda pœna
per interpositam aliquam quietem, adeoq; per interruptionem, quod prorsus nil facit contra nos.
etiamsi pœna correspondens peccato veniali extinguatur, ac cesset. ut per se patet.
Ad 3. D. Thomas loco cit. intelligendus est loqui de tota æternitate pœnæ damni consisten
tis in hoc, quod cum alias peccato veniali solum ad tempus deberetur privatio visionis beatifi-
cæ; siquidem peccatum veniale sicut ex natura non tollit gratiam sanctificantem, ita nec
simpliciter tollit finem ultimum, sive beatitudinem æternam vel solum impedit ad tempus, donec
videlicet expietur: cum ergo in damnato expiari ~~expiari~~ amplius nequit, et consequenter
e. irremissibile in eo statu tunc semper impedit à beatitudine, et consequenter in æternum
id quod satis clare colligi potest ex D. Thomæ loco cit., si integer citetur; sic enim ibi id e. de pec-
catis q. 87 art. 6. dicit: Ad primum dicendum, quod peccato originali non debetur pœ-
na æterna, ratione suæ gravitatis, vel ratione conditionis subjecti, scilicet hominis, qui sine
gratia invenitur, per quam solum fit remissio pœnæ. Et similiter dicendum
e. de peccato veniali. Æternitas enim pœnæ non respondet quantitati culpæ,
sed irremissibilitati ipsius. ita D. Thomas, ubi vides sermonem esse de æterni- 107.
tate pœnæ damni
Ex his negandum e. quod pœna certæ, et determinatæ intensionis, v.g. peccato veniali
debita, alias ad tempus duratura commutetur in inferno in pœnam longe minus inten-
sam, vel tamen æternum duraturam: oppositum enim patet ex terminis hujus sectionis, et
ex antecedenter dictis. Sed
Dices adhuc: reatus pœnæ e. proprietas ipsius reatus culpæ; quæ sicut essentia sive natura
nequit esse unquam saltem naturaliter sine suis proprietatibus, v.g. ignis sine calore, ita
enim nequit esse reatus culpæ venialis, qui tamen manet in æternum sine reatu pœnæ
Resp. ad hoc e. multiplex, imo dici potest, quod nequeat esse reatus ~~pœnæ~~ culpæ sine
reatu pœnæ radicali, et remoto seu in sensu proximo et formali; vel quod nequeat
esse sine reatu pœnæ l. solvendæ, l. solutæ, secus autem solvendæ, ut supra dictum est.
2do potest ad libitum negari reatum pœnæ esse proprietatem ipsius reatus culpæ, saltem quam
essentiæ, saltem eo modo, quo proprietates physicæ sunt respectu naturæ, cum
sit separabilis, ut ostensum est supra. 3. Tandem, quod sit proprietas quidem, sed
solum moralis: in moralibus vero potest stare essentia sine suis proprietatibus, sic v.g. obli-
gatio reddendi debitum conjugale in Matrimonio e. proprietas essentiæ Matrimonij
et tamen potest esse essentia Matrimonij sine ejusmodi obligatione v.g. l. ob separationem legiti-
mam à thoro, l. ex consensu mutuo conjugum etc.
Quod

108. Quaer. An saltem peccatum mortale in hac vita remissum quoad culpam, et consequenter
quoad poenam aeternam, vel nam haec semper cum culpa remittitur, et in temporalem prob-
tam commutatur, sed non sit expiatum quoad poenam illam temporalem, an inquam in Damnato
puniatur ob aliud peccatum mortale non remissum puniatur per accidens etiam illud remissum
poena aeterna, et consequenter temporalis poena iterum commutetur in aeternam?
Resp. negative cum Communi sententia. Prob. Dum juxta Trident. Sess. 6. de justif. cap.
remittitur ~~reatus~~ cum reatu culpae mortalis, simul etiam reatus poenae aeternae; haec remissio
poenae non est conditionata, v.g. sub conditione, si non peccaveris iterum mortaliter, vel discesseris
xxti in gratia, vel alia simili, ut colligitur ex dictis in Tract. de poenitentia, ubi diximus ~~peccatum~~
peccatum remissum non reviviscere neque quoad culpam, nec quoad poenam, de remissione
absoluta, sed hoc ipso nequit Deus etiam per accidens infligere poenam aeternam illi
peccatum semel remissum conjunctum cum alio non remisso in Damnato, alias infligeret
poenam, quam absolute ~~semel~~ semel condonavit, et consequenter Deus foret mutabilis in
suis Decretis, quod implicat, ergo.
Confir. Si Deus solum sub expressa conditione condonet poenam aeternam, hunc hoc propter pec-
catum semel remissum quoad culpam, et poenam aeternam ~~et~~ non plecteretur in inferno poe-
na aeterna solum per accidens, sed per se; quod tamen negant Adversarij; ergo etiam debent negare, quod
plectatur per accidens tali poena. C. patet. Prob. A. a pari: si v.g. ea merita justi per com-
missum subsequens peccatum mortale non extinguuntur absolute, sed solum conditionate, si videlicet
talis hoc non justificet iterum, sed in peccato mortali decedat, hoc ipso merita illa post remis-
sionem peccati mortalis commissi ita reviviscunt ad gratiam et gloriam, ut ijsdem meritis gloria
aeterna prius correspondens, non solum per accidens, sed per se debita sit, ut patet ex eodem
Tract. de poenit. ergo similiter dicendum foret in casu antecedentis, peccato semel remisso
deberetur per se poena aeterna, et non solum per accidens, si remissio ejus non foret abso-
luta. Nec dicas cum Pallavicino poenam illam temporalem ratione status ipsius damnati fieri
aeternam, quia privatio gratiae tollit omnem virtutem extinguendi debitum illius poenae tempo-
ralis: ergo poena talis peccati erit aeterna per accidens, A. patet. Sic v.g. si tolleretur omnis virtus
destructiva caloris, aut alterius similis qualitatis, talis qualitas per accidens foret incorruptibi-
lis, et permanens in aeternum, ergo similiter in dato casu.
Resp. d. A. realem: tollit omnem virtutem extinguendi debitum illud poenae temporalis ex-
tinguendi condignam satisfactionem C. A. cum ratione, extinguendi per meram satisfactionem
nego A. et C. Ad prob. dist. e. quia ad qualitatem illam destruendam simpliciter supponis tolli omnem
omnino virtutem vel d. si hoc non supponis nil probas, negabitur enim A. quod nimirum talis qua-
litas foret aeterna: sed ad poenam vero illam temporalem destruendam, hic extinguendam
per viam satisfactionis, privatio gratiae non tollit virtutem, ad hanc enim solum requi-
ritur reus sit capax, hic potens poenam pati, ad quod non requiritur gratia habitualis.
109. Quaeres denum an in omnibus Damnatis poena damni sit aequalis vel inaequalis? Resp. si poena dam-
ni sumatur pro sola carentia visionis, et amoris beatifici esse aequalem in omnibus, cum omnes
aeque careant omnimode qualicunque visione, et amore Dei beatifico, nec potest dici una
carentia esse major, quam altera; cum carentia, hic negatio sit purum nihil. Si autem
per poenam damni intelligatur afflictio illa animi, quam damnati habent ob amissam
beatitudinem, dicis esse inaequalem; non quidem juxta mensuram meritorum ex gratia
quib

quod tales damnati habuerant antecedenter in hac vita, ita ut qui habuit plura, et mira merita supernaturalia, quibus proinde correspondisset major gloria, et amor intensior, si perseverasset talis pro's finaliter, is habeat graviorem poenam damni, quam alius qui vel nulla, vel pauciora habuerat merita vel alias sequeretur, quod damnatus ob unicum peccatum mortale de reliquo toto vitae tempore bene vivens, et multa merita habens pateretur graviorem poenam damni, quam sceleratus aliquis, qui vitam totam consumpsit in flagitiis, quod dicere est absurdum. 2° vel juxta mensuram cognitionis clarioris, vel minus clarae, qua damnato repraesentatur Beatitudo amissa, et facilitas ejus acquirendae si voluisset; et consequenter juxta mensuram desiderii inde orti, respectu cumuli Beatitudinis: quam clariorem eo, et intensius desiderium habent damnati ad augendam poenam auctam pro simili affectione animi.

Disputatio Tertia

De Peccato habituali, et Originali.

Sectio 1ma.

Quid sit peccatum habituale personale, seu peccanti proprium? 110

Prem. Cum certum sit ex scripturae testimoniis post peccatum actuale peractum, hominem aut quamcunque creaturam rationalem vere manere, et dici peccatorem, donec sit extinctum, seu remissum peccatum, sicut patet ex Luc. 7. ubi dicitur quod erat in civitate peccatrix, licet ea tunc non peccaret. x Mulier [illegible] Et iterum dicitur Christus D. cum peccatoribus manducasse, pro peccatoribus salvandis venisse et mortuus esse dicitur. Praeterea constat post patratum peccatum manere in peccatore maculam grandam, seu notam, et turpitudinem, ut habet scriptura, Num Josue 22. colentibus idola dicitur: Usque in praesentem diem macula hujus sceleris in vobis permanet. Osee cap. dicuntur peccatores immundi, et sordidi fiunt vel abominales. Et propheta Psal. 50. clamat Cor mundum creari in se, amplius se lavandum, utpote a peccati macula. Hinc dubitari amplius non potest, quod aliquid post peractum peccatum, nisi illud illis sublatis, remanere in peccatore, dependenter ab ipso peccato actuali aliquomodo procedens, a quo homo denominationem habitualis peccatoris, et habitualiter maculati accipiat. Quaeritur proinde hoc loco: quaenam hujus denominationis forma seu ratio formalis sit, quandoquidem plura dependenter a peccato actuali remanent peccatori tum intra, tum extra, eaque tum positiva, tum negativa. Sic enim intra in peccatore remanent habitus peccaminosi, species rememorativae peccati commissi, cognitio, seu notitia habitualis commissi inrodentis, inimicitia odii Divini et item reatus poenarum, inimicitia, privatio gratiae, et bonorum per peccatum amissorum, et similia. Extrinseca vero ipsa Dei cognitio, ejusdemque jus, et odium respectu peccatoris.

Assinio adeo diversi sunt Authores in assignanda ratione formali peccati habitualis, ut alii quidem existimarent simul eandem ponendam in habitu vitioso relicto post peccatum, et hanc opinionem tribuunt Arminicani. 2° Alii existimarunt consistere in qualitate quadam nata ex peccato, quae faciat hominem formaliter odibilem Deo per oppositionem ad gratiam, quae est formaliter reddens

hominem

hominem gratum Deo. 3. Alij voluerunt esse ipsum peccatum praeteritum cum negatione retractationis ejusdem. 4. Iterum cum Thomistis sentiunt alij habitualitatem dictam peccati consistere in privatione gratiae sanctificantis, quos cum seqr Esparsa Lib. 5 q. 5. Quinto plures Scotistae volunt formale habitualis peccati esse in reatu poenae, seu in destinatione peccatoris ad poenam peccato debitam. Hoc praenotato.

111. Dico peccatum habituale stare constitui per carentiam remissionis peccati praeteriti commissi. Ita noster Br Henno Disp. 1. de peccatis q. 6. Conclus. 3. cum coi, et probabiliori. Loquendo praesertim eorum qui admittunt peccatum remitti posse per condonationem pure extrinsecam, ut nos solvimus in post de peccat. Disp. numero. Et nimirum quaestio stat de stricto nomine peccati, non vero de omnibus effectibus illius, inter quos etiam sit privatio gratiae, et fictio habitualis &. Nam procul dubio, si nomine peccati intelligantur omnes effectus ab ipso dependentes, dimitti sic illud non posset sine infusione gratiae, cujus privatio est quoque aliquis effectus peccati.

verum hoc loco, dum peccati habitualis essentiam quaerimus, solum agitur de peccato habituali quoad esse, et rationem permanentiam, seu habitualitatem, quam nos stare in carentia remissionis peccati praeteriti constituimus. Dixi a consistere in carentia remissionis, quo nomine intelligo omnem remissionem, sive gratis, et nulla satisfactione praevia a Deo factam, sive factam dependenter a satisfactione ipsius peccatoris per possibile, vel impossibile praestita, sive etiam exhibita a Christo Dno, et sive fiat stante per gratiam, vel aliam formam intrinsecam, sive per puram extrinsecam condonationem, aut remissionem sive non: non enim censeo necessarium esse eas difficultates attrahere, quae eluderent in quaestione; an peccatum aliter, quam per gratiam sit remissibile, quod nos jam loco cit. praestitimus.

Pro Conclus: quia nomine peccatoris habitualis aliud universim non intelligimus, quam illum, qui post peccatum commissum manet eodem modo censetur inimicus Dei, et reus poenarum, quam censebatur tunc, dum actu peccat, ergo illud, quod stare tollit hanc denominationem a peccatore post peccatum commissum stare tollere peccatum habituale, sed sola remissio peccati stare tollit inimicitiam cum Deo, et reatum poenae prout remissio ergo sola remissio adaequata peccati praeteriti tollit peccatum habituale; sed remissio inadaequata, et stare tollit conditionem carentiam remissionis peccati praeteriti; ergo carentia remissionis peccati praeteriti est ratio stare peccati habitualis.

Dixi solam remissionem peccati tollere peccatum sic praeteritum: quia nullus est repugnabilis modus, ut sine remissione Dei vel spontanea, et liberali, vel necessaria, inducta nimirum a satisfactione ipsius per possibile, vel impossibile a quocunque exhibita intelligi possit peccator liberari ab eodem reatu post commissum peccatum, quem incurrit, dum peccatum committeret, et quamvis exhibita sufficienti satisfactione appellatur creditor remittere debitum, adeoque absolute reus, quandoque per solam satisfactionem sufficientem praestitam etiam dormiente, aut positive nolente creditore creato, id tamen respectu Dei affirmari non potest, in cujus arbitrio est quamcunque tandem a quocunque exhibitam satisfactionem admittere, vel rejicere: adeoque ipsa libera Dei admissio sufficientis satisfactionis, est quaedam remissio peccati, in qua etiam in eo casu, quo vel persona aliqua vel hypostatice unita satisfactionem pro peccato habituali exhiberet, stare rationem ablationis peccati constitueremus: adeoque universim manet habitualitatem peccati consistere in carentia remissionis peccati praeteriti sic explicata.

112. Colliges ex dictis tres quod si nomine peccati habitualis intelligatur peccatum praeteritum, et adhuc moraliter perseverans quoad totam latitudinem effectuum suorum, remissionem illius defectum

non

[illegible marginal notes]

non posse ptingere absq infusione gratiæ cum de facto non remittatur unqm peccatum lle gratiæ negative, id e. ut ex inimico peccator fiat non inimicus, sed insuper fiat positive justus, et amicus Dei, adeoq ut tollatur ejusdem quoq privatio gratiæ, quam per peccatum contraxit, et consequr in ejusdem gratiæ privatione constituendum partialiter est peccatum habituale, h. quam dictam latitudinem sumitur; quod idem intellige de remissione pœnarum, et similium ipsius peccati effectuum, aut proprietatum, quæ ex ejusdem ectia emanant, et hoc modo peccatum vocantur. Ceterum h. quæstio hic de peccato habituali solum sub aspectu, qd solum consistit in perseverantia morali offensæ Dei, quæ cum tollatur flr per remissionem offensæ tollentem percisæ inimicitiam, secr peccatum nolle habituale sub aspectum consistere in sola carentia remissionis. et proportionaliter idem intellige de peccato veniali. Ex his

Colliges 2do peccatum habituale flr in habitu pravo, unde relicto non posse constitui: quippe idem habitus pravus pt remanere sublato peccato habituali, nisi nomine habitus, h. reatum peccati, h. qualitatem quandam Deo odibilem ex peccato provenientem intelligas, quod e. altera sententia: h. velis intelligere ~~[illegible]~~ cum aliquibus Scotistis, reatum pœnæ, seu obligationem ortam ex peccato proximo ad subeundam pœnam: contra est 1mo: quia h. Deus nullam destinasset pœnam peccatoribus, cum post peccatum commissum, remaneret maculati ps Dr: 2do per pœnitentiam tollitur peccatum habituale; d non semper tollitur reatus, ~~[illegible]~~ aut ordinatio ad pœnam: quandoquidem sæpissime non remittitur tota pœna in justificatione ps.

Nec refert 1mo qd scotistæ aliqui conentur Scotum in suam partem trahere, eo quod 4 dist. 14 q. 1. dicat peccatum habituale ee relationem ad pœnam; cum Doctor non aliintelligendus flr, sed effective, eo qd illa ordinatio ad pœnam ex ipso actu peccaminoso moraliter perseverante proveniat, ut colligitur ex iis, quæ habet ibidem.

Non refert 2do, qd Augustinus dicat post actum peccati manere reatum: qa non vult qd remaneat solus reatus pœnæ, d etiam culpæ, ut patet ex illis, quæ habet lib. 1. de nuptiis, et concupiscentia cap. 26. nam postqm dixisset: Siquis quam h. q. fecerit adulterium, etsi nunquam deinceps faciat, reus e. adulterii, donec reatus ipsius indulgentia remittatur, addit, ut ostendat se loqui de reatu culpæ: Habet ergo peccatum, quamvis illud, quod admisit, jam non sit, salt physice.

Colliges 3. quidqd potius ~~[illegible]~~ perseverantiam ipsam peccati velis intelligere, certe intelligetur peccatum habituale, cum h. per possibile, h. impossibile ejusmodi qualitas, habitus, aut quidvis consequens ad ectiam peccati habitualis, non daretur, modo ipsum moraliter perseverare conciperetur; unde ratio flis peccati habitualis in hujusmodi sine quibus adhuc foret peccatum habituale, consistere non pt. Deinde nec negatio retractationis peccati ad flm peccati habitualis pertinet: posita namq quantavis retractatione peccati, ea dlr non e. ~~[illegible]~~ deletio peccati, d pura ad flem deletionem, et remissionem dispositio, ut dictum e. in tract. de pœnit: adeoq ejusdem carentia non e. fle peccati; quandoquidem sublata etm negatione retractionis per intentionem suam conceptum manet habituale peccatum contra Jansen.

Dices

113. Dices tum Quia hoc e. vera ppos: ideo Deus non remittit peccatum: qa homo persev-
rat habitualiter in peccato, ergo carentia remissionis ~~non e. habitualiter~~ e. quid consequens ad
peccatum ~~ad peccatum~~ habituale moraliter perseverans ipsius hominis, adeoqe n. pt ee ejusdem
ratio flis.

Secundo Certum e. quod Deus sit Autor et remissionis peccati; et carentiae talis remissionis, d
Deus non e. Author peccati sive actualis, sive habitualis, ergo carentia remissionis non e. habitua-
litas peccati commissi.

Tertio, Peccatum habituale quum vocem flem suam e. animae macula, seu foeditas, et
abominatio Dei, vel negaão remissionis, nihil horum ee pt: qa nimirum hujus author Deus
est, ergo carentia remissionis non pt esse ratio flis peccati habitualis.

Ad 1mum nego At. Quamvis enim verum sit respectu peccati actualis, quod in eo instanti, quo
illud fit, ideo Deus privet peccatorem gratiâ, et remissione: qa peccatum e. aliqua prioritate
saltem logica prius, et exigitivum talis privationis, non tantum pro eo instanti, quo peccatum fit,
ob malitiam illius, vel eam pro sequentibus, id tn verum n. e. instanti, aut instantibus subsequen-
tibus respectu totius peccati habitualis flr sumpti; sicut verum est dicere, ideo Deus non remit-
tit: qa peccatum habituale pro aliqua prioritate jam ~~erat~~ exigit carentiam remissionis: qa
nimirum licet peccatum actuale non constituatur flr per carentiam remissionis, adeoqe possit
pro modo ee illâ prius, adhuc tn peccatum habituale qua tale constituitur flr per ejusmodi
carentiam, et imputationem peccati praeteriti: Quare allata ppos: ideo Deus non remittit
peccatum: qa datur habituale peccatum, solum vera e. in sensu, et supposali flr, non vero
e. illativa posterioris à priori, sicut vera e. ppos: ideo dari hominem, qa datur ens rationale

Ad 2dum Dico Deum omnino ee Authorem peccati habitualis, qua habituale est, non vero qua
peccatum praeteritum e; l. quatenus peccatum habituale dum se realiter ad ipsum accipitur. Cum enim
negaão, seu carentia remissionis mala moraliter non sit, sed solum supponat malum, cujus au-
thor e. voluntas creata, denique parum indecens sit respectu Dei, quod sit author talis carentiae re-
missionis, quam quod sit author poenarum, quae infliguntur peccatori; adhuc tn simpliciter, et absolute
homo dr ee Author peccati habitualis realr accepti, et non Deus: qa nimirum homo tenetur ad
hunc effectum adaequate acceptum impediendum, quem potius vult, cum teneatur ad evitan-
dum peccatum actuale, quod e. radix carentiae remissionis, adeoqe e. hoc modo causa totius complexi
constituentis peccatum habituale, id e. et peccati, et carentiae remissionis; et e contra Deus nihil
in hoc complexo ponit, ad quod evitandum teneretur, et insuper non intendit peccatum
actuale; imputatur autem effectus in similibus concurrentibus illi, qui tenebatur ad evitandum
effectum, cumqe eas intentione posuit, non vero illi, qui nullam legis obligationem habuit, nec
quidquam egit, quod tenebatur vitare. Sicut cum domus ab aliquo accenditur, qui tenebatur eam
non accendere, aut accensam extinguere, dum alter nullam hujusmodi obligationem habeat,
certe combustio domus, non ei tribuitur, qui absqe obligatione ardentem extinguendi otiosus
spectat conflagrantem quoqe pariter eam non succendit vel ejusmodi effectus totaliter ciat
tribuitur, in ratione morali, qui contra suam obligationem fecit utrumqe, pariter, qui vulnera-
vit alterum graviter contra justitiam, quiqe obligationem habet forte aliunde laesum sanandi,
tota causa e. damni illati, non vero ille, qui videt quidem ab aliis laesum, et non sanat, dum
nullam sanandi obligationem habeat.

Sic

Sic in casu nostro ipse peccator est, qui proprijs peccati mortali mortis, aut veniali lenit
se vulneravit, ad qd vitandum tenebatur, et ipse ijdem medelam tenetur adferre sibi hi
ægrotanti; ad qd Deus nec tenetur, nec ipse tibi, quo pacto igitur Deus poterit ee causa peccati
habitualis simplr accepti, et non potius ipse peccator. qui peccatum posuit, et remissio-
nem liberé non procuravit.

Effis 3 dico Peccatum habituale e quædam animæ macula non physica, sed solum mo-
ralis; quemadmodum e quædam macula in genere politico, et civili; ut infamem, infantem illegitimè
natum, Judæum &c. quemadm ijsta ejusmodi, sola æstimatione morali maculati sunt, et macu-
lam habent ob meritum abominationis. qd ejsdem inest, non verò per intrinsecam aliqm physicam
formam à sibi eorundem demerito, aut defectu distinctam; hi abominabilis, et maculatus,
ac immundus e peccator habitualis ob moralem æstimationem, qua ratione peccati commissi, et
perseverantiæ moralis in eodem censetur contemptibilis, abominabilis, et sordidus tum respectu Dei,
tum respectu aliorum justè judicantium; radix verò in qua fundatur ejusmodi odibilitas non e.
tm carentia remissionis, sed simul peccatum præteritum, et perseverantia sui illo, seu carentia
remissionis, quatenus e volita à peccatore, non quatenus solum procedit à Deo, et effectus Dei:
dignus namque odio, et abominatione e qui proprijs suo actu turpitudinis, qui e peccatum
actuale, e ~~carentiæ~~ radix carentiæ remissionis. et insuper in eodem perseverat. 114.

Efficies 4to. Carentia remissionis peccati e una, eademque sive sit unius, sive sit plurium pec-
catorum; et tn peccatum habituale non e unum tantum, quando quis commisit plura mortalia,
aut venialia; qe carentia remissionis non pt ee habitualitas peccati. Pt. prbr. quoad 1.
partem: nam carentia vitæ humanæ e una, eademque vitæ privatio, et mors quidem ee
ffr mortis à quibuscunque. et quotcunque tandem titulis, aut vulneribus inferatur, qe pariter
carentia remissionis erit ffr una, eademque. licet varijs peccatorum titulis sit inducta conse-
quenter superius posita prbr. qe ffr multiplex non pt constitui per unam eandemque fram, sed hoc
qui post commissa plura peccata actualia manet dependenter ab ijsdem habitualis peccator,
habet ffr plura habitualia peccata, qe non pt fra hi plurium ee una, eademque ca-
rentia remissionis.

5to. Esse peccatorem em habitualiter qua talem e ee malum, sed habere carentiam
remissionis, non e ee malum ffr. qe carentia remissionis non e ratio ffis peccati hablis.
m prbr. Carentia remissionis peccati, e pœna peccati, sed peccati pœna non e mala,
ut dicit Dionysius, sed dignitas. aut reatus pœnæ e malum, qe habere carentiam re-
missionis n e ffr malum.

6to. Peccatum habituale tunc e ffr tale, qdo adest fra constituens peccatum ut habi-
tualis, sed dum actualiter peccat peccator, ad est peccatum, et carentia remissionis
ejusdem peccati absque Deo. qd tunc jam sit peccatum habituale, dum supponitur ee
tantum actuale; qe carentia remissionis peccati, non e fra constituens peccatum com-
missum in ee habitualis.

Rs ad 4 sive. tr A. n C. ad prbm consequentis sed m ffr multiplex n pt constitui per unam,
eandemque fram, quæ det rationem fflem multiplicitatis. C m non pt constitui in ratione
specifica plurium n. m. et sed m hoc qui post plura peccata actualia manet in illis
habet

habet fl̃r plura habitualia peccata in ratiõe specifica fl̃i habitualitatis, n. 22, in ratione nu-
meri, C. m̃ et n. C. Pluralitas fl̃r accepta quā pluralitas alicujus complexi, l. composi-
ti, qñdoq; habetur à pluribus subjectis denominatis substantialibus, quandoq; à pluribus fõris
denominantibus, simul et subjectis, nam si una eademq; albedo reciperetur in pluribus
parietibus haberentur plura alba in ratiõe pluralitatis, seu in ratione habentium albe-
dinem, non v. in ratione specifica albedinum, et sic de aliis, quæ passim occurrent.
Et ratio e. quia multiplicitas, aut unitas alicujus denominati, sequitur formam denominantem
l. unam, l. plures, et quia denominationem compositorum accidentalium subjecta dant præ-
cipuè, quam formæ (: quidquid sit de substantialibus :) inde ad multiplicationem talium subjectorum
multiplex contingit dici compositum, sive deinde multiplicentur pariter ipsæ formæ, si-
ve una sit in oĩbus. sic cõi sensu dicuntur tria alba, dum una albedo inest 3bus di-
stinctis subjectis, et dicitur unum album, dum 3. albedines insunt uni albo, unum colo-
ratum, dum plures colores insunt eidem: quia hujusmodi nimirum propositiões, quibus di-
cuntur tria alba, e. unum album, recte in has resolvuntur: sunt tria habentia albedinē,
e. unum habens albedinem, l. albedines. Verum hoc multum ad modum loquendi pertinent.
Interim in re nostra certum e., quod si plurium actualium peccatorum unica sit carentia re-
missionis, non aliter fore plura peccata habitualia, quam sint plura alba, dum eandem formam
albedinis recipiunt plura subjecta distincta.

Ad 2. dt. carentia remissionis plurium actualium e. una tm̃ tum fl̃r, et entitativè, tum co-
nibus, n. A. e. una tantum entitativè, et multiplex saltem virtlr, hr. A. et n. C. Potest deus gratiam
sive, seu remissõe independr. à gratia sanctificante remittere unum peccatum, absq; eo, quod
remittat aliud, ut dicimus in Tract. de poenit., adeoq; saltem virtualiter multiplex ee debet
carentia remissionis, seu æquivalens pluribus, ita ut si una respectu alicujus peccati tolleretur
per remissionem solius utrius peccati, adhuc remanerent l. plures alia entitative, l. una vir-
tualiter se extendens ad plura: ejusmodi a multiplicitas non potest dare denominationem plurium
in ratiõe formali substantialium peccatorum, si pluribus insit, aut plura afficiat, sicut una
eademq; aĩa rationalis metaphysicè multiplex quoad hos gradus potest denominationem multiplicare
metaphysicam, dum per eandem et constituitur substantia, et vivens, et anl., et intellectivum.
mors à pluribus vulneribus allata, una tantum est: quia ratio fl̃is mortis hoc sensu non facit aliqd com-
plexum cum suis causis, seu vulneribus pluribus, l. præcisè accipitur, et fl̃r, quatenus e. priva-
tio vitæ, adeoq; non habet à quo recipiat denominationem pluralitatis; quod si illa una
formalis vitæ privatio accipiatur cum respectu ad suas causas, et cum iis faciat unum com-
plexum, quod sit, et vocetur privatio vitæ, erunt quoq; tot privantia, quot lethalia
vulnera ob rationem specificam allatam, quod contingit in casu plurium peccatorum habitualium

Ad 6. d. m̃ ee peccatorem habitualem talem, e. ee malum, inquantum habitualitas illa seu ca-
rentia remissionis accipit formalitatem malitiæ ab ipsius peccatoris libera causalitate seu influ-
xu per modum peccandi, e. causa electiva talis carentiæ, et complexi habitualis peccati, ad quod exi-
standum tenebatur, C. m̃, inquantum ea carentia e. pura pœna peccati procedens à deo,
n. m̃, et distincta proportionaliter m̃ n. 6. Contingere potest, quod aliquid actum sit præcisè ac-
ceptum non sit malum, aut malorum displicentiæ, at si conjungatur cum quibusdam aliis.

in unum compositum, in quod ipsum non concurrit, quatenus hoc compositum fiat malum, et odibile, sic aliquis pulcherrimus oculus secundum se acceptus non est odibilis, nec movet ad displicentiam sed si conjugatur ille in eandem faciem cum aliis duobus oculis facit disproportionem, et destruit totius complexi venustatem, sic et musica haec, ac illa secundum se sola placet, et recreat, at si utraque non consonans simul jungatur, displicet etc. Sic carentia remissionis peccati in quantum intelligitur conjuncta cum sola ratione formali purae procedentis a Deo, non displicet Deo, sed inquantum a peccatore libere eligitur, et in conjunctionem cum peccato per ipsum peccatum actuale commissum, quod virtualiter vult negationem remissionis, est obiectum divinae displicentiae: quia Deus non vult a peccatore ipsum id, per quod eligitur talis privatio, et conjunctio cum peccato.

Ad 5. Dico: ad hoc, ut aliqua forma det denominationem determinatam requiritur subjectum aptum ad illam denominationem, quale respectu denominationis dandae peccati habitualis, non est peccatum positive in qualicunque tandem formali ratione constituas habitualiter peccatum, sed requiritur ut peccatum sit praeteritum.

Sectio secunda

In quo formaliter consistat peccatum Originale? 115.

Dico primo. Cum Deus sit supremus Dominus cujusvis voluntatis creatae, et actionum earum internarum ab eadem dependentium, potest alligare aliorum voluntates voluntati unius hominis, qualiter de facto voluntates omnium posterorum via ordinaria ab Adamo descendentium, seu excepta Beatissima, et immaculata Virgine etc. alligavit voluntati Adami, sive voluntates posterorum sic descendentium transfudit in voluntatem Adami in ordine ad observantiam, seu violationem praecepti; ipsumque caput morale constituit omnium posterorum dicto modo descendentium, eo pacto, ut aeque observatio praecepti, ac ejusdem violatio Adamo physice et formaliter libera, singulis posteris imputaretur tanquam libera moraliter et interpretative; ita ut Adamo praeceptum observante censerentur illud observasse eius posteri, ac sic meruisse concipi in justitia Originali: et contra violante illud Adamo censerentur violasse ejus posteri; et sic spoliari justitia Originali, ac in peccato concipi. Ratio a priori est: quia sicut de facto in humanis ut sentiunt Theologi, et patet videtur experientia; potest quilibet hominem sic alligare voluntatem suam voluntati alterius, et consentit, ac profitetur se omnino id velle, quidquid alter in hoc, seu illo negotio libere voluerit, ac decreverit, praesertim si talem, cui se committit voluntatem, judicet virum justum, ac sapientem. Item si potest integra eius Respublica id est sic voluntatem suam transferre in voluntatem Principis sui, seu eius Legati, ut id censeatur velle, quod Princeps, seu talis Legatus in his, illis negotiis: multo magis id potuit facere Deus ~~erga~~ tunc posterorum nondum existentium, et cum Adamo praecisi, ut tam observatio, quam violatio praecepti, seu legis ipsi physice libera, fieret moraliter libera ipsis posteris atque

atq[ue] hi meritoria, vel demeritoria, idq[ue] tum titulo supremi Dominij in eorum voluntates, et actus; tum etiam: quia pactum tale erat in maximum commodum Posterorum ob spem tanti lucri, quantum est justitia originalis; omnesq[ue] reliqui virtutum habitus, adeoq[ue] sanctitas, innocentia, etc. Et tandem securitas beatitudinis certitudo; et e contra exclusio certa damnationis etc. Etsi tota tunc hominum posteritas extitisset cum plena libertate, prudentissime, et libenter commisisset suas partes Adamo viro sapientissimo, justitia originali, ac omni virtute pleno etc. Caeterum sicut Respub. potest voluntatem pupilli, vel minorennis etiam, non requisito horum consensu transferre in voluntatem tutoris, vel curatoris quoad actus externos, ut quidquid hi intra limites officij sui gesserint nomine pupillorum, praesertim in eorum lucrum, id censeantur gessisse ipsi pupilli, vel minorennes; longissime magis id potuit facere Deus respectu posterorum, ijs non consultis, id quod etiam quoad actus internos tanquam supremus etiam horum actuum Dominus: et praeterea in maximum commodum posterorum, si in Adamo non peccassent. Hinc

Infer. 2. Potuisse pariter Deum pro suo beneplacito transfundere voluntates Posterorum in voluntatem Adami solum quoad aliquos actus, et non quoad alios, cum id possit fieri etiam in humanis, ac saepe fit, ut quis solum quoad certa negotia alliget voluntatem suam voluntati alterius, secus autem quoad alia; et sic de facto Deus transfudit voluntates posterorum in voluntatem Adami solum in ordine ad observationem, vel violationem liberam praecepti; secus autem quoad poenitentiam, vel impoenitentiam subsequentem ipsius peccatum, ita ut Adamo poenitentiam agente, ac sic per eandem peccatum suum delente pariter imputaretur nobis ejus poenitentia, atq[ue] sic deletum peccatum ejus, etiam respectu nostri, et consequenter jam nos conciperemur sine originali: hi enim actus prorsus sunt separabiles, et ideo potuit condonari peccatum ipsi Adamo absq[ue] eo, quod illud condonaretur nobis, cum in ordine ad hoc non fuit caput morale nostrum constitutus, nec transfudit voluntates nostras in voluntatem ejus; imo posset condonari idem peccatum uni ex posteris, quin condonaretur alteri; cum sit moraliter multiplex juxta numerum posterorum per propagationem naturalem ab Adamo descendentium (excepta semper B. Virgine) licet physice et moraliter fuerit unicum, videlicet consensus ille Adami ad deglutiendum pomum vetitum. Hinc rursum

Infer. 3. peccatum originale dividi solere in originans, et originatum: quod (ut jam dicta in Tract. de poenit. numero 174.) sic explicatur: peccatum originale vel potest considerari in ordine ad illud instans, in quo Adamus actu peccavit, vel ad instantia sequentia ipsum instans peccati. Primo modo consideratum est respectu Adami peccatum actuale, originale originans respectu nostri. Secundo modo consideratum dicitur originale originatum, adeoq[ue] respectu Adami habituale. Sub prima consideratione competit Adamo soli physice, sub secunda v. consideratione moraliter ~~[illegible]~~ nobis. His praenotatis

Dico

Dico tum cum communiori Sententia, peccatum Originale, est ipsum pec-
catum actuale Adami violantis praeceptum prout moraliter, ac interpretative,
fuit peccatum nostrum. Pbr. quod Originale juxta Trident. debet esse vere,
et proprie peccatum, adeoq3 sufficienter voluntarium, unicuiq3 internum, et
proprium, sed hoc ipse nequit esse aliud, quam peccatum actuale Adami ut Capi-
tis nostri moralis, adeoq3 moraliter, ac interpretative nostrum, qo. pbr mi. si enim
aliquid aliud foret, tunc esset aut fomes peccati; aut reatus poenae, aut privatio
originalis justitiae; aut peccatum ipsius Adae solum extrinsece nobis imputatum
sed nil horum dici potest, ut patebit infra. qo.

Confr. dicendo, quod sit ipsum peccatum Adami actuale commissum ab eodem ut
capite nostro morali. Salvatur tum, quomodo sit nobis voluntarium, et imputabile:
qa cum voluntas Adami, ut capitis nostri moraliter fuerit voluntas nostra eo phy-
sico volente praevaricare praeceptum a Deo latum, nos libere voluimus id vio-
lare qo. Secundo salvatur, quomodo peccatum Adami physice unicum moraliter
multiplicetur in singulis posteris via naturali propagationis ab eodem descendentibus,
adeoq3 quomodo cuivis sit proprium: qa videlicet voluntas posterorum est multi-
plex pro numero posterorum, et cuiq3 sua propria, quod cum omnium volunta-
tes posterorum transfusae fuerint in voluntatem Adami, omnes, ac singulae
voluntates consenserint id, in quod voluntas Adami consensit physice; videlicet in
violationem praecepti, qo pro multiplicatione voluntatum, multiplicatur moraliter peccatum.

Confirmant Conclusionem textus S. Scripturae et SS. PP. sic Rom. 5. v. 12 dr: per
unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et postea additur: in quo omnes
peccaverunt, intellige, quorum voluntates fuerunt transfusae in voluntatem Adae
qualiter non fuit transfusa voluntas B. Virg.; et consequenter eo peccante non
peccavit ipsa eo moraliter, ut clarius patebit infra. Secundo in eundem
textum respexit D. Aug. lib. 1. de Bapt. Parvulorum dicens: Omnes peccaverunt:
qa omnes, unus homo fuerunt utiq3 non physice, sed moraliter. Et S. Basilius Ho-
milia de jejunio: Omnes, inquit, cecidimus, qa omnes in primo parente non je-
junavimus, id e. a vetito pomo non abstinuimus. D. Fulgentius lib. 1. de Incarnat.
Omnes testamentum Dei transgressi sumus transgrediente primo Parente, atqui non
physice, ergo moraliter. Ex quibus vides optime concordare doctrinam nostram 117
cum doctrina Scripturae et SS. PP.

Dico 2. Peccatum Originale habituale, sic acceptum quoad perseverantiam
moralem fere consistit in carentia remissionis. Ita Henno hic disp. 3. q. 2. Con-
clus. 2. v. Frassen. Henricx et alij plurimi Recentiores.

Conclusio pbr eodem modo, ijsdemq3 rationibus, quo, et quibus probata est sect.
priore.

D.

priore numero III. habitualitas, sive perseverantia moralis peccati personalis: ut patebit tibi cum diligentia, et prudentia hisce applicanti. Hic solum

Advertesimo, quod sicut peccatum Adami; quo violavit praeceptum primo instanti commissionis ejusdem, erat respectu illius personale actuale, et sequentibus deinde instantibus erat personale habituale respectu ejusdem; ita proportionaliter idem peccatum Adami ut Originale, et respectu nostri acceptum primo instanti nostrae conceptionis est Originale actuale, sequentibus v. instantibus deinde Originale habituale, ac moraliter perseverans: et de hoc postremo e. conclusio praesens; Unde rursum adverte 2do, quod 2plex moralitas considerari possit in peccato Originali respectu nostri; Una videlicet, vi cujus peccatum ab Adamo ut capite nostro morali physice commissum, fuit moraliter à nobis commissum, adeoque interpretative nostrum peccatum, nobisque proprium, ac intrinsecum moraliter, et de hac moralitate non loquor praesens conclusio, et praecedens. Altera moralitas, vi cujus post primum instans nostrae conceptionis, quo fuit peccatum Originale nobis actuale, deinde sequentibus perseverat moraliter in nobis, et de hac moralitate est praesens conclusio.

118. Probatur utraque jalus rejectione aliarum sententiarum, primo enim negant aliqui pecullum dari peccatum Originale, quod noceat, seu inficiat Adae posteros, ut sentiebant Anabaptistae, et Pelagiani; et ideo damnati sunt, cum sit fide certum Adae posteros via ordinaria descendentes, nec exceptos à transfusione voluntatum omnes peccasse in Adamo, ut docet Apostolus: omnes conclusi in peccato juxta illud Psal. 50. Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum &c.

Secundo alii negant, quod peccatum Originale sit solum fomes peccati, hoc e. concupiscentia rebellis rationi: siquidem definivit Trident. contra eos haereticos, qui id docebant quod peccatum Originale habeat veram rationem peccati, at fomes, et concupiscentia ejusmodi non habet rationem peccati proprie talis; cum neque physice, neque moraliter sit nobis libera concupiscentia, aut evertens rationem. Deinde enim post baptismum ejus adulti, in quo deletur peccatum Originale, manet fomes peccati, et inclinatio ad illud; imo et in infantibus, licet seculo ... ad usum rationis non peccaverint personaliter, tamen sentiunt fomitem peccati.

Tertio negant alii peccatum Originale esse reatus poenae aeternae (: buent Ver. Krispe sentit Tract VIII. de Incarn. Verbi Disp. ult. n. 33 cum Nostris Dr.:) habilitatem, seu obnoxietas subeundi poenam, à parvitate ravis de peccato habituali personali: non enim poenae reatus tremendus, qui hic est indistinctus ab ipso reatu culpae, ut patet ex dictis loco cit. Unde vides hanc sententiam refutari eorum possentem Originale habituale in ejusmodi reatu poenae.

4to Negant peccatum Originale consistere soli ~~consistere~~ in privatione justitiae Originalis, quam alias posteri servassent, si Adam praeceptum non violasset: qa negant

Peccato

#. non reatus primus ... masie e. e. ... culpae ut pat &c.

11

Peccatum habituale personale consistere fr in privatione gratiae ut Sementonie inducta per peccatum personale commissum, ergo nec pt peccatum Originale fr consistere in tali privatione justitiae Originalis inducta per peccatum ab Adamo commissum, ob eandem rationem, quam contra hanc sententiam de peccato habituali personali adduximus.

5to, Nequit peccatum Originale fr consistere in sola imputatione quoad extinctam, ut vult Catharinus. Ratio est, quia Conc. Trident. in decreto ~~jam dicto~~, ~~docet per baptismum deleri~~ de peccato Originali, sess. 5. docet per baptismum deleri quidquid habet rationem peccati proprium, et consequenter peccatum originale debet habere rationem propriam peccati, ergo debet esse aliquo modo proprium, et intrinsecum; absque voluntario enim nullum datur peccatum proprie tale, videlicet moraliter.

6to. Nec in carentia retractationis: quia 1mo facta etiam retractatione non remittitur. 2do, quia etiam non facta retractione, remittitur: ut patet 1mum in adultis, 2dum in parvulis.

Septimo tandem, Nec in qualitate morbida, aut macula producta ab Adamo, et singulos inficiente praesertim per viam generationis semine ipso ~~per~~ transfusam quia 1mo haec est ad libitum fingere, et esse majorem fabulam, quam sit, quod omnium hominum primigenia mãa fuerit in Adamo.. Secundo, Peccatum Adae et in esse morali, et in esse morali physico destructum est, ergo non pt operari in nobis; nec est credibile, quod Deus illum actum Adae conservet post leges mundi in concavo Lunae, et dum homo generatur, ejidem admoveat, et cogat agere indistans.

Solvuntur Objectiones. 119.

Obj 1mo Peccatum Originale prout actu contractum coalescit ex peccato Adae commisso, et voluntatum transfusione, et existentia posterorum, hoc est Animo insti conceptionis; ergo ut nobis sive peccatum imputetur, debet aliquid ex his tribus esse in nostra potestate, sive libertate; sed nil horum fuit, aut esse pt in nostra libertate: nam transfusio voluntatum nullatenus pendebat a nostra libertate, sed a solius Dei Trini Supremi Domini voluntatum omnium creaturarum, et creabilium; sed nec peccatum Adami utpote pendens ab illius solius voluntate, sed nec existentia nostra, sive conceptio nostra ut patet per se, ergo.

Confir. Per obedientiam Christi Domini non constituimur moraliter obedientes obedientia nobis propria, et imputabili; nec ejus opera satisfactoria sunt moraliter nobis propria; alias per ipsos digne satisfecissemus pro peccato, ergo nec per inobedientiam Adami moraliter constituimur inobedientia nobis propria seu per ejusdem peccatum, peccatores.

Resp. ad 6. ergo debet aliquid ex his 3bus esse in nostra potestate, et libertate moraliter et interpretative, C. C. physice, n. C. Jam vero peccatum Adae ipsi physice liberum, fuit nobis moraliter liberum, ut patet ex dictis.

Ad Confir. Aliqui negant A; assumuntque Christum Dominum fuisse pariter caput morale

morale totius generis humani in ordine ad actus obedientiae meritorios, et satisfactorios et consequenter actus illos fuisse moraliter nostros: hoc tamen observandum Christum non fuisse caput nostrum morale per aliquem actum superadditum, sicut fuit Adam, sed per hoc, quod cum Christus D. sit verus Deus, est jam necessario caput nostrum, imo totius mundi.

Obj. Dicetur 3. cum aliis obedientiam, et actiones Christi D. non fuisse ita nobis moraliter proprias quoad omnia, sicut fuit moraliter proprium peccatum Adami; eo, quod Deus defacto non acceptet merita, et satisfactionem Christi pro nobis, nisi per nostram voluntatem nobis liberam physice haec merita, et hanc satisfactionem, nobis applicemus per sacramenta a Xsto D. instituta, quae ex ejus meritis causant gratiam ex opere operato, et per actus liberos supernaturales, qui causant gratiam ex opere operantis, ut dixi: et hinc patet disp. inter obedientiam Christi D. respectu nostri, et inobedientiam Adami, qui ita fuit constitutus caput nostrum, ut ejusdem observare praeceptum, vel violare, esset moraliter nostra absque nova libera applicatione, absque novis liberis actibus a nobis physice elicitis in ordine ad contrahendam hanc inobedientiam, ut patent haec ex dictis. Unde voluntates nostrae non erant transfusae in voluntatem Christi D. sicut erant transfusae in voluntatem Adae: ac propterea cum Christi Redemptoris, qua capitis nostri moralis satisfactio, nisi acceptata in actu 2do, a Deo, non erat moraliter nostra: hinc in actu 1mo erat solum efficax in se, et quodammodo conditionale; si videlicet libere applicetur nobis, a nobis, id est libertate nostra propria, sub qua conditione solum Christus voluit eam nobis prodesse in actu 2do, et Deus acceptare pro peccatis nostris, tanquam moraliter nostram, aliter se res habent respectu peccati Originalis inter nos, et Adamum tanquam caput nostrum morale, ut patet ex dictis.

120 obj 2. Posteri vel existentes, vel non existentes peccarunt in Adamo: si non existentes ergo nec morali libertate poterant impedire suum peccatum, sicut non poterant impedire ipsum peccatum Adami, siquidem moralis libertas supponit existentiam physicam ipsius subti, cujus est talis libertas: si vero existentes, ergo peccarunt postquam Adami peccatum fuit jam abolitum, vel saltem hi peccant omnes illi, qui nascuntur post peccatum Adami abolitum per poenitentiam; sed post peccatum ejus abolitum non possunt dici peccare peccato Adae, ergo. Resp. Posteros peccasse existentes, non existentia reali, et in seipsis, sed existentia morali, qua existebant in Adamo, ut capite morali, cujus ut talis existentia physica fuit moraliter nostra existentia: sicut et libertas illius physica, qua ille poterat impedire peccatum originale, erat moraliter libertas nostra (: et consequenter poteramus impedire libertate morali peccatum Originale:) quatenus voluntates nostrae transfusae in ejus voluntatem existebant moraliter in voluntate ejus. Pro reliquis

121. Notandum hanc propagatio moralis, id est descensus posterorum per generationem naturalem solum esse conditio imbibita in pacto Adami, sine qua hi non contraherent peccatum Originale n. a. e. causalitas, sive actio productiva peccati Originalis in posteris hac via nascentibus, et ideo parentes non sunt causa effectiva peccati Originalis in suis filiis

ex

(ex qua ratione impie deducebant heretici non nulli illicitum ee usum Matrimonij,
alij veri ut Manichei blasphemé asserebant Matrimonium ee à diabolo:) et licet
anima sola proprie maculetur peccato Originali in instanti sud infusionis, non to_
tr, qd generato tantû nec sit conditio, sine qua non maculetur: licet enim aa
loquendo quidditative, et in se non generetur, sed creetur, imo nec ipsa mâa generat,
hoc ipso tn qd generetur Unio physica aa ad corpus jam denominative dr generari
corpus et aa, quatenus videlt totum compositum denominatur generatum, cujus compsi
ti pars non e. sola Unio, d et mba, et aa
Not. 2. Ex eo, non seqr, qd Deus alligando, seu transfundendo voluntes nostras in vo_
luntatem Adami, et faciendo cum eo pactum jam supra explicatum nobis fecerit
injuriam: nam pactum hujusmodi fuit nobis valde lucrosum: neqz ullatenus
fuit nobis injuriosum: siquidem ante hoc pactum nullum habuimus jus ad justitiam
originalem, gratiam habitualem, et alia dona supernaturalia: et tn illo facto poteramus
hoc oia libere consequi, et sic magnam nobis lucrari felicitatem: nulli a fit inju
ria, si non aufertur id quod ipsi nulatenus debebatur. Cum igitur independenter à tali pacto
nullum potuerimus habere jus ad justitiam Originalem, ceteraqz dona nae superaddita
(: nam spectando solam naam nati fuissemus absqz tali justitia, talibusqz donis em
nullo praecedente peccato :) deinde ex à tali pacto acquirebatur nobis jus ad justitiam
originalem, et alia dona, modo velimus illud servare; clare seqr pactum ejusmodi
non solum non fuisse nobis injuriosum, d prorsus favorabile. Hinc ri e. paritas, qd si Ma_
gistratus constitueret tutorem alicujus pupillo, quem praevideret dissipaturum bona illius, foret
id pupillo injuriosum: qa pupillus jam antecedenter ad talem constitutionem tutoris
habebat jus ad sua bona, eorumqz conservationem. Similiter nulla e. paritas, quod
si v. g. Petrus praevidens Paulum commissurum homicidium, Pauli voluntati alligaret
suam, eamqz vellet ee mlr suam, inconvenienter ageret, et peccaret, qa videlt Petrus
obligatur semper impedire suum peccatum (: hic a non impediret, d potius in illud
consentiret :) e contra Deus non tenetur impedire peccatum hominum, quibus obj
dedit plenam libertatem, et dat semper vires, et gratias sufficientes ad ea vitanda.
Not. 3. Pactum cum Adamo fuisse hujus vg tenoris: si praeceptum hoc observaveris,
justitiam, et dona supernaturalia, et tibi, et obj posteris conservabis, si vero vio_
laveris, tibi, et illis amittes justitiam Originalem, et dona supernalia: sine hujus_
modi em, l. simili pacto neqz Adam potuerat ee caput morale posterorum, neqz
posteris scribere tali pacto, sine promissione Dei, ee ~~caput potestatum~~ potuit debita justi_
tia originalis per derivationem ab Adamo: neqz tn Deus obligabatur expectare consensum Ada_
ad hoc, ut ei imponeret hujusmodi obligationem pro posteris conservandi, l. perdendi
justitiam Originalem; adeoqz recte ipsum constitueret caput morale posterorum, siqui_
dem Deus titulo supremi dominij poterat id facere em invito Adamo, eumqz ad
id.

jus obligans: nihilominus ut Adam peccaret tanquam persona publica, sive ut caput nostrum morale, debuit habere cognitionem, sive scientiam ~~hujusmodi~~ voluntatis hujusmodi divinae transfundentis voluntates posterorum in voluntatem ejusdem; alias non fuisset ipsi voluntarium peccatum ut originale, seu ut capitis nostri moralis, sed solum ut personale: nam circumstantia ignorata in aliquo peccato nequit peccanti esse voluntaria, sic v. g. peccans cum persona, quam credit esse liberam, cum reipsa sit conjugata, non contrahit malitiam adulterij, supposito, quod ipse sit grosse liber, et sic de aliis

Sectio Tertia

Quomodo B[eatissi]ma Virgo immunis fuerit ab omni labe originali?

122. Praenot. ex Scoto in 3. dist. 3. q. 1. a P. Krisper cit. tract. VIII de Incar. dist. ultima. q. Aliam esse conceptionem seminum, et aliam animarum; prima fit per commixtionem realem maris et foeminae, secunda vero mediante unione animae cum corpore organizato in utero matris. Prima vocatur activa, secunda passiva: ex qua divisione alij etiam triplicem distinguunt conceptionem B[eatissi]mae V[irginis], primam dicunt corpoream, secundam spiritualem, tertiam divinam; prima est qua ipsius s. parentes Joachim et Anna opere maritali invicem convenientes praestiterunt ea, quae maxime spectabant ad ipsius corporis informationem et organizationem, donec anima rationalis infunderetur, quam conceptionem DD. vocant activam. Secunda est ipsa animae spiritualis infusio, et unio cum corpore jam organizato, quae ordinarie dicitur conceptio passiva, quae fit illo ipso instanti, quo anima rationalis creatur, ac corpori unitur, et quo verum sit dicere: mater est homo. Tertia tandem est ea, qua B[eatissi]ma V. per singularem Spiritus S. in ea operationem, et obumbrationem subministrato purissimo sanguine pro formando Christi corpore, concepit Deum hominem, eo nimirum instanti, quo Verbum caro de Virgine sumpta factum est

Praen. 2. Hic potissimum agi controversiam tantum de conceptione 2da; an videlicet eo instanti, quo anima B[eatissi]mae V. unita fuit corpori, omnino expers fuerit peccati haereditarij, quo ex voluntate Adami propagatae infici solent omnes omnino homines, qui opere maritali concipiuntur, ac nascuntur. Item pro solidissimo stabiliendae immaculatae conceptionis fundamento

Praen. 3. Ex eodem Doctore 3. dist. 7. q. et dist. 19 q. 1. signa praedestinationis Christi D., in quibus videtur, ut fuse dicetur in Tract. de Incar.: Christum per se praedestinatum esse ante Adamum, et minime occasione peccati illius, ex quo Scotistae inferunt in eodem signo praedestinationis Christi praedestinatam B. Matrem ejus

tanquam

proximus principium illius, et consequr em ante Adamum, omnesq3 alias creaturas, sicut Script. et multi PP. sentiunt. Nam Primo Ecclesiast. 24. dr. Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem Creaturam ... ab initio, et ante secula Creata sum. Proverb. 8. Dnus possedit me ab initio viarum suaru antequam quidquam faceret a principio. Quae omnia licet enucleentur de Incarnata Dei Sapientia, Ecclea tn, et SS. PP. Bhmae V. passim accomodant. Sic Petrus Damasc. Serm. 1. de Annunt. inquit: Haec Bhma Virgo ante Constitutionem mundi in Consilio Aeternae Sapientiae electa, et praelecta. S. Bernardinus Senen. Serm 15. cap. 1. Tu B. V. ante omnem Creaturam in mente Dei praedestinata fuisti, ut Deum hominem ipsum procreares. Ven. Beda Lib 4 cap. 24 in cap. 11 Luc. ubi secundum Apstlum docet Christum factum ex Muliere, et hinc infert: Christum Carnem suam non de nihilo, non aliunde, sed materna traxisse ex Carne, alioquin nec vere filius hominis diceretur, qui originem non haberet ex homine. quo cum Christus D. ante omnes Creaturas praevisus sit ad carnem, ut homo, et filius hominis, simul praevideri debuit Mater ejus, ac consequenter simul cum ipso praedestinari. Ex quo Principio Scotico, et supereminenti excellentia Bhmae V. a SS. PP. praedicata facile inferenda ejusdem V. purissima Conceptio a labe adamitica ~~Filia~~ immunis. Hinc

Dico Bhmam Virginem peccatum originale non incurrisse, aut contraxisse. Est Scoti 123.
in 3. dist. 3. q. 1. Probent hic addere conclusio hujus gravissimi Dri, si non aliunde compertum est per totum mundum sententiam de Immacul. Conceptione affirmativam post Scot. subtil in omnibus Scholis invaluisse, nisi forte Dominicanorum Lyceum velles excipere, quamvis nec ipsi citra excomunicationem publice saltem, et post decretum Gregorij XV. in S. Congregatione die 24. Maij anno 1622. editum vel quidem privatim, ei contradicere audeant.

Pbr conclus. 1. ex S. Scrip. Gen. 3. dr. Inimicitias ponam inter te, (id est serpentem) et mulierem, inter semen tuum, et semen illius, ipsa conteret caput tuum, et tu insidiaberis calcaneo ejus: ex quo textu duplex oritur argumentum; primum: si Maria tantum in unico instanti fuisset in peccato Originali, non fuisset perpetua inimicitia inter illam, et serpentem; sed amicitia, consensus, subjectio: et invalidam serpenti inimicitiam opposuisset, cum si ille hanc in primo conspectu vicisset quo. Secundum, Peccatum Originale peccatorum omnium est caput, et initium, seu est caput diaboli; sed tale caput contrivit Maria, quo ab ejus morsu, et pestilenti afflatu, fuit omnino immunis. Tertium, ~~calcaneus~~ Calcaneus a PP. intelligitur exordium vitae B. V. cui insidiabatur serpens suo Originali veneno, sed minime venit: quia hoc ipso calcaneo conculcatus est serpens, propterea quod sponsus sponsae dicit Cant. 7. Quam pulchri sunt gressus tui filia Principis in calceamentis

Textum hunc confirmant, et magis declarant alij textus S. Script. Primo Esther 15. dr. Quid habes Esther? Ego sum frater tuus, noli metuere, non morieris, non enim pro te, sed pro omnibus haec lex constituta est. Omnes Judaei, de quorum genere illa erat

erat Esther adjudicati fuerunt morti lege Regis Assueri; ubi Rex magis inclinatus ad Esther, dixit se fratrem ejus, proinde non pro ea, sed aliis ob eam legem mortis esse constitutam. quare igitur Christus Dominus, plus quam frater, plane filius Mariæ suam Matrem non exemerit à lege mortis peccati, non pro illa, sed pro omnibus aliis allata?

Secundo, Psal. 45. legitur: Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus, Deus in medio ejus non commovebitur, adjuvabit eam Deus mane diluculo id est non vespere, ut Latronem, non meridie, ut Paulum, vel Magdalenam, non mane, ut Jeremiam, vel Joan. Baptistam, sed mane diluculo in ipso primorum vitæ exordio, et conceptione adjuvit Mariam.

Tertio Cant. 2. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias Adæ. Hoc est ut dicunt SS. PP. Beatissima V. est illud lilium perpetuum sine omni spina peccatorum, præsertim peccati originalis, quod caussit, ut terra spinas, et tribulos germinaret Adamo.

Probatur 2. ratione. Si Beatissima V. non fuit præservata ab originali, aut ideo fuit, quia Deus non potuit, aut quia noluit eam præservare? non primum: quia Deus est omnipotens, et nulla est implicantia Virginem nasci sine macula: quia quod nos teneamur delicto Adami, non est necessitatis, sed Divinæ voluntatis; nam potuit Deus velle, ut peccatum Adami soli Adamo, et non aliis noceret; et sic si potuit totum genus humanum à peccato Adæ, multo magis potuit unam personam eximere, et si potuit privilegiare servos, cur non et Matrem? ergo potuit. Non secundum, cur enim nollet? cur deberet eam in pacto Adami includere, cum illam possit non includere, et præstantiori modo per præservationem redimere, eamque humiliorem reddere, ut innocentem, quam ream, cum humilitas ex dignitate crescat, ut patet in Christo. Nec ratio justitiæ Dei id poscit, cum aliunde dilatatum justitiæ Dei, quod omnes reliqui Adæ posteri alienæ non propriæ culpæ rei sint morte temporali damnati; coeloque exclusi: imo potius si Matri non parceret, cum posset, justitia læderetur; Deus enim jubet, quantum licet parentes à filiis honorari, at potuerat filius, ut impediat dedecus in Matre, ergo hoc justitiæ fuit. Licet itaque justitiæ sit delinquenti pœnam inferre, non tamen prohibet justitia liberare, et cavere, ne delinquas.

Probatur 3. Ecclesia non celebrat, aut celebrare præcipit, nec celebrare convinet festum, nisi de aliquo sancto, aut sanctitatis mysterio juxta illud S. Aug. obitus, non natales Sanctorum celebrantur: quia obitus sunt sancti, non natales intellige propter peccatum originale, in quo nascimur, quod Ecclesia non potest colere, et venerari, sicut Ecclesia celebrat festum Davidis, non celebrat festum adulterii, sed pœnitentiæ; sed Ecclesia celebrat festum de Conceptione Beatissimæ Virginis ergo conceptio ista est sancta; si sancta ergo ab omni peccato immunis: nam si Conceptio B. V. peccato foedata fuisset non veneratione, sed potius abominatione perpetua obliviscendus esset juxta illud Job. 3. Pereat dies, in qua natus sum, et nox, in qua dictum est conceptus est homo... sit nox illa solitaria, nec laude digna

Confr. Omnes Europæ Principes, omnes Academiæ in hoc ipsum conjurant, ut videre est novissime apud Milieskovski, omnis populus fidelissime clamat ergo.

Solvuntur

Solvuntur Objectiones

Obj. 1mo ex S. Script. 1mo. Gen. 6. omnis quippe caro corruperat viam suam; ergo et ca- 124.
ro Virginis saltem in Adamo. 2. Job 14. Nemo mundus a sorde, neque infans, cujus
unius diei vita super terram; ergo nec B. V. 3. Rom. 5. Per unum hominem in hunc
mundum peccatum intravit, in quo omnes peccaverunt. sed non nisi: quia in eo fuerunt
secundum rationem seminalem, qualiter enim in eo fuit Bsma Virgo, ergo. 4to Sicut
in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivificabuntur, ergo et Bsma V. 5to
Gal. 3. Conclusit Scriptura omnia in peccato. ergo et Bsmam Virginem Mariam
R. 1mo, ejusmodi propositiones generales pati exceptionem, alioquin veræ non essent. Sic
limitandæ sunt multæ locutiones ejusdem Apostoli, ut: omnis homo mendax. Omnes
declinaverunt. Non est justus quisquam. Non est qui faciat bonum quod omnes legun-
tur Rom. 3 et tamen Bsmam V. certe non comprehendunt. Quare
R. 2. Hos, et similes textus verificari in sensu accommodo; exceptis nimirum individuis
speciali nota dignis, ut loquuntur jura. Exceptionem autem satis probavimus in Conclus.
et probat Concil. Trid. excipiens B. V. ab omnibus aliis, quæ continentur in toto de-
creto de peccato Originali.
R. 3. Cum Scoto in 3. dist. 3. q. 1. Licet ad omnes authoritates in contrarium posset
responderi... exponendæ sunt, quod omnes naturaliter propagati ab Adam sint peccatores,
hoc est, ex modo, quo habent naturam ab Adam, habeant, unde careant justitia Originali,
seu sunt debitores justitiæ Originalis ex demerito Adæ, nisi eis aliunde conferatur; sed
sicut Deus posset post primum instans conferre ei gratiam, ita posset et in primo.
Hoc est prout Paulus seipsum explicat dicens ad Rom. 5. in Adam omnes peccave-
runt. Et ad Ephes. 2. Eramus natura filij iræ. ubi non dicit: Omnes absolute peccasse,
sed in Adam, non omnes nos esse absolute filios iræ, sed natura nempe Adami; quod
enim de Bsma V. verum esse potest, nempe eam hoc modo in Adamo peccasse: quia Adamo
peccante ipsa, ut Adami filia debuisset esse rea hæreditarij delicti, seu fuit debitrix ex
culpa Parentis, quod debitum tamen nunquam solvit in utero Matris, dum conciperetur, sed a solu-
tione semper fuit exempta, non quidem natura, sed gratia, et privilegio.
Nec dicas adhuc: S. Paulus clare loquitur Corinth. 5. Quoniam si unus pro omnibus
mortuus est, ergo omnes mortui sunt per consequens et Bsma V. per peccatum Orígle.
R. hunc, et similes textus, quibus astruitur Christum pro omnibus mortuum, nil
aliud indicare, quam omnes homines propter peccatum Adæ indigere Redemptore, Christumque
omnes redemisse; sed reliquos homines curative, Bsmam V. Virginem præservative
ut loquitur Scotus supra dicit.
Obj. 2. Si Bsma Virgo non fuisset inclusa in pacto, nec habuisset tunc jus ad gratiam 126.
2do nec fuisset a Christo D. redempta 3. si Adam non peccasset, B. Virgo fuisset
inclusa in pacto: ergo enim [illegible]. Confr. 1mo. si B. V. non peccasset, non fuisset mortua,
sed

sed est mortua, pr. Confirmatur 2. si tanta e. puritas Virginis, pr nec habuit debitum remotum. qd tn admittemus sectio sequenti. Pr A. 1mo, qa e. aliunde nata miraculose ex Parentibus sterilibus 2do, qa Angeli non habuerunt hoc debitum remotum 3tio etiam Christus D. debuisset habere debitum remotum.

R. d. primam seqlam, non habuisset jus ad gratiam, si nullo modo fuisset inclusa in pacto, t. si aliunde non habuisset promissam, c. si aliquomodo fuisset inclusa, t aliunde habuisset promissam, n. seqlam. Quia 1mo pt dici, quod fuerit inclusa in ordine ad gratiam vel absolute volo illam gaudere gratia, qm em Adamus conservaret, si non peccaret, t. conditionate, volo et illam exclusam in pacto, pro casu, quo Adam debet, non aut si peccaret. Hinc 2o Adam non demeruisset positive gratiam Bssimæ Virgini, sed tantum negative in quantum per illum non acquisivisset quidem, poterat tn per Christum, t. per liberalitatem Dei.

Distinguo 2dam, non fuisset a Christo D. redempta Redemptione sanativa, t reparativa, c. redemptione præservativa, nego. Nam Ecclesia orat: Ex morte Filij Tui prævisa eam ab omni labe præservasti. Et in hoc sensu Bssima Virgo necessariam esse dicit redemptionem: Ita nata fuit ~~ex~~ via seminali; et dicit fuisse mundatam purificatione cæremoniali. Ad 3. c. A. n. c. qa Deus voluit illud privilegium conferre, et simul aliud non maculationis.

Ad Conf. 1. tr. m., et Concesso m n. c. Quia 1mo, sicut mors non habet connexionem cum peccato, t. vicissim, ita nec justitia animæ habet connexionem cum immortalitate hominis, unde enim hæc connexio, cum remisso peccato per justitiam intrinsecam, adhuc moriamur, et amissa justitia damnati vivant. Secundo, qa damnata e. hæc Baij propositio 78. Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed conditio naturalis, pr nisi specialiter fuisset conservatus moriebatur naturaliter, ad qd prohibendum, positum e. lignum vitæ in paradiso. Tertio. Quod nunc Bssima Virgo licet immunis a morte animæ, mortua sit corporaliter, est propter conformitatem cum Filio licet immaculato mortuo. 4to aliqui dicunt ipsam non fuisse mortuam, sed in deliquio translatam ad superos, sed traditio contraria de concursu Angelorum ad ejus mortem est communior, et fide dignior.

Ad 2. Confir. A. tum qa debitum remotum nil prorsus maculæ, t. imperfectionis inducit moraliter in Virginem. sicut qd Christus D. sit natus ex Virgine, nihil illi obest. Tum qa 2do, n habuisset occasionem Redemptionis em præservativæ; si em nullo modo spectasset ad lineam Adami, quid fuisset, cur a Christo D. per ejus merita præservaretur, quod tn præservatio e. certa apud fideles. Ad 1. pbn. d. A. ita ut parentes redirent ad viam potentiæ generativæ, a qua naturali defectu, t. ætatis, defecerant, c. A. ita ut non ex iis generata sit, n. A. et c. et sic em Joannes et alij nati sunt ex sterilibus antea, dono pro illo actu specialiter a Deo præter ordinem concesso.

Ad 2. c. A. n. c. qa Angeli non descendunt ab Adamo, sicut descendit Bssima Virgo

Ad 3.

Ad 3. d.A. si descendisset via ordinaria, prout absolute poterat, C.A. semper A. et C. quia Virgo non e. unita Verbo hypostatice ita nec alia ~~...~~ omnia privilegia sunt ei concessa. 126.

Obj. 3. Pius V. abstulit proprium officium Conceptionis, ubi dicebatur Blma V. immaculata, et praeservata etc. ~~Conf~~ Ad 4. Praedestinatio, et reprobatio hominum facta fuit ex Massa perditionis, ut loqu. August. ergo praedestinatio B.V. supponit eam fuisse prius in illa Massa ~~Ad~~ Plures PP. cum Anselmo, Ruperto hoc privilegium negarunt Deiparae etc.

R. ad 3. et dico, Pius V. illud officium de medio sustulit, ut oia ad antiquam normam revocaret, sicut expunxit e Calendario S. Sennam, et S. Rochum. Ad 4. dico, Praedestinatio B.V. absolute in Matrem decretae non fuit ex Massa reliquorum corrupta, ut notavi numero 122. prob. 3.

Ad 5. dico, PP. et Scholastici antiqui aliter loquentes aliqui, interpretandi sunt, quod Blma V. contraxerit originale, hoc e. debitum aliquod saltem remotum incurrendi in illud, ut D. Thomas aliqui, quod B.V. concepta fuerit in peccato non propriae virginis, sed Parentum praesumptive, quatenus coniugii potuissent cum motu concupiscentiae, quae ab Apostolo vocatur peccatum; non quia semper, sed quia saepe habet annexum peccatum aliquod, vel tem veniale, ratione excessus libidinis, quod tamen a Parentibus B.V. longe abfuit, et ideo solum praesumitur: aliqui, dum dicunt B.V. sanctificatam fuisse post animationem, intelligendi sunt de posterioritate naturae, non temporis, aut post primam conceptionem corporis organizati, non vero post primam conceptionem animae, quae respectu conceptionis corporis, dicitur secunda. Ceterum alias objectiones quae possent adduci, consulto omitto: cum omnes fere DD. modernorum vel potius impugnent nostram conclusionem, quam oppugnantes, si cui placuerit legere, centenarium earum reperiet apud P. Krisper tom. 3. Tract. VIII. SS 3. de Incar.

Sectio Quarta

An in Blma Virgine fuerit debitum contrahendi peccatum Orig.le? 127.

Pro 1. Ex dictis constat B.V. aliquod debitum habuisse ad contrahendum Originale, x Adæ
cum fuerit filia Adae juxta illud Scoti in 3. dist. 3. q. 1. Quilibet filius Adae naturalis e. debitor justitiae Originalis, et ex demerito x caret ea, et ideo omnis talis habet, unde contrahat peccatum Originale. Hoc e. omnis talis habet debitum ex filiatione Adae, ut contrahat peccatum Originale, unde ulterius de B.V. dicit: Ipsa enim contraxisset Originale peccatum ex ratione propagationis communis, nisi fuisset praeventa per gratiam Mediatoris. Ex quo cum ptt distinguendum esse inter peccatum Originale, et debitum ejus: peccatum transiens e. macula inhaerens animae ab ipso instanti creationis, et infusionis ejus, per quam redditur fl. rea mortis aeternae, et inimica Deo,

at

ac captiva diaboli. Debitum v. e obligatio contrahendi maculam illam, et fundatur talis obligatio in transgressione Adæ omnium nostrum, quatenus ex lege divina erat caput omnium posterorum suorum per viam generationis naturalis descendentium, nisi Deus impediat illam transgressionem pro aliquo. De hoc debito non conveniunt defensores immaculatæ Conceptionis B. V. ne quidem Scotistæ, an videlicet sit proximum, l. remotum? Unde x.

16. Prop. 2. Ut amputemus omnem litem de nomine, debitum proximum dici potest obligatio, l. necessitas proxima habendi maculam originalem in instanti conceptionis, ex vi pacti et alligationis voluntatis nostræ ad voluntatem Adami prævaricatoris. Remotum e obligatio, necessitas, l. periculum, ortum praecise ex naturali descensu ab Adamo peccatore, et nostra passiva capacitate, ut illo pacto, et peccato comprehendamur. Hoc posterius debitum non importat verum defectum moralem, sed mere naturalem; nec magis pudendum e. sic debitorem ee, quam ee filium suorum parentum. Prius v. debitum defectu morali non vacat, cum ad peccatum proxime accedat, et contrahenti aspergat hoc probrum: peccasse in Adam.

Prop. 3. Debitum Remotum ultro admitto in B. Virg. nec a quoquam negari id posse existimo juxta praecedentem ejusdem explicationem. Nam Deipara non minus ac cæteri, descendit ex Adamo per ordinariam viam generationis, et nisi ex Christi meritis specialiter fuisset exempta, debebat cum cæteris intrare pactum, fuit ergo, spectata conditione naturæ obnoxia peccati Adæ contrahendo, et hoc obnoxietas, ut appellant, e ipsum debitum remotum; quod innoxie concedi potest, videturque omnino necessarium ad salvandas scripturas, et indigentiam Redemptionis.

128. Dico Beatissima V. non habuit debitum proximum culpæ originalis. Deducitur ex Scoto in 3 dist. 3 q. quem sequuntur ex Theologis Tridentinæ Synodi Catherinus, Carvial, Salmeron &c. Contra sentiunt non pauci, acerrimi alioquin Immaculatæ Matris defensores, ut Suarez, Vasques. Bellarminus, Azor &c.

Pr. 1mo In sententia Scoti de Christo decreto ante praevisionem lapsus Adæ decernebatur in illo signo priori, quo decernebatur Incarnatio Verbi, conferenti Matris ejus cum omnibus dotibus decentibus ejus dignitatem quo decernebatur cum immunitate ab omni nocumento peccato, et cum plenitudine omnis gratiæ, ponebaturque extra ordinem cæterorum hominum ita ut nullus primo hos constitueretur caput illius, quamvis eet generanda ab hominibus sicut et alij, et posset dici capax peccati originalis qua capacitate debitum remotum explicatur; quod decretum in favorem B.mæ Mariæ non fuit revocatum per posterius, quo Deus constituit Adam caput totius reliqui generis humani: nam non oportuit, ut illam quæ jam posita e. extra communitatem cæterorum hominum, iterum poneret ad communem massam; l. hinc illa non habuit debitum proximum peccati Adæ, nec in eo peccavit, ergo. Consequentia firma patet ex illo Esther 15. Non Deipara figurata fuit

Per

per Esther Reginam cui dicitur: Non enim pro te, sed pro omnibus haec lex constituta est, hoc est lex, quae communis erat, nec debet tangere Reginam, quae erat extra ordinem communem. Item a pari: Sicut Deus de facto limitavit decretum transmissionis usque ad illos solos, qui per seminalem viri, et mulieris generationem descendunt ab Adamo, ita quod Christus, quamvis ab illo descendat per Matrem, et avos, non contraxerit debitum peccandi; ita verisimile est, quod limitaverit idem decretum, ut nec comprehenderet foeminam, quae talem hominem Virgineè paritura erat. m v subsumpt. aliter explicabo debiti proximi, et remoti.

probr 2. Matri Virgini nec erat optabile, nec conveniens, partum ingredi cum caetera turba mortalium, quo male introductum cessantque rationes illae, ob quas reliqui praeteri dicuntur intrasse. A. probr. optabile non erat: quia ut futura Mater Verbi, acceperat erat longe praestantiores gratias, in primo conceptionis instanti, quam eadem promereri poterat Adamus; neutiquam igitur proficuum illi fuerat, ut alligaretur voluntati imperfectiori, et se exponeret periculo proximo peccati multis absque ulla spe boni. Sed neque decebat ut Domina subjiceretur Servo, et Dei Genitrix ac Regina Angelorum subderetur capiti multo inferiori: quae enim de causa non fuisset decens, communi Dei judicio, Angelorum voluntates constitui sub Adami arbitrio. Addo: quod Beatissima V., fatentibus Adversariis in ipso vitae suae exortu perfectum usum rationis acceperit, et late id probat Suarez Tom. 1. in 3. p. disp. 4. erat ergo jam tunc adulta, moraliter, seu Theologice atque ad perfectissimos actus virtutum per seipsam physice expedita; proinde minime conveniebat, ut alligaretur libertati alienae: ob quam solam fere causam docent putum AA. non decuisse,
forte nec potuisse; ut Evae voluntas adstringeretur Adamo. 129.

Obj. primo debitum proximum contrahendi peccatum, non dicit ullam indecentiam, seu turpitudinem: estque defectus mere naturalis, non moralis, seu Theologicus. Et Beatissima V. non minus est ab omni labe pura, si debitum habeat, quam si careat, quo inanis est contentio DD. nostrae sententiae. A. probr. debitum hoc aliud nihil dicit, quam naturalem originem, seu descendentiam ab Adamo quondam peccatore, et rebelli; sed hoc in genere moris non est vitiosum; sicut non est vitium morale, nasci ex stirpe ignobili, seu ex parente quondam perduelli: quid enim hoc refert ad veram puritatem, innocentiam, et honestatem internam?

Confr. nullus datur defectus moralis in homine ante contractum peccatum Originale: tum quia antea non datur subjectum, in quod cadat denominatio. tum quia Originale est prima radix omnium imperfectionum moralium nobis imputabilium, atqui debitum proximum est ante peccatum Originale: non ergo est aliquid defectuosum moraliter, sed quasi naturale.

R. n. A. probationem eius. Debitum hoc nil aliud dicit, quam naturalem descendentiam ab Adamo quondam peccatore, cum alligatione ad voluntatem praevaricatricem, seu absque alligatione nego.

Licet

Licet non sit moralis ~~culpa~~ macula ab Adamo perduelli realiter descendisse, e. tn magna moralis indecentia in Adami perduellionem moraliter consensisse; et sic peccatum physice alienum, moraliter proprium sibi fecisse: atque debitum proximum hoc involvit, juxta explicaõem datam &c.

Ad Conf. dices: quod defacto in statu lapsa peccatum Originale, sit primus noster defectus moralis et radix caeterorum, per accidens e.; siquidem in alio statu potuissent peccata hominum incipere ab alia noxa, l. imperfectione, imo in rigore scholo loquendo, defacto peccatum Originale non e. primus noster defectus moralis qa defacto praesupponit debitum proximum; nam in eodem creationis instanti datur in anima nostra debitum pro priori, culpa originaria pro posteriori. Quod v. ad subjectum attinet, ajo, debitum proximum incoluisse subjectum capax defectus alicujus moralis, tum antequam aa contrahat Originale hinc in instanti, quo contrahitur, l. saltem imminet Antequam physice existat anima, et culpam actualiter contrahat, subjectum morale illius defectus e. homo, l. anima, eo modo, quo modo e. subjectum debiti: nam sicut in Adamo peccavit moraliter, ita in Adamo moraliter existit; quae existentia sufficit ad verificandas omnes denominationes ex peccato taliter commisso resultantes. Ita cum multis Aegidius.

130. Obj 2. Bma V. non fuisset redempta p Christum D. nisi peccasset in Adamo, adeoque debitum proximum incurrisset. Sequela non e. tuta, et pbr ex S. Aug. Epist. 156. <u>Non pt dici redemptus, nisi qui per peccatum antea fuit captivus</u> go Bma V. non poterat redimi, nisi antea fuerit in captivitate peccati: ista a captivitas e. obligatio, seu debitum peccati.

Rtmo, argum probaret non modo debitum, sed ipsum peccatum. Rx 2. d. tn non fuisset redempta redemptione Cri consequente peccatum, l. debitum proximum peccati, c. redemptione speciali, praeveniente peccatum ejusque debitum proximum, n. tn. Hanc redemptionem longe praestantiorem alterâ passim agnoscunt SS. et S. Paginae Interpretes, atque ita exponunt cum Aug. illud Psal. 145. <u>Redemisti David servum tuum de gladio maligno</u> videlicet de redemptione praeservativa pro statu e. de medico, qui dr solvere morbos, a quibus praeservat per medicinam: sicut igitur datur medicina reparativa sanitatis, et alia praeservativa, ita pariter redemptio.

Nec dicas: Hac ratione Christum D. em redemisse Angelos bonos; quoniam et ipsi per Christi merita, ut fert communior sententia, sunt praeservati a lapsu, ipsum neque illatum. Angeli nequidem habebant debitum remotum; quod tn habuit Bma V. et sufficit ad indigentiam Redemptionis. Rx 2. non defuisse Patres, qui admitterent, Christum D. fuisse Redemptorem em Angelorum; si enim a peccato servavit Angelos, fuit eorum liberator, quidni et Redemptor?

Nec

Nec absurdi quidem in hac Doctrina apparet; modus tn loquendi peregrinus est
apud aures fidelium, et maxime apud Vulgus: nec usurpandus e. ordinarie,
ne ad errorem Origenis propius videatur accedere 131.

obj 3. Quando Deus per suum decretum, et statutum alligavit nos Adamo: et
B.mam V. excepit, nulla adhuc existebant merita, qo non fuit exempta à pacto, et
à peccato reservata, per merita Christi D. qd nemo dixerit. R. l. C. non fuit exem-
pta, et praeservata per merita Christi D. actu tunc posita, q aliquo modo
ita, et tunc jam praevisa n. C. An v. merita Christi D. infallibiliter praevisa,
impetraverint B. Virgini, gratiam exemptionis, Deumque moverint per modum
causae moralis: an tantum compensaverint, fuerintque intenta per modum finis, aut
aliis modis disceptatur in Tract. de Incarnatione, quare hic circa hoc, vide- 132.
cedo. pro reliquis

Not. hoc fit ee verum, qd B.ma V. contraxisset originale peccatum remote;
quantum nempe e. ex vi propagationis communis, qua voluit Deus eam illam pro-
pagari, nisi jam in signo priori fuisset extra talem communitatem ordinariam, ut Ma-
ter Dei, et Regina Coeli posita.

Not 2. etiam pt ee verum, qd prius naturaliter fuerit Filia Adae, quam justificata,
licet solum habuerit debitum remotum; nam etsi Adam non peccasset, fuisset fi-
lia ejus prius natura, qm recepisset gratiam, et sub tali formalitate potuit
consensu, et non includi in pactum cum Adamo, quamvis ab illo sit pro-
paganda, praesertim propagatione tali, qualis fuisset in statu innocentiae.

Not 3. Quamvis B.ma V. non incurrerit peccatum Originale, aut debitum eju-
sdem proximum, tn maxime indiguit Redemptore: nam contraxisset Originale ex
ratione communis propagationis, nisi fuisset praeservata per gratiam Mediatoris, adeoque
sicut alii indiguerunt Christo D. Redemptore, curante, ut eis peccatum contractum remit-
teretur; ita B.ma V. magis indiguit Redemptore praeservante, ne eet peccatum ab
ipsa aliquo contrahendum

Not 4. Crux illa unica, qm portavit Christus D. duplicis Redemptionis
fuit capax, nempe curativae, et praeservativae. quod enim ex Evangelista patet, duo
dixit Christum D. suis humeris portasse Crucem, socium tn admisisse Cyrenaeum
ita qd Christus D. anteriorem partem tulerit, et posteriorem Cyrenaeus, per quod
duo modi Redemptionis significabantur, primus erat nobilior, et singularis per prio-
rem partem expressus Crucis, in qua erat caput Crucis, et solius Christi humeris
~~pendebat~~ incumbebat: hanc partem dedit Christus suae Matri eam redimendo nobilis-
simo modo, more principum donandi privilegium, praeservando eam a culpa; 2dus
vero modus portandi Crucem, per Cyrenaeum significavit Redemptionem com-
munem caeteris peccatoribus, sicut erat Cyrenaeus.

Not.

#

Not. 5. Dicunt illud Eulea, quod B^ma V. ex morte Filij sui praevisa ab omni labe praeservata fuerit, consequenter fuit praedestinata post mortem Christi; et non in signo praedestinationis de Christo Dno incarnando ~~tuo salvat~~ hr Scripturis conatur salvare dicendo; quod Eulea illa sua ratione loquatur ex suppositione, quod Christi Incarnatio facta non fuisset, nisi Adamo peccante; et quidem non nisi in carne passibili; cujus tamen oppositum docent Scotistae de Incarnatione.

Secundo, hoc transmisso, judicat Eulea probabile B^mam Virginem potuisse praeservari, et de facto praeservatam esse a labe Adamitica per gratiam, et merita passionis Christi D. postquam Adam videbatur jam lapsus, et cum eo communi debito tota filiatio Adami, quod sic judicavis factum, ut Deus antecedenter ad peccatum, paratus esset, si illud peccatum sequeretur, remedium dare per sui Incarnationem, et Nativitatem ex aliqua Virgine, prout adhuc conditionate, et in suspenso tenens, num omnes ex hoc remedio gratiam reciperent, et tunc ipsa eius Mater, quantum Divinum judicabat consilium, foret excipienda ab inquinatione, casu quo Adam, et reliqui homines inquinarentur, et tunc Adamo peccante, hoc omnia conditionata transibant in absoluta, atque ideo Christus D. fuit Incarnatus in carne passibili, et mortali; et B. V. electa in Matrem, et praeservata ab omni originali meritis Christi D. Nam nullatenus praejudicat generalibus decretis exceptio alicujus particularis casus, vel modus redimendi singularis, ut patet in legislatoribus humanis, qui suarum legum generalium epikeias, et exceptiones faciunt, aut fieri permittunt, cum hoc solum discrimine, quod isti non praevideant omnes casus excipiendos, bene tamen Deus.

133. Quaeritur pro complemento, An B. V. immunis ab originali, et debito contrahendi illud, fuerit immunis etiam a peccati fomite? Ad quod sciendum, fomitem in actu 2do esse motiones, seu appetitus sensitivi actus ad objecta sensibilia turpia praevenientes rationem, et allicientes ad peccatum. Fomitem vero in actu primo esse ipsum appetitum sensitivum a quo hujusmodi motiones causantur. Jam Respondeo in B. V. certum est non fuisse fomitem in actu 2do ut docent communissime Theologi; cum istae motiones sint indecentes, et inordinatae, atque adeo indignae Dei Matre. Quoad fomitem in actu primo D. Thomas dicit ex privilegio in B. V. fuisse ligatum, quatenus nunquam prodiit in actum 2dum. Sed clarius hoc privilegium explicat Scotus dicendo: fomitem in Deipara fuisse extinctum: quia non ex privilegio extrinseco, sed ex intrinseca exigentia Maternitatis nunquam prodiit in actum secundum; sicut omnes docent in Christo D. fuisse extinctum: qui nunquam prodiit in actum 2. ex intrinseca exigentia Unionis hypostaticae; in B. V. vero ligatum, qui ex privilegio Dei extra Caelestiis motionibus

Sectio

Sectio Quinta

An Infantes cum Originali decedentes puniantur aeternum poenâ sensûs?

Quinque numerantur sententiae de supplicio ejusmodi infantium, quae pau- 134.
latim à summa lenitate ad summam severitatem descendunt. Prima sententia
eorum fuit, qui regnum Coelorum infantibus non baptizatis promittere audebant,
etiamsi non negarent eos in peccato originali conceptos, et natos. Ita sensit qui-
dam Vincentius olim, et ~~[illegible]~~ Zuinglius in declarat. de peccat. orig. ubi
docet, probabile esse, per Christum D. universam naturam humanam ita esse restitu-
tam, ut etiam filij infidelium sine baptismo decedentes, salventur. Id autem non
solum probabile, sed etiam certum, de filiis fidelium: quem hoc in errore quoad fi-
lios fidelium, sequuntur multi sectariorum, ut Bucerus, Martyr, Calvinus.

Altera sententia paulo quidem minus liberalis, sed tamen valde mitis, fuit eorum,
qui parvulos non baptizatos excludebant à regno Coelorum: tamen eis dabant vi-
tam aeternam, et naturalem beatitudinem sine ulla molestia, aut dolore extra regnum
Beatorum, et procul à carcere damnatorum, hoc est in medio inter Coelum et ge-
hennam, qualis locus vix fingi potest alius, quam terrae convexum. Ita sensisse olim
pelagianos docet S. Aug. Lib. de haeresibus cap. 88.

Tertia sententia jam aliquanto severior docet parvulos sine Baptismo
decedentes damnari apud inferos morte aeterna, sed tamen ita puniri carentia
visionis Dei, quae dicitur poena damni, ut nullum patiantur omnino dolorem,
neque internum, neque externum. Ita docet D. Thom. q. 5 de malo art. 2 et 3.

4ta sententia superiore adhuc severior liberat quidem parvulos ejusmodi à
cruciatu ignis et vermis, de quo loquitur Marci 9. Vermis eorum non moritur, et
ignis non extinguitur; quae proprie dicitur poena sensus, sed non eos liberat ab interno
dolore, qui sequitur ex amissa beatitudine sempiternae felicitatis. Ita docet Petrus
Lombardus Lib. 2. Sent. dist. 33.

Quinta sententia severissima, atque extrema docet parvulos propter originale pecca-
tum utroque poenae genere, damni scilicet, et sensus, in gehenna perpetuo cruciari:
in hanc sententiam satis aperte propendet Gregorius Ariminensis in 2. sent. dist. 33
quaest. 3. et Joannes Driedo. Haeretici moderni extremis sententiis magis de-
lectantur, et ideo parvulos non baptizatos aut in coelo cum Beatis locant, ut
diximus de Zuinglio, et Calvino, aut igni sempiterno illos addicunt: quod colligitur
tum ex Luthero, Melanchthone, qui peccatum Originale confundunt cum actuali: tum
ex Tilmanno Heshusio. jam

Deus

135. Quod Infantes sine baptismo decedentes non puniuntur poena sensus. Ita DD. Angelicus, et Subtilis, estque communissima inter Scholasticos.

Obr. 1mo ex illo Apocalyps. 18. Quantum se glorificavit, et in deliciis fuit tantum date illi tormentum, et luctum: atqui parvuli nulla se ratione glorificaverunt, neque in deliciis fuerunt, nullum igitur merentur tormentum, et luctum. Item Isaiae ult., et Marci 9. conjungitur ignis cum verme: Vermis eorum non morietur, et ignis non extinguetur. Constat autem parvulos nullam passuros poenam ex morsu vermis, id est ex conscientia mali operis animum pungente, atque affligente; ergo credibile enim est nullam esse passuros ignis poenam.

Obr 2. Ex cap. Majores de Bapt. ubi Innocentius III hoc habet: Poena originalis peccati est carentia visionis Dei; actualis vero peccati poena, gehennae perpetuae cruciatus. Quod enim docet Eugenius IV. in literis unionis Graecorum ~~[illegible]~~.

Confirmatur Conclus. quia poena sensus est quaedam exprobratio culpae; ergo cui non convenit exprobratio, ac reprehensio propter culpam, nec competit poena sensus; parvuli autem non possunt ob originale reprehendi, ut notat August. Lib. de duabus animabus cap. 11. Propterea Theologi docent, et notat Haunoldus, in adulto, qui baptizatur, nec requiri, nec dari posse contritionem, et retractationem, si careat peccato originali ergo.

136. Obj. 1mo Matth. 3. Praecursor Domini de ipso Domino ita loquitur: Cujus ventilabrum in manu ejus, et permundabit aream suam, et congregabit triticum in horreum suum, paleas autem comburet igni inextinguibili. sed parvuli sine baptismo decedentes non sunt grana in horreum inferenda: ergo paleae ignis inextinguibilis pabulum futurae.

Confirmatur id ipsum 1mo Matth. 3. dicitur: Omnis arbor, quae non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur; sed parvuli fructum bonum non fecerunt, ergo excisi in ignem mittentur.

2do, Matth. 13. Sic erit in consummatione saeculi; exibunt Angeli, et separabunt malos de medio justorum, et mittent illos in caminum, at parvuli sine baptismo justi non sunt, id est peccatores.

[Left margin: ...ni Ecclesia Catholica.]

R. Parabola nihil omnino ad parvulos pertinet. siquidem area nihil est aliud [nisi Ecclesia], in qua sunt boni malis admixti, ut grana paleis, omnes fideles, nulli infideles, ut S. Aug. docet in Lib. contra Donatistas cap. 10. parvuli sine baptismo non sunt in area, ac per hoc neque inter frumenta, neque inter paleas numerantur.

Ad Conf. dico Scripturam loqui de adultis, qui fructum facere cum possent

minime.

minime fecerunt. Nam enim arbores ante unam diem, l alteram plantatæ non
mittunt in ignem, eo quod fructum non ferant.
Ad 3. Hæc verba citata sunt ex parabola de Sagena missa in mare bonos
et malos pisces congregante. Porro Sagena illa non mundum universum
l Ecclesiam tantum significat, in qua sunt homines boni, et mali, fideles,
~~et infideles~~ et baptizati, ut S. Aug. explicat contra Donatistas post collationem
cap. 21. illa igitur verba: Separabunt malos de medio justorum, et mittent
illos in caminum ignis, ad infantes non pertinent, qui in Sagena Eccles. magis
fuerint
obj. 2. ~~cit.~~ Matth. 25. Omnibus, qui a sinistris erunt, id est omnibus malis di- 137.
cetur: Ite maledicti in ignem æternum; judicium hoc sine dubio universale fiet:
quo enim parvuli adeo cogentur. Non erunt a parvuli a dextris. nam alioqui regnum
coelorum possiderent; erunt ergo a sinistris, et sententiam illam excipient: Ite male-
dicti in ignem æternum.
Rx judicium universale erit, et omnes ibi aderunt pusilli cum magnis, fideles
cum infidelibus, justi cum peccatoribus, l non eadem forma omnes judicabuntur, in
Evangelio a Matth. 25. solum describitur forma, qua judicabuntur ii, qui in Eccles.
sunt, atque ita hic locus ad parvulos non pertinet, qui in Ecclesia sunt
describi v. formam solum illorum judicii, qui sunt in Ecclesia perspicuum est, tum
ex August. Lib. contra Donatistas cap. 21. et Lib. de fide et operibus cap. 15.
Deinde ex ipsis Evangelii verbis; comparat enim Dnus bonos, et malos ovibus,
et hædis, qui in eodem grege ejusdem pastoris numerantur. constat autem gregem
unius pastoris nil esse aliud, nisi ecclesiam, in qua sunt boni, et mali; sed Christi-
ani: Infideles enim lupis potius, et canibus, quam hædis in scripturis comparari
solent. Illa autem ratio æterni supplicii: Esurivi enim, et non dedistis mihi mandu-
care etc. satis aperte indicant, istam judicii formam, ad solos fideles esse re-
ferendam, quippe qui non arguuntur, quod rectam fidem non habuerint, l
quod opera fidei non ostenderint.
Denique cum Evangelium ad solos fideles pertineat; neque enim fidem habent Evan-
gelii, nisi fideles: non erat opus in Evangelio describere formam, qua judi-
cabuntur infideles, sed satis fuit in genere dixisse: qui non crediderit, condemnabitur.
Marci ult. Et qui incredulus est filio, non videbit vitam. Joan. 3. Et de parvulis: unius deli- ~~Joan. 3.~~
cto in omnes in condemnationem. Rom. 5.
Nec dicas: S. Aug. serm. 14. de verbis Apostoli ex hoc loco Matth. 25. probat
adversus Pelagianos, parvulos sine baptismo defunctos, ituros in ignem æternum,
eo

eo, quod ad sinistram pertineant, cum in dextera nulli sint nisi justi, et nullus sit tertius locus, praeter dexteram, et sinistram. Nam Resp. ex loco Evangelij Matth. 25. tantum colligitur fore in speciali, qua judicabuntur mali Catholici; non pt enim colligi, omnes omnino peccatores futuros in sinistra, et sententiam damnationis accepturos. Nam judicium universale erit, et mali Catholici ideo erunt in sinistra: quia ibi erunt Daemones, et infideles, et omnes operarij iniquitatis. Sic enim legimus Luc. 12. Quod si dixerit servus ille in corde suo, moram facit Dnus meus venire… veniet Dnus servi illius in die, qua non sperat, et hora qua nescit, et dividet eum, partemque ejus cum infidelibus ponet. Atque hoc solum volebat S. Aug. probare serm. 14. de Verbis Apostoli, nimirum parvulos non habituros vitam aeternam, et futuros in sinistra et damnandos ad poenam damni. Ita Bellarminus.

138. Ceterum Not. tuo. In die judicij universalis omnes quidem resurgent, etiam parvuli, cum corporibus suis, et reddent de factis proprijs rationem, sed parvuli facile se expedient; dicent enim se nil habere propriorum factorum nil enim boni, vel mali, cum Apostolo teste Rom. 9 se propria voluntate gessere quare dictum illud S. Athanasij: Et qui bona egerunt, ibunt in vitam aeternam, qui vero mala in ignem aeternum, ad eos non pertinet.

~~[illegible]~~ * Solutio.

2do, Pueros in hac vita non pati poenam* stricte dictam, hoc est inflictam ob Originale, sed improprie: quia subeunt incommoda propria naturae humanae, quibus in statu innocentiae ex speciali dono caruissent. Nam ob originale solum carent bono indebito, nempe impassibilitate, non vero directe in ultionem Originalis patiuntur. Quod etiam constat ex propos. 63. ex proscriptis Baji; quod habet: Nemo praeter Christum est absque peccato Originali; hinc B. Virgo mortua est, propter peccatum ~~Adami~~ ex Adamo contractum, omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut et aliorum justorum fuerunt ultiones peccati actualis vel Originalis.

3. Quamvis homo puniatur in alia vita poena sensus ob veniale, non tamen punitur sequitur quod etiam puniatur illa poena ob Originale; quia Originale adhuc gravius punitur quam veniale, quamvis non puniatur poena sensus: quia punitur poena aeterna damni; Deinde veniale cum sit formaliter voluntarium, seu per propriam voluntatem, et conversionem inordinatam ad objecta propria, delectabilia, nil mirum, quod poena sensus reordinativa talis deordinationis puniatur; secus vero Originale in Adamo contractum ab his infantibus

4to. Infantes sine baptismo decedentes carent felicitate naturali, seu quam habituri essent, si non peccassent nec elevati fuissent ad statum supernaturalem.

Quamvis

Quamvis Caterinus Lessius apud Arriagam tom. 3. disp. 2. illis beatitudinem naturalem concedant, quod Lyranus, Suarius, Salmeron putant valde probabile, loquuntur tamen ipsi de beatitudine naturali, quae forsan possit illis competere simul cum miseria peccati; non vero de beatitudine naturali simpliciter dicta. Quomodo enim dici potest absolute felix, qui est filius irae, et Deum suum ultimum finem habet a se aversum, et infensum?

So. Miseriam, quam habent parvuli ex Originali, ita excludere felicitatem naturalem, ut tamen aut nullam, aut mitissimam afferat tristitiam, Deo illam impediente aliquo ex dictis modis. Ratio est ex August. lib. 5. contra Julianum, parvuli isti non puniuntur tanta poena, ut eis non esse natos potius expediret; ubi de damnatis verum est, quod Christus D. Marci 14. dixit de Juda: Bonum erat ei, si natus non fuisset quam aut nullam, aut fere nullam tristitiam patiuntur, adeoque ut sint (ut loquitur idem Aug. et Nissenus) in damnatione omnium levissima. Altera ratio est, quia non videtur divinae clementiae consonum, quod poena valde gravi in aeternum puniatur, qui voluntate tantum aliena sui capitis moralis peccavit.

~~Fant~~ Tandem, Utrum Infantes sine Baptismo post diem judicii futuri sint in Limbo, hoc est in loco obscuro subterraneo, ut volunt Bellar. et Tannerus; an vero in loco subterraneo quidem, sed perlucido quidem ut communius docent cum Magistro Sententiarum; an demum in superficie terrae, in loco valde amoeno, ut Suarius, ~~et~~ Salmeron, Lessius? quod sicut est incertum, ita per me maneat indecisum. Quamvis status damnationis videatur incongruus loco amoeno: videtur tamen congruus divinae clementiae punire illos ob peccatum in voluntate aliena, quod declinare non potuerunt.

Disputatio Quarta.

De Peccatis Capitalibus.

Peccata capitalia communiter enumerantur septem indicata hac dictione SALIGIA. singulis literis, ordine indicantibus literas initiales peccatorum, Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Gula, Ira, Accedia. Dicuntur autem Capitalia vulgo etiam mortalia, non quod de se semper mortalia sint, sed quod sint veluti capita, radices, Origines, et causae omnium aliorum peccatorum, et totius perditionis humanae.

Sectio Prima.

Quid sit Superbia, Quale Peccatum, Quae ejus filiae?

Dico primo Superbia est appetitus inordinatus propriae excellentiae super alios 13.

Dicitur

Dicitur 1. Appetitus hoc e amor, complacentia, s. desiderium. dr 2. inordinatus et hoc ex duplici capite: 1mo per respectum ad humilitatem, in quantum superbus fugit aliis subijci. 2 per respectum ad magnanimitatem, quatenus in rerum magnarum appetitu mediocritatem excedit. dr 3. Excellentiae, id e. perfectionis quam quis habet, aut sibi saltem imaginatur. dr 4to propriae hoc e. de sua perfectione; et ideo, si Pater nimium appetat excellentiam filij, aut filius Patris, non e. propriè superbia, sed quoddam vitium ipsi propinquum. dr tandem superbia, qua D. lib. 2. dist. 6. q. 2. dividit superbiam in propriè dictam, et latè dictam. Primam docet importare, ultra amorem inordinatum excellentiae propriae quandam eminentiam super alios, hocque satis congruit ejus vocabulo: quid enim aliud est superbire nisi velle super alios ire? Latè dicta a, quae proprio nomine dr philautia, quam vocat Scotus luxuriam quandam spiritualem, consistit in immoderata propriae perfectionis complacentia, nullo habito ad alios respectu.

140. Dico 2. Superbia ex genere suo est peccatum mortale, si sit consummata, et perfecta; id e., si quis excellere ita appetat, ut Deo, Superioribus, eorumque legibus subijci nolit. Imperfecta tamen, qua quis subijci non renuens iis, quibus debet, et in suo tantum affectu se se magnificat, e. tantum veniale ut docet Cajet. quia sine Dei, et aliorum despectu plus justo se efferre; non e. gravis inordinatio: est tamen gravis, si fieret cum notabili aliorum contemptu, complacendo in aliorum abjectione.

Probr. 1mo Conclus. ex S. Script. Rom. 1. ubi inter eos, qui digni sunt morte, recensentur superbi et Eccli. 10. legitur: initium omnis peccati e. superbia: nec mirum, qui enim Creatori non vult subijci facile in omnia creata diffluit.

Probr. 2. ratione: quia maxima e. deordinatio, abjecta Superioris regula, velle in omnibus capricio suo inhaerere. ergo.

Si dicas: Dominus loquens de Christi Ecclesia sub Typo Jerusalymae dicit Isaiae 6. Ponam te in superbiam saeculorum: ergo superbia non e. peccatum. Resp. superbiam prout ibi sumitur dicit quandam eminentiam, et indifferentem ad bonum, et malum; et ideo dr Mausoleum superbum, domus superba &c. et hoc sensu intelligi debet textus allegatus; hic a sumitur pro vitio.

141 Dico 3. Filias superbiae esse tres. Prima e. Vana gloria, quae e. cupiditas inanis gloriae; cujus finis e. manifestatio inordinata propriae excellentiae, sive verae, sive fictae. Dicitur vana, quando quaeritur ex re mala, falsa, aut ficta, aut quae non e. digna gloria, s. non tanta, ut ex opibus, magis &c. aut apud eos, qui non bene judicant

de

de re, aut sine debito fine. Est peccatum per se veniale, mortale saepe per accidens. imo, ut contra Angelum recte docet Sylvester Navar. &c. e. tantum veniale res enim sacras principaliter facere ob gloriam vanam. v. g. concionari.

Bono per vanam gloriam dupliciter peccatur. Primo directe, idque 1. per verba, estque jactantia, quae e. venialis per se, si fit de rebus bonis. v. g. jejunio, oratione &c. etsi per accidens saepe ratione damni, si sit falsa, fiat mortalis; et quidem Idem primo, si quid dicas contra gloriam Dei ut Ezech. 28. Deus ego sum. Secundo, si prorumpat in contumelias, v. g. non sum sicut caeteri hominum, ut adulter. Tertio ex fine malo. Quarto, si ~~ex fine malo~~ si cum notabili damno proximi fiat. 5to si de re mortaliter mala: quia approbatio operis eandem cum illo speciem habet, quod proinde in confessione debet exprimi; saltem quando cum jactantia de peccato, conjuncta fuit complacentia ejusdem; quod additur: quia si absque ea fuit Nav. Palaus Diana docent contra Sanch. et alios non necessario explicari. Vel per facta, quae si vera sint, et aliquid admirationis habent, dicitur inventio novitatum, haec enim solet vulgus admirari, ut peregrinas vestes, opiniones &c. mortale, si corrumpat juventutem, vel mores. Si vero facta falsa sint, e. hypocrisis, v. g. si quis boni aliquid faciat, ut videatur bonus, etsi non sit; quae ex se venialis est, nisi sit cum injuria, vel contemptu Dei, et proximi.

Secundo indirecte, in quantum quis alter non vult esse minor quod fit quadrupliciter, primo per intellectum; et e. pertinacia, qua quis nimis adhaeret proprio judicio, ~~proprie~~ sententiae, proprio consilio, nolens cedere melius intelligenti: et talibus dicitur Proverb. 3. Ne innitaris prudentiae tuae. Unde refert Cassianus Collat. 16. Cap. 11 Quod impossibile sit quemquam, qui proprio fidit judicio, diaboli illusione non decipi. Hoc vitium licet de se sit veniale, e. tamen mortale, si oppugnetur veritas magni momenti; vel si sit conjuncta cum periculo tertii, v. g. si Medicus cum periculo aegroti maneat in sententia. Secundo, per voluntatem, et e. discordia, seu protervia voluntatum disgregatio circa bonum: qua peccatur mortaliter, quando e. circa bonum Dei, vel proximi, in quo deberent esse concordes. Tertio. Per verba, estque contentio, seu inordinata verborum contrarietas, quae e. mortalis, quando animo contradicendi altercaris circa veritatem pertinentem ad fidem, vel salutem animae, aut corporis. 4to. per facta, dum quis non vult exequi, quod debet, et e. inobedientia, qua quis sententia sua superiorum mandatis praeferens, dedignatur subesse. Inobedientiae culpam adauget rebellio superbiae genus pessimum, sive illa sit subditorum erga Principes, sive aliorum inferiorum erga superiores.

Etenim

Cæterum, nota ut jactantia de peccato mortali sit mortalis, debet ea de opere quatenus fundat malitiam: nam qui se jactat tantum non de opere ipso, sed de sua fortitudine, ingenio, artificio, dexteritate in opere ipso demonstratis, non peccat mortaliter, ut recte Sanch. et Sporer: si opus tuum mortaliter malum laudes et ideo tibi complaceas, peccas mortaliter: quia approbas, et complacentiam habes in objecto mortaliter malo: si autem tantum taceas, non ideo peccas saltem mortaliter.

142. Secunda filia superbiæ est ambitio; et dicitur inordinatus appetitus dignitatis et honoris non debiti, vel debito majoris; ut si ambias beneficium, vel officium, quo es indignus: vel illicito modo, et mediis, v.g. per simoniam. Est per se peccatum veniale, fit autem mortale, vel ratione materiæ ex qua, vel ratione medii, per quod honor quæritur, vel ratione damni, quod proximo infertur. Denique si moderate honor appetatur ob honestum finem, erit actus magnanimitatis, ut docet Layman.

143. Tertia filia est præsumptio, seu inordinatus functionum proprias vires superantium: et ideo dicitur præsumptuosus qui tentat id dicere, vel facere, quod est supra vires. Tantum est venialis, ubi inde nullum imminet periculum injuriæ Dei, damni proximi, aut salutis propriæ; alias est mortalis. Unde graviter peccat 1mo, qui præsumit exercere, quæ quærere officium Confessarii, Superioris, Consiliarii, Judicis, Medici aut Theologiæ Professoris sine scientia sufficienti. 2do qui ad venerea proclivis, et facilis, audet cum puella solus habitare, aut consortia impudica frequentare, licet absque animo peccandi. 3. Qui sine experientia equum ferocem ascendit, aut quid simile facit cum periculo sibi graviter nocendi. Præsumptuosum depingit D. Bern. tract. de 12. gradibus humilitatis dicens: Primus in conventibus residet, in consiliis primus respondet, non vocatus accedit, non missus se intromittit... judicat judicantes, præjudicat judicaturos: si cum tempus advenerit, non promovetur ad prioratum, suum Abbatem, aut invidum judicat, aut deceptum.

144. Tandem nota post S. Gregorium Lib. 23. Moral. cap. 4. D. Thom. ~~[illegible]~~ apud P. Henno disp. 4. sive q. 2 conclus. 3. quatuor actus superbiæ referre. 1mo, dum quis credit se bonum, quod habet, sive naturale, sive spirituale, a seipso habere. Secundo, cum desuper datum existimat se suis meritis obtinuisse. 3. Dum gloriatur se habere, quod non habet. 4. Cum, aliis despectis, vult videri singularis. Duo primi actus sunt mortales ex genere suo, eo, quod excludant subjectionem, et dependentiam debitam Deo:

Primus

Primus enim negat bonum possessum dependere à Deo: à quo tamen bona
cuncta procedunt, et ideo taliter superbire dicit Apostolus 1. Corint. 4. *Quid ha-
bes, quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non accepe-
ris?* Secundus vero facit quidem Deum boni collati authorem, sed ex debito,
non ex liberalitate. Duo ultimi actus sunt etiam mortales, si adsit gravis
proximi, aut superiorum despectus, secus detrimentum, alias veniales, ideo si ali-
quis existimans se veluti phoenicem in aliqua scientia, aut arte, resol-
veat, consulat, scribat, asseratur, praecipiat &c. cum gravi aliorum nocu-
mento, peccat graviter, teneturque ad omnium damnorum reparationem, si autem
stat in sui sola existimatione, aut etiam in ea, quam vult alios de se habere, absque
eo, quod [illegible] noceat, peccat tantum venialiter.

Sectio Secunda.

De Avaritia.

Avaritia graece Philargyria, sumitur generaliter pro cupiditate immo-
derata cujuslibet rei, sive utilis sive delectabilis: quo sensu accipitur quandoque
ab Aug. et aliis PP. sed hic sumitur strictius. Hinc 1245.

Dico 1mo. Avaritia est appetitus inordinatus habendi, seu immoderatus amor, ac
nimia sollicitudo acquirendi, ac retinendi pecunias, divitias seu bona tempo-
ralia. Dicitur 1mo *inordinatus*: quia divitias appetere pro vita honeste tran-
sigenda, prolibus educandis, familia sustentanda &c. non est vitiosum. Dicitur 2. *divi-
tias*, quo nomine veniunt aurum, argentum, gemmae, agri, vineae, domus et
aliae rerum mobilium, ac immobilium possessiones sive habitae, sive habendae
sive magnae, sive parvae, et ideo aeque potest esse avarus pauper, ac dives, cum
nempe vel paucis habitis nimio affectu inhaeret, vel habendis inhiat immoderato
desiderio; unde Aug. in Psal. 51. v. 9. *Quid tibi prodest si eges facultate, et
ardeas cupiditate?* Consistit ergo avaritiae malitia non in abundantia,
aut in penuria, sed in eo, quod quis divitiis sive parvis, sive magnis velit 1246.
cor apponere.

Dico 2. Avaritia ex genere suo est mortalis, quando opponitur charitati,
vel justitiae; venialis vero, quando opponitur soli liberalitati. Prima pars
primo modo enim sumpta, etiam se extendit vel ad violandum Eleemosynae
praeceptum, ubi graviter obligat, vel ad aliena indebite, et per nefas desi-
deranda, conquirenda, possidenda, retinenda, puta per simoniam, usu-
ram, dolos, fraudes, furta, rapinas &c. Et de hac praesertim avaritia
loquuntur [illegible] divina eloquia, et S. PP. dum dicunt impossibile esse
servire

servire Deo, et Mammonae: servit a Mammonae; qui servit nummis, et plus nio: plus sollicitus de pecunia, qm de divina gratia, plus curans lucrum qm damnum in conscientia; et ideo velut Idololatra magis censetur colere mammonam, qm Deum

Pbr 2. p. qa secundo modo sumpta avaritia e. mera illiberalitas, seu affectus nimius divitiarum in hoc consistens, qd licet quis eas superflue quaerat, amet, possideat &c. non tn earum amorem amori divino praeferat; et ideo supponitur paratus velle omnium divitiarum jacturam facere, qm praeceptum aliqd graviter obligans violare. Hoc tamen rarum e. et difficile avaro, qui divitias non possidet, sed possidetur a divitiis. Ut hujus peccati enormitatem exponat D. Seng variis utitur comparationibus in Dieta Salutis tit. 1. cap. 6. com[illegible] avari-
iste defi. tiam morti et inferno: sicut en nunqm satiatur illa occidendo, [illegible] lubet Do, sic nec Avarus pauperum, aut viduarum substaam de[illegible], et absorbendo. secundo, Mari, qd sicut omnes fluvios recipiens non redundat, ita Avarus alienum sudore et sanguine repletus, nunqm redundat in pauperes.

Avaritia denique post superbiam, merito secundo loco numeratur inter capitalia: qa revera plurimorum peccatorum caput et caa est. Ejus septem speciales filiae enumerantur a S. Gregorio Lib 31. Moral. cap. 31. Obduratio, inquietudo, violentia, proditio, fraus, perjurium, fallacia, mendacium, quae passim apud Moralistas explicata reperies.

Sectio ~~Secunda~~ Tertia

De Luxuria.

1217. Quid Luxuria e. appetitus, seu usus venereorum inordinatus, vel indebitus tam quoad copulam illicitam, quam quoad delectationem veneream morosam directe voluntariam; et e. semper peccatum mortale. Hujus septem sunt filiae, seu species: fornicatio, adulterium, stuprum, raptus, incestus, sacrilegium, peccatum contra naam: quibus accedit impudicitia: malae vero soboles hujus maximi capitalis peccati enumerantur a D. Gregorio octo, videlt. Caecitas mentis, praecipitatio, inconsideratio, inconstantia, amor sui, odium Dei, amor mundi, horror futuri saeculi

1218. Prima species luxuriae e. fornicatio simplex, seu concubitus, aut congressus naalis soluti cum soluta: Estque peccatum mortale ex naa sua, adeoque non tantum lege divina, et humana positiva, sed naali jure prohibita: patet hoc pro e. Scriptura Ephes. 5. Omnis fornicator, aut immundus... non

habet

non habet hæreditatem in Regno Christi et Dei. Apoc. 21. fornicatoribus ... pars erit in stagno ardenti igne, et sulphure, quod est mors secunda.

Patet secundo, quia natura abhorret concubitus vagos tanquam fini generationis, bono prolis, imo et bono communi oppositos: fini quidem generationis, cum finis ille sit proles non tantum generanda, sed educanda, instruenda, et in virum perfectum promovenda; quod a natura est impedire fornicatio defectu curæ paternæ, aut maternæ, Bono prolis: quia si licita foret fornicatio, non posset non sequi confusio, conturbatio, querela, ignorantia in genere humano pro- 149

Dices primo Oseæ primo mandat Deus prophetæ, ut faciat filios fornicationis, quod est licita jure naturæ. Secundo Possent fornicarii ita inter se convenire de prolis educatione, ut nullum ipsi proli, aut humano generi sequeretur detrimentum: quo casu non est contra jus naturæ

Ad primum Respondent Scotistæ Deum dispensasse: quia juxta ipsos, dispensare potest in iis, quæ sunt ~~de jure naturæ~~ de jure naturæ late, qualia sunt præcepta secundæ tabulæ excepto octavo; Thomistæ volunt per filios fornicationis intelligi filios illius, quæ fuit fornicata, seu fuit ~~meretrix~~, meretrix, licet fuerit Oseæ legitime copulata. Dicuntur a filii fornicationis: quia proles nonnunquam sequuntur inclinationem Matris, ita ut si illa fuerit fornicationibus dedita, ita et illi.

Ad 2. n. e. non enim ideo lex naturæ prohibet fornicationem: quia nocet actualiter proli, aut bono communi, sed quia nociva est, seu nata nocere, ita ut sit per accidens, si contrarium eveniat.

Porro fornicatio alia dicitur vaga more pecudum modo cum hac vel hoc, modo cum illa, vel illo. Alia determinata saltem ex parte fœminæ dicitur concubinatus, et respective simplex adulterinus. sacrilegus, incestuosus etc. Cujus aggravans malitia est perseverantia voluntatis in peccato, quod nimirum concubinarius non tantum peccet fornicando, sed etiam in continuo saltem virtuali proposito peccandi perseveret quandiu nimirum concubinam voluntarie detinet. Unde absolvi non potest nisi certe promittat illam dimittere, quamprimum absque graviori damno poterit, et secundo reverso, concubina sine justa causa nondum ejecta, vel deserta, absolutio neganda. 150

Ad 2am Stuprum stricte sumptum hoc est concubitus cum Virgine per vim coacta: quod ideo præter peccatum mortale fornicationis, continet aliam speciem peccati contra justitiam præcipuæ sibi injuriæ, et damni illati Virgini, et consequenter ejus parentibus, et inducentem obligationem ad omnia damna inde consequentia, compensanda; ut nimirum stuprator vitiatam aut ducat in uxorem, aut honeste dotet. Quod si tamen

Puella

Puella ob illatum stuprum nullum aliud damnum passa fuit, puta, quia factum occultum mansit, et aequè honestum matrimonium consecuta est, probabile est ad nullam restitutionem obligari stupratorem ante judicis sententiam. Quia pro injuria secluso damno, nulla debetur restitutio, sed poena à judice. De hoc vide dicta in Tract. de Restitutione

151 Tertia est Raptus, et generatim dicitur abductio violenta foeminae cujuscunque in alium locum ad exercendam libidinem: quae si virgo sit, effectu violenter secuto, non nisi valde accidentaliter differt à stupro, eademque ratione culpae et obligationi restitutionis obnoxius erit raptor. Si conjugata, ~~raptus~~ vidua, non virgo, censetur potius oppressio parique ratione sequetur obligatio compensandi damna secuta foeminae oppressae. Strictius à raptus dicitur similis abductio violenta puellae, seu virginis, seu non virginis, e domo, vel potestate paterna in ordine ad contrahendum cum ea Matrimonium, et hic ultra peccatum mortale, novo jure, vel impedimentum dirimens Matrimonium, quod neque validari poterit, nisi puella loco tuto reddita de novo liberè consentiat.

152. Quarta e. Adulterium, seu concubitus illicitus in alieno thoro: et hoc sit, aut conjugati cum soluta; aut soluti cum conjugata; aut conjugati cum conjugata, quod dici solet adulterium duplex, est semper peccatum mortale gravissimum duplicis malitiae moralis, puta contra castitatem, et contra justitiam, violando jus alterius conjugis, et ordinariè insuper causa maximorum, et vix compensabilium damnorum, quando minimum proles ab adultera concepta est. Ipse quidem adulter si ex assertione adulterae ligatae, aliisque sufficientibus argumentis, ac indiciis credat, vel credere debeat prolem ex se genitam esse, in conscientia obligatur ad restitutionem faciendam, imprimis patri putativo pro sumptibus necessariis factis in alenda, educanda, dotanda prole spuria: deinde reliquis legitimis pro damnis, quae per prolis intrusae successionem patiuntur, idque in toto, vel in parte prout adultera ad restitutionem cooperari multum, vel parum poterit. Ipsa vero adultera non tenetur aperire suum adulterium neque marito, neque proli illegitimae ad avertenda damna inde emergentia marito, et proli legitimae; tenetur tamen in conscientia compensare illa damna quantum in se e., et salva vita, et fama sua, si e. possibile.

153. Quinta e. Incestus, hoc est congressus inter consanguinitate, vel affinitate junctos. Peccatum mortale gravissimum duplicis malitiae, et contra castitatem, et contra pietatis personis conjunctis debitae virtutem: eoque gravius, quo viciniori gradu, et lineae rectae omnium gravissimum e. in primo gradu lineae rectae; v. g. patris cum filia, filij cum matre.

Unde

Unde eas circumstantias graduum, et lineæ explicandas esse saltem securius est, ut habet Navar. Lugo. Quod si quis cognovit consanguineam uxoris suæ, vel econtra, copula illegitima intra primum, et secundum gradum, consumata scilicet intra vas naturale, ante contractum matrimonium, est impedimentum dirimens; post contractum vero amittit jus petendi debitum, quamvis adhuc reddere teneatur.

6ta. est Sacrilegium carnale, et personale, et locale, hoc est violatio rei sacræ per actum venereum. Res autem sacræ, quæ sic violantur sunt locus, et persona. Unde sacrilegium est primo omnis actus luxuriosus exterior scilicet qualis etiam est pollutio, et probabilius etiam tactus impudici secundum Lugo :/ in loco sacro, hoc est in templo, vel cœmeterio: nisi forsan fiat a coniugibus ex necessitate v. g. ad vitandam incontinentiam. Secundo, omnis actus luxuriosus tam interior, quam exterior in persona, vel cum persona voto castitatis consecrata: circa quem forsan probabile est, non opus esse exprimere, utrum fuerit votum solemne, an simplex, sicut neque, si duplici titulo sit sacrata, v. g. quia est sacerdos, et Religiosus: quia moraliter est una numero malitia Sanch. Henriq. et cæteri, quos citat, et sequitur Diana. 154

Septima est peccatum contra naturam; et quidem primo bestialitas, seu concubitus carnalis quicunque hominis cum bruto, aut cum dæmone incubo, vel succubo. Secundo sodomia perfecta, quæ est concubitus carnalis hominis cum homine ejusdem sexus, id est masculi cum masculo, aut foeminæ cum foemina. Tertio sodomia imperfecta videlicet concubitus viri cum foemina extra vas naturale: specie differt a perfecta, et ideo in confessione specificanda, quando quidem prima fiat cum affectu ~~quidem~~ ad sexum ~~debitum~~ indebitum, secunda cum affectu quidem ad sexum debitum, sed in vase indebito. 4to. Mollities est procuratio pollutionis voluntaria in se, vel in alio extra aliquem concubitum. Omnia peccata mortalia gravissima. Pollutio directe voluntaria, procurata, vel quæsita, peccatum mortale est inexcusabiliter etiam ad mortem evadendam: indirecte vero causata tunc tantum peccatum mortale est, quando causa posita pollutionis praevisæ seu actio illa, ex qua praevidetur secutura pollutio, est peccatum mortale in genere luxuriæ: utpote aliquid per se turpe et ex natura sua multum provocans ad libidinem, ut turpes cogitationes, aspectus, et maxime tactus partium inhonestarum. Quando vero causa posita, vel actio illa non est peccatum in genere luxuriæ, ut nimius potus, vel esus calidorum etc. tunc pollutio praevisa, sed minime intenta culpam venialem non excedet. Denique quando causa posita, vel actio illa est omnino licita, necessaria, vel utilis, utpote studere, confessiones excipere, mederi, equitare, certo et commodo situ in lecto accumbere etc. dummodo semper absit periculum consensus, tunc pollutio praevisa, ac orta

Omne

omnem intentionem mere naalr secuta, nullam culpam affert. Sporer tract. 1. Cap. VII. sect. IV.

156. Octava est Impudicitia; et generatim dr voluntaria occupatio potentiarum circa provocantia ad libidinem: et quadruplex distinguitur: scilt cordis oris, aspectus tactus, quo spectant oscula, et amplexus. De quibus tractatum instituere, quamvis ex professo non pertineat ad nos, sed potius ad moralistas, iste nim singula breviter tangemus et ~~declarabimus~~ resolvemus ex P. nostro Sporer ~~tract~~ Henno &c. unde sit.

Sectio Quarta.

Resolvuntur quaedam quaestiunculae.

157. Quaer. 1mo Quonam peccata dicantur cordis, oris & operis seu interna universaliter? R. illa, quae fiunt, et consumantur (: quasi in corde :) in potentiis internis, utpote voluntate, intellectu, phantasia, appetitu sensitivo, ut odium Dei, et proximi, haeresis, superbia, avaritia, invidia delectatio morosa. Peccata oris dicuntur, quae supposito voluntario interno, consumantur solo sermone, seu prolatione verborum, ut blasphemia, perjurium mendacium &c. Peccata operis dicuntur, quae supposito voluntario interno consumantur opere externo, seu per exercitium potentiarum, ac membrorum externorum, ut furtum, homicidium, fornicatio &c. Ratio horum est: quia peccata aliqua alia se-pius, quae incipiunt cordis cogitatione: incrementa capiunt in sermone: et complentur, seu consumantur opere, seu facto externo, ut constat in fornicatione, homicidio &c. 2do alia sunt peccata respectu diversorum peccantium in simili genere peccati; v.g. unus delectatur corde tantum in cogitatione fornicationis, nolens loqui, aut facere turpia; alius delectatur, et loquitur. tertius delectatur, et loquitur et consummat opus.

Quaer. 2. Quis, et qualis sit progressus practicus ad peccatum internum? R. ordinarie esse talem: 1mo ex sensibus externis seu alia causa excitante fit imaginatio rei delectabilis, seu contrariae in phantasia: atque ob naturalem, et intimam connexionem potentiarum, statim de eadem re fit cognitio seu cogitatio in intellectu prius secundum rationem inferiorem, ut res delectabilis, seu contraria est, deinde secundum rationem superiorem, ut quod malum, seu peccatum est contra rectam rationem, seu legem Dei: Secundo, ex imaginatione phantastica sequitur aliquis motus amoris, seu odii, delectationis, seu tristitiae; aut in ipso appetitu sensitivo; et ob dictam connexionem potentiarum, statim fit similis motus in ipsa voluntate. Tertio voluntas consentit; aliquando quidem consensu efficaci in opus ipsum v.g. vindictam, copulam &c. et dr propositum, seu desiderium 4to. Aliquando vero consensus fit consensu solum inefficaci, et simplici complacentia in ipsum tantum motum delectationis inde &c. et dr delectatio morosa. Haec ergo quatuor accurate distinguenda, et explicanda sunt. 1mo cogitatio, et imaginatio. 2. motus internus. 3. propositum, seu desiderium, seu consensus in opus. 4. delectatio morosa seu

Consen

consensus in malum tantum. Primum nullam habet difficultatem de aliis tribus agemus. Quaer. 3. An cogitationes, et imaginationes rerum malarum sint malae, vel bonae? R. secundum se consideratae sunt omnino naturales, et indifferentes, ac manent tales, quamdiu sunt involuntariae; factae a voluntate per imperium, vel consensum voluntatis, possunt esse tam bonae quam malae. Nam 1mo si assumantur ad bonum finem v. g. studendi, docendi, dolendi etc. erunt bonae, et meritoriae. 2. si assumantur, vel permittantur ad malum finem, utpote operationem malam, vel delectationem inhonestam, erunt malae mortaliter pro ratione materiae. 3. si assumantur, vel permittantur sine ullo bono fine ex sola curiositate vel levitate, erunt malae venialiter. 4. Cogitationes, et imaginationes de rebus obscoenis, practice loquendo fere semper sunt malae mortaliter, si voluntariae, et morosae sunt, cum aliqua saltem speculativa delectatione de qua infra 172.

Quaer. 4. Quid, et quotuplices sunt motus? R. motus generaliter dicuntur 158
sunt passiones seu alterationes quaedam excitatae in homine, et brevi transeuntes. Alii sunt mere naturales, qui ex naturalium qualitatum dispositione oriuntur, ut calor, frigus, fames, sitis, pruritus, torpor naturalis etc. de quibus hic non est sermo. Alii sunt sensuales, qui ex apprehensione potentiae imaginativae, seu phantasiae circa objectum delectabile, vel contrarium sensibile excitantur in appetitu sensitivo, seu sensualitate, communes homini cum brutis. Alii denique sunt motus rationales qui ex cognitione ipsius intellectus circa objectum conveniens, vel disconveniens, seu sensibile, seu quodcunque aliud, excitantur in ipsa voluntate; utpote amoris, odii, delectationis, tristitiae, irae etc. Omnes quoque hi motus 1um se naturales sunt, et indifferentes, et morales boni, vel mali, fiunt per ordinem ad rationem, et voluntatem, et eo respectu alii dicuntur primo primi, alii 2di primi, alii omnino deliberati; et hi, vel admissi positivo consensu, vel imperio, vel permissi tantum, voluntate se negative habente.

Quaer. 5. Quinam dicantur motus primo primi? R. illi, qui ex apprehensione 159
objecti convenientis, vel disconvenientis excitantur naturaliter in appetitu sensitivo, vel ipsa voluntate, ante omnem tamen advertentiam vel deliberationem rationis superioris: quod sic ostenditur: nam sicut ex imaginatione seu apprehensione sensitiva objecti convenientis, vel disconvenientis ob naturalem subordinationem potentiarum, statim movetur intellectus ad cognoscendum, vel cogitandum idem objectum sub eadem ratione convenientis, vel disconvenientis sensibilis praecise, sic est 1um rationem inferiorem: ita enim ex motu appetitus sensitivi v. g. delectationis tristitiae etc. ob eandem sympathiam potentiarum statim solet moveri voluntas ad similes motus delectationis, vel tristitiae circa idem objectum, et 1um eandem rationem convenientis, vel disconvenientis sensibilis, hoc est 1um proportionem inferiorem. Quamdiu tamen intellectus non advertit ad eos motus 2dum rationem superiorem, quatenus scilicet sunt mali, inhonesti, vel prohibiti, tamdiu manent motus primo primi.

Unde

Unde hi, cum nullo modo sint voluntarij, et omnem voluntatis liberum assensum omnemque advertentiam, ac deliberationem rationis superioris praeveniant, nullo modo peccata esse possunt. Nullo enim modo e. in potestate voluntatis, quin vel ex actibus sensuum externorum, et phantasiae, vel ex mali dispositione qualitatum, vel etiam operante diabolo in sensualitate, et ob naturalem connexionem, ac sympathiam etiam in voluntate secundum portionem inferiorem excitentur, vel continuentur; etiam post advertentiam, vel deliberationem rationis superioris, ipsa voluntate maxime nolente, abhorrente, repugnante quoad portionem superiorem, quod etiam viri sanctissimi experti sunt, et experiuntur. Hinc conqueritur S. Paulus: <u>Caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem.</u> Tali igitur statu tantum abest, ut motus illi peccata sint, quin sint materia maximi meriti.

160. 1 Quaer. 6. Qui sunt motus secundo primi? R. qui in appetitu sensitivo, vel ipsa voluntate excitantur, cum aliquali quidem, sed imperfecta tantum, et semiplena advertentia, ac deliberatione rationis superioris: qualis fere e. in semidormientibus, semiebriis, distractis, turbatis variis et vehementibus passionibus, qui licet malitiam motus, vel actus hi aliquo modo advertant, non tamen possunt perfecte attendere ad regulam rectae rationis, et honestatis, ut plene, ac perfecte judicent, esse malum vel inhonestum, quod agunt vel quo occupantur. Hi igitur motus secundo primi etsi jam subsint aliquali, et semipleno dominio voluntatis, ut teneatur eos impedire, ne facta deliberatione, ad plenum consensum pertingant; quod licet voluntas negligat, et complaceat, vel consentire videatur, tamen ob imperfectionem advertentiae, et deliberationis, non potest esse perfectus, et liber consensus in malum, utpote non sufficienter propositum, ideoque non nisi leviter, et venialiter censeri potest peccare.

Signa ac imperfectae deliberationis sunt, primo si leviter, et quasi semidormiens apprehendisti aliquid esse malum. Secundo, si vere semidormiens, vel semiebrius fuisti. 3. si vehementissima passione, distractione, apprehensione turbatus fuisti. 4. si post factum rem melius considerans, judices te omnino non fuisse facturum, si ita apprehendisses, vel cognovisses, si plene vigilans, si sobrius, si mente pacata fuisses. Tunc enim credere potes, te absque perfecta deliberatione, et advertentia processisse, ideoque tantum venialiter deliquisse. Eadem consequenter generalia sunt signa imperfecti, et semipleni consensus: quum deficiente deliberatione, necessario deficiat consensus. At specialia consensus semipleni conjectura, et signa sunt primo, si ita dispositus fuisti, ut licet facile potueris exequi peccatum, tamen non sis executus: praesumere potes te ante non plene consensisse: quia affectus pleni non ita facile mutantur. 2. si statim reflectens te super pravum motum [?], sentis in te tristitiam, aversionem, horrorem, ob eandem rationem: secus si complaceas, inhaereas, rumines etc. 3. si animum, et propositum firmum semper inservatum [?] habeas nunquam peccandi mortaliter, aut ~~malis~~ velle potius mori, quam peccare

mortr

mortls, in dubio recte praesumis, te non consensisse in peccatum; nam quod aliquid ita
firmiter habetur odio, si deinde plene amatur, facile advertitur. 2. Denique in dubiis non prae-
sumitur consensisse vir timoratae conscientiae, et alias peccatum abhorrens; qui in dubio
non praesumitur factum, delictum maxime. Secus si sit homo perditis moribus; hic enim
cum bibat iniquitatem, sicut aquam, cum dubitat, praesumere potest, se vere ebibisse. 161.

Quaer. septimo. Quid intelligatur per motus deliberatos admissos, et an sint peccata
mortalia? R. per eos intelligi, qui videlicet post plenam deliberationem, intellectu quidem rationem
superiorem jam plene advertente, ac perpendente malitiam, a voluntate pleno, ac libero consensu
admittuntur, aut etiam quod deterius est, ex proposito, et directo imperio excitantur. Hi motus ita
admissi, seu quaesiti, utpote liberi et directe voluntarii in materia mortali v. g. odii, vindictae,
libidinis procul dubio peccata mortalia sunt: quia voluntarie tendunt in objecta mortalia, 11.
ut infra latius specificabitur de delectationibus morosis numero 163.

Quod si porro ejusmodi motus deliberati sint indirecte tantum, seu interpretative voluntarii
scilicet in causa posita, seu non ablata, v. g. turpia cogitando, aspiciendo, legendo, loquendo, audiendo,
tangendo, aliamve actionem exercendo, unde seu jam de facto sentis oriri, seu orituros praevides
motum delectationis inhonestae, tunc applicanda est, et valebit regula generalis: nimirum
si causa posita, seu non ablata licita, aut venialiter tantum mala sit, et absit periculum
consensus pleni, atque directi; etiam motus illi liciti, aut venialiter tantum mali erunt.

Hinc 1mo aut exerces talem actionem ob causam honestam necessariam, seu utilem, ut
studendo, confessiones audiendo, medendo, aegrum sublevando etc. tunc motus illi, extra
consensum directum, culpa vacabunt. 2. aut exerces talem actionem ex curiositate, levi-
tate, joco, et iterum absit periculum consensus, motus illi venialem culpam non ex-
cedent, ut docet Sanchez Lib. 9. de Matrim. disp. 46. nisi actiones illae [illegible], et
ex objecto sint valde turpes, et ad libidinem provocantes, seu notabiliter influentes in
commotionem veneream; tunc enim sine justa causa exercere, seu non desistere, mortale est
secundum omnes. 3. si advertis, adesse periculum proximum consentiendi in ipsum
motum, seu opus turpe, et nihilominus pergis, et non abrumpis actionem, censeris inter-
pretative consentire in peccatum: et peccare mortaliter secundum omnes. 162.

Quaer. ultimo. Quid per motus deliberatos ~~aut~~ permissos intelligatur, et qualia
peccata? R. Motus deliberati pure permissi dicuntur, quando voluntas exurgen-
te ejusmodi motu, v. g. libidinis, odii, vindictae, post sufficientem advertentiam, et
deliberationem rationis superioris absque omni actu contrario positivo etiam simplicis
displicentiae, mere se negative habendo permittit v. g. partem inferiorem delectari,
pectus odio, et vindicta fervere etc. unde

Infer 1mo quod hujusmodi motus deliberati pure permissi, moraliter loquendo omnes
sint peccata mortalia: nisi voluntas saltem eliciat velleitatem, seu simplicem

displicentiam

displicentiam, aversionem, l. improbationem Sanch. Lib. 1. Moral. Cap. 2. Laym. ap. Sporer cit. Tract. 1. Cap. 6. n. 121. Rão e. quo voluntas si nullum omnino eliciat actum contrarium motui circa objectum malo deliberato, et perfecte propositum, ac valde afficiens, atque inclinans ad consensum illicitum, moraliter semper erit exposita proximo periculo consensus, et contrarium credere, nimia sui confidentia, et praesumptio esset; ut proinde, Deo ita in superbiae poenam permittente certior lapsus timeri debeat; quo ad evadendum morale periculum peccati mortalis atque adeo ad ipsum peccatum mortale, ad minimum requiritur in voluntate actus contrarius nolleitatis, sive simplicis displicentiae, l. aversionis a tali motu. qui nimirum actus licet inefficax sit ad reprimendum, l. depellendum ipsum motum illicitum, e. tamen efficax satis ad cohibendum, l. impediendum liberum voluntatis consensum, quippe cui directe opponitur.

Infr. 2. Habito actu tali contrario nolleitatis seu displicentiae simplicis, voluntas non tenetur sub mortali positive resistere, cohibere, reprimere dictos motus illicitos, sed potest confisus de constantia voluntatis suae, jam actualiter ab ipsis aversae, ejusmodi motus permittere, ac omnino contemnere tanquam insufficientes ad inclinandam voluntatem in consensum (: dummodo semper absit periculum pollutionis :) et hoc Laym. recte approbat sententiam DD. Cajetani, Tolet, Navar. et aliorum praesertim RR. Nimirum absolute voluntatem non teneri sub mortali resistere ejusmodi motibus. Rão e. quia hujusmodi motus a naa proveniunt, ita ut omnes cohibere impossibile, aliquos difficillimum sit: imo saepe tales motus positiva resistentia magis exasperantur, uti experiuntur tentati motibus blasphemiae, odii, luxuriae &c. Non igitur credendum e. de divina bonitate, salutem aeternam hominis his tam lubricis periculis exposuisse, ut sub jactura salutis ejusmodi motus a naa in malum proclivi tam facile exurgentes teneatur, non tantum admittere, sed etiam positive cohibere.

Infr. 3. Tamen ejusmodi motus, cum facile possis non reprimere resistentia positiva, sine justa cāā, peccatum veniale est ut omnes fatentur Rão e. quia omnis mali objecti inordinatus appetitus deordinatio aliqua est contra rectam rãem, cum quam voluntas teneatur appetitum sensitivum gubernare: non tamen pt censeri gravis deordinatio talis, quo praeter voluntatem ex naae infirmitate oriuntur, et permittuntur, periculo consensus per actum contrarium nolleitatis jam excluso, uti semper supposuimus.

Infr. 4. Omni culpa vacabunt motus isti ita permissi, quo adest justa cāā permittendi, non reprimendi, aut non desistendi ab actione causante, ut paulo ante de motibus indirecte voluntariis notavimus; eadem enim rão, jam quod maxime verum est, si timeas, nedum cessare positive reprimere, crescat tentatio. imo semper in talibus tentationibus

consultius

consultissimum remedium est, animum et cogitationem statim avellere, et divertere ad alia objecta non mala, praesertim quae te maxime afficiant: quod ipsum indirecte resistere positive, sanctum et laudabile. 163

Caeterum, ut haec recte capias, sic applica: Voluntas circa motum venereum vg. ratione jam plene advertente, et praenoscente ejus malitiam, quadrupliciter se habere potest, 1mo sic, ut refugiat, et positive resistat, reprimere, repellere, aut mentem alio divertere conetur. Et hoc statim, etsi motus totis horis duret, tantum abest, quod homo peccet, quin praeclare mereatur. 2. habita quidem displicentia simplici, ac nullitate talis motus, atque ita assensum negando, ejusque periculum excludendo, attamen vel non, vel remisse nimis, et negligenter resistendo, cum tamen facile posset, et nulla justa causa permittendi tales inordinatos motus subsistit, et hunc saltem peccabit venialiter, ut diximus in inferes 2 hic. 3. mere negative se habendo, et permittendo motum imprimentem delectationis, et jam pariter seu suspendendo actum contrarium, permittendo motum ut dictum numero 162. 4 sic, ut ipsa plene, et positive consentiat, acquiescat, eaque delectatione frui velit, et certe erit peccatum internum consummatum, mortale in proposito, alias pro ratione materiae mortale, vel veniale. Caeterum 17

si hic sistatur erit delectatio morosa de qua infra. si vero ulterius in opus tendatur, erit propositum, vel desiderium de quo est

Sectio Quinta

An proposita, et desideria absoluta, vel conditionata rei malae, sint semper mala?

Cum actus aliqui quoad substantiam, et ex objecto suo omnino sunt indifferentes, ac liciti, ut dictum est in tract. de actibus hum. ideo vero solum mali et illiciti: quia lege, vel jure, positivo prohibentur. Ut comedere carnes die jejunii, portare arma vetita, venari piscari in loco prohibito etc. Alii actus quoad substantiam, et ex objecto suo ita sunt mali, et illiciti intrinsece, ut nulla abstractione, conditione vel circumstantia addita possint esse, vel concipi liciti; ut odium Dei, blasphemia, haeresis, adulterium, et universim ipsum peccatum formaliter. Alii actus sunt intrinsece quidem, et quoad substantiam mali, et illiciti; ita tamen ut per oppositam circumstantiam in aliquo statu, vel casu possint esse liciti. Ut actus hominis, copulae carnalis etc. liciti, et honesti fiunt, auctoritate publica, dispensante publicae in matrimonio. His positis 1621.

Dico 1mo semper mala, et illicita sunt proposita vel desideria absoluta, vel efficacia de re quacunque mala sive intrinsece, ut sunt fornicari, vel desiderare moechari, furari, occidere: sive extrinsece tantum, ut est die jejunii vetito comedere carnes, vel colnare etc. Ratio est quia actus internus habet suam bonitatem et malitiam ab actu externo tamquam immediato suo objecto: atqui propositum vel desiderium absolutum, et efficax tendit in externum, ut fiendum circa suum objectum a parte rei 2dum omnem malitiam suam cogitatam, neque potest abstrahere a malitia, vel prohibitione illa actus; sunt ipso actu v.g. occidere, vel comedere carnes hic et nunc non possit fieri nisi malus, et prohibitus pro ~~quocunque materie~~ illa.

pr illa proposita, l. desideria semper sunt mala, et peccata pro ratione materiæ. Unde in eorum Confessione semper aperiendæ sunt circumstantiæ in confessione ipsi rem actum necessario explicandæ v. g. proposui, l. desideravi cognoscere conjugatam monialem, consanguineam; videre Patrem fratrem Clericum, furari rem sacram, in tanta quantitate &c. cum enim illi actus interni efficaces tendant in actum externum, ut finem, et 2num. semper totam ejus malitiam participant. (: seus dicendum de actibus inefficacibus, et delectationibus morosis :) idem vero sentiendum de gaudio, l. delectatione ex re illicita, jam patrata ob eandem rationem. Ubi adverte communem loqui de propositis, et desideriis illicitis efficacibus de præsenti, dum res revera illicita est; constat enim apud omnes, non esse per se illicita proposita, l. desideria de futuro, quo actus evadit licitus, unde si die Veneris efficaciter proponas, l. desideres comedere carnes die Dominica. si efficaciter proposueras, l. desideras ducere, et cognoscere uxorem proximi, postquam maritus mortuus fuerit. Neqß enim nono præcepto prohibetur concupiscere uxorem proximi, pro tempore, quo erit libera a lege viri, sed solum pro hoc tempore, quo, et quatenus uxor proximi est. Qualiter autem liceat desiderare rem materialiter malam ob necessariam connexionem tantum; ne idem bis repeti debeat, dicetur infra de delectatione morosa.

3\. 165\. Dico 2. Licita sunt desideria et proposita conditionata, omnesqß volitiones, velleitates simplices complacentiæ &c. sub conditione revera auferente malitiam actus propositi per intellectum, etsi reipsa non subsistente, idqß non tantum in iis quæ solo jure prohibentur positivo, ut vellem hodie comedere carnes, nisi esset dies Veneris, nisi prohibitum, nisi peccatum esset &c. cum enim comedere carnes (: sic de cæteris :) sit intrinsece, et 2dum substantiam bonum, ac licitum, conditio illa apposita aufert omnem malitiam: verum etiam de iis, quæ sunt intrinsece mala, ita tamen, ut in aliquo statu, l. casu possint esse licita, et bona, si nimirum desiderentur sub conditione talis status, l. casus. Unde culpa saltem graviori vacabunt hujusmodi actus, vellem prædari; si Deus permitteret, vellem hunc suspendere, hunc inimicum bene ita meritum occiderem, si judex essem, dulcem fratrem, atqß cognoscerem, nisi ante uxoratus, nisi sacerdos, Religiosus, voto obstrictus essem &c. Est DD. vasq. disp. 110. cap. 2. Sanch. Lib. 1. Moral. cap. 2. Laym. Lib. 1. tract. 3. cap. apud Sporer cit. Ratio e. quia actus isti inefficaces tendunt in actum externum non ut finem, l. terminum fiendum a parte rei; sed prævise, ut in objectum propositum per intellectum, ideoqß ab eo non plus malitiæ sumunt, quam proponatur per

per intellectum: atqui intellectus proponens obtum sub tali conditione
auferente omnem malitiam actus, nullam in actu malitiam proponit, ut
patet, qu. nullam inde sumit malitiam ejus desiderium, vel velleitas cdi-
tionata, et inefficax. Unde quamvis jure naturæ interdicti sint isti
actus externi v. g. Religioso ducere, et cognoscere uxorem: quia tn
non desideras absolute, et efficaciter, sed solum sub conditione, sufficit
tibi Matrimonium, revera cogitari posse in eo statu, quo tibi interdictum n.
esset ut cum Vasqß notat Sanchez apud cit. P. Sporer.
Dictum est: culpa saltem gravi vacabunt. Negari enim non pt, actus ejusmo-
di, nisi bono aliquo fine restringantur, ordinarie ut minimum otiosos esse, et
venialiter malos. Sà v. Peccatum, merito hos vocat periculosos. Cajetanus
fatuas, et diabolicas tentationes. Certe maxime cavendum in materia luxu-
riæ; ne quis ejusmodi actibus quantumvis conditionatis, et inefficacibus diutius immo-
retur, et serio complaceat: qa ob sæpe dictam sympathiam poten-
tiarum facile influerent in commotionem veneream, et inchoatam pollutionem
non sine mortalis peccati periculo. Ulterius bene monet Tamburi. Lib. 10 cap.
5. alium hic scopulum cavendum periculosissimum, ne scilt ejusmodi actus
inefficaces, et velleitates procedant ex actuali voluntate absoluta peccamino-
sa; tunc enim erunt peccata mortalia non ex se, sed ex principio scilt actu-
ali malo affectu, à quo imperantur. Hac ratione sine dubio peccares mor-
taliter, si ex actuali libidinoso actu, seu turpi amore in puellam diceres:
Hanc vellem amplecti, si mea uxor eet. Nimirum, non ex ipso actu cdtio
nato, quem per appositam cditionem ab oi labe purgasti, sed ex illo turpi
amore, qui illum actum imperavit. Idem eet: si ex actuali injusto odio in
inimicum diceres: hunc occiderem, si judex eem. 166.
Dico 3. probabilius, et verius illicita sunt desideria cditionata, seu vel-
leitates de rebus, de quavis re intrinsece mala sub ea cditione ipsa impossibili;
si non eet mala, si non eet peccatum, si non eet offensa Dei, si liceret &c.
vellem v. g. Deum odio habere, vel desinere, idolum adorarem, hæreticus fierem,
blasphemarem, falsum jurarem &c. Item fornicarer, adulterium committerem, furtum
facerem, occiderem hunc &c. hoc solum hic discrimen advertendum, qd in prioribus,
quæ nullo casu licere possunt, nulla alia subintelligi possit: in posterioribus
quæ aliquo casu licere possunt, possit subintelligi alia
ta ~~quæ aliquo casu~~, quæ aliquo casu licere possunt, possit sub intelligi alia
conditio auferens malitiam actus, ut si dicas: vellem occidere, si non eet peccatum

Subintelligens nimirum, si judex essem, s. Deus juberet &c. tunc recidet in modum præcedentem.) Ita cum aliis Sanch. Lib 1. Moral. cap. 2. n. 23. Laym. Basilius Poncius Lib. 10 de Matrimonio cap. 16. Ratio e. quia actus internus sumit suam malitiam ab obto proposito per intellectum malo; atqui actus illi intrle mali, seu habentes intrinsece ~~imbibentes~~ imbibitam malitiam, non possunt intelligi sine sua malitia intrinsece imbibita: atq3 conditio illa apposita nullo modo aufert malitiam actus, sed manifestam involvit contradictionem; perinde enim e. dicere: velle fornicari, si non eet peccatum, ac velle peccatum, si non sit peccatum: qu voluntas sine actuali suo affectu fertur in rem mortlr malam, consequr adhuc peccat mortlr, ac si conditio nulla apposita fuisset. Et certe quis naali crti abhorreat ut malum actum istum, vellem destruere Deum, si liceret &c. Deinde ita conditionate velle nil aliud e., quam optare, ut jure natre vetita liceant, atq3 ita ordo naturæ, ipsaq3 naturæ immutentur rerum, qd pejus e. qm ipsa fornicao, s. homicidium semel commissa: pejus enim eet hoc licere, qm semel committi. Unde quod dicit Vasq. non ee mortale, si quis desideret non ee prohibitas fornicationem, mollitiem, ebrietatem &c. ad bonum finem, v. g. quia expertus se fragilem, et sæpius labi in tale peccatum, seu crimen, ne ultra Deum offenderet, recte improbat Sanchez: quia bonum totius naturæ, ac naturalis Ordinis non potest postponi, ejusq3 immutatio, quod gravissimum malum est, desiderari ob peculiare hujus hominis bonum; maxime: quia hoc potest alia via consequi, nimirum gratia Divina se contra tentationes muniendo, inquit Sanchez

Advertendum tn, cm hic posse fri (: qd in sequentibus fixis:) ut ejusmodi locutione conditionata aliqdo n. exprimatur affectus voluntatis actualis in malum per modum optantis, sed solum per modum enunciantis significetur propensio voluntatis actualis in talem actum prohibitum jure naturæ, atq3 intrinsece malum, nisi turpitudo peccati, s. offensa divina absterreret: et tunc constat non ee peccatum, quia potius propensio in peccatum sancto motivo reprimitur.

167. Dico 4. Illicita ee desideria conditionata, omnesq3 volitiones, velleitates ac complacentias simplices de rebus quibusvis malis sub tali conditione, quæ nullo modo aufert malitiam actus ent. a parte rei poneretur, ac poni posset v. g. occiderem te, si evolare possem. Ita coiter Layman. Sanchez. Sporer. Ratio e. quia cm si consensus conditionatus nil ponat in rerum natura ex parte obti voliti, in voluntate tn ponit actualem affectum committendi aliqd peccatum, excepta sola conditione illa, quæ minime aufert malitiam peccati,

ac

ac proinde eadem culpa erit, velle illud peccatum, v.g. homicidium cum tali conditione, ~~velle~~ qualis esset, velle illud absque conditione absolute: tunc esset mortalis utique: ergo et nunc.

Advertendum semel pro semper locutionem illam, vellem fornicari, occiderem &c. duplici sensu sumi posse, tum optative, ut significet actualem affectum voluntatis actu volentis, desiderantis ac optantis talem actum malum sub dicta conditione, et hoc peccatum esse dicitur. Secundo enunciative tantum, ut solum significet propensionem voluntatis ad talem actum, nisi hoc quid obstaret, et hoc constat non esse peccatum. Ex dictis 16 8.

Infer tales propositiones mentales: Frangerem jejunium, si carnes, vel cibum haberem: vellem inebriari, scortari, moechari, si pecunias, vel occasionem haberem, adulterium cum hac committerem, nisi poenam, vel infamiam timerem. Hoc scelus patrarem, si nemo me aspiceret &c. in sensu optativo, et actuali affectu in tale peccatum, liquido esse peccata mortalia.

Inf. 2. Vellem fornicari, occidere me ulcisci, si sacerdos vel Religiosus non essem, nec nisi rationem mei status haberem &c. similiter mortalia esse, si afferantur optative cum actuali affectu in illa peccata, a quibus praecise ob rationem dicta, te cohibes. At si solum proferantur enunciative, ut sensus sit, ego infirmitatem meam cognoscens, fateor, nisi ab hoc sancto, vel sublimi statu meo reprimerer, me omnino ita peccaturum &c. nulla subest culpa. Eadem est ratio cum aliqui dicere solent: si hoc mihi antea fecisses, quando adhuc junior, studiosus, saecularis, miles, fui, vindictam sumerem, occiderem, in duellum provocarem &c. item: si adhuc essem junior, fornicari cum hac vellem. Siquidem adsit vera voluntas fornicandi, ulciscendi, occidendi, dummodo occasio priori tempore accidisset, vel aut quis ad eum malum finem vere optet adesse modo adhuc prius tempus, vere lethale est, sicut si optares te non esse sacerdotem, vel Religiosum, quo fornicari, vel occidere posses. Etsi sensus iterum sit enunciativus: nimirum priori tempore talis eram, ut accepta tali injuria, omnino vindictam sumerem: oblata tali occasione omnino peccassem &c. modo a nullus adest voluntatis consensus, neque culpa ulla aderit

Infer 3. Vellem peccare, furari, carnes comedere &c. nisi timerem Deum, optativo sensu, cum actuali affectu peccandi, nisi sensibilis Dei timor absterreret, mortale esse: at sensu indicativo, significare tantum suam infirmitatem et propensionem in peccatum ~~in peccatum~~, utpote: credo me omnino peccaturum, nisi timor Dei refrenaret, malum non esse, resolutus enim in hunc

-trans causalem: Quia Deum timeo, nolo peccare, aliàs forte peccaturus. Et siquidem sit timor filialis ex motivo Charitatis, et metu offensæ Dei super omnia amati, summè meritorius erit; si servilis tantùm ex metu pœnæ, saltem non malus. Atq[ue] eadem ratione prorsus dicere: Peccarem mortaliter si infernus non esset &c. optativè, volendo peccatum, et quasi optando infernum non esse, ut liberè peccare possis, mortale e[st] sine dubitatione: quia apposita conditio nullo modo aufert malitiam actus.

At enunciativè tantùm ostendere pronitatem in peccatum, nisi metus pœnæ coerceret, ut sensus iterum sit: Nolo peccare: quia infernus est, alioquin facile peccaturus, nec tentationem præsentem superaturus &c. culpa vacat. Hinc Castro-Palaus apud Tamburin. cit. Cap. 5. §. 5. dicit: Nunquam e[st] peccatum velle relinquere peccatum ob timorem inferni, vel ob amissionem honoris. Ob quemcunq[ue] enim finem relinquatur peccatum, non e[st] peccatum. Quin communi doctrina Catholicorum attritio ad Sacramentum pœnitentiæ sufficiens, utiq[ue] non mala, fundatur in ejusmodi timore.

Instr 4. Si Deus vellet Petrum mori, gauderem &c. si significes affectum antecedentem ad divinam voluntatem: quasi velles, ut Deus vellet Petrum mori; idem erit, ac optare ipsam mortem Petri, ideoq[ue] si iniustè, peccatum mortale. At verò si significes affectum solum consequentem ad voluntatem divinam: quod nimirum postquam Deus voluisset mori Petrum cum gaudio velles voluntatem tuam conformare cum divina, de se actus optimus est, seclusis omni malitioso affectu in Petrum, vel complacentia de malo ipsius, quod sanctum est, si persona chara sit, suspectum valde, si persona sit alias exosa.

Sectio Sexta.

An omnis delectatio morosa sit absolutè peccatum?

169. Prænotandum delectationem morosam communiter definiri, quod sit simplex complacentia voluntaria de re illicita sine intentione eam opere implendi. Sic dicitur: non à mora temporis, cum enim fieri possit in instanti, sed à mora, ac immoratione consensus, quod nimirum voluntas libero consensu in solo modo delectationis circa opus cogitatum immoretur, et acquiescat, absq[ue] intentione ulterius tendendi in opus ipsum. Duplex est, rationalis, et sensibilis. Hinc

Prænot 2. Delectationem morosam rationalem vel potius gaudium, aut complacentiam esse illam, quæ exurgit in ipsa voluntate ex cognitione intellectiva rei illicitæ, et potest esse aut speculativa, de ipsa cogitatione, vel cognitione mali actus, vel modi mirabilis: ut si videns amicum ridiculè cadentem ex equo, rideas, non lapsum quem doles, sed solum lepidum, vel ridiculum cadendi modum.

Aut

Aut practica, et de ipsa re, l. actione illicita cogitata, ita ut objectu-
ffe, et rao delectandi sit ipsa res, l. actio mala cogitata, cognitio vero
sit solum conditio applicans objectum delectationis. Item potest esse aut
absoluta de re cogitata, aut ~~de re~~ sub conditione aliqua de quibus
infra.

Dices 3. Delectationem morosam sensibilem, et proprie delectationem esse illam,
quae ex imaginatione phantastica rei, l. actionis illicitae delectabilis exurgit in
appetitu sensitivo, l. sensualitate; fitque cum aliqua alteratione, l. immu-
tatione corporis per motum spirituum vitalium, circa pectus, et in venereis,
per motum spirituum generationi servientium in parte inferiori. Quamvis
autem delectationem rationalem, et sensibilem de eadem re distinguere sit
difficillimum: propter realem eorum connexionem, et sympathiam volun-
tatis cum appetitu sensitivo, exurgente delectatione in una potentia, statim
movetur et excitatur delectatio etiam in altera: re ipsa tamen distingui certissi-
mum est, et sufficit posse distinguere in ratione voluntarij. Constat enim
saepe delectante appetitu non delectari, vel tristari voluntatem secundum
portionem superiorem, et de multis delectari voluntatem, de quibus
non delectatur, vel abhorret ~~vol~~ appetitus. Hic recolligenda sunt dicta
superius de primis motibus.

Dices 4. In delectatione morosa, hic fere processus solet esse. 1mo
voluntas vult, l. permittit intellectum cogitare de re illicita, v.g. copula. 2.
de copula sic cogitata complacet, l. gaudet, et hic e. delectatio morosa rationalis.
3. Voluntas etiam vult, l. permittit phantasiam imaginari illam rem, et per spe-
cies sensibiles veluti praesentem facere, ex quo moraliter sequitur motus in appetitu
sensitivo modo supra praenotato. 4. voluntas etiam vult, consentit, l. permittit appe-
titum sensitivum ita delectari, eamque delectationem acceptat, approbat, complacet,
et hoc e. delectatio morosa sensibilis, cui ad verbum applicanda sunt generatim ex- 170.
plicata de motibus deliberatis admissis, et permissis jam

Dico 1mo delectatio morosa rationalis, sensibilis voluntaria, ac absoluta
de re sr mala e. peccatum pro ratione materiae, mortale, l. veniale. S. Thom.
1. 2. q. 74. art. 8. Navar. Less. Lib. 4. de justitia cap. 3. Marchantius &c.
Probatur 1mo ex script. ex illo Math. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendam
eam, jam moechatus e. eam in corde suo. ~~Galat~~ Galat. 5. Manifesta sunt
opera carnis, quae sunt fornicatio immunditia, impudicitia &c. Certum autem e.
delectationem morosam veneream esse immunditiam, impudicitiam cordis: ergo

est

est inter illa peccata, de quibus ibidem dicitur: Qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt.

Pbr. 2 ratione: Omnis actus humanus accipit bonitatem, l. malitiam suam p. se tins a suo immediato obto, ut nimirum sit ejusdem bonitatis, l. malitiae ejus e. objectum, atqui delectatio morosa voluntaria e. verus actus humanus, cujus objectum e. res, l. operatio flr mala, ergo omnis ejusmodi morosa delectatio ejusdem malitiae peccatum est.

3. Delectatio e. quaedam appetitus inclinatio in objectum: atqui recte rationi repugnat, appetitum rationem ee deliberate, ac voluntarie inclinatum in obtum flr malum, inhonestum, turpe: voluntati enim malum mortale a recta ratione discordans displicere, saltem non per morosas delectationes placere, l. approbari debet, ergo.

171 Dictum e. tertio pro ratione materiae &c. semper igitur delectatio morosa e. peccatum ejusdem speciei cum peccato cogitato. Unde in Confessione semper explicandum e. objectum cogitatum, de quo quis ~~cog~~ delectatus fuit, quoad speciem, et numerum.

Dictum e. 2. De re mala &c. qa eadem e. ratio, sive sit de re mala intrinsece, a lege naturae vetita, sive sit de re mala non intrinsece, d. lege positiva tantum prohibita: dummodo sit de re flr mala, seu vetita, vel prohibita. Ut si de venereis delectaris de cogitata comestione carnis contra legem, l. in odium legis Ecclesiasticae. Hoc tn discrimen est, qd qdo res e. intrinsece mala, et lege naturae prohibita, ut fornicatio, homicidium, &c. tunc delectari etiam de substantia actus secundum se, erit illicitum, et peccatum. Cum enim malitia p se, et ab intrinseco illi actui insit, non stet delectari de substantia, et non de malitia, nisi per aliquam conditionem possibilem malitia separetur, ut in desideriis conditionatis dictum e. n. 163. At vero qdo res e. talium mala extrinsece qa lege ~~prohibita~~ positiva vetita, ut comestio carnis, l. coena in die jejunii quae substantia actus secundum se bona, et licita est, licita proinde erit delectatio seu rationalis, seu sensibilis de substantia talis actus, praecisa per intellectum prohibitione legis. Quia appetitus rationalis malitiam excludit: appetitus a sensitivus malitiam seu prohibitionem minime attingit, sed in solam tendit comestionem externam secundum se bonam. Alia e. ratio, si delectaris de peccato omissionis contra legem positivam, v. g. de omissione sacri, l. Horarum: in his enim nulla e. substantia actus, de qua praecisa malitia contra legem delectari posses. Posses tn delectari de omissione sacri ~~et~~ abstrahendo a Dominica, l. Festo die, de omissione Horarum facta

intemp

incolumbiliter, quantum ad certitudinem illius laboris, eo casu ab omni malitia separatam, uti resolvit Tambur. Lib. 10. cap. 5. §1. Et ratio est eadem, quod infra n. dabitur de delectatione morosa circa rem materialiter malam, sub bona ratione. 12

Tandem dictum est voluntaria absolute, et quidem tum delectatio voluntaria, primum cum consensu expresso, vel interpretativo, aut permissivo, modo explicato supra de motibus advertitis, vel permissis. 2do delectatio absoluta. 3. de re cogitata. 4. de re formaliter mala. Nunc de delectatione speculativa circa cogitationem; circa rem materialiter tantum malam: aut de re formaliter mala sub conditione &c.

Sectio septima

De delectatione speculativa circa cogitationem rei malae. 172.

Dico delectatio morosa speculativa tantum, de ipsa cogitatione, cognitione, speculatione, rei illicitae, aut de rei illicitae modo inventione, artificio, ita ut objectum et ratio delectandi minime sit ipsa res illicita, sed solum rei illicitae cogitatio, vel modus, per se mala non est, secluso periculo labendi in aliam delectationem, vel consensum moralem. Communis cum S. Thoma. Explicantur termini.

Dicitur tum Mala non est delectatio, vel gaudium de ipsa cogitatione, cognitione, speculatione rei illicitae ut si legens, studens, confessiones excipiens intelligas variorum peccatorum species, modos miros, et artificiosos, gaudeas, et oblecteris non de peccatis, sed de peccatorum cogitatione, ac cognitione acquisita. Ratio est quia talis est delectatio, quale est objectum: sed objectum hujus delectationis, nimirum ipsa cogitatio, vel cognitio rei malae per se minime mala est; quia intellectus manifestatio, vel cognitio rei malae per se minime mala est; quia intellectus manifestatio in objectum suum ut verum, quod aeque reperitur in bonis, ac malis: nec minus intellectui bonum est verum, seu veritas de malis, ac de bonis rebus, quae &c.

Dicitur 2. Aut de rei illicitae modo, inventione, artificio &c; ut si legens libros, spectans comoediam, duellum, pugnam injustam, contemplansque miros, et artificiosos modos, ac inventiones furandi, hominem occidendi, foeminam decipiendi, sponsam rapiendi &c. oblecteris, non de ipsis rebus malis factis, vel faciendis, sed solum de modo, vel inventione curiosa, subtili, artificiosa &c. Ratio est quia tunc voluntas non delectatur de malo ut malum est, seu de aliqua ratione boni in malo, seu peccato inventa, et considerata, utpote curiosa, subtili inventione, dexteritate, fortitudine, quae aeque reperiri, et oblectare possunt in rebus bonis, ac licitis. Quinimo patet, quod cogitatio, vel modus delectat, etsi res ipsa displiceat. Ita enim cum audimus narrari furta, fraudes, insidias, mirabili dexteritate patrata

patrata, videre solemus, et delectatione affici: non qd de malo gaudeamus, sed qd curiosa nos delectent. Sic spectans duellum, l. aliam rem malam, potes delectari, et videre, qd subtiliter, et ingeniose aliqd agatur, etiamsi factum maxime ~~deleteris~~. detesteris.

Dicitur 3. Per se mala non est. Ex se enim omnino indifferens est ejusmodi delectatio speculativa, potens ee bona, l. mala. Primo, bona, ac optima erit, si ita delecteris ob finem bonum, puta in ordine ad docendum, confessiones excipiendum ad sibi, l. proximo malum cavendum. 2do, Mala venialiter erit, si sit otiosa, curiosa, levis, ad nullum bonum finem directa. 3. Mala moraliter erit, si ita delecteris, aut ad finem moraliter malum, v. g. ut peccatum committeris, aut si adsit periculum labendi in aliam delectationem, l. consensum mortalem, quod maxime timendum in re venerea. Unde 4. Voluntaria talis speculativa delectatio in imaginatione de rebus turpibus, et obscenis l. secluso omni bono fine, qui mentem alio diverteret, I practice loquendo, semper peccatum mortale. Ratio e. qa delectatio de imaginatione rerum turpium, practice, et moraliter loquendo nunqm sistit in sola imaginatione, sed ex se propter sympathiam, et connexionem potentiarum nostrarum concitat motus inordinatos appetitus sensitivi, atque ipsam commotionem libidinosam spirituum genitalium. Quid enim magis movet hominem, ad turpia, quam ipsa turpia serio imaginari? Cum ergo eam commotionem libidinosam, nunqm liceat procurare, nunqm enim licebit talia turpia imaginari, cum cum sola speculativa delectatione imaginationis: puta non solum positive volendo, sed etiam negative permittendo, eadem omnino ratione, qua supra dictum e. de motibus malis permissis.

173. In dubio a, an delectatio revera sit speculativa de sola cogitatione, an vero practica, de re ipsa mala cogitata dijudicandum erit ex cogitantis affectu, iuxta sequentes duas Regulas. Prima, si delectatio oriatur ex affectu ad ipsam cogitationem, eo, qd cogitans nil ad res cogitatas afficiatur, sed solum ad speculationes illas, et inventiones, signum e. delectationem ee de ipsa cogitatione tantum. Hujus a iterum duplex indicium est, unum ex habitu, si nimirum cogitans ejusmodi speculationes, l. inventiones aeque libenter, l. libentius mente agitet in rebus bonis, ac in malis. Alterum ex fine, et occasione talis delectationis. Si enim cogites de rebus illicitis occasione licita, l. ad finem bonum, v. g. ad communicandum, docendum, scribendum &c. veram doctrinam assentis delecteris, l. gaudeas, in dubio certo presume, te delectatum de ipsa cogitatione inculpate. 2da

Secundo, si v. delectaõ oriatur ex affectu ad ipsas res cogitatas, ex, qd cogitans potius afficiatur ad ipsas res malas, v. g. luxuriam, vindictam &c. quam ad earum speculationes, l. inventiones, signum evidens erit dele ctaõem capi de ipsa re cogitata. Hujus porro ex opposito, iterum du plex e. indicium, unum ex habitu, si cogitans ejusmodi speculationes l. inventiones libentius rumiret in rebus malis, qm in bonis. Alterum ex occasione ipsius delectationis: si enim ex occasione mala v. g. aspectu turpi, vindictæ cupiditate &c. ortum habuit, signum e, esse de ipsa re mala co gitata. Alteram Regulam certissimam tradit Sanch. Lib. 1. c. 2. n. 7. si nimirum cogitans reflectit, l. non reflectat, sive cogitet se cogitare.

Sectio Octava. Cresolvuntr quædam

De delectatione materialiter tantum mala, et conditionata de re mala.

Illicitum e. delectari de re moralr mala secundum se, utpote de pollu tione, fornicatione, adulterio, homicidio, blasphemia, perjurio &c. facto in culpa biliter in somno, ebrietate, amentia, ex ignorantia, l. errore invincibili; Ut si cognovisses fœminam, invincibiliter putans esse tuam, aut occidisses hominem invin cibili errore, credens esse feram. Communis et certa doctrina. Raõ, et Regula ge neralis ab Atoris, et Sanchez recte assignatur hæc: Quoties caa excusans à pec cato factum exterius non em reperitr in ipsa delectaõe, l. desiderio, tunc licet factu à culpa sit liberum, non tn erit libera à culpa ejus delectaõ, l. desiderium, atqui facta illa enumerata, et similia de se, et natâ sua intrin mortalia st, et ex solo defectu raõis, ac voluntarij, l. ob ignorantiam invincibilem, excusantr à culpa mortali; ipsa vero delectaõ de iis voluntarie suscepta caret omni eju smodi caã excusante, et plena raõis libertate tendit in illa obta simplr mala, ps delectaõ moralr mala, qdum se illicita est, et peccatum, quale esset ipsum peccatum, si voluntarie fieret, mortale, l. veniale. Dictum igitur illud sæpius repetitum: Talis e. delectaõ, qualis e. actus ipse, semper imbibitam habet hanc conditionem: quando caã à culpa actum liberans reperitur em in delectaõe. 174.

Sic licite delectaris de furto in extrema necessitate facto: de homicidio facto ob ne cessariam ob defensionem. &c. qa eadem libertas e. in facto, et delectaõe, et caã liberans factum à culpa, em currit in delectaõe. 175.

Secundo, Licitum e. gaudere de re materialiter mala reduplicative, qualis nimirum cum tali caã excusante facta, ~~puta in vigilia cum usu raõis~~ tantum materialiter mala est. et non sine caã excusante, puta in vigilia cum usu raõis, ac voluntatis, em flr mala est. Ut si evigilans comperta pollutione exultes, qd in

in somno facta sit inculpate, et non in vigilia: quia vigilans naturaliter malo facto cessisses, et peccasses. Hoc enim perinde est, ac delectari, et gaudere, quod ex facto non peccaveris, quo nil sanctius. Simili ratione a culpa immunis eris, si ita conditionate optares: si pollui debeam, vel expediat, utinam in somnis, vel me insciis eveniret, etc. de quo neminem dubitare credo. Deinde consentiunt DD. licitum esse gaudere de ejusmodi re materialiter mala, quatenus causa fuit alicujus boni effectus secuti, seu potius de ipso effectu secuto bono, ut: quod ex pollutione involuntaria cessavit ~~pollutio~~ tentatio, vel infirmitas: quod ex perjurio inculpate ex ignorantia facto homo liberatus sit: quod ex homicidio inculpabiliter facto hereditas sibi, vel alteri obvenerit etc. Talis enim delectatio, vel gaudium nullo modo tendit in objectum, ut malum est, sed potius in ipsum effectum bonum secutum ut constat ex communi consensu DD. gravium. Si autem gaudium, vel affectus animi tenderet in ipsammet rem, utique non liceret, unde merito damnata est ab Innocent. XI. haec propositio 15. Licitum est filio gaudere de parricidio parentis a se in ebrietate patrato propter ingentes divitias inde ex hereditate consecutas. Utique non in hoc ~~casu~~ sensu, si de morte ejus quidem doleat et solum gaudeat de hereditate, vel quod sit dolenter facta, fuerit potius causa ejus, quam non causa. Unde notanter dictum est quatenus causa fuit: namque sit causa talis effectus, absolute optare non licet juxta propositionem 14. immediate praecedentem ab eodem Innocentio damnatam. Licitum est absolute desiderare mortem patris, non quidem ut malum patris, sed ut bonum cupientis: quia nimirum ei obventura est pinguis hereditas.

136 §. Desiderare vero semper illicitum est utpote rem materialiter tantum malam, ut fornicationem, homicidium fiendum, in somno, ebrietate, ignorantia invincibili etc. et peccatum mortale est ejusdem speciei cum actu desiderato. Ratio est quia desiderium illud deliberate, ac voluntarie tendit in objectum suae sua simpliciter malum, ac peccatum mortale, et quod aliter non sit tale, ex sola ~~libertatione~~ indeliberatione, et involuntario excusandum, adeo ut causa excusans peccatum minime reperiatur in ipso desiderio. Quia ergo ejusmodi desideria vere aliter, et intrinsece mala sunt, nullo enim fine bono cohonestari possunt. Quis bonus dicat licere, ad finem aliquem bonum, optare et velle fornicationem, vel adulterium committere in ebrietate? et si hoc, cur non licebit virgini optare sibi vim inferri ab ebrio ad bonum finem consequendi ejusdem nobile conjugium; quae tamen omnium sensu absurda sunt.

Attamen

Attamen ex imaginaria suppositione, si talia solum materialiter ~~fierent~~ mala fierent, licite desiderari eorum bonum effectum aliquem, ut in Capitali, utile Matrimonium, ex homicidio inculpate patrato hereditatem &c. dubium non est. Quia desiderium est de re licita, et conditio intellectus tantum supposita mala non est: imo ponatur esse mala ser attamen: quia solum supponitur, et minime intenditur, nullo modo inficit de- 177.
siderium rei non malae.

4to. Licitum est affectu simplici desiderare, ut pollutio mere naturalis, et omnino involuntaria in somno eveniat, ob aliquem finem bonum; tentationis sedandae, vel sanitatis recuperandae &c. Communior doctrina Navar. cap. 16. n. 5. Lessius Vasq. apud P. Sporer cit. Ratio a specialis, et differentia pollutionis a fornicatione, homicidio, et aliis peccatis est: quia fornicatio, homicidium &c. non sunt actus mere mali, sed ex natura sua petunt esse actus morales, et liberi, seu hominis voluntati subditi, et cum intrinsece mali sint, etsi ex defectu voluntarii possint excusari a culpa, non ideo a culpa excusabitur eorum desiderium voluntarium, ut superius diximus. At vero pollutio ex natura proveniens nullotenus est actus hominis, nec ejus voluntati subjectus, sed est actus quidam, et evacuatio naturalis naturae, sicut sudor, et aliae expulsiones, et si facta omni omni culpa vacat non ex defectu voluntarii, vel liberi, sicut fornicatio, vel homicidium; sed quia natura sua effectus mere naturalis est; et ideo voluntas in illam tendere nullam contrahit malitiam: quo sicut de ea si facta gaudere, ita etiam ut si naturaliter eveniat in somno scilicet imo etiam in vigilia Vasquez Sanch. cit.: propter bonum finem, desiderare licite possum; intellige semper desiderio, scilicet affectu simplici, et inefficaci et dummodo illud desiderium simplex non sit ita intensum, ut moraliter evadat efficax, et probabiliter credatur fore causa ipsius pollutionis. Constat enim apud omnes ob nullum finem bonum, scilicet causam sanitatis, vel de morte evitanda aliqui contrasentiunt licere efficaciter illam desiderare, vel procurare, ut quomodolibet eveniat in somno sive in vigilia: tunc enim res ipsa non esset evacuatio naturalis, sed 178
moralis volita, seu procurata.

5to. Licita est ~~cogitatio~~ morosa delectatio, non tantum naturalis, sed etiam sensibilis de jure tantum positivo prohibita sub conditione, si liceret, vel si prohibitum non esset ut si quis in quadragesima videns alios ex dispensatione carnem edentes, et ipse de cogitato esu carnium delectetur, etiam sensibiliter, et non sine mota saliva. Sic de jejunii similiter delectetur de cogitata coena. Hic supposita semper dicta conditione: si liceret, si prohibitum non esset — Ratio

Raō e. eadem quod supra n. 162. infers 3. de desideriis conditionatis: quia nimirum delectaō ~~morosa~~ realis abstrahit, et per conditionem appositam excludit prohibitionem talis ~~talis~~ actus. Delectaō v sensibilis tendit in illum actum absolute, quatenus 2dum substaām suam bonus e., et nullo modo tendit in ejus prohibitionem: quippe per imaginationem sensitivam minime cogitatam cognitam. Quemadmodum igitur Ecclesia in prohibitione non efficit malum ipsum esum carnium 2dum se, ita neque delectaōem de earum esu cogitato secundum se malam reddidit.

179. Obj. Licita e. delectaō rationalis de re em intrinsece mala sub ea conditione, quod si poneretur, revera auferret malitiam actus. em in maā venerea p seclusa et secluso periculo consensus in aliud peccatum grave; nimirumque veri sub conditione impossibili, si liceret si peccatum non eet aut sub alia conditione nullo modo auferente malitiam actus. Dicta nro 165. et seqq. de verbo ad verbum huc referenda sunt. Eadem enim prorsus rnō e. de desideriis, ac de delectaōibus rationalibus conditionatis: imo adeo similis ratio e., ut discrimen verbis explicare difficile sit. Confusim exprimunt DD. per verba vellem, placeret, auferem liceret &c. At nonne haec significant desideria, et velleitates? melius hic exprimes delectaōem verbo indicativo: delector, gaudio, Laetitia afficior cogitans hunc hominem occidere, si judex eem, spoliare hunc divitem avarum, si Deus licentiam daret, hanc uxorem ducere, nisi ligatus, l. Religiosus essem, hanc amplecti, si mea uxor eet &c. ubi tn maxime in maā venerea cavendum periculum juxta admonitionem factam modo cit. numero.

180. Imo Illicita est omnis delectaō morosa sensibilis de re intrinsece mala sub quacunque conditione, etsi speculative auferret malitiam actus; ut si sensibiliter, cum tali mutatione corporis, et motu spirituum delectaris de cogitato homicidio proximi, si judex esses de gravi vindicta sumenda, si Deus permitteret, de copula cum aliena, si tua uxor eet &c. mortalia sunt eadem ratione, qua de delectatione absoluta dictum e. nro 170. multo magis, si conditio eet impossibilis, aut nullo modo auferret malitiam actus. Raō e. quod in ejusmodi delectationibus sensibilibus deliberatis fere accidant aliae species peccatorum ut iniquitas, odij, vindictae, avaritiae; in materia v venerea vix credo ee posse delectationem sensibilem in corpore, quin fiat venerea. Sed nunquid hic nullum locum habebit limitatio? Accipe hanc ex valentia Disp. 6. q. 13 puncto 2. in fine. Sanchez Lib 1. Moral. Cap 2. in hunc fere sensum.

Illicitas

Illicita e. delectaō sensibilis de objecto malo, quod 2dum se, et ut delectat sen-
sum, imbibitam malitiam habet; conditio verè excusans a malitia, et non
subsistens minimè percipitur. sic e. in exemplis allatis: Vindicta enim, homi-
cidium, furtum, copula cum aliena &c. 2dum se, et ut delectant sensuali-
tatem, implicant deformitatem: conditiones verò, quæ excusarent a malitia, si
Deus permitteret, si judex essem, si mea uxor est, &c. et minimè apparent
sensui; ideo delectaō sensibilis de istis mala, et mortalis e. pro ratione mat.
Non a e. illicita delectaō sensibilis de objecto malo, qdo illud 2dum se, et prout
delectat sensum, nullam implicat malitiam, l. deformitatem, sed bonum est. ut si
laicus imaginando se sacerdotem, magno fervore confessiones excipientem: aut se
ex alterius pecunia numerosam eleemosynam distribuentem: aut se judicem recte
munus suum obeuntem, de malefactoribus justissimas poenas exigentem &c. atq3
ita se sensibiliter maxime delectaret: nemo talem peccati gravioris damna-
bit licet objecta, seu actus revera jure naturæ essent illiciti et mali. Quare?
quia actiones illæ 2dum se. et prout delectant sensum, nimirum audire sedulo
confessiones, eleemosynas magnas dare, justitiam seriò exequi, nullam implicāt
malitiam, sed bonum sonant: at verò conditiones requisitæ ad hoc ut omnino
bonæ sint, videlt jurisdictio, licentia Dni, officium judicis, ex quarum defectu
actiones illæ revera malæ essent, sensui, et delectaōi minimè apparent et
objiciunt. 181.

Octavo, Illicita mortaliter semper e. delectaō morosa venerea, nimirum cum
commotione carnis, et spirituum genitalium directè voluntaria sub quacunq3
conditione actu non existente sive possibili, sive impossibili. Certissimum est apud oēs.
Est ratio solidissima est. quia ad hoc, ut actus humanus, maxime externus, sit licitus pra-
ctice, seu hic, et nunc, debent omnes ejus circumstantiæ hic et nunc esse licitæ: atq3
delectaō morosa venerea velut quaedam inchoata seminatio, verè e. actus exter-
nus tendens in objectum prout e. a parte rei, ergo ut licitus sit, omnes ejus circum-
stantiæ debent esse licitæ. atqui alterius consensus voluntatis in delectaōem veneream
ex cogitato concubitu cum non sua, sub conditione, si esset sua tendit reve-
ra in objectum practicè, seu hic, et nunc mortaliter illicitum: a parte rei enim
non e. sua: conditio a opposita, si esset sua, solum e. objectivè in intellectu:
nec consequr quidem facit ad actum praesentis delectaōis, nec ullo modo practicè
aufert, sed solum speculativè cogitator aufert malitiam talis actus, ergo ejusmodi

morosa

morosus delectatur, non quidem speculative, sed tantum practice peccat
mortaliter.
Nec dicas: licet desiderare uxorem alterius, ejusque complexum sub conditione, si
est libera à lege viri, aut absolute in futurum, quando erit libera à lege
viri, ergo ~~et~~ eo licita erit delectatio morosa venerea sub aliqua conditione.
Nam dispar est ratio. Quia desiderium, quatenus propositum, natura sua, ten-
dit in absens, seu futurum; si ergo addatur conditio justificans actum in futuro, licitum
erit desiderium: quia rem licitam desiderat: at vero delectatio morosa natura sua tendit
in rem praesentem, ac velut possessam saltem in apprehensione, ideoque simpli-
citer mala est, si objectum hic et nunc illicitum sit, non obstante conditione objecti
seu futura tantum, quae nihil potest facere ad praesentem actualem delectationem
tendentem in rem, ut praesentem. Denique nono decalogi praecepto non concu-
pisces non prohibetur desiderare matrimonium, et complexum foeminae, quae modo
sit uxor alterius est, sub conditione, si non esset alterius, seu pro tempore, quando non erit
amplius: sed solum prohibetur eam desiderare pro hoc tempore, quando, et quatenus
ejus uxor est: et consequenter ergo prohibetur actualiter hic, et nunc delectari ve-
nereè de ejus amplexu quamdiu alterius, et non tua est. Deinde omnes judi-
cabimur ex factis, ideo tu, in talibus impeditibus, non quidem speculative
seu de possibili, sed practice tantum, et defacto ibis in infernum.

182. Nona. Solutis illicita est mortaliter omnis delectatio morosa sensibilis vene-
rea, captata, admissa, permissa, aut ex ipsa copula cogitata, sive absoluta, si-
ve conditionata, si esset sua, vel suus: aut ex quocunque alio actu, cogitatione
imaginatione, aspectu, tactibus, osculis, amplexibus, nulla enim admissa parvitate
de materia à mortali excusante. Pariter illicita sunt eis mortaliter proposita, et
desideria absoluta, seu quovis consensu deliberato in opus turpe de praesenti,
sed non item desideria, seu proposita de futuro, quando contracto matrimonio, illi
actus erunt liciti supra 165. Ita sicut et omnis delectatio rationalis de opere
turpi cogitato, seu imaginato sive absoluta, sive sub conditione impossibili, seu nullo
modo auferente malitiam actus: imo enim speculativa de ipsa imaginatione rerum
obscoenarum supra num. 172.

183 Decima, sponsis illicita ~~sunt~~ mortaliter est omnis delectatio sensibilis venerea
et directe voluntaria, captata, admissa, permissa, tam ex ipsa copula futura
cogitata, quam ex cogitationibus aspectibus, tactibus, osculis, amplexibus inter
ipsos libidinosis. Navarr. Sanchez Lib. 9. de Matrim. disp. 45

Ratio

Raō e. qa delectaō venerea tendit in copulam ut praesentem, et pollutionem reipsa inchoat: at copula ipsis in eo Statu adhuc mortlr illicita est, Jurxta communem, et certam DD. Sententiam, ergo et delectaō. Caeterum ipsa oscula, amplexus, et tactus non nimirum impudici ex objecto, et notabiliter moventes libidinem, inter Sponsos ex sponsalibus cohonestantur, maxime si fiant ad bonum finem, puta, amoris conciliandi, l. contestandi; etsi praeter intentionem, et seclusso periculo consensus, aut pollutionis, sequeretur commotio nonnulla sensibilis. Navarrus cit. Cap. 7.

Licita autem sunt Sponsis non tantum consensus in ipsam copulam, ut futuram, cum talis consensus saltem implicitus, in ipso eoli consensu contractus Matrimonij includatur; sed etiam desiderium, gaudium, delectaō rationalis de futura copula, ejusque delectaōe capienda. cum enim ex ipsis sponsalibus contractis talis copula, et delectaō aliquando futura sit, nunquid debent de ea tristari, l. eam aversari? licite ergo in eam consentire, de ea gaudere, complacere, et delectari possunt, cum hoc nil aliud sit, qm gaudere de spe boni futuri, quae spes praesens est, et licita; dummodo semper absit periculum consensus turpis, aut pollutionis.

Undecimo Viduis illicita quoque mortlr est omnis delectaō morosa venerea capta 184. ex admissa, permissa ex copstata copula praeterita tempore Matrimonij, sicut ac omnis alia venerea voluptas, sque, ac Solutis. Corduba, Vasq. cum alijs. Raō eadem est, quae de sponsis, qa nimirum viduis non e. amplius licita, imo nec possibilis illa copula delectabilis; itaque nec licita erit actualis delectaō, naāsua in copulam tendens, atque illam inchoans. Licita tn ipsis manent gaudium, complacentia, approbatio, ac delectaō rationis tantum voluntatis de copula praeterita, et delectaōe annexa: habent enim objectum licitum. licita enim fuit illa copula, et delectaō, nec tenentur illam modo reprobare, l. detestari.

Dices, plus e. approbare, quam delectari tantum: sed viduis licet approbare copulam praeteritam, ergo etiam de illa delectari. Confr. Conjugibus licet delectari sensibiliter de copula praeterita, et futura: ergo sponsis de futura, et viduis de praeterita. Rx. ad A. plus e. approbare, quam delectari delectaōe rationali tantum in voluntate, C. totum, et hinc eam delectaōem etiam sponsis, et viduis concessimus. plus e. approbare, quam delectari delectaōe sensibili venerea, N. A. Hoc enim delectaō: quatenus dit naā sua in copulam, non pt ee licita, nisi quibus licita est copula. et hinc ad confirmationem negatur consequentia, et paritas.

Quia

quia Conjugibus semper licita e. copula, et ideo etiam ejus delectatio: sponsis autem copula licet nondum, sed licebit: Viduis non licebit amplius, sed licuit tantum.

185. Duodecimo. Conjugatis sicut per se semper licita e. ipsa copula, ita etiam semper eis licita erit delectatio morosa de illa concepta quaecunque: quemadmodum eis etiam licent omnia alia ad copulam dispositiva inter sese, cogitationes, aspectus, colloquia, oscula, amplexus, tactus quicunque: cui enim licitus e. finis, etiam media ad illum finem naturaliter dispositiva licita esse debent. Et quidem si praedicta fiant ad honestum finem, utpote praeparandi ad copulam, aut etiam amorem conjugalem contestandi, omni culpa vacabunt: si ~~autem~~ a. fiant absque animo copulandi, solius delectationis causa, culpam venialem continent, tanquam excessus in re alias licita. Duobus tamen semper sub mortali casibus exceptis, primo manifesto pollutionis praeviso periculo, nisi sint in loco, ubi statim copula haberi possit, aut nisi justa causa excusaret, v. g. medendi, certe conjugem ad reddendum tales actus alteri petenti excusari censet Sanch. Lib. 9. Disp. 17. Diana, Marchant. Quin etiam conjugibus licita manet delectatio morosa venerea (: dummodo semper absit periculum pollutionis :) etiam quando absente altero conjuge, copula haberi non potest, aut aliunde ab extrinseco impedita est, ut ex commun. late docet Sanch. cit. Disp. 44. Ratio jam saepe dicta est: quia talis e. delectatio, qualis e. actus: sed etiam tunc copula conjugibus suapte natura ab intrinseco licita est, et hic, et nunc solum per accidens impeditur ab extra, puta absentiam alterius conjugis, per supervenientem impotentiam, infirmitatem, puerperium etc. imo etiam si ob incestum commissum, conjux amisisset jus petendi debitum, licet enim ei adhuc reddere, ergo etiam delectari. ~~Sunt~~ Licita, inquam, illa sunt saltem citra peccatum mortale, cum hic dubio sint veniales deordinationes, ob defectum finis debiti, scilicet copulae tunc impeditae. Et duobus iterum casibus sub mortali exceptis. primo quando practice dubitatur de valore Matrimonii; tunc enim illicita e. eis ab intrinseco copula. 2do, quando votum continentiae est emissum. Denique apud omnes in confesso e. peccare mortaliter conjugem, dum in actu conjugali cum propria conjuge imaginatur sibi aliam foeminam, vel personam carnaliter sibi delectam, hoc e. aut efficaciter desiderando eam hic et nunc habere loco conjugis, quod e. verum mentale ~~conjugium~~ adulterium; aut morose solum se delectando in imaginatione alterius personae, quam praesentis loco conjugis: est enim objectum hic, et nunc mortaliter illicitum. Hoc enim est imaginari carnaliter

dilect

dilectam uti loquuntur DD. apud Sanch. Quod si a imaginatio, et delectatio conjugis versetur circa aliam personam non ut carnaliter dilectam, nullo affectu turpi, sed solum ut naturaliter delectantem, ob naturalem pulchritudinem, seu formam amabilem, ea omnino ratione, qua eum delectaret formosa statua, vel imago picta, idque ob honestum finem sese provocandi, aut ut proles formosior concipiatur, per se loquendo, nullam saltem lethalem culpam agnoscit Sanch. eodem lib. 9. ut eum fateatur meriti rem esse plenam periculi, non facile permittendum, cautissime consulendum.

Sectio Nona.

Resolutio aliquorum casuum communiter contingentium.

Praenoto 1mo ob triplicem finem dari posse oscula, 1mo in signum amicitiae, pacis, urbanitatis etc. 2do praecise ob delectationem organicam ex ipso osculo exurgentem. et 3. ob delectationem veneream et ideo

Praenoto 2. praeter dicta superius n. 167. duplicem hic distinguendam esse delectationem, unam sensualem praecise, seu organicam, quae consistit in quadam convenientia rei tactae, aut visae cum organo tactus, aut visus, ita ut delectatio terminetur ad rem pulchram, mollem, teneram, lenem, blandam absque ulla prorsus rei obscenae delectatione. Alteram veneream, aut carnis, et spirituum generationi deservientium commotionem. His praenotatis 186.

Resolutio 1mo Quando oscula fiunt iuxta morem patriae causa urbanitatis, benevolentiae, pacis, amicitiae fovendae, per se loquendo non sunt peccata. Est communis, et certa. Ratio e praxis primitivae Ecclesiae, ubi Christiani eum diversi sexus: sese invicem osculabantur in osculo sancto. Dicitur per se loquendo, quia si quis advertat periculum consensus in motus carnales inde sibi oriri solitos, tenetur ab illis omnino abstinere.

Secundo, Dum oscula dantur obiter, et more solito propter delectationem organicam mere, absque ullo libidinis, aut delectationis venereae periculo, sunt tantum peccata venialia.

Tertio, Omnia oscula libidinosa, sunt mortalia, sive apparenter fiant urbanitatis causa, sive amicitiae fovendae ergo sive aliter. Ita post D. Thomam communiter DD. Sunt a oscula libidinosa, quae fiunt ob delectationem veneream carnalem; haec a definiri potest: delectatio orta ex repraesentatione copulae, aut actuum eius tendentium, vel commotione carnis circa genitalia cum commotione spirituum generationi

generationi subservientium cum autem in illis tibi complacere, aut propter illa operari sit semper mortale, ergo semper mortalia sunt oscula et talia delectationem data, aut recepta: et ne idipsum postea repetere cogamur, per propter eandem rationem resolvitur de tactibus, aspectibus etc. imo illa omnia hic sunt in Confessione exprimenda, ut etiam circumstantiae personarum, inter quas facta sunt, declarentur: quae sunt ejusdem malitiae moralis, cujus est copula, ad quam ex natura sua ordinantur, licet non intendatur ipsa copula: et ideo si libidinose tetigisti, aspexisti, osculatus fuisti affinem, aut consanguineam, incestuosus; si masculum, sodomiticus.

183. Quarto, Qui ex levitate, joco, aut propter delectationem mere sensualem tangit alterum, cujuscunque sexus in parte corporis honesta, tantum peccat venialiter; mortaliter vero ordinarie, si in partibus secretioribus. Est communis quoad utramque partem. Ratio primae est, quia tactus illi, cum sint illi de se indifferentes, non plus habent malitiae, quam communicet ipsis affectus tangentis; at affectus tantum est venialis, ergo et ipsi veniales. Et ideo excusantur a mortali juvenes, qui leviter et absque ulla intentione libidinosa tangunt faciem, aut manum amasiae, brachium torquent, digitum premunt, pedem pulsant. Idem dicunt aliqui de tactu mamillarum: quod concedit humanae fragilitati P. Henno, si fiat valde obiter, et quidem in parte superiori, alias non propter periculum: quia etsi statim ex joco, aut levitate fiat, non raro in libidinem excalescere, miseriae humanae probant.

Caeterum, etsi praefata tantum venialia esse possint, non est in illis facile indulgendum, etiam sub praetextu amicitiae fovendae, aut amoris honesti: tela enim inimici ignita sunt, et hostis ille invisibilis etiam in pleno die honestatis sagittis venenatis corda pungere novit.

Ratio 2dae partis est: nam etsi tactus illi procederent absque affectu libidinoso, quia tamen fiunt in partibus libidinosis, seu libidinem quasi naturaliter (ubi deest necessitas justa) excitantibus, et ad pollutionem proxime disponentibus, sunt mortiferi.

Datum est in Conclusione: Ordinarie quia potest jocus, aut levitas personas ejusdem sexus impuberes, omnisque veneris expertes a mortali excusare; non autem puberes, ubi tactus est deliberatus, idque propter turpitudinem et veneris periculum. Ex his Deduces.

Deduces hinc peccati mortalis ee reum, qui tangit personae alterius sexus 188
partes pudendas vivias, idq3 propter periculum. Secundo, qui ex sola levi-
tate aut joco tangit obiter alterius pudenda supra vestes, non super indusium,
posse a peccato gravi excusari: quia non videtur tantum periculum, licet
et hoc sit serio vitandum, personis praesertim alterius sexus. 3. An
ancillas, aut nutrices, quae infantes vestiendo, lavando, aut alterius debitae
servitutis officium exercendo, ipsos grandiosq3 in secretioribus attingunt, peccare
graviter, si intermisceatur animus libidinosus, leviter propter aetatem infan-
tilem, si sola sit curiositas, non peccare, si sola interveniat necessitas.
4to, foeminam permittentem se tangi impudice, non tantum peccare
ratione cooperationis alterius peccato, sed etiam ratione tactus passivi, licet abeet
affectus libidinosus: quia non minus ad libidinem excitat tactus passivus,
quam activus. 5to Tangentem seipsum in verendis praecise ex joco, vel
curiositate, excusant DD. satis communiter, a peccato mortali. Cuius ratio est quod
tactus in corpore proprio non ita excitet ad libidinem, ac tactus in corpore
alieno. 189

Quinto. Vir aspiciens foeminam, aut foemina virum in secretioribus, aut
iisdem valde vicinis absq3 justa necessitate, peccat ordinarie mortaliter; secus
in partibus honestis. Dicitur ordinarie quia Sylvius cum quibusdam aliis tantum
accusat peccati venialis aspicientem, si sit adhuc puer, aut ita frigidae comple-
xionis, ut absit omne periculum libidinis: quod etiam extendit ad eum, qui ob-
jectum impudicum ita obiter aspicit, ut non timeatur delectatio, aut commotio
venerea; sed unusquisq3 consulat semetipsum sciatq3 materiam hanc ee
lubricam, periculosam, adulatoriam, et saepe mentiri iniquitatem sibi. Sed
quid ille es, qui objectum venereum ex locis remotis conspicit? ee veniale
bulit Author quidam; sed de longe vidit David illam, in qua captus est.
Mulier longe, libido prope. Ubi erat, quod viderat, in illa, unde caderet...
nunquid tu fortior, quam David? inquit Aug. enarratione in psal. 50.

6to, graviter delinquere eos, qui aspiciunt concubitum viri cum foemina; aspi-
ciens a copulam brutorum, ex sola curiositate, non est damnandus peccati
mortalis, si absit ulterius periculum. Ratio est quia secundus aspectus non ita ad ve-
nerem excitat, sicut primus.

Septimo, Aspicientem mulieris faciem, manus, brachium, collum, et alias partes
hon

honestas cum sola delectatione pulchritudinis, albedinis illius &c tantum peccaret venialiter; et certe si tantum leviter peccet illa tangens, absque libidinis periculo. cur non, et ~~est~~ eadem aspiciens? cum aspectus longe minus commoveat animum, quam tactus: cavendus tamen aspectus morosus, ne tandem phantasia rem illam non tantum ut delectabilem visui, sed etiam ut delectabilem corpori. Nam nequius oculo quid creatum est? Eccle 31. et ideo ajebat Job Cap. 31. Pepigi foedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine. Unde hoc monitum D. Aug. Epist. 109 ad Monachas in medit. omnibus est applicandum: Oculi vestri, etsi jaciantur in aliquem, figantur in neminem.

150. Octavo personae ejusdem sexus simul balneantes, natantes &c ex curiositate, vel levitate invicem, etiam in partibus verecundis, aspicientes, etiam cum motu sensualitatis, secluso consensu turpi, non facile sunt condemnandi peccati mortalis. Secus est de personis diversi sexus; tunc enim est mortale periculum libidinis. Seipsum autem aspicere, vel tangere ex curiositate vel levitate, seclusa intentione, complacentia vel consensu turpi ordinarie veniale est: quia minor est indecentia, et minus movent ad turpia propria quam aliena. Si vero necessitas aliqua, vel naturae commoditas ita exigat, culpa vacabit secundum omnes.

Nono. Cantare, dicere, legere turpia peccatum est juxta intentionem facientis. si enim fiant cum intentione, vel complacentia turpi, mortalem, si ex curiositate, vel levitate solum, venialem culpam habent. Componentes vero cantiones vel libros turpes, ordinarie mortaliter peccant, ob scandalum saltem aliquorum, quemadmodum etiam comoedias turpes exhibentes.

Sectio Decima. De Invidia.

151. Dico. Invidia est tristitia de bono alieno aestimato ab invidente, ut malo proprio, quatenus scilicet minuit, et obscurat propriam invidentis excellentiam. Quod licet simillimum, tamen differt ab odio proximi. Odio enim quis male vult proximo, gaudet de ejus malo, et consequenter etiam tristatur de ejus bono, idque absolute, et in ordine ad ipsum tantum proximum, quatenus nimirum proximi bonum est. Invidia autem solum tristatur de bono proximi non absolute sed in ordine ad ipsum tantum invidentem, quatenus nimirum invidus bonum proximi aestimat malum proprium. Est ergo invidia genuina proles superbiae.

L. C

Cujus

Cujus inordinatio consistit in hoc, qd quis ita inordinate amet, s. appetat sibi propriam excellentiam in bonis ut eis, s. fatis, ut nolit ejusmodi, vel similia bona inesse proximo suo, indeqz, si videat ea proximo inesse, invidet, tristatur, ac velut frangitur animi aclautis affectu. Probat D. Aug. Lib. ii. de Gen. ad lit. cap. 14. Amando quisqz excellentiam suam, s. paribus invidet, qd ei coaequentur, s. inferioribus, ne sibi coaequentur: s. superioribus, qd eis non coaequetur. 112.

Dico 2. Invidia peccatum mortale e. ex genere suo dum omnes. Duplicem enim malitiam involvit: unam contra charitatem proximi: alteram specialem contra voluntatem Dei: cum enim voluntas Dei sit immediata causa distributionis bonorum, ac donorum omnium, voluntati Dei convincitur repugnare, qui invidet, et tristatur de bono, s. dono proximo a Deo collato; ideoqz peccare mortlr, nisi parvitas materiae, s. imperfectio actus excuset.

Sunt enim quidam natura proni in invidiam s. qd etiam in brutis advertimus:] adeoqz facile movent invidia in proximum. Qui motus si rationem omnino praeveniant, culpa vacabunt, si aliqualis semiplena tantum advertentia accedat, venialia evadunt. Nam uti advertit D. Thomas cit. q. 63. art. 3 constat aliquos primos motus invidiae inveniri quandoqz etiam in viris perfectis, qui sunt peccata ~~mortalia~~ venialia. Similiter ob levitatem materiae; proximo libere leve aliqd ~~damnum~~ bonum, lucrum, fortunam &c. invidere, non tn animo, invidendi etiam majora, s. quaevis bona, non nisi veniale erit. Ex quibus

Colligitur tertio invidiae ut peccati gravitas mensuranda est ex magnitudine boni corporalis, s. spiritualis, qd invidetur. Hinc omnium gravissima est invidiae species, estqz peccatum in Spiritum Sanctum, qd dr fraternae charitatis invidentia qua sibi ipsa bona spiritualia, ac dona Spiritus S. atqz adeo ipsam charitatem, et gratiam Dei, virtutem et sanctitatem proximo quis invidet: qui nimirum illa propriam suam excellentiam minuere, sui vilipensionem causare, aut certe vitam, et actus suos redarguere, et condemnare videt, s. aestimat. Unde odium, detractiones, temeraria judicia, persecutiones bonorum. Talis fuit invidia mortifera Cain occidentis fratrem suum Abel de quo 1. Joan. 3. Haec e. annuntiatio, qm audistis ab initio, ut diligatis alterutrum. Non sicut Cain, qui ex maligno erat et occidit fratrem suum. Et propter quid occidit eum? Quoniam opera ejus maligna erant, fratris autem justa.

Colligitur

Colliges 2do, a D. Gregorio quinque filias invidiæ assignari. 1mo odium, quo quis mala vult illi, cui bona invidet. 2. Susurratio, qua apud alios invisum reddere molitur eum, cui invidetur, adeoque amicitiam dissolvere. 3. Detractio, qua famam denigrat bonam, quam proximus, quis invidet. 4. Exultatio in adversis. 5. Afflictio in prosperis proximi. Et hæc est pœna continua invidi, qua suo livore tabescit, ac velut serpentina mordacitate suum cor exedit. Psal. 111. Peccator videbit, et irascetur, dentibus suis fremet, et tabescet; desiderium peccatorum peribit.

Sectio Undecima

Quid, et quale peccatum sit ebrietas?

113. Dico 1mo Ebrietas est excessus voluntarius in potu inebriante voluptatis gratia usque ad privationem, vel gravem perturbationem usus rationis. Dicitur 1mo Excessus voluntarius. Excluditur omnis ebrietas ex errore, vel inadvertentia proveniens, ideoque involuntaria, ut contingit in iis, qui ad satietatem vinum bibentes, ex mera debilitate naturæ, vel potus malitia inebriantur, qui fortitudinem non norunt, aut alia de causa futuram ebrietatem prævidere, vel advertere non potuerunt. Tunc enim committitur peccatum ebrietatis, quando quis advertens periculum probabile imminentis ebrietatis, etsi primo post horam, vel cum in liberum rerum exeuntem secutura sit, nihilominus libere potare pergit; bestia est, si eam intendit.

Secundo. Voluptatis gratia. Ob alium enim finem honestum v. g. ad recuperandam sanitatem, vel diem usque sextum, aliave enormi medicina sustinenda est, licitum est forte honesto se inebriare: neque enim tunc absurdum judicat recta ratio ad breve tempus usu rationis destitui (: quod enim in somno accidit :) ut reparata valetudine munera rationis rectius præstentur. Addit Less. Lib. 4. cap. 3. dubit. 4. esse licitum forte se inebriare ad evadendam mortem intentatam, nisi propinanti respondeas. Sed aperte repugnat D. Aug. Ser. 232 de temp. dicens: Etiamsi ad hoc veniretur, ut tibi diceretur, aut bibas, aut morieris: melius erat, ut caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur.

Tertio. Usque ad privationem usus rationis. Quod si enim, stante usu rationis sufficiente, solum phantasia nonnihil turbata sit, ut si lingua titubet, pedes vacillent, oculi duplicata aspiciant, fenestræ circumagi videantur, imperfecta erit ebrietas, et peccatum veniale, etsi unum de gravioribus, si deliberate fiat.

4to. Vel per gravem perturbationem rationis, ut minimum homo amplius

discerne

discernere inter bonum, et malum, et actiones suas ordinarias dirigere nequeat
l. perficere non posse, ex ebrietate impostae vini pt.] nam certe ad ebrietatem per-
fectam, et mortalem requiri non videtur, ut usum rationis omnino tollat, et plane 194.
brutum l. furiosum efficiat. Sic ergo explicata

Dico 2. Ebrietas perfecta e. ~~perfect~~ peccatum mortale. Communis, et recepta do-
ctrina cum S. Thom. 2.2. q. 150 art. 2. Ratio e. quia gravis revera deformitas
est, et grande malum, ipsique Deo valde injurium, imaginem Dei ita deturpa-
re, et abjecta rationis potestate, qua nil in homine praestantius, ad brutorum stu-
piditatem solius voluptatis gratia ultro se abjicere. Cum ergo ebrietas per se
intrinsece mala, et peccatum mortale sit, evidens e. peccare mortaliter eos, qui
alios jussu, suasu, propinationibus ad se inebriandum inducunt, et urgent.
imo etiam illicitum videtur alterum inducere ad ebrietatem formalem, et voluntariam:
non item ad materialem tantum, utpote propinando vinum fortissimum, cujus
virtute incognita, praeter intentionem, adeoque sine peccato inebriatur, ad evi-
tandum gravissimum malum, v. g. proditionis homicidii. V. ut contra Lass. supra
cit. probabilius docet Layman L. 3. Sect. 4. cum aliis: quia universaliter nunquam
hominem inducere ad aliquam actionem, quae intrinsece mala est, ut sine peccato
fieri non possit: talis e. ebrietas solius voluptatis gratia voluntaria pro &c.

Licitum quidem est inducere ad malum minus, alterum, ut impediatur majus
malum ab ipso intentum, et aliter non impediendum: at tunc tantum: quando
minus malum fit, l. virtualiter includitur in illo majori, sic volentem furari mille,
occidere, adulterium committere, recte dehortaris, et inducis ad potius furandum
centum, percutiendum tantum, scortandum &c. Tunc enim non suades directe alicui,
ut malum faciat, sed solum dehortaris, ne tantum malum faciat. Falsum autem
est, licere aliquem ad evitandum peccatum majus inducere ad aliud peccatum
minus, quod ille committere nec fert, nec voluntate decreverat. Hoc enim est vera
inductio ad malum peccati, et scandalum activum, intrinsece malum contra. 195.

Dices tum legitur Gen. 43. Joseph et Fratres ejus fuisse inebriatos, sed non e.
credibile, quod Joseph vir justus id fecisset, si ebrietas foret peccatum saltem mortale
pro secundo Aug. Serm. 231 de Sanctis qui e. 4. de animatis depend. computans
ebrietatem inter peccata mortalia, addit: si assidua sit et Serm. 232 de temp.
si frequens fuerit. pro ubi non e. assidua, aut frequens, non e. mortalis. Tertio
D. Thomas q. 2. de malo, art 8. et q. 7. art 4. ad 11. asserit ebrietatem, per se loquendo
tantum esse venialem.

R.

R. ad 1mum cum Interpretibus Scripturam ibi solum velle fuisse cognitos satiatos non ebrios. Unde etiam alibi usurpat ebrietatem pro satietate, ut Psal. 35 Inebriabuntur ab ubertate domus tuae, id est plene satiabuntur.

Ad 2dum dico S. Doctorem non intendere quod sola assiduitas, aut frequentia reddat ebrietatem mortalem, sed quod denotat ipsam certo mortalem: quia assidue, et frequenter ebrius melius novit potus fortitudinem, et suam bibendi capacitatem, ubi raro ebrius potest vel ex parte vini, vel ex parte sui decipi.

Ad 3. Respondeo quidquid sit de illis ~~aliis~~ locis in quibus videtur nobis contrarius, expresse sententiam nostram tenere in Summa 2. 2. quaest. 150. art. 2. ubi concludit: Unde ebrietas per se loquendo est peccatum mortale. Similiter lect. 3. in cap. 13 Rom. Est considerandum, quod ebrietas ex suo genere est peccatum mortale.

196. Quaer. 1mo Ex quibus signis colligi possit aliquem fuisse ebrium? R. ex sequentibus. 1mo. Si quis alias modestus, et pacificus die praecedente pugnaverit, blasphemaverit, uxorem percusserit, varia utensilia fregerit etc. quia tunc praesumitur similia animo perturbato perpetrasse. Secundo, si postridie desit reminiscentia factorum, aut dictorum saltem principalium R. est quia talia ab homine sibi praesente exercita sunt mature fient, ita facile retinentur. Dicitur saltem principalium quia oblivio eorum, quae quasi sine advertentia fieri solent, non videtur signum sufficiens ebrietatis: nam cum illa vix advertenter fiant, etiam vix retinentur.

Quaer. 2. An statim acquiescendum poenitenti dicenti se fuisse ebrium? R. negative quia multi confitentur se fuisse ebrios, qui non fuerunt, et aliqui se non fuisse, qui fuerunt: credunt enim non multi (: licet non plus quam solito biberint :) se esse graviter ebrios, ubi ad vomitum provocantur, non attendentes id ex corporis indispositione procedere. Item non distinguunt aliqui an ebrietas proveniat ex culpa, vel ex subreptione, vel ex nimio calore, nimia loquacitate, vini, aut alterius potus malitia etc. imprudentiis e contra sibi persuadent se non fuisse graviter ebrios, ubi possunt carnem in platea transeuntem divertere, domum redire, lectum invenire etc. cum tamen reputandi sunt ebrietatis mortalis culpabiles, ubi officia communia saltem grossiora, et corporalia non possunt rationabiliter exequi: et ideo ut possit Confessarius inter lepram, et lepram distinguere in hac materia, sicut et in multis aliis, interrogatione opus est.

Quaer. 3. An propinare in sanitatem alicujus, re ipsa apprecando sanitatem, per se loquendo sit licitum, et laudabile? R. affirmative, sed velle illo potu inducere

Deum

Deum ad sanitatem alteri dandam, foret superstitio: qua est per actum indifferentem dicto,
et non spectantem ad Dei gloriam, velle movere Deum ad aliquid faciendum, quod e. super
stitiosum Tob cap. 13. Bibere a. in hoc haustum, quem vocant benedictionem S. Joann.
est per se loquendo laudabile: quia fit l. ad significandum, quod continuanda sit mu
tua charitas, quam S. Evangelista semper commendabat, l. ad precandum, ut intercedens
faciat non obesse cibum, et potum sumptum, sicut ipse creditur sine damno bibisse ve
nenum: saepe tn e. per accidens peccatum, ut si proprietur illi, qui advertitur esse in
proximo periculo ebrietatis Tab. cit.

Sectio Duodecima.

De Ira, et Acedia.

Pro. Indifferentem esse iram ad peccatum, sive physice spectetur, sive moraliter. Phy
sice quidem nil e. aliud, quam ebullitio sanguinis in corde proveniens ex fellis turba
tione, et evaporatione; moraliter a. e. appetitus vindictae: ubi a. nec in uno, nec in
altero exceditur, tantum abest ut ira sit mala, ut extra possit esse meritoria, imo
et ejus absentia peccaminosa. Unde peccant quandoque superiores, et quandoque paren
tes defectu irae in subditos, sicut peccavit Heli 1. Reg. 2. fuitque ideo justa morte puni
tus, quod filiis discolis, eorumque vitiis non fuerit iratus. Unde Eccl. 7. legitur: Melior
e. ira risu qa per tristitiam vultus, corrigitur animus delinquentis. Dixit quidem Xtus
D. Matth. Omnis, qui irascitur fratri suo, reus erit judicio; d ibi de ira ad homicidium
proxime, l. remote tendenti loqr, ut manifeste ptt ex interpretibus. Praeterea non con
demnari ibi omnem iram, inde aperte colligitur, quod ipsemet Xtus D. a quo longe
erat peccatum, circumspexit eum ira Marci 3. et Psal. 4. dr: Irascimini, et nolite
peccare. De sola ira in malam partem sumpta, quod peccatum e. capitale, soletque
dici iracundia, hic agitur. Proinde. 157.

Dico 1mo Ira e. inordinatus appetitus vindictae, seu inordinata commotio animi,
vindictam, l. quasi vindictam inordinate appetentis. Est communis. Irae autem peccami
nosae duplex e. inordinatio, una ex parte ipsius motus irae, seu modi irascendi, ut si
nimium internus excandescas, l. externus per signa nimis patefacias. Altera ex par
te objecti, seu vindictae, ut si proximo appetas vindictam injustam, l. justo majorem.

Ira inordinata primo modo, quoad motum passionis, seu modum irascendi ni
mium, e. peccatum veniale ex genere suo. Est enim excessus voluntarius in pas
sione animi de se indifferente, quippe quae etiam bona, et virtuosa esse possit, ut
si ea utamur ex motivo virtutis, et zelo justitiae ad propulsandum, l. vindicandum malum
peccati in nobis, l. aliis nostrae curae commissis.

Excessus

Excessus a, l. inordinatio in re indifferenti per se culpam venialem non excedit. Rectè
tn docet March. Tom 2. tract. 6. tit 2. q. 3. iram hac inordinatione motus, etiam sublata vin-
dicta injusta, evadere peccatum mortale ratione enormis excessus, et deformitatis in ira-
scendo, cum quis deliberatè, sciens, et volens, motus iracundiæ adeo excrescere sinit, ut
fuit, ut erumpat in enormes gestus, clamores, tensiones, spumas, membrorum
contorsiones, ut gravissima injuria hominis constitutionem afficiat; talis utique peccat
mortaliter: quia imaginem Dei, ac creaturam rationalem enormiter dehonestat, ac deturpat. Unde SS. PP. passim docent per iram mutari hominem in feram, imo in dæmonem.
Et rectè tres solent assignari iræ species. Rancor, insania, furor. Rancor est ira, quatenus
causat, et continet internam indignationem, aversionem, odium, vindictam &c. Insa-
nia, quatenus mentem rationis usu privat. furor, quatenus in exprimendi inordinatè,
et enormes motus erumpit.

Ira inordinata secundo modo, quoad inordinatum appetitum vindictæ inferendæ, est pecca-
tum mortale ex genere suo, quippe directè repugnans Charitati, quatenus pro-
ximi inordinatè malum appetit: ac etiam injustitiæ, si actu in injustas vindictas
erumpit.

Iræ sic descriptæ sex filiæ, ac soboles enumerantur à D. Greg. Lib 13. Moral c. 17.
nimirum, indignatio, tumor mentis clamor, contumelia, rixa, blasphemia. Ira enim
aut remanet intus in corde, et sic nascitur 1mo indignatio, seu aversio, et affectus
inordinatus in proximum, ex eo, quod apprehendat se indignè à tali tractari. Conse-
quenter 2. nascitur tumor mentis, quo quis morosè excogitat diversas vias vindi-
candi, iisque cogitationibus animum tumefacit, inflat, et tunc est peccatum pro ra-
tione vindictæ cogitatæ gravis, vel levis, mortale, vel veniale. Indignatio autem plerumque
veniale est nisi ad gravem proximi contemptum procedat. Aut ira ulterius
erumpit in os, et sic nascitur tertio clamor indignationis index, cum iratus vo-
cem tollit, multa inordinatè, et confusè effundens: id Christus D. Matth. 5. signifi-
cat per verbum Raca quod nihil distinctè significat, sed solum motum indignatio-
nis exprimit. Et hic clamor per se peccatum veniale est. Consequenter autem 4 nascitur
contumelia interni contemptus index, qua quis proximo malum objicit intentione
illum inhonorandi, quod Christus D. expressit per verbum fatue, quo omnis con-
tumelia aperta significatur, peccatum mortale ex genere suo. Aut ira erumpit
in ipsum opus, et actualem vindictam et sic 5. nascitur rixa, percussio, vel
verbera, cædes. Et consequenter, maximè si vindicta non succedat, 6. etiam nascitur bla-
sphemia in ipsum Deum. Omnia mortalia ex genere suo; de his nulla controversia.

Dico

Dico 2. Acedia naturalis, et mere corporalis e. torpor, et hebetudo quaedam virium animalium deficientium respectu laboris suscipiendi; orta nimirum ex ipsa complexione corporis male affecta. Alia dr sensualis, et e fastidium, seu tristitia appetitus sensitivi laborem, seu difficultatem operis refugientis. Ex eo enim, qd appetitus naturaliter fertur in bonum conveniens, l. delectabile sensui, naturaliter enim abhorret ab omni disconveniente, l. molesto sensui, indeque tristitia quaedam, et aversio a labore, et difficultate operis. Acedia haec naturalis, dum se quidem mere naturalis, et nullo modo voluntaria est, nullo modo peccatum est, sed virtutis, ac meriti materia et seges. Facta a voluntaria per liberum consensum voluntatis, jam evadet acedia moralis. Itaque

Acedia moralis et peccaminosa, rursus alia e. universalis, et est quidam remissi animi languor ad bene operandum in rebus salutis, seu in exercitio virtutum, quatenus laboriosum, et difficile e., proptereaque versari circa quodque praeceptum, l. virtutem, et sic non e. speciale peccatum, sed eatenus solum peccatum est, quatenus causat transgressionem, l. negligentem executionem praecepti, l. virtutis, ac semper idem numero cum ipsa transgressione l. negligenti executione, v. g. Petrus ex acedia, et torpore proveniente ex apprehensione difficultatis, consentit in omissionem, et omittit Horas, erit idem numero peccatum mortale. Si solum negligentius, et oscitantius persolvat, idem erit peccatum veniale. Quod si vero stante illa acedia, torpore, tristitia, nihilominus praeceptum perfecte impleat, etsi difficulter, acedia nullo modo erit peccatum, sed augebit meritum. Alia e. acedia moralis specialis, etiam capitalis dicta

Et haec acedia specialis, ac capitale vitium e. tristitia de bono spirituali, ac divino, quatenus hominem attinet, seu quatenus ab homine prosequendum e. utpote principaliter de ipsa gratia, ac amicitia divina conservanda, et beatitudine consequenda, per virtutem, exercitia laboriosa, et consequen[ter] [illegible], adhibendis mediis ad illum finem. Et haec acedia, seu tristitia, omnino voluntaria, ac deliberata, e. peccatum speciale, ac mortale gravissimum, quia directe repugnat charitati divinae, eamque destruit, quatenus continet veram, et actualem aversionem a Deo ultimo fine. Cujus signa pessima, et effectus sunt: amaritudo, taedium, acidus gustus mentis ad omnia spiritualia, et divina, ac ipsam cogitationem Dei; aversio a verbo Dei, ut non nisi cum tristitia quis audire possit de Deo, aeterna beatitudine, curanda salute, taedium vitae etc. Ceterum constat enim tantam acediam posse esse peccatum veniale ex imperfectione actus. Similiter illa acedia l. tristitia, qua quis non avertitur a Deo, sed stante efficaci voluntate tendendi in Deum ultimum finem per media congrua, et opera salutis, solum inefficaciter

ab

ab eo fine abhorreret, ob difficultatem operum, eoq; ea opera negligentius exequeretur, non est nisi peccatum veniale. Talis enim tristitia non pugnat contra charitatem, sed tantum contra medium charitatis, scilicet fervorem.

Acediae speciales filias a D. Greg. enumeratas sex. 1ma Malitia, qua homo odio habet ipsa bona spiritualia secundum se; vellet enim non esse, dolet, quod tenebitur, cuperet non fuisse natum, seu creatum a Deo, non agnovisse Christum adeoque ipsa beneficia Dei contemnit. ~~2 Rancor~~ Malitia haec dubio mortalis, nisi imperfectus actus excuset. 2. Rancor, quo ij sunt fastidio, qui hortantur ad spiritualia, ut Confessarij, Concionatores, Religiosi. Est ex se veniale, nisi conjugatur cum odio. 3. Pusillanimitas erga omnia bona spiritualia tanquam ardua, ea refugiendo, ab iis subtrahendo etc. est de se veniale, seclusa transgressione mortali alicujus praecepti. 4. Desperatio consequendae beatitudinis, peccatum gravissimum, si pleno consensu fiat. 5. Torpor in observantia divinorum praeceptorum. 6. evagatio mentis ad illicita, quae respective ad ipsam mentem se se ad diversa diffundere volentem, dicitur mentis importunitas, respective ad cognitionem curiositas respective ad locutionem verbositas respective ad potentiam locomotivam, corporis inquietudo respective ad propositum, instabilitas. Hoc peccatum dum se leve est, erit tamen mortale, si fiat eo tempore, quo requiritur ex praecepto mentis attentio, ut in auditione Missae, Officij divini recitatione. etc.

Sectio Decimatertia.

Quid dicendum de Gula?

Prn. Gula ex primaria sua significatione, est meatus ille, per quem cibus et potus transmittitur ad stomachum; quia tamen illius ~~mot~~ meatus extremitas superior percipit, sicut lingua, rerum saporem; ideo SS. PP. et Theologi comedentes, aut bibentes potius ut satisfaciant illi parti corporis, quam naturae necessitati; vocarent gulosos et eorum vitium, Gulam. Porro etsi Gula nonnunquam sumatur pro sola inordinatione cibi, generaliter tamen accepta etiam comprehendit inordinationem potus; et ideo dividitur in Crapulam, et Ebrietatem: illa respicit cibum immoderatum, haec potum superfluum. De hac egimus sectione undecima, de illa hic agimus. Proinde.

199. Dico Gula est inordinatus, seu immoderatus appetitus, usus que cibi, ac potus oppositusque abstinentiae, et committitur 5. modis. 1mo si edas ante tempus, 2. si nimis exquisita, 3. si plus justo quanto, si voraciter. 5. si nimis exquisite praeparata. Unde.

Resolves 1mo Gula ex genere suo est peccatum tantum veniale: quia nullus

homini

horum modorum repugnat per se Charitati Dei, vel proximi. Secundo
Hinc probabile est, quod docet Nav. Tol. secluso scandalo, et aliis veniale
tantum esse usque ad vomitum se cibo, et potu implere, itaque enim si quis vomat,
ut iterato possit bibere: quod tamen sua V. comedere, aliique multi putant mortale.
Tertio dubium est, licere ne, aut potu aliterve causare vomitum, si salu-
bris esse judicetur.
4to. Mortalis censetur crapula ex accidente, et nimia inordinatione, in his
casibus, primo si quis gulae causa violet jejunia Ecclesiae. 2. si quis ex gula notabiliter in-
eptus fiat ad functiones, ad quas sub mortali tenetur. 3. si quis valetudinem valde gra-
viter noceat, id advertens, secus si leviter tantum, ut v.g. si febricitans haustu aquae
morbum augeat. 4. si continuo fiant comessationes, et compotationes, ita ut ven-
trem pro deo habeat. Quinto si quis bibat ad perfectam ebrietatem. 6. si quis ex me-
ra gula vescatur carnibus, aut sanguine humano, tum quia id repugnat pietati
defunctis debitae, tum quia est contra instinctum naturae abhorrentis. Excusandum autem
si fiat causa medicinae, aliave justa causa v.g. extremae famis in obsidione, in qua tali
vitam conservare non tenebris Sanch. l. Moral. Cap. 18. Less. Lay. hi enim excusant
quidam lictores illos, qui ut officium suum melius administrent haustu sanguinis
humani se animare dicunt, praesertim cum sanguis etiam multos, animatos non
fuerit.
Quinto. Ex genere quoque suo venialia sunt quae filiae gulae dicuntur, nimirum ex parte 20v.
animae, primo Hebetudo, seu stupiditas mentis, nata ex crapula, v.g. ut non possit orare etc.
quae fit mortalis, quando quis inordinate bibendo, vel comedendo voluntarie fit ineptus ad intelli-
gendas, vel praestandas ea, quae ad salutem illi sunt necessaria: vel ad quae ex officio, aut aliis
sub gravi peccato tenetur.
2. Inepta laetitia, per quam intelligitur non quaevis inordinata, quae omne peccatum
sequitur, sed quae movet ad cantiones obscenas, actus turpes, saltus, vel choreas inhonestas ut
sed quae movet ad consensum, vel delectationem mortalem, vel ad eam ordinatur,
fitque mortalis. quando est inductiva ad consensum, vel delectationem mortalem, vel ad eam ordinatur
3. multiloquium. 4. scurrilitas, quae ut inepta laetitia, et multiloquium differt quod
illa sit in appetitu, istud in verbis: haec in verbis, et gestibus, dicitque semper aliquam
inhonestatem, licet per se, et secluso scandalo, venialem v.g. scurrilia dicere, vel canere
etc. ex levitate ad risum excitandum: mortale tamen esset si fieret causa delectationis venereae
5. Ex parte corporis, immunditia, vomitus et seminis effusio: quae ultima, si vo-
luntaria sit, mortalis est. Laym. cum aliis.
Quaer. An comedere sine necessitate pertineat ad vitium gulae? R. negant aliqui et
Sanch. sed dicendum est esse, ubi cum S. Aug. docet D. Thom. 1.2 q. 148. art. 1. ad 2. quia enim
ordinate plus cibi sumere, quam conveniat sustentationi naturae, et bonae habitudini corporis
est tamen tantum veniale per se loquendo.
Appendix

Appendix de Jejunio.

Cum præcipuum contra Gulam Antidotum sit jejunium; et idcirco imprimis gulosis, et ebriosis à Confessarijs imponendum: necessariam judicavi sectioni præcedenti, appendicem hanc subnectendam. proinde sit

Sectio tertia. Quid, et quotuplex jejunium?

201. Jejunium physice loquendo est quoddam hominis intestinum subtile, et vacuum: verum latius extensum nomen jejunij variè accipitur, et potissimum quatruplicitur, et ideò quatruplex jejunium distinguitur. Spirituale, naturale, morale, et Ecclesiasticum. Primum jejunium Spirituale improprie, metaphoricè dicitur abstinentia à vitiis et voluptatibus quibusvis in Scriptura passim, Isaiæ 58. Nonne hoc est magis jejunium, quod elegi? dissolve colligationes impietatis. Unde S. Aug. tract. 17. in Joan. Jejunium ~~mag~~ magnum, et generale est abstinere ab iniquitatibus et illicitis voluptatibus. Secundum jejunium naturale dicitur abstinentia prorsus ab omni cibo, et potu in stomachum transmisso, quale jejunium à tempore media noctis ~~praecedentes~~ gravissimo Ecclesiæ præcepto requiritur ad dignam celebrationem, et susceptionem Eucharistiæ. Nam ut ait S. Aug. Epist 118. Placuit Spiritui S. ut propter honorem tanti Sacramenti prius in os Christiani hominis Dominica Caro intraret, quam cæteri cibi.

Tertium jejunium morale, ac philosophicum dictum, est actus temperantiæ moderantis appetitum, et usum cibi, ac potus secundum regulam rectæ rationis, cujus velut partes sunt abstinentia et sobrietas, Abstinentia enim moderatur affectum, et usum ciborum; sobrietas vero moderatur affectum, et usum potus potentis inebriare.

Cæterum hoc jejunium morale, aut est generale, prædictam scilicet actus temperantiæ moderans abstinentiam, et appetitum ~~secundum~~ ciborum secundum rectam rationem, ne scilicet excedatur vel deficiat. Aut est speciale, scilicet actus abstinentiæ specialis subtrahens alimenta corpori magis, quam ratio temperantiæ alioquin requireret in ordine ad certos fines, utpote ad cultum Dei, mortificationem carnis etc. Et hoc rursus, aut est arbitrarium, ac liberum quoad modum jejunandi, et abstinendi à cibo, et potu, pro cujusvis libito affectu, devotione, etc. Aut est ordinarium, vel regulare scilicet certa lege vel consuetudine constitutum quoad modum jejunandi, et abstinendi pro certa hominum communitate, societate, Religione: uti fuerunt jejunia Judæorum in veteri lege, et eorum est in nova lege. Prætera specialia jejunia diversorum Ordinum. Quartum jejunium Ecclesiasticum communiter dicitur: abstinentia cibi secundum Ecclesiæ Regulas assumpta apud Belarm. Lib. 2. de bonis oper. Cap. 1.

Aut:

Aut Abstinentia ciborum secundum modum ab Ecclesia omnibus fidelibus
praescriptum: apud Filliucium tract 17 p 2. Aut Abstinentia a carnibus, et
prandij, ac post coenam cujuslibet cibi subtractio usq[ue] in diem sequentem. Sic
Canonistae. Tene ex his, quod placet, sed accuratius, ut intelligas 212

Dico Jejunium Ecclesiasticum prout desumitur in Ecclesia Romana indicitur, recte defi-
nitur: abstinentia a cibo, et certa ciborum qualitate ab Ecclesia ordinata cum
unica refectione hora competenti sumenda. Est in re omnium

Dicitur 1mo abstinentia a cibo per quem intelligimus carnem, seu substantiam ali-
um, prout condistinguuntur a piscibus, qui etsi in rigore carnem suam habeant illa
tn axiomate inter Christianos recepto non venit nomine carnis hic prohibitae; ubi a dubi-
tatur an aliquid sit caro, necne, et consulendus est usus communis.

Dicitur 2. certa ciborum qualitate ubi intelligitur, quidquid sumitur, et in stoma-
chum trajicitur ad finem corporis alendi, seu nutriendi; X quod sumitur per modum
potus sorbendi, ut lac, mel, jusculum. Hinc jejunium non comprehendit abstinentiam
alicujus, non ad nutriendum corpus, sed solum ad concoctionem juvandam, restringendam
sitim, refrigerandam naturam ut aqua, vinum, cerevisia, quamvis enim vinum, et cerevi-
sia nutriant, tn per se non ad nutriendum, sed ad alios fines praedictos sumuntur:
neq[ue] comprehendit abstinentiam a medicina, seu pharmacis, seu iis, quae sumuntur
non per se ad alendum corpus, sed ad morbos pellendos, vel evitandos tanquam proprium
suum finem. Jejunium igitur Ecclesiasticum solius cibi abstinentiam per se requi-
rit, juxta communem Ecclesiae sensum, et sententiam DD. cum D. Thoma 2.2. q.
147. art. 6. Rationem dat S. Leo Serm. de jejun. dicens: Licet jejunium generaliter
ad omnem continentiam pertinere videatur, proprie tn ad edendi diminutionem cibi
refertur. &.

Dicitur 3. Ab Ecclesia ordinata scilicet quoad tempus et modum abstinendi. dr or-
dinata, non praecepta: quia jejunium Ecclesiasticum dr non illud tantum, quod ab Ecclesia
praecipitur, sed omne illud quod observatur, vel assumitur secundum formam ab Ecclesia ordinatam,
seu praescriptam, sive deinde tali tempore ex ipso praecepto, sive ex voto, sive ex
Regula, sive omnino libere ex voluntaria devotione.

Dicitur 4to, cum unica refectione, cui consuetudo ubiq[ue] recepta adjunxit collatiun-
culam vespertinam. Ex hac definitione sic declarata, et communi DD. senten-
tia apud Spor. Lib 3. cap 8 Less. Lib 4. de just. cap. 2. dub 2 tria esse requiruntur
ad omne jejunium Ecclesiasticum. 1mo Unica refectio continua. 2 ut una illa refectio
fiat hora competenti, seu sit coena, et non prandium. 3 ut habeatur delectus ciborum,
seu abstinentia a carnibus de quibus per distinctas sectiones et incipiendo ab hoc
ultimo sit

Sectio

Sectio Secunda.

Dus — Quis delectus ciborum habendus, seu a quibus abstinendum in jejunio Eccl[esiastico]

203. Jejunium Ecclesiasticum de præcepto requirit delectum ciborum, seu specialiter abstinentiam a carnibus, et in quadragesima etiam ab ovis, et lacticiniis seclusis privilegio, et consuetudine contraria: idque sub mortali toties, quoties. Est communium Catholicorum contra Hæreticos. ~~Declarantur termini.~~

Primo dr. Requirit delectum ciborum specialiter abstinentiam a carnibus. Confirmat hoc perpetua, et universalis consuetudo Ecclesiæ; et ratio naturalis eandem persuadet, nam finis jejunii est corporis concupiscentias edomare, et in servitutem redigere ut docet D. Aug. Lib. 30. contra Faustum cap. 5. et omnes etiam adversarii fateri debent, et non poterat certa, et communis Regula constitui circa quantitatem, et lautitiam ciborum in genere in ordine ad mortificandam carnem; hæc enim infinitis modis variantur, et quod uni est multum, alteri est parum, quod uni est lautum, alteri non est lautum, quo debuit constitui certa regula circa abstinentiam specialem ab aliquo genere cibi qui ex natura sua, ut plurimum magis nutrit, et magis delectat: talem cibum esse pecorum carnes, et volucrum, omnes fatentur: recte ergo in jejunio Ecclesiastico inducta est abstinentia specialis a carnibus.

Secundo Et in quadragesima ab ovis, et lacticiniis. Jejunium Ecclesiasticum tempore Quadragesimæ, non item aliis diebus jejuniorum: quod jure communi etiam requirit abstinentiam ab ovis, et lacticiniis, videlicet lacte, butyro, caseo, et quidquid ex lacte conficitur; hanc enim abstinentiam tempore quadragesimæ tam Clericis, quam Laicis servare præcipit Synodus 6. Trullana can. 56 et cap. Denique dist. 4. D. Gregorius ad August. Anglorum.

204. Tertio seclusis privilegiis, vel consuetudine contraria. Quali de facto gaudemus in Transylvania nimirum ob penuriam ciborum quadragesimalium, præsertim olei, et piscium. Sed hic quæstio gravis est; utrum in Dania, vel aliis locis, ubi lege consuetudine, vel speciali privilegio licitum est comedere ova, et lacticinia, tunc ipso etiam liceat vesci sagimine, seu pinguedine expressa ex lardo porcino, item adipe anserum ac aliorum avium. Dr. Ita affirmant graves DD. Glossa in cap. Presbyter dist. 82. v. Sagimine. Hostiensis in Summa de observat. Jejunii. Abbas in cap. Consuluit n. 2. de Judæis. Sylvest. Ubi hanc Regulam tradunt: Cui conceditur usus ovorum, casei &c. intelligitur etiam usus sanguinis, seu lardi concessus. Et aliis cit. consentit Diana part. prima tract. 5. nec improbat Azor. part. 1. Lib. 7. Ratio est quia etiam Aristoteles docet, talis pinguedo non est caro, licet ex carne trahat

Ovi

Virginalem, perinde, ac ova, butyrum. Et consequenter quod licet unum, licebit et alterum. Mirum enim videtur licere vesci butyro, longe meliori; et non licere vesci sagimine porcino, vel alia salium adipe longe deteriori: etsi liceat vesci lacte, quod substantialiter sanguis est, accidentaliter tamen mutatus, et melioratus: cur non liceat etiam vesci ipso sanguine? Quae opinio quamvis speculative, et philosophice omnino probabilis sit, practice tamen, et theologice opposita negativa longe probabilior, et tutior est, quam tenet Medina Lib. 1. instruct. cap. 14. Filliuc. Tabiena V. jejunium § 8. dicens: Nullo jure probari, ea comprehendi sub lacticiniis: quae cum sit adeps carnis, potius ad carnes spectaret. Deinde accedit, quod magnum subsit periculum, ne data semel facultate utendi sanguine, et lardo, homines facile extendant ad similia v.g. ~~farcimina~~ farcimina sanguinis, et alia ob similem causam, quod quidem ab aliquibus comedi solet.

Dico 2. sub mortali toties, quoties. Ratio est quia materia praecepti gravis est: Toties 205.
autem committi peccatum mortale, quoties quis sine justa diebus jejuniorum carnes comedit docet communis DD. cum Navarr. cap. 21. n. 124 ubi ait: quoties quis edit cibos vetitos, toties peccat mortaliter. Et ratio est quia praeceptum abstinentiae a carnibus in diebus jejuniorum negativum est, obligans ad semper pro semper; cum sine dubio mens Ecclesiae sit diebus jejuniorum absolute prohibere carnes, ut sensus sit: nemo in die jejunii comedat carnes: ergo toties, quoties quis carnes comedit, contra praeceptum, peccat mortaliter.

Sed dictum est ex genere suo. Nam sine dubio in hoc praecepto non edendi 206.
carnes in die jejunii datur aliqua parvitas materiae a mortali excusans, sicut et in praecepto non furandi, ut cum aliis docent Diana, Tambur. volunt eam censendam esse parvam ~~materiam~~ guttam, excusantem a mortali, qualis coquo ad gustandum, vel dapiferis principum ad praelibandum sufficit. Pro Sporer a cit. docet non damnandum peccati mortalis eum, qui absque ulla necessitate, ex ex mera levitate, curiositate, vel gulositate die jejunii modicum frustillum carnis v.g. instar nucis communis, mediam avicalam, vel quid simile sumeret. Quia praeceptum Ecclesiae pro Matris non obligat cum tanto rigore. Quod si rationabilis causa accedat, omni culpa vacabit, ut in coquis tunc diebus jejunii cibos carnium praegustantibus. Addit Diana, etiam ministros infirmorum posse absque scrupulo aliquid de carnibus edere non tantum ad praelibandum, sed etiam ad excitandum infirmorum appetitum, et tollendum fastidium, si ita commodum videatur: nam in his est urgentior ratio charitatis quam

Ecclesiae

Ecclesia non intendit impedire quin in Cocis, et Dapiferis, ut ex Navarro, et aliis docet cum Sanch. in opuscul. tom. 2. Lib. 6. cap. 1. apud Sporer.

Sectio Sexta.

De Refectione unica tantum ad Jejunium Ecclesiasticum requisita.

207. Dico Jejunium Ecclesiasticum requirit unam tantum refectionem moraliter continuatam, excludendo refectionem iteratam sub mortali, vel probabiliter prima tantum refectione iterata incurrendo. Est communis DD. et patet praesertim ex Conciliis. Ratio autem e. quia jejunium Ecclesiae institutum est, ut corpus domaretur, et non destrueretur; domatur autem, et non destruitur corpus, si quotidie bis sumere, semel tantum sumere debeat; non domaretur, si nil omitteret, destrueretur, si nil sumere deberet, ergo quo recte indicta e. unica refectio: Ubi hac unica refectione, hoc ipso, quod unica sit, et alia sequi non debeat, plus cibi accipi pt licite, quam alias ordinarie sumitur, intra tamen limites temperantiae, ut omnes vere constituunt. Termini reliqui declarantur.

Dicitur itaque 1. Requiri unam tantum refectionem continuatam moraliter Praeceptum jejunii enim Ecclesiae, eo ipso, quod requirat refectionem unicam enim necessario requirit continuam refectionem, non quidem mathematice continuam, absque ullo temporis intervallo, sed moraliter continuam absque notabili intervallo: si enim notabili mora interrumpatur, non unica, sed duplex refectio esset contra praeceptum jejunii; ideoque monendum venit est, quod utraque, vel alterutra refectio se sola sufficiens e. termini ad coenandum, tunc enim frangeretur jejunium quoad substantiam peccato mortali secundum omnes, deinde quod neutra refectio e. de se sufficiens: tunc enim adhuc frangitur jejunium quoad modum refectionis unicae ab Ecclesia praeceptum: idque si absque rationabili causa fiat, peccato saltem veniali, si mora modica sit, vero mortali, si si nimia esset mora, v. g. aliquot horarum. Caeterum multa hic excusare possunt a peccato, et quidem

208. Primo paupertas, cujusmodi e. eorum, qui ostiatim mendicant, et omnium aliorum qui non habent, quo unica refectione sufficienter reficiantur, ut absque poterunt suam refectionem interrumpere, et iterare ut cum D. Thoma omnes admittere debent.

Secundo Officium quomodo in Monasteriis Lectores et Ministri mensae, et alii famuli ministrantes mensae, qui licite possunt offam, vel aliud prius accipere tum ad confirmandas vires ut commodius serviant, vel enim famem non nihil sedent, ut notant Dior. Navar. Dian. part. 4. tract. 4. Resol. 1312. Cum enim, quia sumptio illa praevia censetur inchoatio moralis coenae, quam postea justa de causa ad implendum servitium interrumpunt, ut notant Less. Laym.

Dicitur

Tertio Negotium, ut si refectione, seu coena necdum finita ob occurrens negoti-
um discedere cogaris, nondum satur, et absque intentione finiendi, confecto negotio re-
verti potes, ad eam finiendam, praesertim intra modicum tempus, v.g. unius horae;
censetur enim moraliter unica refectio juxta intentionem, consideratis circumstantiis negotij, loci, temporis. Quin etiam si quis, etsi utcunque, non tamen abunde
satur, animo refectionem finiendi a mensa recedat, cum vel sine negotio adhuc
mutata intentione durante adhuc coena, redire posse, et comedere absque fractione
jejunij, probabiliter docet Less. Lib 4. cap 2. dub 2. Filliuc. hic, qui addit insuper,
etiam si coena finita fuisset, si tamen nondum satis edisset intra modicum tempus, v.g.
unius quadrantis, posse refectionem instaurare, quia moraliter censetur unica refectio. Oppositum tamen docet Navarr. valentia, et alij cum Laym. saltem non redire
citra peccatum saltem veniale: quia in hoc casu repetitio comestionis non fit per accidens, nec una intentione uniter moraliter, sed fit ex nova intentione contra priorem, 209
ideoque respectu hujus hominis non una moraliter, sed plures comestiones sunt.

Dicitur 4. Excludendo refectionem iteratam. Nam Jejunium Ecclesiasticum ita
requirit unicam continuam, ut solum excludat alias iteratas veras refectiones, seu
sumptiones alicujus per modum cibi ad nutriendum corpus. Minime vero excludit
alias sumptiones non per modum cibi vel refectionis, sed vel per modum medicinae, vel per modum potus. Hinc

Resolvitur particulariter. In primis non frangit jejunium, quidquid sumitur
extra tempus refectionis pure per modum medicinae, et non tantum sunt ipsa
medicamenta, seu pharmaca, praecise ad avertandos morbos ordinata, sed
etiam veri cibi, alioquin ad nutriendum corpus apti, cum tamen in parvitate modica
sumantur extra et ante tempus refectionis non ut cibi ad nutriendum, sed ut
medicina ad solvendam [illegible]. Ut si quis ad confortandum stomachum debilem, vel pro vacuitate defectionem metuens, vel ad tollendum oris foetorem, vel
similem causam mane sumat frustum panis, aromata, saccarum, etc. Item
si Musicus ad conservandam vocem mane sumat ovum recens. confectiones
saccarinas etc. Eadem est ratio de Professore publico, de Concionatore qui
plus a jejunio excusantur, ut infra dicetur. Item cum quis extra tempus
refectionis bibit, quacunque de causa, licite addit bolum panis, amygdala, velut
quid, quia id rationem potius medicinae habet, ne noceant haustus, etsi per
accidens nutriat, ut notant communiter DD. apud Laym. quibus contradicit
P. Hennes hic Tr 1. Disp. 4. Q. 2. pag. 270. Item

Item universaliter electuaria: seu confectas sumere, non frangit jejunium cum principaliter sumantur ut alimenta, sed ut medicamenta ut docet commun. DD. cum D. Thom 2.2. q. 147. art 6. ad 3. qui merito excipit omnes nisi magna quantitate accipiant, adeoque plus per modum cibi, quam medicinae, et consequenter in detrimentum jejunij. Eadem ratione contra P. Henno cit docet Sporer licere sumere fructus aliquos extra tempus, v.g. ficus, poma domestica vel peregrina in quantitate non magna, ac non per modum cibi ad satiandum, sed potius per modum potus ad refocilandam naturam refrigerandam, vel sitim restringendam, non frangere jejunium. Excipe rursus nisi in magna quantitate, adeoque per modum cibi saturantis potius accipiantur.

Tandem non frangit jejunium extra tempus refectionis bibere quemcunque purum potum, ut vinum, cerevisiam, mulsum, uti contra nostrum Alensem docet communissima DD. cum cit D. Tho. Ratio est quia tantum est in praecepto una comestio, non una potatio, ut communis jam usus interpretatur, et licet veteres Christiani diebus jejuniorum cum vini usu abstinere debebant, modo tamen jam Christianis consuetudo a tempore immemorabili concedit cum extra tempus refectionis, hic ante, sive post ut habet communis Theolog. et Canonist. cum Azor. et Layman. idque certum videtur, si bibatur vinum, vel alius potus praecise per modum potus ad sedandam sitim. Ubi tamen adverte: Vinum, cerevisiam, mulsum etc. immoderate bibens, putans ad ebrietatem, vel vomitum, peccat quidem contra virtutem temperantiae pro modo excessus mortaliter, vel venialiter, non tamen contra praeceptum jejunij, quippe quod potus non prohibetur, ut dictum est: etsi deficiat a fine praecepti, scilicet mortificatione corporis, alioquin pro ratione excessus mortalis, vel venialis meritum jejunij in toto, vel in parte perdat. Unde dici solet potum excessivum non frangere jejunium, sed submergere tantum. Ita communiter DD. apud Sope cit. Etsi contrarium doceat noster Marchant tr. 12. ~~tit~~ tit. 3. q. 1 quem vide. et si placet, pro majori tuo merito sequere.

2do. Dicitur 3. <u>sub mortali ex genere suo</u> Ratio est quia haec est vera lex et praeceptum obligans in gravi materia, adeoque juxta naturam materiae obligans sub peccato gravi ex genere suo: adeo ut extra tempus competentis refectionis sumere aliquid cibi in quantitate notabili sit peccatum mortale, in quantitate vero medica, et notabili, veniale tantum, nisi rationabilis causa excuset, nam in hoc praecepto dari parvitatem materiae a mortali excusantem, omnes consentiunt, quamvis in assignanda illa parvitate materiae maxime discrepent.

Diana part 5. tr. 6. Resol 11. judicat materiam parvam sub censeri circiter quarum unciarum: quod est quarta pars collationis, seu refectiunculae vespertinae.

Adeo

adeo ut sicut pro collatione vespertina damus 2tiam partem coenae ordinariae, ita ejusdem collationis 2tiam partem admittimus pro parva materia, veniali culpa in fractione jejunii: ita ut ejusdem collationis quantitatem totam, vel plus, quam mediam comedere absque omni causa, extra tempus refectionis ascenderet ad peccatum mortale in fractione jejunii. Ubi tamen nota ex materia de restitutione, multas materias parvas distinctis vicibus extra tempus refectionis sumptas, tandem concrescere in materiam gravem, et frangentem jejunium mortaliter: quae continuantur in affectu refectionis, nec opus est ut fiant ex praevia intentione voluntatis, sed sufficit, quod quis saepius extra tempus quid modicum comedens advertat tandem se notabilem quantitatem congregare, quo animo adverso, sumpta adhuc buccella peccabit mortaliter, eadem ratione, sicut in materia furti diximus.

Dicitur 2tio. sed probabiliter <u>prima tantum refectione iterata incurrendo</u> ubi diffi- 2.11.
cultas est, an sicut de praecepto abstinentiae a carnibus dictum est, ita etiam in praecepto refectionis unicae peccetur mortaliter, toties, quoties, quis extra tempus refectionis aliquid sumit in quantitate notabili; an vero in tantum sumptione tantum unius. Sciendum est. potuisse Ecclesiam ita praecipere unam refectionem, ut simpliciter prohibeat omnes alias, adeo ut, quoties quis ultra eam reficitur, toties peccet contra praeceptum negativum, et ita affirmant Medina, Covarruvias, Henno hic tract. unic. Disp. IV. q. 1. Concl. 2. Vel potuisse Ecclesiam ita praecipere unam refectionem, ut alias refectiones solum excludat limitate, quatenus nimirum destruunt formam jejunii quoad unitatem refectionis: et sic certum est. sola secunda comestione notabili peccari mortaliter, et non aliis sequentibus. Ita affirmat Cor. et communior sententia DD. Navar. Cajet. Sylv. aliique plures apud Less. Lib. 4. Dub. 3. Ratio est quia eatenus peccatur contra praeceptum jejunii, quatenus frangitur jejunium: sed jejunium prout consistit in una refectione, semel tantum potest frangi, scilicet in secunda refectione, non item in aliis sequentibus: postquam enim semel altera vice sufficienter refectus fuisti, jam periit forma jejunii quoad unicam refectionem: et sicut non potest amplius resarciri, ut sit una refectio, cum altera praecesserit, ita etiam non amplius frangi per subsequentes refectiones, ut per se patet: ergo in sola secunda refectione notabili peccatur mortaliter contra praeceptum jejunii. Consequenter, postquam quis secunda hac vice refectus, jejunium fregit, non tenetur amplius abstinere a comedendo (excepto carnibus) saltem sub mortali (: probabiliter enim Tillius censet in aliis ~~in aliis~~ refectionibus adhuc peccari venialiter: qua virtualiter adhuc secundam prohibitam:)

[illegible]

Addunt Laym. et Diana cit. eandem esse rationem hic qui scienter pistato repista ex cāū, sic, et ignoranter, ~~t~~ inadvertenter v. g. non recordatus jejunij, altera vice reficiendo jejunium fregit, non teneri amplius abstinere, nec quoad alterius comedendo; semper enim verum e. dicere, jejunium fractum esse quoad unicam refectionem, et cessat finis praecepti, scilt mortificatio carnis, ut talis deinceps servari non possit secundum formam Eccles. Eandem rationem de esse, qui vovisset jejunare in pane, et aqua, et jam semel bibendo vinum, votum fregit, ut dicitur in tractū de voto.

212. Quaer. tertio Qua hora debeat fieri refectio in jejunio Ecclesiastico? R. Hora competens refectionis in omnibus jejuniis Ecclesiasticis in, et extra Quadragesimam, ex recepta jam consuetudine, et indulgentia Eccles. est hora undecima. Ōēs cum enim homines ob corporis, et mundi semper magis declinantis infirmitatem, amplius in jejuniis non perseveraverunt, tamdiu, Ecclesia pia Mater jus commune relaxavit, et refectionem alias propriam coenam hora vespertina sumendam, horae undecimae indulsit: et reipsa quidem in prandium commutavit: attamen ob memoriam antiquitatis eandem nominavit coenam. Unde et ordinavit ut in ipsa refectione meridiana dicantur preces mensales pro coena assignatae, et in quadragesima Vesperae, et in aliis jejunij diebus Nona semper ante refectionem meridianam dicatur. Coepit ea consuetudo in meridie reficiendi fere temporibus S. Thom. Aquinatis circa annum Christi D. 1270. ut cum ipso S. Tho. referunt DD. communiter.

213. Quaer. 4. An hora determinata refectionis, scilt modo meridiana, sit de essentia jejunij Ecclesiastici, sicut e. abstinentia a carnibus, et unica refectio? R. cum communi, et probabiliori sententia negative. Ra e. qr jejunium Ecclesiasticum hactenus semper perseveravit idem, et immutatum, quoad abstinentiam a carnibus, et unicam refectionem: at quoad tempus comestionis praeterea semper mutatum fuit: nam in primis hora vespertina mutata fuit in nonam, modo utraque retracta e in meridianam, proinde signum est horam determinatam non esse ita de essentia jejunij, sicut e. abstinentia a carnibus, et unica refectio.

Quaer. 5. An ~~[illegible] horam destinatam ab Eccl̄a modo meridianam seu undecimam~~ hora destinata in Eccl̄a modo ~~[illegible]~~ meridiana seu undecima, pro refectione in die jejunij obliget sub peccato? R. tertio DD. gravissimos docere eam hodie obligare sub mortali, adeo ut peccatum mortale sit illam horam notabili tempore, saltem unius horae praeveniendo

sine

sine justa cāa reficere. Hanc sentēam tenet modicis noster Marchant lib. tr.
12. tit. 3. q. 2. asserens esse communem Eccles. sensum, ā quo recedere teme-
rarium sit. Et probant: Quia qui Ecclesiasticum jejunium violavit notablr.,
peccat mortlr., sed notabili anticipatione refectionis ante horam destinatam
notablr. violatur jejunium; nam et olim praeveniens reficiendo horam ad-
spertinam, non censebatur jejunare, adeoqꝫ simplr. violare jejunium.
Caeterum omnes consentiunt, notabilem praeventionem esse unicam horam,
et amplius ante horam ordinariam: praeventionem a non notabilem, adeoqꝫ
veniale tantum, esse unius quadrantis l. mediae horae circiter ob parvitatem
materiae, ut fatetur ipse March. loco cit. sententia utiqꝫ probtis., tutior, ac
magis pia, et in praxi consulenda. Nihilominus 2.171.
R. 2. sententiam negativam aeque probabilem, minimum horam praescriptam em
notabiliter, et sine justa cāa praevenire reficiendo, esse solum peccatum veniale. Tol.
Medina Less. Laym. Diana part. 1. tract. 13. Resol. 33. Rā e. qa si praeveniendo
non violatur jejunium quoad substaām ut nrō praecedenti probatum est, sd solum quo-
ad conditionem accidentalem ex praecepto requisitam, quia ~~est quia hoc ipsa conditio
non reficiendi, nisi hora statuta~~ adeoqꝫ tempus statutum esse solum qd accidenta-
le, et secundario requisitum ad jejunium Ecclesiasticum: cujus proinde praeter-
missio, seu anticipatio em notabili tempore facta sine justa cāa censeri debe-
at tantum culpa venialis.
In hac igitur probabilissima sententia horam refectionis meridianam praeve-
nire per tempus non notabile utpote quadrantem l. mediam horam circiter
nullum omnō peccatum. Cum enim neqꝫ notabili tempore praevenire sit cul-
pa gravis, tempore non notabili praevenire, nulla esse potest culpa. Praevenire
tempore notabili horam v. g. jam incipit esse culpa venialis, eoqꝫ gravior, quo
ab eo longius receditur; nunquam tn. pertinget ad culpam mortalem ob eandem
rationem. Intellige semper absqꝫ cāa legitima; qd si enim cāa, et rationabilis
interveniat, nulla omnino culpa erit, tempus refectionis em notablr. praeveni-
re. Cujusmodi causae sunt: 1. Iter inchoandum ex justa causa. 2. Impe-
dimentum, l. negotium urgens, quod refectionem meridianam impediat, ut qdo
concio habenda, aliudve negotium in meridie. 3. Infirmitas corporis, quae
non permittit tantum temporis expectare. 4. Urbanitas, ut si amicus, via-
tor vel alius veniat ad te, qui cāa itineris &c. debeat anticipare comestionem.
Et in his, et similibus nullum agnoscunt peccatum Doctores communiter.

Sextio

Sectio Quarta

Resolutiones quædam de collatione vespertina.

215. Quær. An licita sit collatio, seu refectiuncula vespertina? R. affirmative. Non quidem jure communi, cum ex ipso refectio unica jejunij Ecclesiastici debebit sumi tempore vespertino: postquam nil amplius cibi licebat amplius sumere; sed consvetudine rationabili jam ubique recepta, et præscripta introducta est illa cœnula vespertina, non tantum per modum ~~tal~~ medicinæ, ad reconciliandum somnum, vel ne potus noceat, verum etiam per modum cibi sumendæ. Quia enim illa consvetudo à principio inceperit ex necessitate ne somnus impediatur, et potus noceat, tamen consvetudo ita invaluit, ut absolute liceat per modum reficientis cibi; enim hic, et nunc non est necessaria ob somnum vel nocumentum potus. Porro sicut illa ipsa collatiuncula vespertina præcise introducta, et licita facta per consvetudinem, ita etiam ejusdem quantitas, et qualitas licitas secundum consvetudinem, et æstimationem piorum, et DD. regulanda, ac definienda est.

216 Quær. 2. Refectiuncula vespertina in qua quantitate sumenda? R. Modicam debere esse quantitatem omnes conveniunt, quo minor, eo melior: at vero quantum, et in quam quantitate modica liceat cibum capere in cœnula, tot sunt sententiæ quot capita. Prossis permittit tres uncias, Homobonus 4. Villalobos concedit sex. Fagund. et Tamburinus octo uncias admittunt, id est fere mediam libram. Alij docent non posse unam generalem pro omnibus quantitatem secundum pondus, et mensuram determinari, sed variam esse posse pro varietate personarum, et ætatis, educationis, &c. Item Regionis calidioris, vel frigidioris, et hoc verissimum est: nam plus indiget et sumere potest homo provectæ ætatis, quam puer, homo pluribus occupationibus, vel laboribus exercitatus quam vacans. &c.

Ut hoc autem, ut aliqualis certa Regula assignetur pro omnibus, placet sententia Laymanni hic cap. 1. n. 9. Quantitatem medicam pro collatione vespertina licite, et sine scrupulo, censeri 4tam partem cœnæ ordinariæ, quam quis alias, spectata sua persona, ætate, conditione, occupatione, regione, ordinarie ad sufficientiam naturæ sumere solet. Ratio est, quia etiam in alijs præceptis, ut auditione missæ, et recitatione horarum, semper 4ta pars censetur modica, et non notabilis vel nisi totum esset valde notabile magnum; cum ergo homo pro cœna ordinaria non ita magnam quantitatem edere soleat, merito 4ta pars cœnæ ordinariæ censeri potest quantitas medica, quam quis pro refectiuncula vespertina ad confortandam

vraam

nonam licite sumere possit v.g. si in cœna ordinaria soleas sumere libram, pote-
ris in collatiuncula sumere quadrantem libræ. Et hæc regula universalis cuivis
hominum statui, et conditioni applicari pt. Itaque juxta hanc regulam, ac opinio-
nem probabilem tunc in cœnula excedi, et jejunium frangi censebitur, quando
id, quod sumitur, notabiliter excedit 4tam partem ejus quantitatis, quæ ad inte-
gram cœnam sufficere, seu ultra mediam libram, nisi et hoc aliqua causa ex-
cuset a peccato, uti e. corporis tenuitudo, assuefactio etc. qua ratione personis
nobilioribus plus permitti pt. Item occupatio futura nocturna. qua ratione
in Vigilia Nativitatis Dni permissa e. collatio duplo major propter officium noc-
turnum, cui omnes fideles interesse solent, ut observat Pellizar. cum Diana
prenot. 4. tr. 5. Resol. 12. et aliis. Eadem e. ratio de aliis similibus casibus. 217.

Quær. 3. Quænam qualitas ciborum admitti possit in refectiuncula? R. pro
qualitate ciborum in refectiuncula variant adm. DD. aliqui enim concedunt so-
los fructus, alij solum panem; alij panem cum fructibus, superaddunt aliqui ca-
seum, et butyrum, alij etiam pisciculos, non tamen pisces, alij non tantum pisces magnos,
sed et piscatum, et ova. Alij denique omnis generis cibos, quorum comestio licita
e. in prandio in die jejunij, modo servetur quantitas. Hæc, et alia similia plura
disputant apud P. Sporer hic sect. 2. §. 3. in quolibet in suo sensu abundans.
Et procul dubio in rigore loquendo, et considerata antiqua consuetudine colla-
tionis introductæ verissima sunt. Nihilominus

Spectata currente consuetudine præsertim in Dacia, Hungaria, ac Germania,
jam diu tolerata, et plane invalescente cum P. Henno hic q. VI. concl. 3
censeo non tantum omnia prædicta licitissime absumi in collatione, sed etiam omnes
probabilem et tutam esse sententiam ultimam prioribus oppositam, nimirum
in collatione vespertina jejunij non esse attendendam qualitatem ciborum, sed
quantitatem tantum: adeo ut ex omnibus cibis, qui die jejunij licite possunt
sumi in prandio, etiam piscibus, leguminibus, placentis, ovis lacticiniis etc. in
quantitate modica ante determinata, etiam liceat sumere in cœna. Ita expresse
docent Cajet. v. jejunium. cap. 1. dicens: Non refert, quid quis in serotino
jentaculo sumat, si modum non excedat. Et noster Petrus Marcht. part. 2. tr. 12.
tit. 3. q. 3. ait. Respondeo ego, in collatiuncula vespertina de quantitate cibi, non
esse altercandum, sed de quantitate sustentante

Quær. 4. An ex rationabili causa refectiuncula vespertina cum meridiana
commutari liceat? R. Refectiunculæ vespertinæ tempus ordinarium sine dubio
est

est vespertinum: adeo ut absque omni causa pro mero libitu eam commu-
tare, mane sumendo, et vesperi collationem non liceat citra veniale secundum
est vera sententia: quia videretur aliqua circumstantia jejunii per consuetu-
dinem inducta, idque contra modernam ~~consuetudinem~~ Ecclesiae uniformiter
At vero si quaecunque causa rationabilis accedat, licitum esse, omnes uno
ore concedunt: cum nostro Marchant cit. q. 3. dub. 3.

Sectio Quinta

Quos obliget jejunium Ecclesiasticum, et qualiter?

218. Dico, Omnis adultus Christianus rationis compos obligatur sub mortali servare jejunium Ecclesiasticum quoad essentialia. patet ex hactenus dictis, ~~[illegible]~~ et.

Probatur primo ex D. Leone Serm. 11. de Quadrag. cap. 1. Hoc est maximum sacratissimum jejunium, quod observantiam sui universis fidelibus sine exceptione denunciat. Secundo, ratione quia cum jejunium possit esse omnibus Christianis proficuum, nempe corpus domando, carnem spiritui subjiciendo, peccata abluendo, Deum iratum placando etc. ita censetur omnibus impositum, ut singulos adultos rationis compotes obliget sub mortali.

Dicitur primo Omnis Christianus adultus rationis compos. Nam infideles sicut non subjiciuntur Ecclesiae, ita non possunt obligari ejus legibus, ut est cum praeceptum jejunii. Item infantes ante septimum annum completum: cum adhuc censeantur rationis impotes. Similiter et perpetuo amentes; adeoque eis licite possunt dari cum carnes, et refectiones toties quoties. Communis DD. cum Sanch. Lib. 1. in Decal. cap. 12. et aliis. Addit Sancius hic disp. 134. n. 31. cum verum esse, etsi puer ante septennium rationis, et doli capax sit. nam per accidens est, quod usus rationis in aliquo acceleretur: jus ac positivum non intendit obligare, nisi in illa aetate, in qua communiter usus rationis in aliquo acquiritur, qualis fere esse solet septennium completum. Addo etiam, nec posse demum obligari jejunio cum quoad carnes, si certo constet, eos usum rationis nondum accepisse ob tarditatem, qua revera manent incapaces praecepti. At vero post septennium quamprimum usum rationis putari consecuti sunt (: quod cum in dubio praesumitur) etsi nondum teneantur jejunio quoad unicam refectionem, tenentur tamen

abstinere

abstinere à Carnibus: qa ita testatur Communis Consuetudo optima legum interpres,
nisi aliunde excusentur.

Dicitur secundo: Obligatur sub mortali servare &c. Nimirum quoad abstinentiam
à carnibus, et unicam refectionem. Item quoad horam refectionis servandam, et
notabiliter non praeveniendam secundum comm. et sanctiorem sententiam, sed nobis probabiliter
solum sub veniali, ut diximus n. 214. etiam quoad collationem non excessive faciendam:
qa est contra voluntatem Eccles. et limites refectionis, adeoque mortale ex genere
suo ut n. 216. dictum est. Atque ex ibidem sparsim dictis patet ad quaestionem, quo-
modo qui praeceptum jejunij transgressus in uno adhuc teneatur, vel non teneatur 219.
servare jejunium de reliquo. Ex his

Resolv. 1mo Universaliter transgressus jejunium non quoad substantiam, sed accidentaliter
tantum tenetur adhuc servare jejunium de reliquo. Ut si quis ob parvitatem materiae
modicum quid comedendo extra tempus etiam pauxillum carnis, solum venia-
liter jejunium violat dum omnes, sine dubio sub mortali tenetur deinceps serva-
re jejunium quoad substantialia

Resolv. 2. qui horam refectionis notabiliter praeveniendo, sive mortaliter sive [illegible]
venialiter, jejunium violasset, tenetur adhuc servare jejunium quoad substantialia,
scilicet non tantum abstinendo à Carnibus, sed etiam ab altera refectione, ut supra pro-
batum est

Resolv. 3. Universaliter transgressus semel jejunium Ecclesiasticum quoad substan-
tiam, scilicet comedendo carnes, vel secundo reficiendo, non tenetur amplius servare
jejunium de cetero. Cum semel fractum, iterum resarciri, et consequenter denuo
servari impossibile sit. [illegible] excepta semper abstinentia à Carnibus distincte, et indi-
viduè praecepta: qui ergo secunda vice refectus jejunium fregit non tenetur am-
plius jejunare, ut probatum est n. 214. tenetur tamen adhuc abstinere à Carnibus

Resolv. 4. Legitime excusatus, vel dispensatus ad binam refectionem, non ideo ex-
cusatus, vel dispensatus est ad carnes, si iis carere possit: quia praeceptum abstinen-
di à Carnibus est negativum, et dividuum à jejunio: ut patet in juvenibus an-
te vigesimum primum, qui excusantur, vel dispensantur à jejunio, quoad unam
refectionem, non item quoad abstinentiam à Carnibus ut dicetur sessione sept:

Resolv. 5. Qui jejunium fregit comedendo carnes etiam semel tantum, tenetur qui-
dem deinceps abstinere à Carnibus, qa hoc est praeceptum negativum obligans pro
semper, et toties, quoties sub mortali, non tamen tenetur deinceps jejunare, seu absti-
nere ab ulteriori refectione. Quia abstinentia à Carnibus solum includitur in jejunio

Eccl.

Ecclesiasticis, adeoque comedendo carnes voluntarie substantialiter fregit jejunium, atque ac bis se refecisset: ac perinde quoad formam substantialem resarciri, ac servari nequit, ut omnes fatentur. Intellige semper, si quis culpabiliter, ac voluntarie comedit carnes, adeoque fl[?] fregit jejunium. Quod si vero ignoranter, vel inadvertenter adeoque inculpabiliter, manet v. g. ignorans esse diem jejunij: quia tunc jejunium non fl[?], sed materialiter tantum fregit, utique tenebitur deinceps jejunare, ne simul etiam formaliter frangat, ut probabilius docet Diana; etsi oppositum etiam sit probabile. Sicut de eo, qui etsi ignoranter, et inculpabiliter bis se refecisset non teneri amplius jejunare diximus supra non semel citato. Est tamen aliqua disparitas ratione mortificationis, ideoque prior sententia tenenda, ut facet praxis omnium proborum.

220. Utrum autem legitime excusatus, et dispensatus jam in jejunio ad comedendas carnes, hoc ipso etiam censeatur excusatus vel dispensatus ad 2dam refectionem sumendam, non conveniunt DD. absolute? affirmant Communior DD. quos citat et sequitur Azor. Diana tr. 7. resol. 25. et probabiliorem censet Filliucius. Ratio est quia abstinentia a carnibus est de essentia jejunij: ergo sublata illa necessario aufertur ipsum jejunium, ut amplius quoad formam Ecclesiae servari non possit, et consequenter non debeat. Absolute vero negant Medina, Sotus, Angelus et alij. Sed placet sententia media ita distinguens: quando quis excusatus vel dispensatus ad carnes absolute, causa debilitatis, vel infirmitatis naturae, ut ordinarie fit, censetur etiam excusatus, vel dispensatus ad binam refectionem: quia ad conservationem naturae non tantum facit quantitas, sed etiam repetitio cibi. Quando vero quis dispensatur ad carnes respective tantum; ut quia alij cibi esuriales nocent, vel quis ab ijs abhorret, vel tempore belli haberi &c. non possunt, non ideo excusatus, vel dispensatus censebitur ad binam refectionem, sed jejunium quoad unam refectionem adhuc servare tenetur: quia excusatio, vel dispensatio non debet extendi ultra casum necessitatis, et finem suum bonum. ita communiter DD.

221. Resolv. 5. Obligatio jejunij ita affixa est statutis diebus, ut illud de uno die transferre in alterum privata auctoritate nunquam liceat, qualicunque etiam ex causa.

Resolv. 6. Qui statuto die jejunij non jejunavit sive ignoranter, sive scienter et voluntarie cum vel sine peccato, non tenetur postea jejunare alio die sequenti simili jejunio non obligato. Ita Omnes. Ratio est quia jejunium est omnis auctoritate Ecclesiae publica statuto diei alligatum, quod si non servetur, praeceptum jam violatum est. ut amplius servari non possit; consequenter nec debeat. Eadem est ratio si quis vovisset certo die jejunare ratione istius diei, ut diebus Sabbati in h. B. V. in

vigilia

4.

in Vigilia S. Patroni certi sui &c. adeoque dies statuta est ad finiendam ~~obligationem~~ ~~eandem~~ obligationem: tunc enim eo die neglecto jejunio, cessaret omnis obligatio.

Alia vero e contra, si dies statuta est solum ad implendum votum, et non differendam obligationem: uti si quis vovisset pro unica septimana ter jejunare, tunc enim si ea septimana neglexerit, tenetur sequenti. Idemque dicendum, si cui in poenitentia sacramentali injunctum est feria sexta una, vel aliquot jejunare, tunc enim jejunium imponitur principaliter non in honorem diei, sed in ~~rationem~~ satisfactionem pro peccatis: adeoque dies solum statuitur ad non differendam obligationem, et proinde si statuto die negligatur, alio die servandum erit: ut ex communi notat Filliuc. q. 5. n. 86.

Resolv. 6. Qui statuto die jejunium violavit totaliter, seu quoad omnia requisita, scilicet et carnes comedendo, et saepius reficiendo, sine dubio longe gravius peccat, quam qui violat quoad unum tantum requisitum, v. g. vel tantum carnem comedendo, vel tantum reficiendo sine carnibus, vel tantum refectionem notabiliter anticipando: quia in primo casu peccatur contra distincta praecepta, adeoque ea circumstantia, seu modus in violatione jejunii necessario exprimenda in confessione. Similiter qui in quadragesima pluribus diebus jejunium violavit, numerum dierum explicare tenetur: quia praeceptum quadragesimae fertur supra totam quadragesimam, et singulos dies divisim. Quod si quis autem unico actu voluntatis statuisset tota quadragesima non jejunare, et reipsa non jejunasset, equidem unum tantum peccatum contra committeret, sed adeo grave, ut aequivaleat quadraginta numero peccatis distinctis, adeoque adhuc necessario exprimendum sit in confessione.

Resolv. 7. Transgressio jejunii Ecclesiastici quatenus talis, semper manet idem peccatum mortale numero, etsi plura praecepta Ecclesiastica eodem die statuto concurrant, ut saepe dictum est. Alia vero e contra, si quis statuto die violaret jejunium Ecclesiae ad quod simul etiam teneretur ex voto speciali, ut Carthusianus, vel Minimus, aut ex poenitentia a Confessario injuncta: tunc enim concurrerent praecepta diversa respicientia diversos fines, et virtutes, scilicet Religionis, et poenitentiae; adeoque committeret duplex specie et numero peccatum eodem actu, necessario exprimendum in confessione. Idem dicendum, si ad violationem jejunii accederet scandalum, vel contemptus; tunc enim accederet nova species peccati contra charitatem, et obedientiam.

Resolv. ult. Peccare mortaliter non tantum ipsos, qui jejunium violant, sed et omnes, qui ad violandum jejunium alios proxime cooperantur, inducunt, aut non impediunt,

ut patet

utpote tum Patres, et Matres familias, Dni, Superiores, die jejunii suis Domesticis Colnam, l. Carnes ministrantes sine caa excusante, aut sine caa necessitate die laborare cogentes, ut jejunium nequeant; item suos ad jejunium servandum non compellentes, l. impedientes &c. Secundo. Quisquis alium obligatum ad jejunium, invitat ad colnandum, l. cibos vetitos comedendum, etsi is alioquin jejunium frangere paratus eet. Est comissima DD. qa licet talis non sit caa mali propositi, est tn caa mali actus, ut hic, et nunc fit, qui te non invitante, potuisset eni non fieri.
Tertio Caupones in locis Catholicis ministrantes carnes, l. Colnam iis, quos sciunt à jejunio non excusari, et qd sine suo gravi incommodo, et spe fructus recusare possent. Telet Less. et alij passim. Excusantur aut à peccato, si colnam l. cibos vetitos ministrant ei, quem credunt à jejunio excusatum, ut vel itinerantes. Item cum sine gravi incomodo recusare non possunt, ut si Caupo jdeo eet ab hospitibus deserendus. Item in locis permixtis hereticis, ubi coia jejunia non servantur, et hospites petunt, neqz tunc tenetur Caupo ex eis requirere, cujus fidei sint. Coes DD. Filliuc. Dian cit sup.
4to Similiter famuli, ancillae, Coci, Dominis suis eorum jussu Colnam l. carnes coquentes, et ministrantes excusantur à peccato secundum coiorem sententiam. Quia nimirum tantum materialiter concurrent ad peccatum, exhibendo mam de se indifferentem, j. qd ex officio, qd Dominis praestare solent. Sexto Septima.

Quot, et quae sint causae excusantes à jejunio?

222. R. communiter à DD. causae excusantes à jejunio adferuntur quatuor, aetas, infirmitas, labor et pietas. Prima igitur causa excusans à jejunio, sed quoad binam refectionem tantum, non aut quoad carnes, e. aetas minor tertio septennio, seu viginti unius, major nono septennio, seu sexaginta annorum. Hinc
Resolv. 1mo Adolescentes ante vigesimum primum aetatis annum completum à jejunio Ecclesiae excusari, ut saepius reficere possint, abstinendo tn à carnibus. Sic omnes Theologi Canonistae cum D. Thoma. Rao e. qa juvenes tunc sint in via augmenti, et crescentis corporis, jdeo frequentiori, et abundantiori alimento indigent, et jdeo benigna Mater indulsit, ut non obligarentur praecepto Ecclesiae.
Resolv. 2. Excusari juvenes praedictos à jejunio, seu Ecclesiae praecepto tantum l. jdem e. de jejuniis particularibus diocesis ex lege, consuetudine l. voto communitatis inductis; non aut excusari ab aliis jejuniis ad quae aliunde obligantur secluso praecepto Ecclesiastico, utpote ex proprio voto, l. professione Regulari, ut juvenes in Ordine FF. Min. à die professionis obligantur ad jejunia Regulae, ut observant omnes DD. communiter.

Vide hic Sporer pag. 286 §. 1.

Similiter

similiter si confessarius post annos pubertatis, praesertim ad petulantiam carnis compescendam jejunium injungat, tenebitur illud sub praecepto implere. Item ex suppositione, quod si ejusmodi jubilaei vellet lucrari indulgentias Jubilaei, utique tenebitur implere jejunia in forma Jubilaei praescripta.

Resolv. 3. Senes septuaginta annorum secundum antiquos communiter, aut sexaginta quatuor secundum alios, imo absolute, sexaginta annorum completorum secundum communem jam DD. sententiam excusari a jejunio. Navar. Tol. Lib. 6. c. 4. Sanch. Dian. cit. Nec obstat quod aliqui ultra eam aetatem robusti, et ad jejunia habiles reperiantur: quia Ecclesia pia Mater intendit obligare secundum communem cursum roboris, et defectus humanae. Nihilominus negari non potest quin probabilem, et magis piam, ac tutam sit oppositam sententiam negativam, nimirum senem ultra dictam aetatem satis robusto corpore existentem non excusari adhuc a jejunio. Nav. Cajet. Tol. Sylv. Azor.

Resolv. 4. Senes ultra sexagenarios non tantum excusari a jejunio Ecclesiastico, etiam a jejuniis debitis ex voto, ut si vovisset toto tempore vitae suae jejunare feria sexta, et post sexagesimum annum adhuc satis valens est ad jejunium docet Sanchez Lib. 4. Moral. cap. 11., eo quod votum obliget instar legis Ecclesiae de jejunio; lex autem non obligat sexagenarios ad jejunium, ergo nec votum. Sed recte refutat Laym. cap. 3. n. 3. quia licet votum jejunij obliget instar legis Ecclesiasticae, quoad modum, et formam jejunij, non tamen quoad personas, et durationem: nam personae, quae pro tali tempore non obligantur jejunio, possunt se tamen [illegible] ad jejunium obligare voto voluntario, ut patet in juvenibus saltem post annum pubertatis, ergo etiam senex post annum sexagesimum manebit obligatus suo voto jejunandi perpetuo feria 6ta, posito quod satis robustus sit ad jejunandum, esto, eo tempore lege Ecclesiastica jejunij non obligaretur. 223

Causa secunda excusans a jejunio in toto, vel in parte, est infirmitas, quae excusantur omnes de facto aegroti, et a morbo primum convalescentes, idque pro modo infirmitatis, debilitatis naturae, vel exigentiae morbi, aut ad solam iteratam refectionem, aut etiam ad carnes, juxta consilium prudentis, et conscientiosi Medici, aut abstemij viri boni, in quo omnes conveniunt: quia Ecclesia dicta lege jejunij intendit solam mortificationem carnis rebellis, non oppressionem, vel destructionem naturae.

Caeterum infirmis excusatis a lege jejunij adnumerandi sunt hi, qui infirmae admodum sunt complexionis, debili stomacho laborant, ut jejunium in toto, vel in parte tolerare nequeant. 2. Praegnantes, seu lactantes, seu nutrientes parvulos, quia indigent pleniore cibo, pro se simul ac foetu vel prole sua juxta communem

solent

solent enim saepe appetere aliqua, quae si negentur periculum proli imminet, adeoque enim vetita die jejunii permitti poterunt, teste Fillius.

Tertio, Pauperes, et Mendici ostiatim mendicantes, et quicunque non habent, quo semel sufficienter reficiantur, excusantur à lege jejunii quoad unam refectionem; quia bis male comedisse, sufficit e jejunasse, quod si nil aliud occurrat secundo fami, enim ad carnes dispensabit necessitas, quae non habet legem. Diana cum aliis p. 10 tr. 12 resol. 53 putat quod si pauperes homines rusticani, vel alii pauperes asveti, habeant sufficientem panem, ad sustentandam naturam, eos non excusari ad comedendas carnes. Secus dicendum de Magnatibus

2do Laborantes, et famulantes in oppidis haereticorum in diebus jejuniorum possunt enim carnibus vesci, quamdiu rationabilem causam habent in illis locis perseverandi dummodo caveant scandalum impedire, si v.g. dicant se in tali casu necessitatis, cum alii cibi non suppetant, habere praeceptum non obligare, ut notat Laym. addens ad majorem securitatem Societatem à Summo Pontifice Privilegium accepisse quoad hoc dispensandi; quod per communicationem cum aliis Religiosis Mendicantibus commune e.

224. Causa Tertia excusans à jejunio, sed regulariter tantum ex parte ad iterandam sibi refectionem, est labor, isque gravis corporalis, vel spiritualis, necessarius, vel utilis, debitus, vel indebitus, imo enim inutilis, vel illicitus à jejunio subinde excusat. et quidem

Primo Labor gravis, seu debilitativus virium, ut cum jejunio commode exerceri non possit. cujusmodi sunt omnes, est Labor fabrorum ferrariorum, lignariorum, latomorum, textorum &c. Item labor agricolarum, sua opera ruralia exercentium; Item Labor diuturnus famulorum, et famularum praesertim, ut tota die in publica caupona ministrare, coquinam, cellariam agere, quorum omnium diuturna fatigatio non facile consistit cum jejunio, ut ab hoc excusati haberi censeantur.

Item Cursores, et omnes iter agentes laboriose, et cum fatigatione, sive deinde pedites, sive equo, sive curru. Quamvis enim DD. communiter cum de iter agentibus agunt, solos pedites à jejunio excusatos censeant; recte tamen monent Rob. ut Fill. Laym. Marchan. cit. interdum equo, vel curru itinerantes ratione circumstantiarum, personae, ~~personae~~, viae temporis, tantum fatigari, quantum alius pede itinerans.

Neque enim ex longitudine viae certa regula statui potest, cum pro diversitate circumstantiarum personae, viae, aurae, aliqui duabus horis peditantes magis fatigentur, et deficiant, quam alius 4. vel 6. horis ambulans. Quare ait Laym in hac certa regula tradi non potest, nisi Ecclesiasticam legem nimis strictè obligare cum magna difficultate, et incommodo.

Hoc fo

Hoc tn una, et generalis mensura excusationis a jejunio in gravi Laboriositate, re est fatigatio, & deficientia nad refectionem postulantis in quo sibi ipsi quis bonus sit sinlerus arbiter, aut si non possit credat boni viro. Roo ... laboris non excusantur a jejunio opifices quorum opera quieta sunt, nec multum fatigant corpus, ut pictores, sartores, sericorum textores, ut notat Lessius cum layma.

Secundo Labor gravis excusat sive corporalis, ut in dictis casibus, sive em spiritualis, et ingenii, ut in continuo studio vacantibus professoribus concionatoribus.

Tertio, Labor gravis excusat corporalis, et spiritualis, sive debitus ex officio, sive non debitus, sive pro mercede fiat, sive gratis, sive necessarius sit, sive utilis, ut patet ad bonum commune corporale, sive ad bonum privatum, ut pote ad suam, suorumque familiae sustentationem &c. Dummodo eatenus necessarius, vel utilis sit ut commode non patiatur jejunium absque aliquo detrimento personae, operis, boni communis vel alicujus tertii.

Itu Etiamsi esset labor gravis et fatigans vel omnino non necessarius, nec utilis, ut lusus pilae, palestrae, saltationis, aut etiam illicitus et inhonestus: adeoque exercens talem laborem peccat n. tn in illo genere peccati, vel etiam contra praeceptum jejunii si nimirum taliter laborans praevideret se impotentem futurum ad jejunandum, et maxime si faceret in fraudem jejunii nimirum directe intendens se tali labore ad jejunandum impotentem reddere; postquam tn ejusmodi labore exercito vere fatigatus, et ad jejunandum impotens factus est moraliter, manet a jejunio excusatus, ut n. peccet amplius non jejunando. ut cum Paludan. Medina et aliis docet Diana p. 1 tr. g resol. 40.

Quaer. An excusetur puella, vel vidua volens nubere, si jejunio reddenda esset deformis. Rx affirmant Sancti Tamb. cum aliis, ga si propterea minus desideretur, & notabile damnum: signum a tanto jactura pene erit, si ita color dependeretur, vel in duceretur macies, ut talis foemina visa, statim de eo defectu notaretur. ita Tamb. verum non facile erit periculum illius incommodi, raro enim deformabitur notabiliter homo propter jejunia ordinaria Ecclesiae; unde sententia illa vix pro praxi habebit locum.

Ista causa excusans a jejunio Ecclesiastico, sed generaliter quod iterabam refectionem tantum, est pietas ut nimirum quis operi praestantioris virtutis. et majoris momenti incumbere possit qd cum jejunio non facile consistit, nec commode differri possit.

Hujusmodi a opera pietatis excusantia a jejunio sunt

Primo, Opera misericordiae corporalia et spiritualia, propter quod communius excusantur concionatores, Lectores, Confessarii, Cantores, &c. si suum officium agere nequeant cum jejunio, etsi ejusmodi propter mercedem fierent.

Secundo Opera charitatis ut si uxor mariti iram, et contentionem effugere non possit, nisi cum ipso coenet, modo jejunium ex prohibeat ob religionis contemptum sed aliam ob causam. Cajet. Sylv. Nav. Medin. Less. &c. Tertio.

225.

Tertio Opera Religionis, et Devotionis, si peregrinationem longinquam licet inchoare, et continuare, etsi per accidens dies jejunij intercurrant, qd ob defatigationem servari non possit. Hæ omnes causæ, et similes excusant à lege jejunij per rationabilem epikiam, et per benignam interpretationem mentis l. Colatoris, adeo, ut si de ejusmodi caa existente certò constet, nulla opus sit dispensatione vel recursu ad superiorem. In dubio a justæ causæ ad Prælatum recurrendum est pro dispensatione, qui in universa Eccla Pontifex est, in Diocesi Eppus in ejus absentia Parochus, in sua Parochia, in Religionibus superior localis.

Sectio Ultima

Proponuntur variæ quæstiunculæ utiles, et curiosæ de jejunio.

226. Quæritur: quis instituerit jejunia quatuor temporum? R. 4vor temporum jejunia sicut et quadragesimæ, instituta fuisse ab Apostolis. Patet ex Leone 1. Epist 18 cap 1. ubi ait: Ex Apostolica venire doctrina, ut sacræ ordinationes (: quæ fiunt sabbatho 4vor temporum :) præmisso jejunio conserventur. Quod et repetit serm. 2 de pentecost. Jejunium, qd ex Apostolica traditione subseqr, s. observantia celebremus.

Quær. 2. An sit jejunandum feria 6ta, et Sabbatho? R. Jejunium olim feria 6ta imo et 4ta, ut testatur Epist. S. Ignatij ad Philippenses in fine his verbis: 4ta et 6ta feria jejunate. Sabbatho a fuit aliqdo jejunium Romæ, non ubique: unde Augustinus veniens cum Matre Roma Mediolanum, consuluit S. Ambrosium, an deberet Mediolani, Sabbatho jejunare, sicut Romæ? cui respondit: cum Romam venio, jejuno: cum Mediolani sum, non jejuno; sic et tu quamcunque Ecclesiam veneris, ejus morem serva. Nihilominus his temporibus extra quadragesimam, 4vor temporum, et vigilias, nec fer feria 4ta, nec 6ta nec sabbatho e jejunandum, d tantum feria 6ta, et sabbatho à carnibus abstinendum, ut fidelium praxis testatur.

Quær. 3. An liceat jejunare diebus Dominicis? R. fuisse olim prohibitum ob hæresim Manichæorum, qui ut ostenderent Christi D. Resurrectionem n. ee veram, dies Dominicos jejunio, et fletu transigebant, tum in detestationem eorum, qui id faciebant l. in contemptum Ecclesiasticæ consvetudinis, l. ob vitium singularitatis; nunc tn cessante scandalo, errore, contumacia, non e prohibitum, quidquid dicant Cajet. Navar. et Saynes.

Quær. 4. Unde initium habuerit jejunium Adventus à Religiosis celebratum? R. à Romanis, apud quos olim vigebat l. præcepto l. consilio ut refert Rodulphus Tongrensis Lib. de Canonum observantia: apud Romanos inquit enim in adventu

Adventu Domini jejunium agitur. Unde Innoc. III. cap Consilium De observantia jejuniorum: Jejunium enim apud nos in Adventu Dni agitur: qd jejunium licet non fuerit universale, mansit tn apud aliquos Religiosos.

Quaer. 5. Quando olim inceperit, et finierit Quadragesima? Rx et Alcuinus Lib. de Divinis Officiis: Quadragesima incipit à sequenti Dominica post quinquagesimam et finitur 4. feria ante Pascha Domini, quod confirmat Rabanus Lib 2. de Institut. Clericorum cap 34, et hoc illo tempore jejunium 40. dierum, non erat perfectum, cum tunc sicut et nunc licitae erant refectiones in diebus Dominicis. Ut a Quadragesimale jejunium foret ex omni parte plenum, statutum est jure novo, ut inciperet à die Cinerum inclusive, et terminaretur cum Sabbatho S: qa hic detractis sex Dominicis, in quibus jejunium non est plenum, restant quadraginta dies jejunij perfecti.

Quaer 6. Quare immediate ante Pascha fuerit institutum hoc jejunium? Rx 227
ob varias caas 1. ut essemus magis prompti, et expediti ad celebranda Dominicae passionis, et Resurrectionis Mysteria 2. Ut à cibis corporalibus magis solito abstinentes, Cibum Spiritualem, communionem scilt paschalem majori cum animi praeparatione reciperemus. 3. Quia illo tempore nempe verno, magis abundant humores, magisque effervescit Sanguis, unde facile oriuntur motus Libidinosi, quos refrenat jejunium illud Salutare.

Quaer. 7. An sit jejunandum illi, qui gravioribus agitatur carnis stimulis jejunando, quam non jejunando? R affirmative qa cum jejunium à carnibus maceret, cohibeat stimulos. tentationes illae non proveniunt ex jejunio, sed aliunde, et ideo sunt aliis mediis vincendae.

Quaer 8. Quid requiratur ad christiane, et meritorie jejunandum R requiritur 228.
1mo, ut jejunans à cibo, jejunet praesertim à vitiis: nec fructuose corpori esca subtrahitur, nisi mens ab iniquitate revocetur. inquit S. Leo serm. 4. de Quadrag. et ideo sic e temperanda edendi Libertas, ut refrenetur vitiorum cupiditas. 2 ut abstineat, maxime in Quadragesima à ludis, et jocis, saltem Cogitationum salutarium dissipativis: non enim lamenta cum jocis conveniunt, et fallax, ac deceptrix Laetitia veraces lacrymas producere nescit in proximo. Nicolaus I. ad Consulta Bulgar. cap. 47. 3. Ut quod subtrahitur corpori, concedatur pauperi, Unde S. Leo serm. 2. de jejunio decimi mensis: fiat refectio pauperis, abstinentia jejunantis.

Quaer

229. Quaer. 9. Quid agendum Confessario cum poenitentibus, qui saepius in Quadra-
gesima non jejunarunt? R. debere ipsos interrogare, an animi Superioribus
ita egerint, et si recidivos reperit, debere ipsis jejunia imponere, ante
quorum executionem non est beneficium absolutionis impendendum: tum
ut videat, an propositum emendae sit efficax, tum ut lapsos futuros prae-
caveat.

230. Quaer. 10. Quid nobis objiciant haeretici contra abstinentiam a Carnibus?
R. sequentia: primo Illud Math. 15. Non quod intrat in os, coinquinat hominem
secundo, illud Apostoli Coloss. 2. Nemo vos judicet in cibo, aut potu. 3.
1. Corinth. 10. Omne, quod vobis apponitur, manducate. Et cap. 8. Esca a nos
commendat Deo. Item ad Titum dicit: omnia munda ec mundis. Et 1. ad
~~Titum dicit~~ Timoth. 4. praedicit cavendum esse ab iis, qui prohibituri es-
sent cibos a Deo creatos. Quibus Respondendum est in praefatis locis, nil aliud
intendi, quam quod non sit abstinendum a carnibus, et aliis cibis tanquam sua
immundis, quod volebant Judaei, et quidam haeretici; quod negant Catholici, qui
ab illis abstinent, non quia immundi sunt, sed quia eorum abstinentia corpus
macerat, Carnem subjicit Spiritui mentem elevat etc. ob quos fines ab
Ecclesia praecipitur; et quidem justissime: nam si praecipiat quandoque
Medicus infirmo abstinentiam a Carnibus, et hic teneatur obedire, ut vitam
corporalem conservet, quare id non posset Ecclesia erga suos, ad vitam
eorum spiritualem Conservandam. Cum non minus, imo longe magis com-
petat Ecclesiae regimen animarum, quam regimen Corporum. Haec de pec-
catis, et jejunio eorundem antidoto sufficiant, et Conclusit ad honorem Christi Do-
mini, ~~qui immunis et incapax omnis peccati, tamen~~ quadraginta dies,
et noctes jejunavit in deserto, qui ut nobis largiatur gratiam non
solum ad hoc, ut corpori esca subtrahatur, sed etiam mens ab omni ini-
quitate vacet, jugiter exorandus.

BIBLIOTECA ASTRA SIBIU

sec 2do intelliz sumta n a quia sic sumta vox d una licet diversa significet in
ratione aequivoci ~~etiam ea~~ oia conveniunt univoce 2 ad 3tiu eodem modo, quod dum
quia noe aequivocu n e imaris ad illa convenientia significanda, sic ad muny d
v dn materialiter 2 ad 4tu ca n d. sic licet paries idem habeat proprie albedinem
n significat tamen eas n ad parietes unumquodque idem dicendu de noe habente plures denotatas
significationes. 2 ad 3tio Aristoteles loquitur fuisse de generibus materialiter, n formaliter sum

Hinc infero n dari conceptu internu aequivocu, contra Arriagam, ratio e, quia aequivoca
definiuntur, quae habent idem noe, atque a intellectu quicunque sit n constitui noe
ergo n datur conceptus internus aequivocus.

Dico 3tio denominativa sunt, quae ab aliquo nois appellationem habent differentia casu
ut a grammatica grammaticus a logica logicus: ergo illa est denominativa, quae ab
aliquo tanquam a forma aliter v formaliter dicta habet denominationem ut fortis a for-
titudine, albus ab albedine, hoc ab humanitate. y differentia casu n generaliter
e accipienda /: nam ab arte grammatica mulier studens grammaticae grammatica
denominabitur / sed praecise ita ut denominationem sive ~~rer~~ accipiat denominationem veniat
in recto, forma dans denominationem veniat in obliquo.

Differentia inter conotativa et denominativa hoc e, quia ~~denominat~~ conotativa tn
respiciunt ~~terminu~~ nec denominant aliqd ut cona respiciens semper respectivum
ut n denominativa ~~denominativa~~ dant denominationem item et denominativum e conotativum n
contra ab aequivocis a et univocis differt, quia hoc debent convenire perfecte
univoce illa vero non.

Dices felix adjectivum et felix substantivum sunt denominativa sed hoc n differunt
casu ergo denominativa n differunt casu 2 tamen male d m hoc n differunt casu generaliter
c praecise n m quia felix prout e substantivum accipitur p modum per se stantis, et forma
denominans sic feliciter accipitur in recto; felix a adjectivum accipitur p modum adjacentis,
et forma habens in obliquo quasi felicitates.

Dico 4to analoga sunt, quorum noe sit coe et ratio p noe significata, partim eadem
partim diversa. analoga sunt duplicia: attributionis, proportionis, et in-
aequalitatis; analoga attributionis sunt, quorum noe e coe, ratio vero p nomen
significata eadem 2dum tm, sed diversa 2dum habitudinem ad illud sic quasi sanum
quod nomen convenit aali, medicinae, colori etc: et significant eandem sanitatem
[illegible] habent tamen diversam habitudinem; quia color [illegible], medi[illegible]
tanquam causa significant sanitatem. in hoc analogia [illegible]
[illegible] et significata habet in se forma [illegible]